

TALVISEN VAUHTIPELIN LUMO
Jääkiekon alkuvaiheet ja vakiintuminen Pohjois-Pohjanmaalla
vuosina 1946–1975

Oulun yliopisto
Historiatieteet
Historian pro gradu -tutkielma
8.8.2014
Janne Keskikastari

Sisällysluettelo

Sisällysluettelo	2
JOHDANTO	4
Jääkiekon ensiaskeleet Suomessa	4
Tutkimustilanne	7
Tutkimustehtävä ja rajaukset	9
Lähteet ja menetelmät	11
1. KAUPUNKIEN URHEILUSEURAT URANUURTAJINA (1946–1954)	14
1.1. Aloittamisen vaikeus	14
1.2. Sanoista tekoihin	18
1.2.1. Ensimmäiset jääkiekkjoukkueet ja pelialueet	18
1.2.2. Näytösottelut herättävät ensihuomion	20
1.2.3. Harjoitukset ja kaupunkien sisäiset ottelut alkavat	23
1.2.4. Paikallisen ottelutoiminnan viriäminen	27
1.2.5. Jääkiekkoilu järjestäytyy	30
1.3. Toiminnan ja kontaktien laajeneminen	33
1.3.1. Maakuntasarjan pohjoislohkon aloittaminen	33
1.3.2. Taso nousee – parhaat joukkueet Suomensarjassa	37
1.3.3. Piirisarjaa paikallisilla voimin ja ystävyysotteluja myös kaukaisempien joukkueiden kanssa	40
1.3.4. Vaikea taloustilanne koettelee, mutta ei lannista	43
1.4. Eristämisen kausi – yhteistyö Pohjois-Ruotsin kanssa vahvistuu	45
1.4.1. Pohjois-Suomen irrottaminen valtakunnallisesta jääkiekkotoiminnasta	45
1.4.2. Pohjois-Suomen ja Pohjois-Ruotsin yhteisen jääkiekkosarjan perustaminen	46
1.4.3. Paikallinen jääkiekkotoiminta kansainvälisen sarjan varjossa	49
1.5. Ikkuna auki muuhun Suomeen	51
1.5.1. Maakuntasarjan kautta uuteen nousuun	51
1.5.2. Yhteinen sarja pohjoisruotsalaisten kanssa jatkuu	52
1.5.3. Jääkiekkoilu laajenee erityisesti junioritasolla	54
2. LÄPIMURRON VUODET (1955–1965)	57
2.1. Jääkiekkoilun ensiaskeleet maaseudulla – kaupungeissa lajin kehittyminen jatkuu	57
2.1.1. Oulun Kärpät ja Raahen Vesa maakunnan kärkijoukkueina	57
2.1.2. Jääkiekkoilu leviää myös kaupunkien ulkopuolelle	60
2.1.3. Yhteistyö Pohjois-Ruotsin kanssa saa uuden foorumin	62
2.1.4. Maaseudulta uusia jääkiekon harrastajia – taloustilanne yhä kireä	65
2.2. Jääkiekkotoiminta laajenee sekä kaupungeissa että maaseudulla	68
2.2.1. Oulun Kärpät vakiintuu maakunnan kärkijoukkueeksi	68
2.2.2. OTP:n erottaminen TUL:sta	72
2.2.3. Pienoismaaottelujen tasoero kaventuu	73
2.2.4. Jääkiekkoilu saavuttaa Kuusamon – Pyhäjokilaaksossa innostus laantuu ..	74
2.2.5. Harrastajamäärät ennallaan – talouspuolella pahin ohi	77
2.3. Oulun Kärppien nouseminen mestaruussarjaan jääkiekon läpimurron sinettinä ..	80
2.3.1. Kylmää kyytiä Suomen korkeimmalla sarjatasolla	80
2.3.2. Muut kilpajoukkueet alemmissa sarjoissa	83
2.3.3. Pienoismaaotteluissa Pohjois-Ruotsi parempi suomalaisten taistelusta huolimatta	85

2.3.4. Maaseudulla tilanne lähes ennallaan – Oulusta ja Raahesta uusia tulokkaita	86
2.3.5. Jääkiekko saa lisää elinvoimaa	88
2.4. Jääkiekosta innostutaan yhä enemmän – tekojään odotus palkitaan.....	92
2.4.1. Parhaimmisto suomensarjassa, heikommat joukkueet alasarjoissa	92
2.4.2. Kärppien nappulaliiga voimistuvan junioritoiminnan kulmakivenä.....	97
2.4.3. Pohjois-Ruotsi edellä – Pohjois-Suomi toisinaan hyvä haastaja	100
2.4.4. Harrastajapohja ja jääkiekkotoiminta laajenevat	103
2.4.5. Tekojäärataa vaaditaan ja lopulta myös saadaan.....	109
3. LOPULLINEN VAKIINTUMINEN (1966–1975).....	114
3.1. Tekojäärata ei ole oikotie onneen.....	114
3.1.1. Kärpät mestaruussarjan ja Suomensarjan välillä – alasarjoihin lisää joukkueita	114
3.1.2. Muissa kilpailumuodoissa yksittäisiä huippusuorituksia	119
3.1.3. Yhteistyö Pohjois-Ruotsin kanssa vähenee	121
3.1.4. Tekojäärata vakavissa talousvaikeuksissa – lopulta kaupunki pelastajaksi	123
3.1.5. Oulun Kärppien pelaajamäärä kasvaa – maaseudulla uutta aktiivisuutta .	126
3.2. Jäähallia aletaan kaivata	134
3.2.1. Oulun Kärpät Suomensarjan kärkipäässä – OTP lopettaa jääkiekon.....	134
3.2.2. Oulun Kärppien E-juniorien Suomen mestaruus luo tulevaisuudenuskoa	138
3.2.3. Kalottimaaottelutoiminta vaikeuksissa	141
3.2.4. Tekojäärata ei riitä – unelma jäähallista nousee.....	144
3.2.5. Ekspansio pysähtyy – lähes kaikilla saavutetuilla alueilla toiminta kehittyy	148
3.3. Muutoksia monella rintamalla	156
3.3.1. Oulun Kärpät Pohjois-Suomen jääkiekon lippulaivana uudessa I divisioonassa	156
3.3.2. Arvokkaimmat meriitit juniorikilpailuista	159
3.3.3. Erikoistumista ja uudistuksia monella tasolla.....	162
3.3.4. Oulun jäähalli vakiintuneen jääpelin inkarnaationa	169
LOPPULAUSE.....	172
LÄHTEET JA TUTKIMUSKIRJALLISUUS.....	177
LIITTEET.....	184

JOHDANTO

Jääkiekon ensiaskeleet Suomessa

Jääkiekon varhaisin historia liittyy monissa Länsi-Euroopan maissa tunnettuun peliin, jossa lyötiin palloa käyrillä puukepeillä. Hollannissa tällaisesta toiminnasta on säilynyt jopa 1500-luvulta peräisin olevia maalauksia. 1800-luvun aikana englantilaiset ryhtyivät pelaamaan jäällä samankaltaista bandyksi kutsumaansa peliä, josta sittemmin kehittyi jääpallo. Laji kulkeutui eurooppalaisten siirtolaisten myötä Pohjois-Amerikkaan, varsinkin Kanadaan, jossa se muuntui jääkiekoksi.¹

Jääkiekkoa alettiin pelata Suomessa 1920-luvun lopulla.² Useissa kuvauksissa jääkiekon käynnistymisestä maassamme on esitetty, että uuden jääpelin herättäminen oli luistelupiirien eräänlainen salajuoni jääpallosta eroon pääsemiseksi. Suomen Luistinliitossa nimittäin ajateltiin, että jääkiekon vaatima pienempi jäätala vastaisi luistelun etuja, kun jääalueita riittäisi enemmän luistelijoiden käyttöön.³ Tämän, kuten monien muidenkin jääkiekkoilun Suomen saapumista koskevien käsitysten, todenperäisyyden selvittäminen vaatisi kuitenkin perusteellista historiatieteellistä tutkimusta.

Suomalainen jääkiekkoharrastus keskittyi aluksi vain Etelä-Suomen suurimpiin kaupunkeihin, kuten Tampereelle, Turkuun, Helsinkiin ja Viipuriin. Suomen Luistinliitto otti lajin ohjelmaansa 1927.⁴ Ensimmäinen virallinen ottelu pelattiin Tampereella, missä 15. tammikuuta 1928 kohtasivat näytösluontoisessa pelissä pääasiassa jääpalloilijoista koostuneet Tampereen Pyrinnön ja Tampereen Palloilijoiden joukkueet.⁵

Suomen Luistinliitto ja jalkapallon kansallinen lajijärjestö Suomen Palloliitto kilpailivat aluksi maamme jääkiekkotoiminnan johtamisesta. Ne pääsivät kuitenkin varsin nopeasti yksimielisyyteen jääkiekon erikoisliiton tarpeellisuudesta, ja 1929 perustettiin Suomen Jääkiekkoliitto.⁶ Yksittäisiä jääkiekon suomenmestaruuskilpailuita ryhdyttiin pelaamaan

¹ Kivinen et al. 2000, 14.

² Kivinen et al. 2000, 47.

³ Forss et al. 1979, 40–43; Kanerva–Tikander 2012, 139; Kivinen et al. 2000, 47.

⁴ Ibidem.

⁵ Lindegren 2012, ix.

⁶ Ibidem.

vuodesta 1928 lähtien. Sarjamuotoisella ottelujärjestelmällä Suomen mestari ratkaistiin ensimmäisen kerran vuonna 1934. Toinen maailmansota ymmärrettävästi häiritsi suuresti myös jääkiekkotoimintaa.⁷

Toisen maailmansodan jälkeisinä vuosina Suomen urheiluelämä heräsi sotavuosien unestaan, ja uusia seuroja perustettiin hyvin aktiivisesti. Monesti urheiluseurojen perustajat olivat innokkaita nuoria, jotka rauhan tultua kykenivät keskittymään harrastustoimintaan.⁸ Urheilussa pyrittiin jatkamaan nopeasti siitä, mihin oli jääty vuonna 1939 painottaen edelleen kilpa- ja huippu-urheilun sekä koululiikunnan merkitystä.⁹ Vapaa-ajan lisääntyminen vähitellen toisen maailmansodan jälkeen paransi suomalaisten mahdollisuuksia aiempaa laajamittaisempaan harrastustoimintaan, kuten urheilemiseen, joskin huomattavan paljon vapaa-aika alkoi kasvaa vasta 1960-luvulla.¹⁰ Suomalaisia kiehtoivat edelleen perinteiset menestyslajit yleisurheilu ja hiihto, mutta palloilulajit alkoivat herättää kasvavaa kiinnostusta.¹¹

Pallopelit nousivat vahvasti esille sodanjälkeisinä vuosina myös Pohjois-Pohjanmaalla ja erityisesti maakunnan suurimmassa kaupungissa Oulussa.¹² Talvisena palloilulajina Oulussa jo 1920-luvun alussa käynnistynyt jääpallo nautti huomattavan laajaa suosiota Oulun Luistinseuran (OLS) ja Oulun Palloseuran (OPS) menestyessä Suomen mestaruussarjassa.¹³ Myös maakunnan toisessa kaupungissa, Raahessa, harrastettiin jääpalloa, mutta huomattavasti matalammalla tasolla kuin Oulussa. Raahen Vesan jääpallojoukkue pelasi 1940-luvun loppupuolella maakuntasarjassa eli Suomen kolmanneksi korkeimmalla sarjatasolla.¹⁴

Pohjois-Pohjanmaa on pinta-alaltaan Suomen toiseksi suurin ja varsin harvaan asuttu maakunta. Se rajoittuu pohjoisessa Lappiin ja etelässä Keski-Pohjanmaahan, Keski-Suomeen ja Pohjois-Savoon. Lännessä maakunta rajoittuu Perämereen ja idässä Kainuuseen ja Venäjään, joka tutkimallani ajanjaksolla oli osa Neuvostoliittoa. Tutkimusperiodini alkupuolella 1940- ja 1950-luvuilla maa- ja metsätalous oli Pohjois-Pohjanmaan

⁷ Forss et al. 1979, 54, 212.

⁸ Kulju 2003, 60.

⁹ Wuolio 1982, 155–157.

¹⁰ Heinonen 2008, 111, 123.

¹¹ Wuolio 1982, 155, 157; Vasara 1992, 335, 337.

¹² Ritola 1997, 123–124; Leinonen 1987, 277–280; Manninen 1995, 385.

¹³ Manninen 1995, 385; Leinonen 1987, 273; Anttinen 2006, 11, 18–19.

¹⁴ Anttinen 2006, 33.

ylivoimaisesti tärkein elinkeino, mutta 1960- ja 1970-luvuilla sekä teollisuus- että palvelualojen merkitys alkoi kasvaa voimakkaasti.¹⁵ Pohjois-Pohjanmaan maaseutumaisuus sekä alueellinen laajuus pitkin etäisyyksineen ja vähäisine kaupungeineen muodostavat Etelä-Suomen kaupungistuneempiin maakuntiin verrattuna erityisen kontekstin, mikä on syytä huomioida myös jääkiekon historiaa tutkittaessa.

Valtakunnalliseksi urheilun ja liikunnan keskusjärjestöksi 1900-luvun ensimmäisten vuosikymmenten aikana nousi vuonna 1906 perustettu Suomen Voimistelu- ja Urheiluliitto (vuodesta 1961 lähtien Suomen Valtakunnan Urheiluliitto). Se vastasi esimerkiksi kilpailutoiminnan säätelemisestä sekä koulutuksen ja valmennuksen järjestämisestä. Eri urheilulajit muodostivat varsinkin 1930-luvulta alkaen Suomen Voimistelu- ja Urheiluliittoon (SVUL) lajiliittoja. SVUL:n massiivinen organisaatio sisälsi myös alueellisesti järjestäytyneen piirijaon.¹⁶ Näin ollen esimerkiksi Pohjois-Pohjanmaan jääkiekkotoiminnan ohjaamisessa oli keskeisessä asemassa SVUL:n Pohjois-Pohjanmaan piirin jääkiekkojaosto, joka oli kiinteästi yhteydessä SVUL:oon kuuluneeseen Suomen Jääkiekkoliittoon.

Toinen merkittävä valtakunnallinen urheilun keskusjärjestö oli Suomen Työväen Urheiluliitto (TUL). Se perustettiin sisällissodan jälkimainingeissa 1919 työläisurheilun kattojärjestöksi SVUL:n ryhdyttyä erottamaan punaisten puolella taistelleita urheilijoita. TUL:n organisatorinen rakenne muistutti hyvin paljon SVUL:n järjestelmää. Jäsenmäärissä mitattuna SVUL oli suurin urheilun keskusjärjestö koko olemassaolonsa ajan, mutta myös TUL:n urheiluseurojen jäsenmäärä kasvoi vahvasti 1940-luvun lopulla työväenliikkeen saatua täyden yhteiskunnallisen toimintavapauden.¹⁷

Yksilön kuuluminen joko SVUL:n tai TUL:n alaiseen urheiluseuraan riippui pitkälti identifioitumisesta porvarilliseen tai työväen urheiluliikkeeseen. SVUL:n ja TUL:n välinen vastakkainasettelu vaikeutti monien lajien, muiden muassa jääkiekon, kilpailutoimintaa. Keskusjärjestöjen välisten suhteiden ollessa toisinaan kokonaan poikki TUL:n urheilijat eivät voineet osallistua esimerkiksi Suomen mestaruuskilpailuihin tai kansainvälisiin mittelöihin. TUL:n oma kilpailutoiminta oli kuitenkin varsin vireää.¹⁸ Jääkiek-

¹⁵ Väestön elinkeino 1979, 260.

¹⁶ Wuolio 1982, 117–118.

¹⁷ Hentilä 1992a, 235; Wuolio 1982, 126–127; Vasara 1992, 329–330.

¹⁸ Vasara 1992, 333–334, 339.

koa pelattiin molempien keskusjärjestöjen urheiluseuroissa¹⁹, mutta maamme jääkiekkotoiminta oli suurelta osin SVUL:n hallinnassa, koska muun muassa jääkiekon kansainvälisistä suhteista vastannut lajijärjestö Suomen Jääkiekkoliitto kuului SVUL:oon²⁰.

Tutkimustilanne

Suomalaisen jääkiekon historiaa on lajin nykyinen suosio huomioiden tutkittu hämmästyttävän vähän. Suorastaan häpeällisenä pidän maamme jääkiekkoon keskittyvän historiallisen yleisesityksen puuttumista. Jääkiekkoon liittyvä historiantutkimus muodostuu pääasiassa laajempaa urheiluhistoriaa käsittelevissä teoksissa olevista viittauksista ja tietyiltä osin joihinkin jääkiekon kehityspiirteisiin, kuten ammattilaistumiseen ja kaupallistumiseen, syventyvistä artikkeleista. Viimeksi mainitut lähestyvät usein ilmiöiden yleiseen tasoon keskittyessään sosiologian näkökulmia. Tyypillisenä esimerkkinä voidaan mainita urheilutoimittaja JANI MESIKÄMMENEN kirjoittama suomalaisen jääkiekon ammattilaistumista luotaava artikkeli ”Luonnonjäältä areenoille, intohimosta leipäpuuksi: ammattilaistumisen avaimia suomalaisessa jääkiekossa”.

Jonkin verran on julkaistu myös niin sanotulle suurelle yleisölle suunnattuja jääkiekon yleisestä historiasta kertovia kirjoja. Näille usein urheilutoimittajien ja jääkiekkovaikuttajien kirjoittamille teoksille on tunnusomaista jonkinlainen kronikkamaisuus, kiinnostaviksi koettuihin yksityiskohtiin takertuminen ja korostuneen ylistävä suhtautuminen. Suurempien kehityslinjoiden analysoimisen ja syvempien kysymyksenasettelujen puuttumisesta huolimatta ne tarjoavat kuitenkin käyttökelpoista tietoa lajin yksittäisistä tapahtumista. Kuvaava esimerkki näistä teoksista on 1970-luvun lopulla ja 1980-luvun alussa ilmestynyt neliosainen *Suuri jääkiekkoteos* -kirjasarja, jonka kirjoittajiin kuuluu sellaisia jääkiekkopersonia kuin Juhani Tamminen ja Juhani Wahlsten. Saman ”koulukunnan” uudemmissa tuotoksista voidaan nostaa esille vuosittain ilmestyvä *Jääkiekon maailma*. Kansainvälisin voimin laaditun teoksen Suomeen liittyvien artikkelien kirjoittajina ovat viime vuosina olleet jääkiekkoselostaja Pentti Lindegren ja Kansainvälisen Jääkiekkoliiton IIHF:n PR- ja markkinointijohtajana toiminut Kimmo Leinonen. OSMO KIVINEN, JANI MESIKÄMMEN ja TIMO METSÄ-TOKILA ovat puolestaan vuonna 2000 kir-

¹⁹ Vasara 1992, 332, 339.

²⁰ Vasara 1992, 332–334, 339

joittaneet teoksen *Kylmä kiekkosota – Kaksi mannerta, kaksi kulttuuria*. Se on globaalin jääkiekon menestystarinan kuvaus, tilanneanalyysi ja tulevaisuuden hahmottelu. Kyseisessä kirjassa kronikoivaa ja tutkimuskohdetta ihannoivaa käsittelytapaa pyritään toisinaan täydentämään sosiologisella kysymyksenasettelulla. JUHA KANERVA ja VESA TIKANDER ovat puolestaan tiivistäneet jääkiekon historian yhdeksään sivuun *Urheilulajien synty* -tietokirjassaan.

Muutamista suurista suomalaisista jääkiekkoseuroista on kirjoitettu historiatieteellisesti katsottuna varsin vaihtelevan tasoisia juhla- ja historiankuvauksia, joissa käydään läpi seurojen vaiheita. Nämäkin ovat yleensä lehtimiesten tai jääkiekkoa hyvin lähellä olevien henkilöiden laatimia. Tietokirjailija MIKA KULJU on julkaissut vuonna 2003 Oulun Kärpistä teoksen *Kärpät – Pohjoisen kiekkoihme*, joka popularisoidusta ja aihetta pidäkkeettömästi glorifioivasta yleisilmeestään huolimatta sisältää opinnäytetyöni kannalta jonkin verran hyödyllistä aineistoa. Historiantutkimuksen kannalta Kuljun kirjan arvokkaimpana antina pidän Kärppien perustajajäsenen ja koko Pohjois-Pohjanmaan jääkiekon merkittävän uranuurtajan Jorma Nykäsen (s. 1927) sekä Kärppien toisen perustajajäsenen ja ensimmäisten jääkiekkokausien pelaajan, vuonna 2010 edesmenneen, Eero Tauriaisen haastatteluja.

Pohjois-Pohjanmaan jääkiekon historiaan liittyvä tutkimus on edellä todettuun tilanteeseen peilaten ymmärrettävästi varsin niukkaa. TURO MANNINEN kertoo jonkin verran oululaisesta urheiluelämästä tutkimusajanjaksollani *Oulun kaupungin historia* -kirjasarjan kuudennessa osassa, mutta hän viittaa jääkiekkoon vain satunnaisesti. Varsin lyhyesti kirjoittaa myös KULLERVO LEINONEN maakunnan pääkaupungin jääkiekosta artikkelissaan ”Urheileva Oulu” teoksessa *Valkean kaupungin vaiheet*. JUHO MIKOLA käsittelee tuoreessa Oulun Työväen Palloilijoiden historiaan keskittyvässä pro gradu -työssään myös seuran jääkiekkotoimintaa. Samoin KARI SALMINEN perehtyy myös jääkiekkoon Oulun yliopiston liikuntahistoriasta kirjoittamassaan pro gradussa. Paikallisia urheiluseuroja käsittelevistä historiantutkimuksista voidaan mainita myös PEKKA RITOLAN Oulun Tarmon historiasta tekemä laaja pro gradu -tutkielma, jossa ei kuitenkaan kerrota seuran lyhyistä jääkiekkokokeiluista. Erkki Koposen vuonna 1976 kirjoittama Oulun Työväen Palloilijoiden suppeahko 30-vuotishistoriikki tarjoaa historiatieteellistä puutteellisuuksistaan huolimatta arvokasta tietoa erityisesti seuran alkuvuosista, joilta ei ole säilynyt asiakirjalähteitä. PEKKA ANTTISEN Oulun jääpallosta laatima lyhyt histo-

riikki puolestaan valaisee Oulun jääpalloilun historiaa. Erityisesti kirjan sisältämä runsas nimistöaine on hyödyllinen myös oman tutkimukseni kannalta sekä jääpalloa että jääkiekkoa harrastaneita oululaisia pelaajia kartoittaessani. ULLA SIPILÄN Oulun Jääkiekkoerotuomarit ry:n 50-vuotisjuhlakirjaan kirjoittama kymmensivuinen historiikki antaa niukkuudestaan huolimatta käyttökelpoista tietoa paikallisen jääkiekkoerotuomari-toiminnan kehittymisestä. TAPANI LINTULAN syksyllä 2013 valmistunut Oulun liikunta-toimeen keskittyvä pro gradu -tutkielma on puolestaan täydentänyt kuvaani Oulun kau-pungin liikuntapaikkarakentamisesta tutkimani ajanjakson loppupuolella.

Suomen urheiluhistoriaan yleisemmällä tasolla paneutuvasta tutkimuskirjallisuudesta voidaan erikseen mainita TEIJO PYYKKÖSEN toimittama artikkeliteos *Suomi uskoi urhei-luun: Suomen urheilun ja liikunnan historia*. Se on käyttökelpoinen myös omassa tut-kimuksessani auttaen luomaan käsitystä maamme urheiluelämän yleisestä kehityksestä ja erityisesti urheilun yhteiskunnallis-poliittisesta historiasta.

Syitä Pohjois-Pohjanmaan ja ylipäätään Suomen jääkiekkoon keskittyvän historiantut-kimuksen niukkuudelle on vaikea arvella. Ehkä jääkiekko näyttäytyy historioitsijoiden mielissä vielä niin tuoreena ilmiönä, ettei aihe ole houkuttanut syvällisempään perehty-miseen. Lajin kokeminen jonkinlaisena uutena tulokkaana on historiatieteen näkökul-masta luonnollista, sillä kansainvälisen jääkiekkoilun ehdottomaan eliittiin Suomi nousi vasta 1980-luvun lopulla. 1900-luvun perinteisten menestyslajiemme yleisurheilun ja hiihdon historiaa on sen sijaan tutkittu innokkaammin. Pohjois-Pohjanmaan ja koko Suomen jääkiekkoon keskittyvä vähäinen tutkimus tarjoaa erittäin suuren motivaation pro gradu -tutkimuksen tekemiselleni; onhan kyseessä jääkiekon historiantutkimuksen päänaavaus.

Tutkimustehtävä ja rajaukset

Selvitän pro gradu -tutkimuksessani, miten ja millaisissa olosuhteissa jääkiekko otti en-siaskeleensa ja vakiintui tärkeäksi osaksi Pohjois-Pohjanmaan urheiluelämää. Keskityn ennen kaikkea jääkiekon järjestäytyneeseen kilpailutoimintaan, mutta lähdeaineiston mahdollistaessa viittaan myös organisoitumattomaan jääkiekon harrastamiseen. Tuon

esille jääkiekkotoiminnan keskeisiä ilmenemismuotoja Pohjois-Pohjanmaalla. Hyvin keskeinen tutkimuskysymykseni on, miten jääkiekon asema Pohjois-Pohjanmaalla muuttui tutkimallani ajanjaksolla. Tässä yhteydessä vertailen myös jääkiekon alueellista levinneisyyttä maakunnassa. Tärkeänä mittapuuna on jääkiekossa mukana olleiden urheiluseurojen sekä niihin kuuluneiden jääkiekon harrastajien lukumäärä. Selvitän lisäksi jääkiekkotoiminnan taloudellisten edellytysten kehittymistä. Perehdyn myös siihen, miten SVUL:n ja TUL:n suhteet jäsentyivät Pohjois-Pohjanmaan jääkiekossa. Historiantutkijana haen luonnollisesti vastauksia siihen, miksi jääkiekon status muuttui tutkimuksessa havaitsemallani tavalla.

Tutkimuksessani myös vertailen Pohjois-Pohjanmaan jääkiekon kehitystä lajin historiaan Ruotsin Valtakunnan Urheiluliiton (Riksidrottsförbundet) Norrbottenin piirissä, joka kattaa maantieteellisesti Ruotsin pohjoisimman alueen, Norrbottenin läänin.²¹ Vertaileminen Norrbottenin piirin tilanteeseen on mielenkiintoista, koska kyseinen piiri sijaitsee Pohjois-Pohjanmaan tavoin valtakunnan pohjoisella perifeerisellä alueella. Jääkiekkoilun historiasta Norrbottenissa olen saanut tietoa TOBIAS STARKIN väitöskirjasta *Folkhemmet på is – Ishockey, modernisering och nationell identitet i Sverige 1920–1972*, urheilutoimittaja TORSTEN WIKLUNDIN kirjoittamasta urheiluseura Luleå IFK:n historiikista *Luleå IFK – En hundraårig idrottshistoria* ja Ruotsin Valtakunnan Urheiluliittoon kuuluvan Norrbottenin urheiluliiton (Norrbottens Idrottsförbund) vuonna 1968 julkaisemasta 60-vuotisjuhlakirjasta *Norrbottnisk idrott under 60 år*. Starkin väitöskirja on mielenkiintoinen ja ansiokas tutkimus jääkiekon nousemisesta Ruotsin kansallisesti tärkeimmäksi urheilulajiksi, ja teoksessa on viittauksia jääkiekon historiaan myös Norrbottenissa. Wiklundin Luleå IFK -historiikki ei puolestaan populaariteollisuutensa, mahtipontisen julistuksellisuutensa, kronikkamaisuutensa ja lähdetietojen puuttumisensa vuoksi edusta tieteellistä historiantutkimusta. Tässä mielessä Wiklundin teos rinnastuukin aiemmin mainitsemaani Mika Kuljun Oulun Kärpistä laatimaan kirjaan. Norrbottenin urheiluliiton 60-vuotisjuhlakirjan artikkelien kirjoittamisesta ovat vastanneet pääasiassa liiton hallituksessa aktiivisesti vaikuttaneet henkilöt sekä lajijaostot ja paikalliset lajiliitot yhteisesti, joten kyseistä kirjaa tulee tarkastella lähdeteoksena. Nämä seikat tiedostaen niin Wiklundin teoksesta kuin Norrbottenin Urheiluliiton juhlakirjastakin on saatavissa käyttökelpoista informaatiota Norrbottenin jääkiekon historian yksittäisistä

²¹ Stark 2010, 166, 254.

tapahtumista ja kehitysaskelista erityisesti tutkimani ajanjakson alku- ja keskivaiheilta.

Urheiluhistoriallisen tutkimukseni alueellisena rajauksena on Suomen Voimistelu- ja Urheiluliiton Pohjois-Pohjanmaan piiri (vuoteen 1961 SVUL:n Oulun piiri) ja Työväen Urheiluliiton Oulun piiri. SVUL:n Pohjois-Pohjanmaan piiri²² käsitti suunnilleen nykyisen Pohjois-Pohjanmaan maakunnan²³, joskin piirin eteläisimmät kunnat olivat tutkimallani aikakaudella Pyhäjoki, Merijärvi, Oulainen, Haapavesi ja Kärsämäki. Toisaalta piiriin kuului Kainuun maakunnan puolella sijaitseva Vaala.

Tutkimukseni alkaa vuodesta 1946, jolloin Pohjois-Pohjanmaalla ryhdyttiin keskustelemaan jääkiekon aloittamisesta. Ensimmäisessä pääluvussa käsittelen Pohjois-Pohjanmaan jääkiekkoilun alkutaivalta vuosina 1946–1954, jolloin jääkiekkoa harrastettiin ainoastaan maakunnan kaupungeissa Oulussa ja Raahessa. Toisessa pääluvussa perehdyn ajanjaksoon 1955–1965. Silloin jääkiekko teki Pohjois-Pohjanmaalla todellisen läpimurtonsa Oulun Kärppien esiinnyttyä ensimmäistä kertaa mestaruussarjassa, ja lajia alettiin kokeilla myös maaseudulla. Kolmannessa pääluvussa keskityn periodiin 1966–1975, jolloin jääkiekkoilu vakiinnutti lopullisesti asemansa Pohjois-Pohjanmaalla. Loogisen päätepisteen maakunnan jääkiekon alkuvaiheiden ja vakiintumisen tutkimukselle muodostaakin vuosi 1975, jolloin valmistui Pohjois-Suomen ensimmäinen jäähalli Ouluun. Samana vuonna myös SVUL:n Pohjois-Pohjanmaan piirin jääkiekkojaoston tehtävät siirtyivät uudelle Suomen Jääkiekkoliiton Pohjoiselle aluetoimikunnalle.

Lähteet ja menetelmät

Tutkimukseni päälähteenä on ollut SVUL:n Pohjois-Pohjanmaan piirin jääkiekkojaoston arkistomateriaali, joka on järjestetty Oulun maakunta-arkistoon. Arkistomateriaalista olen hyödyntänyt eniten SVUL:n Pohjois-Pohjanmaan piirin jääkiekkojaoston kokousten pöytäkirjoja, toimintakertomuksia, seurojen vuosi-ilmoituskortteja, Suomen Jääkiekkoliiton SVUL:n Pohjois-Pohjanmaan piirin jääkiekkojaostolle lähettämiä kirjeitä. Kyseiset primäärilähteet soveltuvat hyvin jääkiekkotoiminnan muutosten ja tärkeimpien

²² Ks. liite 1.

²³ Nykyisen, vuonna 1994 voimaan tulleen, hallinnollisen maakuntajaon mukaiseen Pohjois-Pohjanmaahan kuuluvan Kalajokilaakson kunnat olivat tutkimallani ajanjaksollani osa Keski-Pohjanmaata. Ks. esim. Muuttuva maakunta, elektr. dokumentti.

toimintatapojen hahmottamiseen urheiluseurojen ja piirin tasolla.

SVUL:n Pohjois-Pohjanmaan piirin jääkiekkojaoston arkiston lisäksi olen käyttänyt Oulun maakunta-arkistossa säilytettäviä Oulun Kärpät 46 ry:n, Oulun Luistinseuran ja Oulun Työväen Palloilijoiden arkistoja. Näiden arkistojen osalta erityisesti kirjeet, toimintakertomukset sekä yleis- ja johtokunnan kokousten pöytäkirjat ovat olleet käyttökelpoisimpia seurojen jääkiekkotoimintaa selvittäessäni.

TUL:n Oulun piirijärjestön arkistomateriaalin pohjalta olen puolestaan kartoittanut Suomen Työväen Urheiluliiton alaisuudessa tapahtunutta jääkiekkotoimintaa. Tutkimukseni kannalta TUL:n Oulun piirijärjestön arkistoaineuksesta toimintakertomukset ovat olleet hyödyllisimpiä, mutta olen perehtynyt myös urheiluseuroilta saapuneet kirjeisiin ja vuosikokouspöytäkirjoihin. Näitä aineistoja säilytetään Helsingissä Suomen Urheiluarkistossa.

Kriittisimmin edellä mainituista lähteistä on täytynyt suhtautua SVUL:oon kuuluneiden urheiluseurojen piirijärjestölle lähettämiin vuosi-ilmoituskortteihin, joissa urheiluseurat muun muassa ilmoittivat eri lajien harrastajamääränsä. Voidaan olettaa, että seurojen lajijaostot eivät arvioineet jäsenmääriään ainakaan liian mataliksi, koska esimerkiksi urheiluseurojen erilaiset taloudelliset avustukset perustuivat yleensä jaostojen jäsenmääriin. Tästä huolimatta vuosi-ilmoituskortit tarjoavat parhaan keinon seurata jääkiekon harrastajamäärien vuosittaisia muutoksia. Vuosi-ilmoituskorttien täyttämistapa näyttää vaihdelleen paljon seurojen välillä. Valitettavasti osa vuosi-ilmoituskorteista myös puuttuu, ja niitä on arkistoitu leväperäisesti. TUL:n Oulun piirijärjestöllä ei vaikuta olleen yhtä kattavaa urheiluseurojen lajikohtaisten harrastajamäärien tilastointijärjestelmää, tai ainakaan se ei ole tullut arkistoiduksi.

Samankaltaista erityisen huolellista sisäistä lähdekritiikkiä on pitänyt harjoittaa myös eri tahojen toimintakertomuksia tutkittaessa. Vaikka toimintakertomuksissa yleensä pyritäänkin kirjoittamaan todenmukainen yhteenveto vuoden tai toimintakauden aktiviteeteista, toimintakertomukset ovat aina niiden kuvaamassa aktiviteetissa joko suoraan tai välillisesti mukana olleiden ihmisten henkilökohtaisia tuotoksia. Esimerkiksi SVUL:n Oulun piirin jääkiekkojaoston toimintakertomukset ovat säännöllisesti jaoston puheenjohtajan laatimia. Ilmeisistä subjektiivisuuden riskeistään huolimatta toimintakertomuk-

set ovat asianmukaisen lähdekriittisessä tarkastelussani olleet varsin hyödyllinen lähdeaineisto. Erityisen antoisiksi ne ovat osoittautuneet selvittäessäni paikallisessa jääkiekkoyhteisössä vallinnutta ilmapiiriä, huolenaiheita ja tulevaisuuden odotuksia.

Olen laajentanut arkistoaineistoon pohjautuvaa tutkimustani perehtymällä myös Pohjois-Pohjanmaalla ilmestyneiden sanomalehtien Kalevan, Kansan Tahdon, Koillissanomien, Pyhäjokiseudun ja Raahen Seudun jääkiekkoihaisen kirjoitteluun tutkimusajanjaksollani. Jääkiekkoa käsittelevistä sanomalehtiteksteistä suurin osa on vaihtelemaan mittaisia otteluraportteja ja mainosluonteisia otteluennakkoja, mutta varsin yleisiä ovat myös erilaiset kolumnit ja artikkelit. Yhdistysten ja urheiluseurojen ilmoituspalstoilla puolestaan myös jääkiekkoa harrastaneet seurat tiedottivat aktiivisesti toiminnastaan. Sen lisäksi, että tutkimusaikakauteni sanomalehdet ovat tarjonneet yksityiskohtaista tietoa otteluista ja pelikausien etenemisestä, niiden kirjoittelu on auttanut hahmottamaan jääkiekon yleistä asemaa ja kehittymistä Pohjois-Pohjanmaalla. Sanomalehtien tarkastelu on tarjonnut myös ulkopuolista lisämateriaalia varsinaisten jääkiekkotoimijoiden luomien asiakirjalähteiden täydennykseksi. Toisaalta sangen usein jääkiekkoihaisia artikkeleja sanomalehtiin kirjoittivat jääkiekkoilussa tiiviisti mukana olleet henkilöt. Heidän keskeisenä pyrkimyksenään voidaan erityisesti jääkiekkoilun ensimmäisinä harrastusvuosina arvella olleen uuden jääpelin yleisönsuosion kasvattaminen. Tutkimani ajanjakson keski- ja loppuvaiheen ottelujen ja sarjojen tuloksista olen saanut tietoa myös Suomen Jääkiekkoliiton vuosittain julkaisemasta Jääkiekkokirjasta, joka ilmestyi ensimmäisen kerran syksyllä 1961.

Tutkimuksessani ovat painottuneet historiallis-kvalitatiiviset menetelmät, kuten lähdekriittinen asiakirjatarkastelu ja rationaalinen päättely, kokonaiskäsityksiä muodostaessani. Rationaalinen päättely on ollut tarkoituksenmukaista erityisesti silloin, kun samaan aiheeseen liittyvät asiakirjalähteet ovat olleet keskenään ristiriitaisia tai niissä esitetyt tapahtumat on kuvattu poikkeavalla tavalla eri sanomalehdissä. Olen hyödyntänyt myös kvantitatiivisia metodeja esimerkiksi jääkiekon harrastajalukuihin, yleisömääriin ja taloudellisiin edellytyksiin perehtyessäni. Historiatieteellinen lähestymistapani on toki niveltyntä olennaisesti myös numeraalisen aineiston tarkasteluun. Esimerkkeinä voidaan todeta edellä mainitut urheiluseurojen vuosi-ilmoituskortit, joiden lukujen analysointi on vaatinut perinpohjaista sisäistä lähdekritiikkiä.

1. KAUPUNKIEN URHEILUSEURAT URANUURTAJINA (1946–1954)

1.1. Aloittamisen vaikeus

Jääkiekon aloittamisesta ryhdyttiin keskustelemaan Pohjois-Pohjanmaalla loppusyksyllä 1946. Alkusysäyksenä voidaan pitää Oulun Pyrinnön kerhohuoneella 26.11.1946 järjestettyä informaatiotilaisuutta, jossa Suomen Jääkiekkoliiton tarkastaja Yrjö Rahkamo esitteli jääkiekkoilua paikallisille urheilutoimijoille. Hän piti tärkeänä, että Oulusta tulisi Pohjois-Suomen jääkiekon keskus, ja että alueelle saataisiin useita jääkiekkoseuroja otelumahdollisuuksien takaamiseksi, koska eteläsuomalaisten joukkueiden vierailuja pohjoiseen olisi vaikea järjestää. Rahkamo rohkaisi kuulijoitaan jääkiekon pariin toteamalla, että laji oli jo saavuttanut suuren yleisömenestyksen Etelä-Suomen kaupungeissa, joissa sitä oli ryhdytty harrastamaan. Hän myös kertoi, että Suomen Jääkiekkoliiton liittohallitus lahjoittaisi yhden joukkueen tarvitseman määrän mailoja jokaiselle jääkiekkoilun aloittavalle seuralle.²⁴

SVUL:n Oulun piirin puheenjohtaja Georg Niemes arveli, että monet oululaisten urheiluseurojen pelaajat innostuisivat jääkiekosta. Hän kuitenkin totesi lajin aloittamisen mahdottomaksi vielä tulevana talvena, sillä jääkiekolle sopiva kenttä puuttui ja pelivärusteiden hankkiminen oli vaikeaa. Palloilupiireissä suhtautuminen oli jokseenkin samankaltainen: ajatusta jääkiekon aloittamisesta pidettiin periaatteessa kannatettavana, mutta seurojen vähävaraisuus koettiin ylivoimaiseksi esteeksi. Realistisimmaksi vaihtoehdoksi hahmottui yhteisen jääkiekkjoukkueen perustaminen joskus tulevaisuudessa, minkä jälkeen pidettiin mahdollisena saada mukaan useampia seuroja jääkiekkotoimintaan. Palloiluseurojen edustajat ilmaisivat myös huolensa siitä, että jääkiekko ”veisi varmaan jääpalloilua alapäin, ja sitä ei voisi sallia”.²⁵

Jääpallossa meritoituneiden palloiluseurojen varautunut suhtautuminen uuteen, todennäköisesti kilpailevaksi koettuun, jääpeliin on varsin ymmärrettävä ensireaktio. Vaikut-

²⁴ Kaleva 27.11.1946.

²⁵ Ibidem.

taa selvältä, että jääpallossa vuonna 1945 ensimmäistä kertaa SM-mitalin saavuttaneen OPS:n²⁶ ja vuonna 1946 mestaruussarjassa neljänneksi sijoittuneen OLS:n²⁷ pelaajat ja erityisesti taustahenkilöt kokivat jääkiekon vakavasti vaarantavan menestymisen jääpallossa. Kenties näissä tiensä Suomen jääpalloilun huipulle edeltäneen runsaan parinkymmenen vuoden aikana raivanneissa seuroissa arveltiin, että vastaavalle tasolle yltäminen jääkiekossa veisi yhtä kauan, jos se edes koskaan onnistuisi. Mahdollisesti Rahkamon kertomus Etelä-Suomessa nopeasti levinneestä jääkiekkoinnostuksesta loi epäilyksiä, että pohjoissuomalaisen takamatka oli jo liian pitkä.

Rahkamon jääkiekkoesitelmä jäi joka tapauksessa oululaisten mieliin. Esimerkiksi OLS:n johtokunnan kokouksessa saman vuoden joulukuussa virisi keskustelua jääkiekon ottamisesta seuran ohjelmaan, joskaan seura ei ryhtynyt asiassa toimenpiteisiin.²⁸ Kuvaava osoitus vallinneesta asennoitumisesta on se, että seuraavan vuoden keväällä OLS:n johtokunta päätti palauttaa Suomen Jääkiekkoliitolta saamansa jääkiekkoilun ohjelehtiset, koska ei ollut niitä pyytänyt. Se kuitenkin lupasi palata jääkiekkoasiaan syksyllä pidettävän vuosikokouksensa jälkeen.²⁹ Keväällä 1946 perustetun Oulun Kärppien suhtautuminen uuteen jääpeliin oli puolestaan myönteisempi: vuosikokouksessaan tammikuussa 1947 seura päätti perustaa jääkiekkojaoston ja samalla ilmoittautua Suomen Jääkiekkoliiton jäseneksi.³⁰ Jääkiekko tuli Kärppien lajivalikoimaan kuitenkin vain nimellisesti, koska lajia ei ryhdytty harrastamaan jääkiekkoradan puuttuttua Oulusta. Jääkiekkoliiton Kärpille tekemä pelivälinelahjoitus palkkioksi liittoon liittymisestä ei auttanut riittävästi alkuun pääsemisessä. Seuraavassa vuosikokouksessaan Kärpät päätikkin jättää ilmoittautumatta Jääkiekkoliittoon.³¹

Syksyllä 1947 myös OLS:ssa heräsi innostus jääkiekon aloittamiseen. OLS:n johtokunta esitti elokuussa 1947 seuran vuosikokoukselle lajin ottamista OLS:n ohjelmaan, ja 17.10.1947 pidetty vuosikokous hyväksyi esityksen. Jo ennen lokakuun vuosikokousta seura perusti toimikunnan edistämään jääkiekon alkuun saamista "asian kiireellisyyden vuoksi". Kiireellisyys liittyi siihen, että Jääkiekkoliitto tarjosi Oululle maajoukkuejää-

²⁶ Anttinen 2006, 11.

²⁷ Anttinen 2006, 19.

²⁸ OLS:n johtokunnan pöytäkirja 19.12.1946. Oulun Luistinseura ry:n arkisto (OLSA) Cb:1. OMA.

²⁹ OLS:n johtokunnan pöytäkirja kevät 1947. OLSA Cb:1. OMA; OLS:n kirje Suomen Jääkiekkoliitolle 23.3.1947. OLSA Da:1. OMA.

³⁰ Kaleva 31.1.1947.

³¹ Oulun Kärpät 46 ry:n toimintakertomus jääkiekkoilustaan talvella 1949. Oulun Kärpät 46 ry:n arkisto (OKA) Dc:1. OMA; Kaleva 1.2.1948.

kiekkoilijoiden olympialeiriä, jolla Suomen parhaita pelaajia valmennettaisiin tulevan talven olympialaisia varten.³² Leirin toteutumisen ehdoksi liitto asetti sen, että Oulussa olisi käytettävissä kansainväliset mittasuhteet täyttävä jääkiekkorata³³.³⁴ Koska kaupungissa ei vielä ollut minkäänlaista jääkiekkokaukaloa, asian vauhdittamiseksi OLS pyysi Jääkiekkoliittoa lähettämään seuralle kaupunginhallitusta varten kirjelmän, jossa liitto esittäisi vaatimukset tarvittavasta pelialueesta valaistuksineen sekä korostaisi haluaan järjestää olympiavalmennusleiri nimenomaan Oulussa.³⁵

Olympiavalmennusleirin toteutuminen Oulussa – ja siten myös jääkiekkoilun alkaminen Pohjois-Pohjanmaalla – vaikutti jo melko todennäköiseltä, kun Oulun kaupungin urheilulautakunta esitti kaupunginhallitukselle määrärahan myöntämistä jääkiekkoradan rakentamista varten. Kaupunginhallitus kuitenkin torjui esityksen. Tässä tilanteessa Jääkiekkoliitto ilmoitti OLS:lle, että ”koska Ouluun ei saada jääkiekkorataa, ei liitto voi olympiavalmennusleiriänsä sinne järjestää”.³⁶ Oululle tarjottu olympiavalmennusleiri annettiin Kuopiolle.³⁷ Mielenkiintoista on havaita sanomalehti Kalevan toimittajan katkera pettymys asiasta raportoidessaan.

*Kaupungin suhtautuminen asiaan on jo ehtinyt vaikuttaa sen, että Ouluun luvattu olympialeiri on sijoitettu Kuopioon, jossa kaupunki on suhtautunut asiaan myönteisemmin ja jossa saadaan jääkiekkorata.*³⁸

Toimittajan turhautuminen kumpusi erityisesti Oulun kaupungin haluttomuudesta tukea uuden, Etelä-Suomessa jo nopeasti yleistyneen, jääpelin leviämistä Ouluun. Urheilusta kirjoittavana toimittajana hän oli oletettavasti havainnut jääkiekolla olevan edellytyksiä nousta suureen suosioon, mutta koki kaupungin toimivan kehityksen jarruna. Kaupungin nuivalta vaikuttanut asennoituminen täytyy kuitenkin suhteuttaa tuolloiseen kontekstiin: Suomi oli vasta toipumassa sota-ajan valtavista rasituksista, ja jälleenrakentavan maan taloudellinen tilanne oli heikko.³⁹ Vielä kovin tuntemattoman uuden urheilulajin suorituspaikan rakentaminen tuskin näyttäytyi kaupungin silmissä erityisen

³² OLS:n kirje Suomen jääkiekkoliitolle 27.8.1947. OLSA Da:1. OMA; Suomen Jääkiekkoliiton kirje OLS:lle 11.9.1947. OLSA Ea:1. OMA; Kaleva 18.10.1947.

³³ Jääkiekkokaukalosta käytettiin ainakin Pohjois-Pohjanmaalla jääkiekkoilua aloitettaessa nimitystä ’jääkiekkorata’, kun taas sanalla ’jääkiekkokaukalo’ oli jossakin määrin leikillinen sävy.

³⁴ Suomen Jääkiekkoliiton kirje OLS:lle 11.9.1947. OLSA Ea:1. OMA.

³⁵ OLS:n kirje Suomen jääkiekkoliitolle 27.8.1947. OLSA Da:1. OMA.

³⁶ Kaleva 26.10.1947; Suomen Jääkiekkoliiton kirje OLS:lle 31.10.1947. OLSA Ea:1. OMA.

³⁷ Kaleva 26.10.1947.

³⁸ Kaleva 2.11.1947.

³⁹ Vahtola 2003, 340–343.

kiireellisenä rahoituskohteena.

On ilmeistä, että Jääkiekkoliiton tekemä jääkiekkoilun levittämistyö syksystä 1946 lähtien ja viimeistään olympiavalmennusleirin tarjoaminen Oululle vuotta myöhemmin loivat joka tapauksessa perustaa jääkiekon aloittamiselle maakunnassa. Vaikka leiriä ei Oulussa pystytty järjestämään, eikä lajia vielä ryhdytty harrastamaan, jääkiekko nousi monien urheilun parissa toimineiden henkilöiden tietoisuuteen. Oulun Kärpät ja Oulun Luistinseura liittyivät Jääkiekkoliittoon, mikä oli signaali näiden palloiluseurojen kiinnostuksesta jääkiekkoa kohtaan. Ratkaiseva este alkuun pääsemiselle oli jääkiekon pelialueen puuttuminen. Luistelijoiden ja jääpalloilijoiden käytössä olleilla jääkentilläkään ei jääkiekkoa orastavasta innostuksesta huolimatta ryhdytty harrastamaan. Tämän syynä pidän ennen kaikkea vähäistä tietämystä uudesta jääpelistä. Kun ei ollut asiantuntevaa ohjaajaa eikä tarkoituksenmukaista harjoittelupaikkaa, pysyttäytyivät talvisista joukkuelajeista kiinnostuneet tutussa ja turvallisessa jääpallossa.

Pohjois-Ruotsin Norrbottenin läänissä vastaavanlainen kehitysvaihe elettiin suunnilleen vuosikymmentä aiemmin 1930-luvun puolivälissä. Muutamat urheilujohtajat Luulajassa ja Bodenissa huomasivat jääkiekon mahdollisuudet niin urheilevan nuorison kuin urheilua seuraavan yleisönkin mielenkiinnon herättämisessä. Samoin kuin Suomessa myös Pohjois-Ruotsissa jääkiekon etuna koettiin huomattavasti jääpallokenttää pienempi pelialue. Eräs varhainen jääkiekkointoilija oli Norrbottens-Kuriren-sanomalehden urheilutoimituksen päällikkö Wilhelm Lindgren, joka Nic-nimimerkillään kirjoitti lehdessään innokkaasti jääkiekkoilun puolesta. Jääkiekkotoimintaa ei kuitenkaan saatu heti käynnistymään monista yrityksistä huolimatta. Jääpallopiirien suhtautuminen uuden jääpelin aloittamista kohtaan ei vaikuta Pohjois-Ruotsissa olleen läheskään yhtä varautunut kuin Oulussa, mutta jääpalloilun ylivoimainen valta-asema talvisena joukkuepelinä vaikeutti merkittävästi jääkiekkoilun alkuun saamista.⁴⁰

⁴⁰ ”Specialdistriktsförbund och Ombudsmän ser på sin idrott”, 87; Wiklund 2000, 69.

1.2. Sanoista tekoihin

1.2.1. Ensimmäiset jääkiekkjoukkueet ja pelialueet

Marraskuussa 1946 Oulussa pidetyssä jääkiekkoilun informaatiotilaisuudessa syntynyt oululaisten palloiluseurojen edustajien aikomus yhteisen jääkiekkjoukkueen kokoamisesta joskus tulevaisuudessa sai täyttymyksensä kaksi vuotta myöhemmin. 25 jääkiekosta kiinnostunutta oululaista urheiluihmistä kokoontui 17.11.1948 perustamaan Pohjois-Suomen ensimmäistä jääkiekon erikoisseuraa. Se sai nimekseen Oulun Jääkiekkoilijat (OJK).⁴¹ Seuran johtokunnan jäsenistä monet toimivat samaan aikaan aktiivisesti myös muissa oululaisissa palloiluseuroissa.⁴² OJK:n pelaajista useimmat olivat ensisijaisesti jääpalloilijoita. Tunnetuimpana heistä mainittakoon ensimmäisenä oululaisena jääpallon A-maajoukkueeseen valittu OPS:n Veikko Sohlo.⁴³ Jääkiekkoilun aloittamista Oulussa suunnitteli syksyllä 1948 OJK:n lisäksi myös Oulun Työväen Palloilijat (OTP).⁴⁴

OJK:n perustajat olivat toiveikkaita, että tällä kertaa kaupunki suostuisi järjestämään jääkiekkoradan. Uuden jääkiekon erikoisseuran muodostuminen monien oululaisten palloiluseurojen jäsenistä näkyi siten, että jo seuraavana päivänä OLS:n johtokunta päätti lähettää OJK:n kanssa kirjelmän Oulun kaupunginhallitukselle jääkiekkoradan saamisesta keskustentän takana olleelle lisäalueelle.⁴⁵ Hieman myöhemmin anomukseen liittyi mukaan myös OTP,⁴⁶ jonka puheenjohtaja Hjalmar Tammelin toimi aktiivisesti jääkiekon ottamiseksi seuran lajivalikoimaan.⁴⁷ OJK:n, OLS:n ja OTP:n yhteisanomus johti näiden toivomaan lopputulokseen. Kaupunginhallitus päätti rakennuttaa jääkiekkoradan seurojen ehdottamaan paikkaan ja käyttää työstä aiheutuviin kustannuksiin sekä kulu- vaksi että seuraavaksi vuodeksi urheilukenttien hoitoon varattuja määrärahoja. Oulun ensimmäinen jääkiekkokaukalo valmistui varsin nopeasti, ja se oli käyttökunnossa jou-

⁴¹ Kaleva 18.11.1948; SVUL:n Oulun piiri ry:n kirje Suomen Jääkiekkoliitolle 24.11.1948. SVULPPpA Da:14. OMA.

⁴² OLS:n johtokunnan kokouksen ptk. 18.11.1948. OLSA Cb:1. OMA; Kaleva 18.11.1948.

⁴³ Kaleva 23.3.1949; Anttinen 2006, 40.

⁴⁴ Kansan Tahto 21.10.1948.

⁴⁵ Kaleva 14.11.1948; OLS:n johtokunnan kokouksen ptk. 18.11.1948. OLSA Cb:1. OMA; Kaleva 18.11.1948.

⁴⁶ Kaleva 2.12.1948.

⁴⁷ Koponen 1976, 51.

lukuun 1948 puolivälin tienoilla.⁴⁸

Myös Raahessa ryhdyttiin käynnistämään jääkiekkoharrastusta syksyllä 1948, jolloin Raahen Vesa otti lajin ohjelmaansa.⁴⁹ Jääkiekko herätti Raahessa välittömästi laajaa kiinnostusta. Oulun tavoin Raahesta puuttui innostuksen viriämishetkellä jääkiekon harjoittelu- ja pelialue.⁵⁰ Raahen Vesa teki Raahen Ponnistuksen ja teollisuusyritys Ruona Oy:n kanssa kaupungille yhteisanomuksen jääkiekkoradan rakentamisesta Raahen. Kaupungin suhtautuminen ehdotukseen oli myönteinen. Jääkiekkokaukaloa alettiin pystyttää lokakuussa keskeiselle paikalle Rantakadun varrelle, ja rata saatiin pelikuntoon vuodenvaihteessa.⁵¹

Ilmapiiri jääkiekkoharrastuksen aloittamisen ympärillä oli Raahessa ennakkoluulottomampi kuin Oulussa. Esimerkiksi Raahen Vesan palloilujaoston puheenjohtaja ja innokas jääkiekon edistäjä Pentti Pirhonen näki jääkiekon tarjoavan erinomaista harjoitusta myös jääpalloilijoille ja jopa kesäisten pallopelien harrastajille.⁵² Jääkiekkoa ei pidetty uhkana jääpallossa menestymiselle. Positiivinen ja avomielinen asennoituminen jääkiekkoon näyttää perin ymmärrettävältä, sillä Raahessa – toisin kuin Oulussa – ei ollut taakkana merkittävää jääpallomenestystä. Voidaan jopa sanoa, että Raahessa oli tilaus uudelle jääpelille. Kenties raahelaisissa palloilupiireissä ajateltiin, että jääkiekossa olisi mahdollista nousta korkeammalle tasolle kuin jääpallossa, jossa ei ollut päästy maakuntasarjaa ylemmäs.

Jääkiekon aloittamista pohjustettiin marraskuussa 1948 myös sanomalehdissä niin Oulussa kuin Raahessakin.⁵³ Varsin samansisältöisissä artikkeleissa kuvailtiin innostavaan sävyyn jääkiekkoilun luonnetta, vaatimuksia harjoittajilleen sekä lajin edellyttämiä olosuhteita.

- - Tämän päivän jääkiekkopeli on nopein kaikista peleistä. - - Peli on kova, mutta ei raakaa. Se asettaa myös harjoittajilleen suuret vaatimukset teknillisessä taituruudessa, nopeudessa, notkeudessa ja kestävyydes-

⁴⁸ Kaleva 2.12.1948, 14.12.1948.

⁴⁹ Suomen Jääkiekkoliiton kirje SVUL:n Oulun piirin toiminnanjohtajalle 10.11.1948. SVULPPA Ea:14. OMA.

⁵⁰ Kaleva 19.11.1948.

⁵¹ Raahen Seutu 16.10.1948; Kaleva 19.11.1948, 5.1.1949.

⁵² Kaleva 19.11.1948.

⁵³ Kaleva 17.11.1948; Raahen Seutu 23.11.1948.

sä. - - *Se on yhdistelmä yksilöllisestä taitavuudesta ja epäitsekkästä joukkuepelistä. - - Jääkiekko ei ole sopiva peli ”mammanpojille”, se on varmasti totta, mutta huolimatta tavattoman suuresta vauhdista, tapahtuu jääkiekkopelissä harvoin onnettomuuksia. - - [P]aljon (jääpallokenttää) pienempi pelikenttä muodostaa jääkiekkoilulle suuren plussan. - - [J]ääkiekkopeliä voidaan yhtä hyvin pelata keinotekoisessa valossa kuin päivänvalossa. Täten avautuu useammille pelaamismahdollisuus.*⁵⁴

Jääkiekkoilun esittelyssä painotettiin siis lajin fyysisiä vaatimuksia, erityisesti nopeutta ja kestävyyttä, mutta toisaalta nostettiin esille myös tarvittavia psyykkisiä ominaisuuksia, kuten epäitsekkyyttä ja rohkeutta. Tulkitsen, että liittämällä jääkiekon esittelyartikkeleihin tämänkaltaisia yleisesti urheilullisina pidettäviä piirteitä yritettiin herättää perinteisten yksilölajien harrastajien ja seuraajien kiinnostusta. Jääkiekon tarvitsemien olosuhteiden valttina puolestaan korostettiin huomattavasti jääpallokenttää pienempää pelialuetta, mikä mahdollisti keinovalaistuksen ja siten lajin harrastamisen myös iltaisin. Jääkiekon ja jääpallon vaatimien puitteiden vertailulla voidaan olettaa tavoitellun erityisesti jääpalloilijoita innostumaan jääkiekosta.

1.2.2. Näytösottelut herättävät ensihuomion

Maakunnan molempiin kaupunkeihin lähes samaan aikaan valmistuneista jääkiekkoradoista päästiin ensimmäisenä tositoimiin Oulun kaukalossa. Joulukuun 19. päivänä 1948 Oulun keskusentän lisäalueella asettuivat vastakkain OJK:n järjestämässä ottelussa Suomen parhaista jääkiekkoilijoista muodostetut joukkueet ”Linkosuo” ja ”Viitala”. Nämä maalivahtiensa mukaan nimetyt joukkueet pelasivat näytösluontoisen karsintaottelun maailmanmestaruuskilpailuja varten.⁵⁵ Ottelua edeltäneenä päivänä Kaleva julkaisi aiheesta ennakkojutun ”Ennennäkemätöntä Oulussa”. Siinä kuvailtiin jääkiekkoa pitkälti edellä mainittujen pohjustusartikkelien tavoin:

Monikaan oululainen ei aikaisemmin ole nähnyt pelattavan jääkiekkopeliä edes pienimmässä määrin ja monelle se varmaan on aivan tuntemattakin. Jääkiekkoilu on kuten tiedetään, pallopeleistä kaikkein vilkkain-

⁵⁴ Kaleva 17.11.1948.

⁵⁵ Kaleva 21.12.1948; Kansan Tahto 21.12.1948; Kaleva 28.1.1949.

*ta ja jännittäväintä, jossa tilanteet vaihtuvat alinomaan. Se on jollain tavoin myös jonkin verran tulista ja kovaa, joten mielenkiintoa ei tule puuttumaan, sillä onhan pelaajiakin varten asetettu eri rangaistuspenkkirivit, johon he menevät aina ”jäähylle”.*⁵⁶

Kuvauksessa korostettiin jääkiekon nopeutta, jännittävyttä ja tietynlaista aggressiivisuutta. Voidaan päätellä, että tuomalla esille jääkiekon hektisiä elementtejä pyrittiin houkuttelemaan katsomoon oululaisia, jotka olivat tottuneet suurikokoisilla kentillä suoritetuihin hitaammilta vaikuttaneisiin jääpalloleihin, ja joiden ajateltiin toivovan otteilulta suurempaa intensiteettiä.

Pohjois-Pohjanmaan ja Pohjois-Suomen ensimmäinen jääkiekko-ottelu jouduttiin pelaamaan epäsuotuisissa olosuhteissa. Vesisade ja lauha sää pehmittivät jään niin pahoin, että viimeistä erää täytyi lyhentää jään rikkouduttua. Huonokuntoisella jäällä pelin vauhti jäi kauas parhaasta mahdollisesta. Maaleja ottelussa kuitenkin tehtiin, sillä se päättyi tulokseen 3–3. Huonosta säästä huolimatta joukkueiden johtajat olivat varsin tyytyväisiä Oulun uuteen jääkiekkokaukaloon, sillä he kehuivat sitä jopa Suomen parhaaksi. Pääsylipun maksaneita katsojia oli ottelussa 1 095, jota pidettiin olosuhteet huomioon ottaen suurena yleisömääränä. Yleisö koostui pääosin jääpallo-ottelujen vakiokatsojista. Aika ajoin katsojat innostuivat kannustushuutoihin, mutta kaiken kaikkiaan yleisö suhtautui näkemäänsä melko arvostelevasti.⁵⁷ Kalevaan ottelusta raportin kirjoittanut toimittaja totesi monien katsojien pohtineen ottelun jälkeen, kumpi jääpeleistä on parempi. Toimittaja itse päätti jättää lopullisen vertailun tekemisen myöhemmäksi, koska Oulun ensimmäisessä jääkiekko-ottelussa vallinneet heikot olosuhteet eivät hänen mielestään mahdollistaneet tasapuolista arviointia.⁵⁸

Suomen parhaiden jääkiekkoilijoiden pelaama näytösluontoinen karsintaottelu Oulun uudella jääkiekkoradalla oli merkittävä teko lajin juurruttamisessa Pohjois-Pohjanmaalle. Ottelu täytti edellisenä vuonna peruuntuneelle olympiavalmennusleirille kaavaillun funktion jääkiekon levittämisestä maakuntaan. Toisaalta sitä voidaan pitää kunnianosoituksena Oululle, johon viimeinkin oli saatu järjestettyä jääkiekkokaukalo. Yli tuhannen henkilön saapuminen vesisateessa pelattuun otteluun kertoi oululaisten

⁵⁶ Kaleva 18.12.1948.

⁵⁷ Kaleva 21.12.1948; Kansan Tahto 21.12.1948.

⁵⁸ Kaleva 21.12.1948.

laajasta kiinnostuksesta uutta jääpeliä kohtaan, vaikka monien katsojien suhtautuminen olikin vielä varautuneen kriittinen.

Kolme päivää ennen ottelua Oulun alkavaa jääkiekkoharrastusta kävi vahvistamassa myös TUL:n jääkiekon päävalmentaja Ronald Mikalunas, joka piti OTP:n jäsenille suuren kuulijajoukon keränneen luentotilaisuuden jääkiekkoilusta. Seuraavana päivänä Mikalunas jatkoi matkaansa Raahen, jonka kaupunkitalolla sikäläinen TUL:n urheiluseura Raahen Ponnistus järjesti samanlaisen tapahtuman.⁵⁹ Liiton jääkiekkovalmentajan lähettäminen luentokiertueelle Pohjois-Suomeen osoittaa, että myös TUL:ssa koettiin tärkeäksi saada jääkiekkoharrastus leviämään uusille alueille. Toisaalta voidaan arvella, että TUL:ssa ei haluttu jäädä altavastajiksi, kun jääkiekkotoiminta alkoi käynnistyä SVUL:n Pohjois-Pohjanmaan piirissä.

Raahessa ensimmäinen jääkiekko-ottelu päästiin hitaan talven tulon vuoksi pelaamaan vasta vuodenvaihteen jälkeen.⁶⁰ Tammikuun 4. päivänä 1949 Raahen uudella jääkiekkoradalla kohtasivat näytösottelussa lähes viidensadan katsojan edessä joukkueet, jotka koostuivat kolminkertaisen Suomen mestarin Tampereen Ilveksen pelaajaryhmästä muutamilla toisen tamperelaisjoukkueen Tammerfors Bollklubb'in (TBK) jäsenillä täydennettynä sekä lajia aloittelevista raahelaisista. Toinen joukkue muodostui Ilveksen ja TBK:n hyökkääjistä sekä Raahen Vesan puolustajista ja maalivahdist, kun taas toisessa pelasivat tamperelaiset puolustajat ja maalivahti sekä Raahen Vesan hyökkääjät. Viimeksi mainittu yhdistelmä voitti ottelun maalein 6–4.⁶¹ Raahen jääkiekkoilun avausottelu toteutui kohtalaisen hyväkuntoisella jäällä, vaikka paikkakunnalla olikin vallinnut vesikeli useiden päivien ajan. Ilveksen pelaajat olivat tyytyväisiä otteluun ja Raahen uuteen jääkiekkokaukaloon. He kehuivat Raahen pelialuetta jopa paremmaksi kuin monia Pohjois-Ruotsin ratoja, joilla he olivat juuri käyneet ottelukiertueella. Ilveksen pelaajat myös vakuuttelivat, että Raahen jääkiekkoilu kehittyisi jo Etelä-Suomessakin varteenotettavalle tasolle parissa vuodessa. Ottelusta raportin Raahen Seutuun laatinut toimittaja kuvaili tapahtumaa erittäin myönteisin sanankäntein. Hän totesi, että yleisössä ei ollut montaakaan, joka ”ei selvästi olisi jo ensi ’kädenpuristuksesta’ havainnut, kuinka hyödyllisen ja antoisan ystävän kaupunkimme talviurheilu nyt on saanut”. Toimittaja

⁵⁹ Kansan Tahto 17.12.1948; Raahen Seutu 18.12.1948.

⁶⁰ Raahen Seutu 28.12.1948.

⁶¹ Kaleva 5.1.1949; Raahen Seutu 8.1.1949.

arvelikin, että näytösottelun myötä ”jäkiekko tunkeutui raahelaisten sydämiin”.⁶²

Oulun tavoin siis myös Raahen jääkiekkoilua istutettiin korkeaprofiilisen näytösottelun avulla. Ilmeisesti Raahen Vesan palloilujaostossa arveltiin juuri Oulun esimerkin pohjalta, että tunnettuja pelaajia sisältävien joukkueiden esiintyminen kiinnostaisi yleisöä laajemmin kuin ainoastaan paikallisten aloittelevien harrastajien pelaama ottelu. Toisaalta raahelaiset ottivat näytösottelujoukkueisiin rohkeasti mukaan myös omia pelaajiaan. Tämän tavoitteena voidaan arvella olleen paitsi saada paikallisille jääkiekkoilijoille hyödyllistä kokemusta, myös houkutella katsojia, jotka olisivat kiinnostuneita ”oman kylän poikien” pärjäämisestä Suomen valiopelaajien joukossa. Kaupungin kokoon⁶³ nähden varsin runsaslukuisen yleisön saapumista voidaan pitää osoituksena idean toimivuudesta.

1.2.3. Harjoitukset ja kaupunkien sisäiset ottelut alkavat

Oulun ja Raahen jääkiekkokaukalojen valmistuminen tarjosi paikallisille urheiluseuroille mahdollisuuden jääkiekkoharjoitusten aloittamiseen. Tässä tilanteessa myös ensimmäisenä pohjoispohjalaisena urheiluseurana Suomen Jääkiekkoliittoon liittynyt, tosin vuoden mukanaolon jälkeen siitä eronnut, Oulun Kärpät pääsi lopulta käynnistämään jääkiekkotoimintansa. Kärpät liittyikin uudelleen Jääkiekkoliittoon vuoden 1949 alussa ja ryhtyi harjoittelemaan yleensä kahtena iltana viikossa Jorma Nykäsen valmennuksessa. Toisinaan viikkoon sisältyi kolmaskin harjoitus. Kärppien harjoituksiin osallistui säännöllisesti kolmisenkymmentä miestä ja poikaa, mikä seuran 1949 jääkiekkokauden toimintakertomuksessa kuvattiin ”valtavana innostuksena”. Niin pelaajat kuin valmentajakin olivat jääkiekossa aloittelijoita, mutta harjoituksista selviytyttiin silti kunnialla. Toimintakertomuksessa mainitaan erityisellä tyytyväisyydellä harjoituksissa vallinnut hyvä kuri.⁶⁴ Jorma Nykänen on muistellut Kärppien jääkiekkoharjoitusten aloittamista seuraavasti:

Olihan se hieman outoa, kun melkein kirja kädessä sai huitoa kiekkora-

⁶² Raahen Seutu 8.1.1949.

⁶³ ”Kaupunkien väkiluvut vuoden vaihteessa”. Kaleva 4.1.1949.

⁶⁴ Oulun Kärpät 46 ry:n toimintakertomus 1949. OKA Dc:1. OMA; Oulun Kärpät 46 ry:n toimintakertomus jääkiekkoilustaan talvella 1949. OKA Dc:1. OMA.

*dalla. Homma oli kuitenkin omalla tavallaan helppoa nykyvalmentajiin nähden, sillä pelaajat eivät tienneet mitään minua paremmin. Silloin sovimme kavereiden kanssa, että minua pitää uskoa joka asiassa. Mitään murinoita ei sallittu.*⁶⁵

Valmentajaksi päätymisestään Nykänen on puolestaan jälkepäin todennut, että hänes-tä tehtiin valmentaja siksi, että oli joukkueensa huonoin luistelija.⁶⁶ Nykäsen muistelut vahvistavat toimintakertomusten välittämää kuvaa uuden jääpelin tuntemattomuudesta Kärppien ensimmäisille jääkiekon harrastajille ja valmentajan nauttimasta ehdottomasta auktoriteettista. Nykäsen asemaa arvioitaessa on syytä ottaa huomioon hänen nuori ikänsä, 21 vuotta, Kärppien jääkiekkoilun alkamishetkellä sekä perustelu hänen valmen-tajaksi asettamiselleen: joukkueen heikoimpana pidetty luistelutaito. Vaikuttaa siltä, että yhteisellä sopimuksella valmentajan kyseenalaistamattomasta johtajuudesta pyrittiin takaamaan erityisesti harjoitusten sujuminen tilanteessa, jossa kenelläkään joukkueen jäsenistä ei ollut kovin laajaa osaamista eikä tietämystä jääkiekosta.

Oulun Kärppien vahvasta innostuksesta jääkiekkoiluun kertoo se, että seura päätti en-simmäisen jääkiekkokautensa jälkeen luopua aikuisten jääpallotoiminnasta. Kärpissä jääkiekkoa ”railakkaana pelinä” pidettiin erityisesti senioreille sopivana talvisena palloilumuotona. Seurassa oltiin kuitenkin tietoisia jääkiekkotoiminnan alkuvaiheen vaikeuksista, jotka olivat ennen kaikkea taloudellisia. Tässä suhteessa oleelliseksi koet-tiin riittävän yleisökannatuksen saaminen. Tulevaisuudenusko oli kuitenkin vahva ainakin toimintakertomuksen laatijoilla:

*Mutta se hyvä päivä, joka tuo tasapainon taloudellemme on vielä edessä, ja toi-vottavasti se ei ole kaukana.*⁶⁷

Jääkiekon pelaamisen aloittivat Oulussa vuoden 1949 alussa Kärppien lisäksi OJK, OLS ja OTP. OJK:n pelaajisto muodostui OLS:n ja OPS:n mestaruussarjajääpalloilijoista, mutta OLS esiintyi jääkiekossa myös omana joukkueenaan. OPS ei sen sijaan vielä käynnistänyt itsenäistä jääkiekkotoimintaa. OTP:ssä ryhdyttiin harjoittelemaan heti jää-kiekkoon tähdäten: seurassa pohdittiin tuolloin jopa aikuisten jääpallojoukkueen lak-

⁶⁵ Kulju 2003, 63.

⁶⁶ Jouko Vuorjoki, ”Siihen aikaan, kun Kärpät kiekon aloitti” (art.). Kaleva 30.1.2009.

⁶⁷ Oulun Kärpät 46 ry:n toimintakertomus 1949. OKA Dc:1. OMA.

kauttamista Kärppien tavoin. Jääpalloilu kuitenkin säilyi OTP:n lajivalikoimassa.⁶⁸ Oulussa jälleen vierailut TUL:n jääkiekon päävalmentaja Mikalunas arveli, että kolmen–neljän vuoden valmentautumisen jälkeen OTP:stä kehittyisi menestyvä jääkiekkoyoukue. Kehityskelpoisimpina Mikalunas piti seuran junioreja, kun taas vanhempaa pelaaja-ainesta hän ei nähnyt kovinkaan lupaavana. Mikalunas oli tyytyväinen nuorten pelaajien halukkuuteen opetella jääkiekossa tarvittavaa luistelutyyliä sekä heidän yleiseen innostuneisuuteensa. OTP:n parhaita junioreita Mikalunas kehuikin toteamalla, että erikoisvalmennuksella heistä saisi jopa edustajia TUL:n liittojoukkueeseen.⁶⁹

Pian harjoitusten käynnistyttyä tulivat ajankohtaisiksi myös ottelut. Joukkueiden kokoonpanot olivat lajia aloitettaessa varsin suppeat: kentällä olleiden kolmimiehisen hyökkäysketjun, kahden puolustajan ja maalivahdin lisäksi oli käytettävissä vain toinen vaihtohyökkäysketju.⁷⁰ Pohjoispohjalainen jääkiekkoyoukue pääsi ensimmäistä kertaa tositoimiin Oulussa 4. tammikuuta 1949, jolloin OJK kohtasi Tampereen Ilveksen. Ilves pelasi ilman vaihtomiehiään, koska he osallistuivat samaan aikaan edellä mainittuun Raahen ensimmäiseen jääkiekko-otteluun. Niukasta pelaajamateriaalistaan huolimatta Ilves kukisti oululaiset ylivoimaisesti tuloksella 11–3. Kansan Tahdon otteluraportissa todettiin OJK:n pelanneen jääpallotyyllisesti: pelaajat esimerkiksi unohtivat, että jääkiekossa pelivälinettä saa kuljettaa myös potkimalla ja että vastustajan saa pysäyttää voimakkaammin kuin jääpallossa. Toisaalta toimittaja uskoi, että OJK:ssa pelanneilla OPS:n jääpalloilijoilla olisi hyvät mahdollisuudet jääkiekossakin.⁷¹

Vajaata viikkoa myöhemmin myös Raahessa paikalliset joukkueet pelasivat ensimmäisen ottelunsa Raahen Vesan saatua vastaan muista raahelaisista jääkiekkoilijoista muodostetun ”Kiekko-Veikot”-joukkueen. Useita satoja katsojia paikalle houkutellut vauhdikas ottelu päättyi yllättäen Raahen Vesan 4–11-tappioon. ”Kiekko-Veikot” kykeni ennako-odotusten vastaisesti varsin yhtenäiseen peliesitykseen, kun taas Vesan joukkuepelaaminen oli puutteellista esimerkiksi hyökkääjien viivyteltyä puolustajien auttamisessa omien hyökkäysten katkettua. Raahen Seudun otteluraportissa moitittiin molempia joukkueita mailapelin alkeellisuudesta sekä ajoittain liian rajuista otteista ja jälkipelusta. Erityisesti jälkipeluun toimittaja tuomitsi jyrkästi ”jääkiekkokentälle täysin

⁶⁸ Kansan Tahto 5.1.1949, 12.3.1949.

⁶⁹ Kansan Tahto 8.1.1949.

⁷⁰ Raahen Seutu 23.11.1948.

⁷¹ Kansan Tahto 5.1.1949.

sopimattomana”.⁷² Raahen Vesan tappiota ”Kiekko-Veikoille” ei voi pitää täysin eriskummallisena lopputuloksena Vesan kokoonpanon haettua vielä vakituista muotoaan. Maakunnan jääkiekkoilun ensimmäisenä toimintavuotena vaikuttanut ”Kiekko-Veikot” ei ollut itsenäinen rekisteröity urheiluseura, vaan se on nähtävissä Vesan jääkiekkoilijoiden reservijoukkueena. Pelaajaliikenne Vesan ja ”Kiekko-Veikkojen” välillä oli tammi-kuussa 1949 huomattavan suurta.⁷³

Raahessa herännyt jääkiekkoinnostus noteerattiin myös urheilun keskusjärjestöissä. Seuraavalla viikolla TUL:n Mikalunas tuli Raahen valmentamaan paikallisia kiekkoilijoita, ja heti hänen lähdettyään kaupunkiin saapui Suomen Jääkiekkoliiton ja Tampereen Ilveksen kuuluisa pelaaja ja valmentaja Jukka Wuolio.⁷⁴ Wuolio piti kaupungin jääkiekkoradalla valmennustilaisuuden ja erotuomarikurssin. Valmennustilaisuuteen osallistui kymmeniä jääkiekosta kiinnostuneita raahelaisia. Wuolion vierailun yhteydessä järjestettiin myös Raahen koulujen ja kaupungin joukkueiden välinen jääkiekko-ottelu, jonka tuomarina Wuolio toimi. Joukkueet koostuivat pääosin Raahen Vesan ja ”Kiekko-Veikkojen” pelaajista. Raahen ensimmäisen jääkiekko-ottelun tavoin tämänkin peli muodostui kiihkeäksi, mikä ilmeni muun muassa taklauksena, jonka vastaanottanut pelaaja lensi yli kaukalon laidan. Wuolio näki kyseisen taklauksen oikeaoppisena puolustuspeleinä, eikä tuominnut siitä rangaistuksia. Satalukuisen yleisön kerännyt ottelu päättyi koululaisjoukkueen 6–4-voittoon. Wuolio piti tuomitsemaansa ottelua: ”yllättävän positiivisena”.⁷⁵

Molempien valtakunnallisten urheiluliittojen tunnettujen jääkiekkovalmentajien Raahessa pitämät koulutustilaisuudet heijastivat urheilun keskusjärjestöjen pyrkimyksiä vahvistaa kaupungissa alkanutta jääkiekkoharrastusta. Toisaalta kyseiset tilaisuudet voidaan tulkita myös arvonannoksi raahelaiselle jääkiekkoilulle: uudella jääpelillä ajateltiin olevan potentiaalia Raahessa ja sen läpimurtoa haluttiin vauhdittaa. Oulussa ei sen sijaan vuoden 1949 alussa enää järjestetty liittojohtoisia jääkiekkovalmennustapahtumia. Kenties valtakunnanliitoissa koettiin jääkiekkoilun lähteneen maakunnan suurimmassa kaupungissa käyntiin niin tehokkaasti useamman seuran voimalla, ettei koettu välitöntä tarvetta interventioille.

⁷² Raahen Seutu 11.1.1949.

⁷³ Raahen Seutu 11.1.1949, 29.1.1949.

⁷⁴ Ibidem.

⁷⁵ Kaleva 18.1.1949; Raahen Seutu 13.1.1949, 18.1.1949.

1.2.4. Paikallisen ottelutoiminnan viriäminen

Niin oululaisten kuin raahelaistenkin jääkiekkjoukkueiden saatua pelikokemusta kaupungin sisäisistä otteluista olivat seuraavana askeleena kaupunkien väliset kohtaamiset. Oulu ja Raahela mittasivat jääkiekko-osaamistaan ensimmäisen kerran 31. tammikuuta 1949, kun Oulun Kärpät ja Raahen Vesa pelasivat ystävyysottelun Oulun jääkiekkoradalla. Voimakas lumipyry ja myrsky haittasivat suuresti kiekon liikkumista ja pelaajien suorituksia, eikä ottelu päässyt kehittymään kovinkaan näyttäväksi. Peli päättyi Kärppien yllättävään 5–3-voittoon oululaisten päästyä ensimmäisessä erässä kahden maalin johtoon ja jälkimmäisten erien mentyä tasan. Kalevan otteluraportin kirjoittaja tunnusti raahelaisten teknisen ja taktisen paremmuuden, mutta kehui Kärpille voiton tuonutta yritteliäisyyttä ja pelaamisen voimakkuutta. Raahen Seudun toimittaja puolestaan mu-rehti raahelaiskiekkoilijoiden ”harhailleen kuin emoaan vailla olevat kissanpoikaset” ottelun ratkaisseessa ensimmäisessä erässä. Hän myös tuskaili Kärppien ryntäilevää pelitapaa, joka oli sekoittanut systemaattisesti pelanneet raahelaiset. Toimittaja arveli, että mikäli raahelaiset vain olisivat pelanneet jääkiekkoa pari vuotta kauemmin, olisivat he pystyneet mukauttamaan peliään ja ”voittaneet kaksinumeroisin luvuin”.⁷⁶ Kärppien joukkueessa pelannut Eero Tauriainen on myöhemmin muistellut ottelun heikkoja olo-suhteita:

Ensimmäisessä ottelussa lunta satoi taivaan täydeltä. Ensimmäisen erän aikana kenttämies ei kuitenkaan puhdistanut jäätä, koska toimi saamiensa ohjeiden mukaisesti. Erän lopussa lunta oli kentällä niin paljon, ettei kiekko juurikaan liikkunut jäällä. Peli oli vain sellaista lumessa tökkimistä. Niinpä päätimme itse puhdistaa kaukalon, johon operaatioon ensimmäinen erätauko hupenikin. Toisella tauolla toistui sama tilanne. Jo ensimmäinen ottelu osoitti, että jääkiekko on hallipeli, joka vaatii puhtaan ja sileän jään.⁷⁷

Mielenkiintoinen yksityiskohta Tauriaisen muistelussa on se, että kentänhoitaja ei puhdistanut jäätä, vaikka lumisade ilmiselvästi häiritsi pelaamista. Tauriainen totesi tämän

⁷⁶ Kaleva 1.2.1949, 2.2.1949; Raahen Seutu 1.2.1949.

⁷⁷ Kulju 2003, 66.

menetelleen saamiensa ohjeiden mukaisesti. Todennäköisesti kentänhoitajalle oli annettu tehtäväksi puhdistaa jää ennen ottelua. Voidaan arvella, että hän ei ollut tietoinen jääkiekkoilun tarvitsemasta luistavasta jäästä, pitäytyen siksi tiukasti ennalta saamissaan toimintaohjeissa. Ehkäpä hän myös oletti, että ottelu tulee pelata juuri sellaisissa olosuhteissa, kuin ne pelin aikana sattuvat muodostumaan, eikä jään kuntoa saisi enää ottelun alettua yrittää parantaa. Raadollisempi selitys kentänhoitajan toiminnalle puolestaan voisi olla se, että hän ei ollut järin motivoitunut työhönsä, vaan suoritti ainoastaan etukäteen määrätyt tehtävät.

Oulun ja Raahen välienselvittely jatkui heti seuraavana päivänä Raahessa. Raaha edusti taas Vesa, mutta oululaisten kunniaa puolusti OJK. OPS:n mestaruussarjajääpalloilijoiden johdolla OJK oli raahelaisia parempi maalein 13–7. OJK:n voiton takeena oli parempi luistelutaito, mutta jääkiekon teknisessä ja taktisessa osaamisessa joukkueet olivat jokseenkin tasavahvoja.⁷⁸ Raahen Vesa pääsi voiton makuun muutaman päivän kulluttua, jolloin se pelasi jälleen Kärppiä vastaan Raahessa. Joukkueiden edellisen kohtaamisen jälkeen Raahen Seudun toimittajan jossittelemat Raahen Vesan kaksinumeroiset voittoluvut toteutuivat nyt: vahvistuksia saanut raahelaisjoukkue jyräsi Kärpät tuloksella 14–0.⁷⁹ Kärppien ja Raahen Vesan kohtaamiset saivat aikaan kiivaanpuoleista sanailua myös Kalevaan jääkiekosta kirjoittaneiden oululaisen ja raahelaisen toimittajan välillä. Mielipiteiden vaihto liittyi erityisesti sääntötulkintoihin ja pelitaktisiin asioihin.⁸⁰ Vajaan parin viikon kuluttua Raahessa kävi taitojaan kokeilemassa oululaisjoukkueista myös OTP, joka oli muutamaa päivää aiemmin ensimmäisessä jääkiekkoottelussaan kukistanut niukasti Kärpät⁸¹. OTP onnistuikin nappaamaan varamiehisestä ja jopa kuumeisia pelaajia käyttäneestä Raahen Vesasta selkeän 6–1-voiton.⁸²

Paikallisen ottelutoiminnan päästyä vauhtiin ystävyysottelujen myötä innostui SVUL:n Oulun piirin jääkiekkojaosto aloittamaan jääkiekkoilun piirisarjan helmikuun 1949 puolivälissä. Piirisarjaan ilmoittautuivat ensin OJK, Kärpät, OLS ja Raahen Vesa. Hankkeen toteutumisen varmistuttua myös TUL:oon kuulunut OTP sai TUL:n Oulun piiriltä luvan

⁷⁸ Kaleva 3.2.1949.

⁷⁹ Raahen Seutu 5.2.1949; Kaleva 5.2.1949.

⁸⁰ Kaleva 5.2.1949, 6.2.1949.

⁸¹ Kaleva 8.2.1949; Kansan Tahto 8.2.1949.

⁸² Kaleva 15.2.1949.

osallistua SVUL:n alaisuudessa pelattuun sarjaan.⁸³ Piirisarja alkoi OLS:n ja OJK:n välisellä ottelulla. OLS:lle ottelu oli ensimmäinen jääkiekossa, ja joukkue ylsi debyytissään hieman yllättävään 9–6-voittoon. OJK:n tapaan myös OLS:n runko rakentui jääpallon mestaruussarjan nopeimpina pidetyistä pelaajista.⁸⁴ Kalevan otteluraportin laatija luonnehti ottelua erittäin vauhdikkaaksi ja toisinaan kovaksikin, mutta totesi joukkueiden pelitaitojen vielä olevan puutteelliset. Hän kuitenkin uskoi OLS:n ykkösketjun tulevaisuuteen myös jääkiekossa, ”jos harjoitusintoa riittää ja jollei ’kahta isäntää palveleminen’ ajan mittaan vaikuta häiritsevästi”.⁸⁵ Viittaus ”kahden isännän palvelemiseen” tuo esille paitsi huolestumisen sekä jääkiekkoon että jääpalloon keskittymisestä myös oululaisen jääkiekon ja jääpallon vastakkainasettelun, joka syntyi jo jääkiekon aloittamista suunniteltaessa syksyllä 1946.

Piirisarjaa pelattiin maaliskuun toiselle viikolle asti, jolloin sarja huipentui menestyneimpien joukkueiden OLS:n ja OTP:n kohtaamiseen yli tuhannen katsojan edessä. Oululaisseurojenittelön voitti maalein 9–3 OLS, josta tuli Pohjois-Pohjanmaan ensimmäinen jääkiekon piirinmestari OTP:n sijoituttua toiseksi ja OJK:n yllettyä kolmanneksi. Tässäkin ottelussa OLS:n jääpallonyökkääjien hyvä luistelutaito oli ratkaiseva tekijä OTP:n puolustajien osoittauduttua auttamattoman hitaiksi voimakkaista taklauksistaan huolimatta.⁸⁶

Piirisarjan päätyttyä jääkiekkokautta jatkettiin vielä Oulussa ja Raahessa kevätauringon pehmittämällä jäällä Kuopiota vastaan pelatuilla kaupunkiotteluilla. Oulua edusti yhdistetty kaupunkijoukkue, kun taas Raahessa asetti otteluun Vesan joukkueen, joka toki muodostui kaupungin parhaista jääkiekkoilijoista. Oulun kaupunkijoukkue päihitti Kuopion helposti 6–1, mutta Raahen Vesa joutui tunnustamaan savolaisten paremmuuden hävittyään tuloksella 1–7. Kuopio-ottelut olivat Pohjois-Pohjanmaan aloittelevalle jääkiekkoilulle sopiva tason mittari, sillä Kuopion kaupunkijoukkue oli koottu valtakunnan toiseksi korkeimmalla sarjatasolla Suomensarjassa pelanneista jääkiekkoilijoista⁸⁷.

Kaupunkiotteluiden lopputulosten pohjalta voidaan tehdä laajempiakin havaintoja Poh-

⁸³ Kansan Tahto 13.2.1949.

⁸⁴ Kaleva 17.2.1949; Raahen Seutu 17.2.1949.

⁸⁵ Kaleva 17.2.1949.

⁸⁶ Kansan Tahto 11.3.1949.

⁸⁷ Kaleva 24.3.1949, 25.3.1949; Raahen Seutu 29.3.1949.

jois-Pohjanmaan jääkiekon tasosta ensimmäisenä harrastusvuotena. Oulu kykeni yhdistämällä parhaat jääkiekkoilijansa, joista monet olivat Suomen menestyksekkäimpiä jääpalloilijoita, voittamaan varsin korkeatasoisen kuopiolaisvastustajan. Hieman yllättävää on se, että jääkiekkoiluun määrätietoisesti keskittynyt Raahen Vesa ei sen sijaan pystynyt uhkaamaan savolaisia. Oulun kaupunkijoukkueen voitto Kuopiosta heijasti tuolloisen jääkiekkoilun pelillistä kehittymättömyyttä: valioluokan jääpalloilijat olivat sivulajissaankin niin yliverlaisia, että heidän vaikutuksensa ottelutuloksiin oli ratkaiseva. Raahelaisten ja kuopiolaisten kohtaamisessa puolestaan korkeammalla tasolla kiekkoilleet savolaiset olivat suvereneja, kun kummallakaan osapuolella ei ollut apunaan huippujääpalloilijoita. Niin ikään Pohjois-Pohjanmaan piirisarjassa erittäin jääpalloilijapitoiset joukkueet OJK ja OLS olivat vahvoja, kun taas päättäväisemmin jääkiekkoon keskittyneet Oulun Kärpät ja Raahen Vesa olivat vaikeuksissa. Sarjassa toiseksi yltänyt OTP puolestaan taiteili jääkiekon ja jääpallon rajapinnassa: seuran pelaajien innostus jääkiekkoilua kohtaan oli suuri, mutta he pelasivat aktiivisesti myös jääpalloa.

Pohjois-Ruotsin Norrbottenin läänissä jääkiekkotoiminta pääsi vauhtiin 1930-luvun lopulla. Ensimmäiset viralliset ottelut järjestettiin talvella 1937. Kyseessä oli piirinmestaruusturnaus, jonka voittajaksi tuli luulajalainen Luleå Sportklubb.⁸⁸ Torsten Wiklund puolestaan esittää Luleå IFK:sta kirjoittamassaan historiikissa Luulajan ja koko Norrbottenin jääkiekkoilun avausotteluksi 12. helmikuuta 1938 toteutuneen Luleå IFK:n ja Luleå Sportklubb'in kohtaamisen, jonka IFK voitti maalein 2–0.⁸⁹ Joka tapauksessa jääkiekkoilu käynnistyi Pohjois-Ruotsissa myös ottelujen osalta kymmenisen vuotta aikaisemmin kuin Pohjois-Suomessa. On mielenkiintoista havaita myös se, että Pohjois-Ruotsissa uusi jääpeli käynnistettiin paikallisin voimin, eikä valtakunnan parhaiden pelaajien esittämällä näytösotteluilla.

1.2.5. Jääkiekkoilu järjestäytyy

Jääkiekon aloittaneissa urheiluseuroissa oli 1940-luvun lopulla muutamia kymmeniä harrastajia.⁹⁰ Oulun Jääkiekkoilijoiden ja Oulun Kärppien ensimmäistä jääkiekkoilu-

⁸⁸ »Specialdistriktsförbund och Ombudsmän ser på sin idrott», 87.

⁸⁹ Wiklund 2000, 67–68.

⁹⁰ Vuosi-ilmoituskortit 1949–1950. SVULPPpA Ebe:2. OMA.

vuotta koskeissa SVUL:n Oulun piiri ry:lle lähettämässä vuosi-ilmoituskorteissa on ilmoitettu epäilyttävän suuria, Kärppien tapauksessa jopa toiselle sadalle yltäneitä, jääkiekon harrastajamääriä.⁹¹ Arvelen, että kyseisiin lukuihin on sisällytetty myös jääpallon ja mahdollisesti jalkapallonkin pelaajia.

*Taulukko 1. Jääkiekon harrastajamäärät vuosina 1948–1949 SVUL:n Pohjois-Pohjanmaan piiri ry:lle tietojiaan ilmoittaneissa urheiluseuroissa.*⁹²

Urheiluseura	Jääkiekon harrastajat vuoden 1948 lopussa	Jääkiekon harrastajat vuoden 1949 lopussa
Oulun Jääkiekkoilijat	96	65
Oulun Kärpät	139	38
Oulun Luistinseura	ei ilmoittanut	61
Raahen Vesa	60	60

Jääkiekkoilun käynnistyminen loi tarpeen myös lajin organisoimiselle. Jääkiekon aloittaneissa urheiluseuroissa uuteen jääpeliin liittyneiden asioiden hoitamista varten joko muodostettiin jääkiekkojaostoja tai laji nivottiin palloilujaostoihin. Esimerkiksi Oulun Kärpät perusti heti jääkiekon aloitettuaan jääkiekkojaoston, kun taas Raahen Vesan jääkiekkoilua pyöritti seuran palloilujaosto.⁹³ Urheiluseurojen jääkiekkotoiminta tapahtui piirijärjestön ja SVUL:oon kuuluneen valtakunnallisen erikoisliiton, Suomen Jääkiekkoliiton⁹⁴, tai TUL:n jääkiekkojaoston alaisuudessa⁹⁵.

Pohjoispohjalaiset SVUL:n jäsenseurat kuuluivat SVUL:n Oulun piiri ry:een, joka muodostui useista lajijaostoista. Tässä tilanteessa jääkiekkojaoston perustaminen piirijärjestöön oli luonnollinen askel. SVUL:n Oulun piirin jääkiekkojaosto aloitti toimintansa vuoden 1949 alussa puheenjohtajanaan OJK:ssa toiminut johtaja Kaarlo Viitanen. Jääkiekkojaostossa oli ensimmäisenä vuotenaan sekä Raahen Vesalta että OJK:lta kaksi jäsentä puheenjohtaja Viitanen mukaan luettuna. Raahelaisten edustajista voidaan mainita kaupungin jääkiekkoilun uranuurtaja Pentti Pirhonen. OLS:lta oli jaostossa vain

⁹¹ Ibidem.

⁹² Ibidem.

⁹³ Kaleva 19.11.1948; Oulun Kärpät 46 ry:n toimintakertomus jääkiekkoilustaan talvella 1949. OKA Dc:1. OMA.

⁹⁴ Vasara 1992, 332.

⁹⁵ TUL:n toimintakertomus 1949. Digitoidut aineistot. Urheiluarkisto (UA).

yksi jäsen: maineikas jääpalloilija Kalevi Alatalo. Oulun Kärppien valmentaja Jorma Nykänen puolestaan oli varajäsenenä erään OJK:n edustajan kanssa.⁹⁶ Ensimmäisen kokouksensa jaosto piti kuitenkin vasta lokakuun 1949 loppupuolella, mutta se lähetti jo helmikuussa Suomen Jääkiekkoliitolle aloitteen jääkiekon piirisarjan pelaamisesta ja sarjalle suunnitellun otteluohjelman.⁹⁷ Tätä voidaan pitää osoituksena siitä, että SVUL:n Oulun piirin jääkiekkojaosto syntyi nimenomaan käytännön tarpeesta: piirin jääkiekkoilun organisoimisesta. Jaoston toinen tärkeä tehtävä piirin jääkiekkotoiminnan järjestämisen ja hallinnoimisen lisäksi oli yhteydenpito urheiluseuroihin, muihin piireihin ja Suomen Jääkiekkoliittoon.⁹⁸

TUL:n piirijärjestykseen, TUL:n Oulun piiri ry:een, ei puolestaan vielä Pohjois-Pohjanmaan jääkiekkoilun alkaessa muodostettu jääkiekkojaostoa, vaan jääkiekkoon liittyviä asioita hoidettiin piirin palloilujaostossa.⁹⁹ Jääkiekon kiinnittäminen palloilujaostoon johtui oletettavasti siitä, että TUL:n Oulun piirin urheiluseuroista jääkiekkoa ryhtyi vuonna 1949 harrastamaan vain OTP: yhden seuran jääkiekkotoiminta ei edellyttänyt piiriltä erillisen lajijaoston perustamista.

Pohjois-Ruotsin Norrbottenin läänissä jääkiekkotoiminta järjestäytyi ensin Norrbottenin Urheiluliiton jääkiekkojaostoksi ja vuoden 1944 alussa paikalliseksi lajiliitoksi. Norrbottens-Kuriren sanomalehteen jääkiekkomyönteisiä kirjoituksia 1930-luvun puolivälissä ennen lajin aloittamista laatinut lehden urheilutoimituksen päällikkö Wilhelm Lundgren nousi jääkiekkojaoston ensimmäiseksi puheenjohtajaksi. Toisen maailmansodan aikaan Bodeniin valmiustilaan määrättyjen sotilaiden joukossa oli tukholmalaisia maaottelujääkiekkoilijoita, mikä edesauttoi Norrbottenin ja erityisesti Bodenin jääkiekkotoiminnan kehittymistä 1940-luvun ensimmäisellä puoliskolla.¹⁰⁰ Pohjois-Pohjanmaan jääkiekkoilu ei päässyt varhaisvuosinaan osalliseksi yhtä kiinteistä vaikutteista maan eteläosista, joissa jääkiekon harrastaminen oli jo yleisempää.

⁹⁶ SVUL:n Oulun piirin jääkiekkojaoston kirje Suomen Jääkiekkoliitolle 14.2.1949. SVULPPpA Da:14. OMA; SVUL:n Oulun piirin toimintakertomus 1951. SVULPPpA Dc:1. OMA; Kaleva 18.11.1948; Anttinen 2006, 19.

⁹⁷ SVUL:n Oulun piirin jääkiekkojaoston ptk. 23.10.1949. SVULPPpA Cc:2. OMA.

⁹⁸ SVUL:n Oulun piirin jääkiekkojaoston ptk. 23.10.1949. SVULPPpA Cc:2. OMA; SVUL:n Oulun piirin jääkiekkojaoston ptk. 6.12.1949. SVULPPpA Cc:2. OMA.

⁹⁹ TUL:n Oulun piirin toimintakertomus 1949. Suomen Työväen Urheiluliiton Oulun piirin arkisto (TULOpa) DbA:2. UA.

¹⁰⁰ ”Specialdistriktsförbund och Ombudsmän ser på sin idrott”, 87.

1.3. Toiminnan ja kontaktien laajeneminen

1.3.1. Maakuntasarjan pohjoislohkon aloittaminen

Jääkiekkoilun päästyä alkuun Pohjois-Pohjanmaalla seuraavaa kolmea jääkiekkokautta leimasivat toiminnan vahvistaminen ja yhteistyön laajentaminen. Syksyllä 1949 SVUL:n Oulun piirin jääkiekkojaosto päätti ensimmäisessä kokouksessaan anoa pohjoislohkon perustamista jääkiekon maakuntasarjaan,¹⁰¹ joka oli lajin kolmanneksi korkein sarjataso Suomessa.¹⁰² Jaoston kunnianhimoisena suunnitelmana oli saada aikaan koko Pohjois-Suomen käsittävä maakuntasarjan lohko, johon olisi paikkakuntien sisäisten karsintojen jälkeen tulleet joukkueita Oulun ja Raahen lisäksi Kajaanista, Kemistä ja Rovaniemeltä. Maakuntasarjan pohjoislohko perustettiin, joskaan Kainuussa ja Lapissa ei vielä päästy alkuun jääkiekkoilussa. Oululaisten ja raahelaisten seuraksi pohjoislohkoon liittyivät etelämpää Kokkolan Pallo-Veikot (KPV) ja Vaasan Vasama.¹⁰³ Maakuntasarjan pohjoislohko pelattiin kaksinkertaisena sarjana, eli joukkueet kohtasivat toisensa kahdesti. Ainakaan Oulussa ja Raahessa ei järjestetty karsintoja maakuntasarjaan, vaan siihen ilmoittautuivat suoraan Oulun Kärpät ja Raahen Vesa.¹⁰⁴

Syyksi siihen, että Oulusta maakuntasarjaan valikoitui nimenomaan Kärpät, arvelen seuran seniorijoukkueen keskittymistä ainoastaan jääkiekkoon. OLS:n ja OJK:n pelaajat puolestaan olivat kiireisiä päälajinsa jääpallon mestaruussarjaottelujen ja niihin tähdenneen harjoittelun vuoksi. Jääkiekkoilun innokkaasti aloittanut OTP:kaan ei vielä lähtenyt mukaan jääkiekon sarjatoimintaan, vaikka pelasikin muutamia harjoitusotteluja.¹⁰⁵ OTP:n syrjään jättäytymisen taustalla on nähtävissä urheilun keskusjärjestöjen toisistaan erillinen kilpailutoiminta¹⁰⁶. SVUL:n ja TUL:n välinen yhteistoimintasopimus oli rauennut vuodenvaihteessa 1950,¹⁰⁷ joten OTP:n osallistuminen SVUL:oon kuuluneen Suomen Jääkiekkoliiton alaisuudessa järjestettyyn maakuntasarjaan olisi ollut

¹⁰¹ SVUL:n Oulun piirin jääkiekkojaoston ptk. 23.10.1949. SVULPPpA Cc:2. OMA.

¹⁰² Vasara 1992, 338.

¹⁰³ SVUL:n Oulun piirin jääkiekkojaoston ptk. 6.12.1949. SVULPPpA Cc:2. OMA.; Kaleva 24.12.1949.

¹⁰⁴ Kaleva 24.12.1949, 21.2.1950.

¹⁰⁵ Kansan Tahto 3.1.1950; Kansan Tahto 24.1.1950; Kansan Tahto 7.3.1950.

¹⁰⁶ Hentilä 1992a, 267–268.

¹⁰⁷ Ibidem.

TUL:laiselle seuralle mahdotonta. Raahen Vesan valikoituminen Raahen edustajaksi maakuntasarjaan puolestaan selittyy seuran johtavalla asemalla kaupungin jääkiekkoi- lussa.

Maakuntasarjan pohjoislohko käynnistyi Pohjois-Pohjanmaan osalta 14. tammikuuta 1950 Oulussa Kärppien ja jääkiekon juuri aloittaneen Vaasan Vasaman välisellä ottelul- la. Hienoisessa lumipyryssä suoritettu sarja-avaus päättyi Kärppien 5–3-voittoon. Kär- pät oli selvästi hallitsevampi, mutta joukkueen yhteispeli ei sujunut parhaalla mahdoli- sella tavalla. Kalevan urheilutoimittaja totesikin otteluraportissaan, että Kärppien ”esitys ei antanut aihetta hihkumiseen”. Niin ikään Kokkolan Pallo-Veikot sai nöyrytä tiukan ottelun jälkeen Kärppien vieraana pari viikkoa myöhemmin. Raahen Vesa sitä vastoin murskasi molemmat eteläiset vastustajansa yli kymmenen maalin erolla.¹⁰⁸

Kärppien ja Raahen Vesan alettua nopeasti vaikuttaa maakuntasarjan lohkonsa etevim- miltä joukkueilta vahvistui jo edellisellä kaudella syntynyt Oulun ja Raahen jääkiekko- rivaliteetti. Jo ennen Kärppien ja Raahen Vesan maakuntasarjakohtaamista OLS ja OJK pelasivat yksittäisiä otteluja Raahen Vesaa vastaan. Pelit olivat tasaisia, mutta molem- mat niistä päättyivät raahelaisten niukkaan voittoon.¹⁰⁹ Vesan kotikentällään saavuttama OJK-voitto nosti suuresti raahelaisten jääkiekkopiirien itsetuntoa. Raahen Seudussa ni- mimerkki PeePee, joka kätki taakseen Raahen Vesan palloilujaoston puheenjohtajan Pentti Pirhosen, herkistyi kolumnissaan ”Pilvet alkavat haihtua” suorastaan runolliseen tunnelmointiin:

Vakuutteluja uskottiin ja pojat seurasivat mukana päivän kirkkaudesta il- lan pimeyteen ”kepit” kainalossa ja kumilaatta taskussa. Ja mikä oli tu- los. Missä muussa talvipelissä a.d. 1950 kannettaisiin vyössä pelättyjen OLS:n ja OPS:n (s.o. Oulun Jääkiekkoilijat) päänahkoja Vaasan Vasa- masta puhumattakaan? Mitä muuta talvipeliä pojat harrastaisivat niin palavalla innolla kuin jääkiekkoilua? Mihin muuhun talvipeliin raahelai- nen yleisö voisi niin antaumuksella tempautua mukaan kuin jääkiekko- luun? Pelien peliin. Maailman vauhdikkaimpaan, nopeimpaan ja rajuim- paan joukkuemittelyyn.¹¹⁰

¹⁰⁸ Kaleva 15.1.1950, 29.1.1950; Raahen Seutu 17.1.1950, 31.1.1950.

¹⁰⁹ Kaleva 29.12.1949, 19.1.1950.

¹¹⁰ Raahen Seutu 21.1.1950.

Raahelaisten tyytyväisyys ärsytti Oulussa. Kalevan arvostettu urheilutoimittaja Armas ”Senti” Raukovaara piti sitä ”pullisteluna” ja Raahen julistautumisena Pohjois-Suomen jääkiekon keskuksiksi.¹¹¹ Nimimerkki PeePeen vastine Sentille oli kitkerä:

Sentille ei nähtävästi riitä, että Oulu omaa tittelin ”Pohjois-Suomen jääpallokeskus”. Jotta hän olisi tyytyväinen, pitäisi nimen kuulua: ”Pohjois-Suomen yhdistynyt jääpallo- ja jääkiekkokeskus, Pohjolan Valkea kaupunki, Oulun läänin pääkaupunki – Oulu”. - - Jos kerta Raahe voittaa – kuten ennakoita on odotettavissa – maakuntasarjan lohkonsa, niin ei kai Oululla silloin ole pienintäkään oikeutusta lähteä polemisoimaan tuosta tittelistä (Raahe Pohjois-Suomen jääkiekkokeskuksena), vaikka Oulun Jääkiekkoilijat, jotka eivät edes pelaa maakuntasarjassa, voittaisivatkin jääpalloilijainsa avulla Oulussa Vesan.¹¹²

Oululaisen Sentin ja raahelaisen PeePeen kiivaasta keskustelusta välittyä hyvin, kuinka tärkeänä niin Raahessa kuin Oulussakin pidettiin sitä, että nimenomaan oma kaupunki olisi uuden jääpelin keskus. Jos asialla ei olisi koettu olevan mainittavaa merkitystä, siitä tuskin olisi väiteltä paikallisten sanomalehtien urheilusivuilla. PeePeen viittaukset ”pelättyjen OLS:n ja OPS:n päänahkoihin” sekä hänen Oululle antamansa pilkallinen nimitys voidaan puolestaan ymmärtää osoituksina raahelaisen kirjoittajan Oulua kohtaan kokemasta eräänlaisesta pikkuveli-kompleksista.

Tämän sanasodan vallitessa OJK ja Raahen Vesa kohtasivat toisensa vielä uudestaan Oulussa. Ottelua mainostettiin kamppailuna Pohjois-Suomen jääkiekkohegemoniasta. Nyt oululaiset onnistuivat päihittämään Raahen Vesan 7–4-tuloksella, ja Kalevaan otte-
luraportin laatinut Senti saattoikin otsikoida kirjoituksensa itsevarmasti ja todennäköisesti PeePeen kanssa käymänsä nokittelu mielessään: ”Oulu on ykkönen jääkiekossa Pohjois-Suomessa”. Senti antoi otteluselostuksessaan kuitenkin myös tunnustusta raahelaisille yritteliäisyydestä ja ajoittaisista hyvistä yksilösuorituksista.¹¹³ Toisaalta hänen suhtautumisensa raahelaiseen jääkiekkoiiluun oli isällisen holhoava. Senti muun muassa

¹¹¹ Kaleva 22.1.1950.

¹¹² Raahen Seutu 28.1.1950.

¹¹³ Kaleva 27.1.1950.

totesi, että ”oululaiset olivat vielä tällä kerralla hallitsevina pelissä”.¹¹⁴ Hän jätti siis täysin huomioimatta Vesan noin viikkoa aikaisemmin Raahessa saavuttaman voiton OJK:sta. Kenties kyseisen tuloksen mainitseminen olisi toimittajan mielestä vienyt pohjaa kirjoituksensa läpätunkevalta teemalta – Oulusta Pohjois-Suomen jääkiekon hallitsijana.

Maakuntasarjassa Oulu ja Raahen pääsivät ottamaan toisistaan mittaa Kärppien ja Raahen Vesan kahdessa ottelussa helmikuun alussa. Raahessa pelatun ottelun Vesa vei niimiinsä maalein 8–4 noin 400 katsojan todistamana. Oulussa Kärpät kuitenkin ylsi niukkaasti 7–6-kotivoittoon.¹¹⁵ Näiden ottelujen jälkeen Kärpät ja Vesa pitivät hallussaan maakuntasarjan pohjoislohkon kärkisijoja tasapistein, mutta seuraava kierros muutti tilanteen. Vesa kukisti KPV:n Kokkolassa, mutta Kärpät koki Vaasassa yllättävän 1–4-tappion sikäläiselle Vasamalle. Tämä merkitsi sitä, että ennen viimeistä ottelukierrosta Raahen Vesa pääsi sarjataulukossa kahden pisteen karkumatkalle Kärpistä. Päätösotteluissa Kärpät kukisti KPV:n ja Raahen Vesa Vasaman, jolloin raahelaiset voittivat maakuntasarjan pohjoislohkon, ja Kärpät jäi toiseksi. Kärpillä ei tosin olisi käytännössä ollut mahdollisuuksia lohkovoittoon, vaikka Vesa olisi hävinnytkin, sillä tasatilanteessa ratkaisevaksi olisi osoittautunut raahelaisten selkeästi Kärppiä parempi maalisuhte.¹¹⁶

Raahen Vesa pääsi maakuntasarjan pohjoislohkon voittajana pelaamaan nousemisesta Suomen jääkiekkoilun toiseksi korkeimmalle sarjatasolle, Suomensarjaan. Maaliskuun alussa Lahdessa pelatussa ottelussa vastustajaksi asetui Lahden Luistelijat. Vesa kykeni yllättämään lahtelaiset nopeutensa ja taktisen osaamisensa avulla, ja raahelaisjoukkue nousi Suomensarjaan 7–3-voitollaan. Hieman yllättäen Raahen Vesa sai ylemmälle sarjatasolle seuraan tutusta kiistakumppanistaan Oulun Kärpistä. Saman vuoden syksyllä Kärpät nimittäin kutsuttiin sarjajärjestelmään tehtyjen muokkausten myötä karsimaan Suomensarjan pohjoislohkon viidennestä paikasta Jyväskylän Diskosta vastaan.¹¹⁷ Kärppien ja Diskoksen oli määrä pelata kaksi karsintaottelua, mutta ensimmäisen ottelun lykkäydyttyä myöhäisen talven tulon vuoksi jyväskyläläiset ilmoittivat luopuvansa karsinnasta. Näin ollen Kärpät pääsi Suomensarjaan ikään kuin takaoven kautta.¹¹⁸

¹¹⁴ Ibidem.

¹¹⁵ Raahen Seutu 2.2.1950; Kaleva 9.2.1950.

¹¹⁶ Kaleva 19.2.1950, 21.2.1950.

¹¹⁷ Raahen Seutu 7.3.1950; SVUL:n Oulun piirin toimintakertomus 1950. SVULPPpA Dc:1. OMA.

¹¹⁸ Kaleva 11.10.1950, 28.12.1950.

Maakuntasarjan pohjoislohkon aloittaminen merkitsi Pohjois-Pohjanmaan jääkiekkoilulle ankkuroitumista lajin valtakunnalliseen kilpailutoimintaan. Sarjaan osallistuneille joukkueille se tarjosi mahdollisuuden edetä aina Suomen korkeimmalle tasolle asti. Raahen Vesan ja Oulun Kärppien nouseminen maakuntasarjasta Suomensarjaan osoitti, että pohjoispohjalaiset joukkueet olivat jo toisena jääkiekon harrastusvuotenaan varsin kilpailukykyisiä.

1.3.2. Taso nousee – parhaat joukkueet Suomensarjassa

Raahen Vesa ja Oulun Kärpät aloittivat kotikentillään vuoden 1951 ensimmäisellä viikolla taipaleensa Suomensarjan pohjoislohkossa. Kärppien ja Vesan lisäksi lohkoissa pelasi kaksi joukkuetta Kuopiosta ja yksi Tampereelta. Avausotteluissaan raahelaiset nappasivat yllättävän 4–2-voiton Kuopion Palloseurasta (KuPS), kun taas Kärpät koki 1–10-murkatappion Tampereen Kisa-Tovereille (TKT).¹¹⁹

Pohjois-Pohjanmaan joukkueet olivat Suomensarja-otteluissaan jatkuvasti altavastaaajia, mutta kykenivät silti aiheuttamaan vastustajilleen yksittäisiä pistemenetyksiä. Esimerkiksi Kärpät pakotti Oulussa tasapeliin lohkon tulevan voittajan Kuopion Kelta-Mustat ja vieraskentällä TKT:n.¹²⁰ Raahen Vesan ainoat pisteet sitä vastoin tulivat edellä mainitusta KuPS-voitosta sarjadebyyttissään. Kärppien ja Vesan kotiotteluja joukkueiden ensimmäisellä kaudella suomalaisen jääkiekkoilun kakkostasolla seurasi 250–450 katsojaa. Molemmissa pohjoispohjalaisten keskinäisissä kohtaamisissa Kärpät kukisti Raahen Vesan, mikä kasvatti piste-eroa Kärppien hyväksi lopullisessa sarjataulukossa. Kärpät sijoittui viiden joukkueen muodostamassa lohkoissa neljänneksi ja Vesa viidenneksi.¹²¹

Raahen Vesan jääminen lohkon hännille näytti jo hetken merkitsevän raahelaisten puutoamista takaisin maakuntasarjaan. Raahen Seudussa Suomensarja-vierailun uskottiin tuoneen joukkueelle arvokasta oppia: muiden muassa luistelutaidon ja yhteispelin kehittä-

¹¹⁹ Kaleva 28.12.1950; Raahen Seutu 3.1.1950; Kaleva 9.1.1950.

¹²⁰ Kaleva 23.1.1951, 30.1.1951.

¹²¹ Raahen Seutu 3.1.1951; Kaleva 9.1.1951; Raahen Seutu 9.1.1951; Kaleva 25.1.1951; Kaleva 30.1.1951, 13.2.1951; Raahen Seutu 6.2.1951; Kaleva 21.2.1951.

tämistä pidettiin tärkeänä. Pian alkoi kuitenkin vaikuttaa mahdolliselta, että joukkue voisi saada jatkaa Suomensarjassa, sillä Suomen Jääkiekkoliitto suunnitteli jälleen muokkaavansa sarjajärjestelmää. Virallinen päätös asiasta tuli vasta syksyllä, jolloin Jääkiekkoliitto vahvisti Suomensarjan uuden lohkojaon.¹²²

Pohjois-Pohjanmaan parhaiden jääkiekkjoukkueiden pelaaminen Suomensarjassa latisiti maakuntasarjan pohjoislohkoa. Siihen osallistuivat ainoastaan OLS ja OTP, jotka ottelivat keskenään kahdesti tammikuussa 1951. TUL:oon kuuluneen OTP:n osallistuminen maakuntasarjaan oli nyt mahdollista SVUL:n ja TUL:n välisen uuden yhteistoimintasuopimuksen myötä.¹²³ Oululaisten molemmat kohtaamiset päättyivät OTP:n voittoihin.¹²⁴ Maakuntasarjan pohjoislohkon typistymisen kahden oululaisjoukkueen välienselvitte-lyksi selittyy yksinkertaisesti jääkiekkoa harrastaneiden urheiluseurojen vähyydellä.

Suomensarjan pohjoislohko muuttui suuresti kaudeksi 1952. Tampereen ja Kuopioon joukkueet siirtyivät muihin lohkoihin, ja Kärppien ja Vesan kilpakumppaneiksi tulivat Oulusta OJK ja OTP sekä Kokkolasta KPV. Lohkoon oli ensin ilmoittautunut myös OLS, mutta sen korvasi OJK Oulun Luistinseuran luovuttua jääkiekkotoiminnastaan.¹²⁵ Pohjoislohkoa hallitsivat KPV ja Kärpät, jotka päätyivät lopulta tasapisteisiin. Voittajan ja samalla mestaruussarjan karsintoihin pääsevän joukkueen selvittämiseksi KPV:n ja Kärppien välille järjestettiin uusintaottelu Oulussa. Peli päättyi kokkolalaisten 4–1-voittoon, joten KPV:sta tuli Suomensarjan pohjoislohkon mestari. Kärpät, Vesa ja OTP sijoittuivat tasapistein sarjan jälkimmäisille tiloille, tehtyjen maalien ratkaistua joukkueiden lopullisen järjestyksen. Kärppien asema sarjakauden puolivälissä ehti olla jo erittäin heikko: joukkue ei ollut saanut neljästä ensimmäisestä ottelustaan yhtään pistettä ja se oli lohkon viimeisenä. Kärppien vire kuitenkin parani helmikuussa, kun joukkueeseen liittyi useita OLS:n mestaruussarjajääpalloilijoita. Pitkälti heidän ansiostaan Kärpät nousi lopputuloksissa kolmanneksi.¹²⁶

Suomensarjan pohjoislohko tarjosi Pohjois-Pohjanmaan parhaille jääkiekkjoukkueille foorumin vakiintuneelle sarjamuotoiselle kilpailutoiminnalle. Sen, että lohkon voittajal-

¹²² Raahen Seutu 30.1.1951, 20.2.1951, 11.12.1951.

¹²³ Hentilä 1992a, 268.

¹²⁴ SVUL:n Oulun piirin toimintakertomus 1951. SVULPPpA Dc:1. OMA; Kansan Tahto 11.1.1951, 23.1.1951.

¹²⁵ Kaleva 6.11.1951, 14.12.1951.

¹²⁶ Kaleva 22.1.1952; Raahen Seutu 16.2.1952; Kaleva 11.3.1952, 14.3.1952.

la oli mahdollisuus nousta mestaruussarjaan, voidaan ajatella olleen tärkeä kannustin niin oululaisille kuin raahelaisillekin jääkiekon harrastajille. Toisaalta kaikki alueen parhaat jääkiekkoilijat eivät hyödyntäneet osaamistaan täysimääräisesti, sillä useilla heistä oli yhä päälajinaan jääpallo, jonka Suomen mestaruudesta he pelasivat OLS:ssa ja OPS:ssa. Kärppien peliesitysten käänteentekevä parantuminen kevättalvella 1952 OLS:n jääpallotaitureiden tultua mukaan joukkueeseen havainnollisti tilannetta osuvasti.

OTP:n juniorijoukkue osallistui talvella 1951 menestyksekkäästi TUL:n nuorten valtakunnalliseen jääkiekon cup-kilpailuun. Oululaiset kukistivat matkallaan loppuotteluun Porin Pallo-Toverit ja Tampereen Pallo-Veikot. Finaalissa OTP nöyryytti Helsingin Jyryä, joka hävisi kotikentällään maalein 3–7. Vajaata viikkoa myöhemmin OTP pelasi Oulussa vielä ystävyysottelun tamperelaisen TBK:n juniorijoukkueen kanssa, joka oli juuri voittanut Suomen mestaruuden SVUL:oon kuuluneen Suomen Jääkiekkoliiton alaisuudessa pelatussa nuorten SM-sarjassa. Ainakin Oulussa joukkueiden kohtaamista pidettiin moraalisenä SM-otteluna.¹²⁷ Oululaiset jatkoivat vakuuttavia otteitaan ja päihittivät myös TBK:n 4–1-lukemin. Kansan Tahto -sanomalehden otteluraportissa todettiin, että voitollaan OTP kruunattiin epäviralliseksi Suomen mestariksi. Toimittaja harmittelee, että Suomen Jääkiekkoliitto ei ollut hyväksynyt virallisen SM-ottelun pelaamista. Hänen mukaansa Jääkiekkoliiton suhtautuminen oli ymmärrettävä, koska TUL:laisella joukkueella oli hyvät mahdollisuudet ottelun voittoon.¹²⁸

OTP:n TUL:n nuorten cup-mestaruus ja voitto TBK:sta osoittivat joka tapauksessa, että oululaisseuran jääkiekko-osaaminen oli erittäin korkealla tasolla. TUL:n jääkiekon päävalmentaja Mikalunasin talvella 1949 antamat positiiviset arviot OTP:n menestymismahdollisuuksista muutaman vuoden lajiharjoittelun jälkeen eivät olleet pelkkää sanaa helinää ja hyväntahtoista kannustusta uutta jääpeliä aloitelleelle urheiluseuralle: OTP:n juniorijoukkue pärjäsi erinomaisesti jo kaksi vuotta myöhemmin.

¹²⁷ Kansan Tahto 22.2.1951, 13.3.1951, 25.3.1951; TUL:n toimintakertomus 1949. Digitoidut aineistot. Urheiluarkisto (UA).

¹²⁸ Kansan Tahto 29.3.1951.

1.3.3. Piirisarjaa paikallisin voimin ja ystävyysotteluja myös kaukaisempien joukkueiden kanssa

Talvella 1949 ensimmäisen kerran pelattu SVUL:n Oulun piirin jääkiekon piirisarja sai jatkoa myös kolmella seuraavalla pelikaudella. Helmi-maaliskuussa 1950 pelattuun sarjaan osallistuivat Kärppien ja Raahen Vesan lisäksi OLS ja OJK. Sen sijaan OTP ei enää lähtenyt mukaan piirisarjaan. Kyseessä oli yksinkertainen sarja, eli kaikki osallistujat kohtasivat toisensa kertaalleen. Piirisarjan voitti tälläkin kertaa OLS kahden pisteen erolla ennen Raahen Vesaa. Kärpät ja OJK jäivät sarjan hännille. OLS:n piirinmestaruuden takuumiehinä olivat jälleen Suomen parhaimpiin kuuluneet jääpalloilijat. Esimerkiksi ratkaisevaksi osoittautuneessa 9–3-voitossa Raahen Vesaa vastaan OLS:n huippujääpalloilijoista Erkki Hyrynkangas teki kolme ja Kalevi Alatalo neljä maalia.¹²⁹ Piirisarjatoiminta aloitettiin vuonna 1950 myös junioreille. Raahelaiset eivät vielä saaneet kokoon nuorten joukkuetta, joten juniorien piirinmestaruus ratkaistiin oululaisten OJK:n, OLS:n ja Kärppien kesken. Sarjan voitti OJK ennen OLS:aa ja Kärppiä.¹³⁰

Seuraavana vuonna piirisarja vietiin läpi aikataulullisten syiden vuoksi varsin tyypiste-tyssä muodossa. Vaikka piirisarjaan osallistui vain kolme joukkuetta, OLS, Kärpät ja Raahen Vesa, pelattiin ainoastaan yksinkertainen sarja. Voiton vei tällä kertaa Kärpät. Juniorien piirinmestariksi puolestaan selviytyi OLS. Myös kaudella 1952 piirisarjassa pelasi kolme joukkuetta: Kärpät, OJK ja Raahen Vesa. OLS ei siis lähtenyt mukaan piirisarjaankaan, vaan sen tilalle tuli OJK. Piirinmestaruuden vei jälleen Kärpät. OJK puolestaan voitti juniorien piirisarjan.¹³¹

Piirisarjan ohella pohjoispohjalaiset jääkiekkoujoukkueet pelasivat harjoitusotteluja. Varsinkin OTP:lle ne olivat tärkeitä tapahtumia erityisesti vuosina 1950–1951, koska sen osallistuminen sarjamuotoiseen ottelutoimintaan oli tuolloin varsin vähäistä. Paikallisvastustajien kanssa pelatut harjoitusottelut tarjosivat OTP:lle mahdollisuuden verrata oman joukkueen tasoa muihin oululaisseuroihin. Potentiaalia OTP:lla olikin, sillä se kykeni kukistamaan muiden muassa OJK:n ja Kärpät. OTP kohtasi paitsi paikallisia vas-

¹²⁹ Kaleva 16.2.1950, 9.3.1950; Antinen 2006, 19.

¹³⁰ SVUL:n Oulun piirin toimintakertomus 1950. SVULPPpA Dc:1. OMA.

¹³¹ SVUL:n Oulun piirin toimintakertomus 1951. SVULPPpA Dc:1. OMA; Kaleva 21.3.1952; Kaleva 30.3.1952; Kaleva 1.4.1952.

tustajia myös TUL:n liittojoukkueen, jonka se suhteellisen tasaväkisten pelitapahtumien jälkeen joutui tunnustamaan paremmakseen.¹³²

Pohjois-Pohjanmaan joukkueiden keskinäisiä harjoitusotteluita täydensivät eteläsuomalaisten ja pohjoisruotsalaisten kanssa pelatut ystävyysottelut. Esimerkiksi Suomen mestari Tampereen Ilves kävi Oulussa voittamassa Oulun kaupunkijoukkueen.¹³³ Mestaruussarjajoukkue Rauman Lukko puolestaan pistäytyi Pohjois-Pohjanmaalla vuosina 1950 ja 1951. Ensimmäisellä vierailullaan se kukisti Raahen Vesan, mutta joutui taipumaan Oulun yhdistetylle kaupunkijoukkueelle, joka oli muodostettu SVUL:oon kuuluneiden oululaisten joukkueiden parhaista pelaajista. Toisella Pohjois-Pohjanmaan vierailullaan Lukko otteli vain Oulussa päihittäen selkeästi niin OJK:n kuin Kärppätkin.¹³⁴ Vuodenvaihteessa 1952 Ouluun saapui helsinkiläinen mestaruussarjajoukkue Karhu-Kissat, joka koki niukan 2–3-tappion Oulun kaupunkijoukkueelle.¹³⁵

Korkeatasoisimpia Pohjois-Pohjanmaalla 1950-luvun alussa vierailleita kotimaisia harjoitusvastustajia olivat vuoden 1952 olympialaisiin ehdolla olleiden suomalaispelaajien muodostamat joukkueet, jotka leireilivät Oulussa joulukuussa 1950 ja tammikuussa 1952. Loppuvuonna 1950 valmennusleirillä ollut joukkue joutui noin 700 katsojan riemuksi tyytymään 7–7-tasapeliin OJK:n, OLS:n ja Kärppien pelaajista kootun Oulun kaupunkijoukkueen kanssa. Kalevan otteluraportin mukaan oululaisten huipputason jääpallolijoiden erinomainen luistelunopeus ja yritteliäisyys olivat tärkeimmät selitykset yllätykselliselle lopputulokselle.¹³⁶ Tammikuussa 1952 olympialeirijoukkue kohtasi OJK:n, Kärppien ja OTP:n pelaajista kokoonpannun Oulun yhdistetyn kaupunkijoukkueen kahdesti. Ensimmäistä ottelua kerääntyä seuraamaan kuutisensataa henkilöä. Ottelu päättyi Suomen parhaimmiston lukeutuneiden olympiaehdokkaiden 7–1-voittoon. Toisen pelin maajoukkuemiehet veivät nimiinsä peräti 15–0.¹³⁷

Kevättalvella 1951 SVUL:n Oulun piirin jääkiekkojaosto ryhtyi luomaan suhteita myös Pohjois-Ruotsiin. Tuolloin jaostossa nousi innostus saada aikaan jääkiekon kaupunkiottelu Oulun ja ruotsalaisen Piteån välille. Piteån jääkiekkojoukkue oli käynyt jo aikai-

¹³² Kansan Tahto 24.1.1950, 3.1.1951, 13.3.1951.

¹³³ Kaleva 21.3.1950.

¹³⁴ Raahen Seutu 14.3.1950; Kaleva 15.3.1950, 18.12.1951, 19.12.1951.

¹³⁵ Kaleva 30.12.1951, 3.1.1952.

¹³⁶ Kaleva 3.12.1950, 5.12.1950.

¹³⁷ Kaleva 12.1.1952, 16.1.1952.

semmin ottelumatkalla Suomessa voittaen selvästi Kemin kaupunkijoukkueen,¹³⁸ joten joukkueen tuleminen Ouluun vaikutti mahdolliselta. Tässä tilanteessa jaosto päätti anoa Suomen Jääkiekkoliitolta lupaa kaupunkiottelun toteuttamiseen.¹³⁹ Jääkiekkoliiton suostumus tarvittiin, koska kyseessä oli kansainvälinen ottelu. Liitto myönsi otteluluvan,¹⁴⁰ ja Pohjois-Pohjanmaan ensimmäinen kansainvälinen jääkiekko-ottelu järjestettiin Oulussa yli 500 katsojan edessä 1. huhtikuuta 1951. Piteå ei antanut juurikaan mahdollisuuksia OLS:n ja Kärppien pelaajista kootulle Oulun kaupunkijoukkueelle, vaan kukisti oululaiset maalein 6–2. Kalevan otteluraportissa ruotsalaiset saivat kehuja terävästä mailankäsittelystään ja hyvistä syötöistään. Joukkueiden luistelutaidon vertaileminen oli toimittajan mielestä vaikeaa kevätauringon pehmittämän jään vuoksi, mutta hän totesi vierasjoukkueen lyhytpotkuisemman luistelutyylin soveltuneen paremmin vallinneisiin olosuhteisiin. Toimittaja näki oululaisilla olevan mahdollisuuksia laadukkaampiinkin suorituksiin, mutta totesi kaupunkijoukkueen jääpalloilijapitoiseen pelaajistoon viitaten, että ”vaikeata on palvella kahta herraa”.¹⁴¹

Myös seuraavalla kaudella Ouluun saapui ruotsalainen jääkiekkjoukkue. Tällä kertaa vierailijana oli hallitseva Keski-Ruotsin mestari Umeå GBK, joka sai vastaansa Oulun Kärpät. Ehkäpä Oulun kaupunkijoukkueen edellisvuoden Piteå-ottelussa kokema suhteellisen lievä tappio rohkaisi Kärppiä kokeilemaan osaamistaan kuuluisaa ruotsalaisseuraa vastaan. Oulussa oltiin tietoisia vastustajan laadusta. Kalevassa julkaistussa ottelun ennakkojutussa arveltiin uumajalaisten pelaavan jopa parempaa jääkiekkoa kuin Oulussa aiemmin esiintynyt olympialeirijoukkue. Umeå GBK oli maineensa veroinen: se mursi Kärpät 16–2-lukemin. Uumajalaiset pelasivat muutamaa päivää myöhemmin myös Raahessa, jossa he jyräsivät Vesan 13–4.¹⁴²

Pohjois-Ruotsin Norrbottenin läänissä sarjamuotoinen ottelutoiminta alkoi myöhempinä sotavuosina. Esimerkiksi Luleå IFK pelasi paikallisessa jääkiekkosarjassa ensimmäistä kertaa talvella 1943. Sarjatoimintaan sen alkuvaiheessa osallistui joukkueita Luulajasta ja Bodenista.¹⁴³ Norrbottenissa siirtyminen talvella 1938 alkaneista yksittäisistä otteluisista ja turnausmuotoisista mestaruuskilpailuista sarjatoimintaan kesti siis selkeästi kau-

¹³⁸ Kaleva 1.4.1951.

¹³⁹ SVUL:n Oulun piiri ry:n kirje Suomen Jääkiekkoliitolle 24.3.1951. SVULPPpA Da:14. OMA.

¹⁴⁰ Suomen Jääkiekkoliiton kirje SVUL:n Oulun piiri ry:lle 28.3.1951. SVULPPpA Ea:14. OMA.

¹⁴¹ Kaleva 4.4.1951.

¹⁴² Kaleva 23.2.1952, 26.2.1952; Raahen Seutu 1.3.1952.

¹⁴³ ”Specialdistriktsförbund och Ombudsmän ser på sin idrott”, 87; Wiklund 2000, 70.

emmin kuin Pohjois-Pohjanmaalla, mutta toisaalta prosessi kokonaisuudessaan tapahtui huomattavasti aikaisemmin.

1.3.4. Vaikea taloustilanne koettelee, mutta ei lannista

Jääkiekkoilu aiheutti seuroille ja piirijaostolle huomattavia kustannuksia. Suurimpia menoeriä urheiluseuroille olivat ottelumatkat, mutta myös varustehankinnat rasittivat niiden taloutta. Tulovirta puolestaan oli heikko. Suosituimmatkin ottelut keräsivät vain muutamia satoja katsojia,¹⁴⁴ jolloin ottelujen lipputulot jäivät vaatimattomiksi. Piirijaosto sai tuloja seurojen pelaajistaan suorittamista rekisteröimismaksuista ja seurojen käymistä otteluista perimistään piiriveroista.¹⁴⁵ Tilanteessa, jossa menot olivat suuret, ja tulot vähäiset, ei ollut ihme, että SVUL:n Oulun piirin jääkiekkojaoston toiminta tuotti säännöllisesti tappiota, kun taas monien perinteisempien lajien, kuten hiihdon, yleisurheilun ja pesäpallon, piirijaostot ylsivät voitollisiin tuloksiin.¹⁴⁶

Heikko taloudellinen tilanne näkyi myös pelaajien arjessa. Esimerkiksi Oulun Kärpät joutui toteuttamaan syksyllä 1950 julkisen rahankeräyksen voidakseen hankkia jääkiekkjoukkueelleen pelipaidat ja mailoja.¹⁴⁷ Oulun Kärppien jääkiekkjoukkueen ensimmäisen valmentajan Jorma Nykäsen muistikuvat seuransa varhaisvuosien varustetilanteesta havainnollistavat resurssien niukkuutta:

*Mailat lakattiin moneen kertaan, jotta kallis eristysnauha ei olisi kulunut nopeasti. Säärisuojukset tehtiin Kalevasta ja Helsingin Sanomista. Ainoastaan maalivahdilla oli jääpallomaalivahdin suojukset. Jääkiekkohanskojakaan ei vielä ollut, vaan kaikki käyttivät työkintaita. Kypäriä ei ollut kenelläkään. Osa piti päässään lippalakkia, osa karvalakkia.*¹⁴⁸

Seuraavana syksynä SVUL:n Oulun piirin jääkiekkojaosto ilmoitti Suomen Jääkiekko-liitolle tukevansa Oulun Kärppien aloitetta jääkiekkoa harrastavien urheiluseurojen taloudellisen tilan parantamisesta. Samassa yhteydessä jaosto valitteli seurojen olevan

¹⁴⁴ Kaleva 5.12.1950, 13.2.1951, 16.1.1952.

¹⁴⁵ Raahen Vesan kirje SVUL:n Oulun piirin jääkiekkojaostolle 10.3.1950. SVULPPpA Eba:1. OMA.

¹⁴⁶ SVUL:n Oulun piirin toimintakertomukset 1950–1952. SVULPPpA Dc:1. OMA.

¹⁴⁷ Oulun Kärppien johtokunnan ptk. 6.9.1950. OKA Ca:2. OMA; Oulun Kärppien rahankeräyslupaanomus Oulun kaupungin poliisilaitokselle 7.9.1950. OKA Da:1. OMA.

¹⁴⁸ Kulju 2003, 67.

niin varattomia, että niiden oli vaikea suorittaa Jääkiekkoliiton määräämiä sarjamaksuja.¹⁴⁹

SVUL:n Oulun piirin jääkiekkojaoston puheenjohtajana jatkoi 1950-luvun ensimmäisinä vuosina OJK:n Kaarlo Viitanen. Kullakin jääkiekkoa harrastavalla urheiluseuralla oli jaostossa pääsääntöisesti kaksi jäsentä, mutta OJK:lla oli kolmaskin edustaja jaoston puheenjohtaja Viitasen myötä. Näin ollen suurin osa jaoston jäsenistä tuli oululaisseuroista OJK:sta, OLS:sta ja Kärpistä. Raahen edustus sen sijaan oli Raahen Vesan kahden edustajan varassa.¹⁵⁰ Osallistuminen jaoston kokouksiin oli vaihtelevaa: joskus niihin saapui vain neljä henkilöä, mutta toisinaan läsnä oli jopa kahdeksan jääkiekkoasioista kiinnostunutta.¹⁵¹

Vähäiset talousresurssit eivät estäneet jääkiekkotoiminnan kehittymistä 1950-luvun alussa. Jääkiekkoon vahvasti keskittyneiden Oulun Kärppien ja Raahen Vesan harrastajamäärät kasvoivat 1940-luvun loppupuolen tilanteeseen verrattuna.¹⁵² Myös jääkiekkotoiminnan organisoituminen sai jatkoa syksyllä 1951, jolloin perustettiin jääkiekkoerotuomarikerhot Ouluun ja Raahen. Aikaisemmin erotuomarit olivat pitäneet epävirallisia palavereja, mutta ottelujen ja rekisteröityjen erotuomarien määrän kasvu sekä Suomen Jääkiekkoliiton kehoitus perustaa paikallisia erotuomarikerhoja saivat erotuomarit järjestäytymään. Erotuomareita oli kuitenkin yhä varsin vähän, ja he olivat yleensä aktiivijääkiekkoilijoita tai valmentajia. Tämä aiheutti kiusallisia tilanteita erityisesti silloin, kun tuomarit joutuivat tuomitsemaan sellaisia otteluita, joilla oli merkitystä heidän omien joukkueidensa sarjasijoituksille.¹⁵³

¹⁴⁹ SVUL:n Oulun piirin jääkiekkojaoston kirje Suomen Jääkiekkoliitolle 25.10.1951. SVULPPpA Da:14. OMA.

¹⁵⁰ SVUL:n Oulun piirin toimintakertomukset 1950–1952. SVULPPpA Dc:1. OMA.

¹⁵¹ SVUL:n Oulun piirin jääkiekkojaoston kokous 31.1.1950. SVULPPpA Ca:2. OMA; SVUL:n Oulun piirin jääkiekkojaoston kokous 22.11.1950. SVULPPpA Ca:2. OMA; SVUL:n Oulun piirin jääkiekkojaoston kokous 30.3.1951. SVULPPpA Ca:2. OMA.

¹⁵² Vuosi-ilmoituskortit 1951–1953. SVULPPpA Ebe:2. OMA.

¹⁵³ Raahen Jääkiekkoerotuomarikerhon perustavan kokouksen ptk. 28.11.1951. SVULPPpA Ebb:1. OMA; SVUL:n Oulun piirin toimintakertomukset 1949–1951. SVULPPpA Dc:1. OMA; Sipilä 2001, 11–12.

1.4. Eristämisen kausi – yhteistyö Pohjois-Ruotsin kanssa vahvistuu

1.4.1. Pohjois-Suomen irrottaminen valtakunnallisesta jääkiekkotoiminnasta

Jääkiekkoliiton syyskokouksessa 1952 ryhdyttiin valmistelemaan maan jääkiekkoilun jakamista kahteen erilliseen alueeseen siten, että eteläisessä ja pohjoisessa Suomessa olisivat omat erilliset sarjajärjestelmänsä. Jääkiekkoliitto kaavaili jakolinjaa kulkemaan Kokkolan, Kuopion ja Joensuun kautta, näiden kaupunkien kuuluessa eteläiseen alueeseen. Kokouksen pohjoissuomalaiset osanottajat ehdottivat rajan vetämistä lännessä etelämmäksi Vaasan korkeudelle.¹⁵⁴ Pohjoissuomalaisten toiveen taustalla voidaan ajatella olleen pyrkimys sisällyttää Kokkola jääkiekon Pohjois-Suomen lohkokon, jotta se ei olisi jäänyt pelkästään Oulun ja Raahen keskinäiseksi kilpailufoorumiksi.

Marraskuun alussa Jääkiekkoliitto antoi määräyksen erillisen jääkiekkolohkon perustamisesta Pohjois-Suomeen. Ukaasissaan Suomen Jääkiekkoliitto nimesi sarjaan kuuluvat urheiluseurat ja ilmoitti, että joukkumäärän kasvaessa Pohjois-Suomeen perustettaisiin myös omat Suomensarjansa ja maakuntasarjansa. Pohjois-Suomen mestarille annettiin kuitenkin mahdollisuus päästä ottelemaan Suomen mestaruudesta, mikäli se onnistuisi voittamaan Etelä-Suomen toiseksi parhaan joukkueen. Samalla Jääkiekkoliitto kehotti aloittamaan valmistelut Pohjois-Suomen ja Pohjois-Ruotsin yhteisen jääkiekkosarjan aikaansaamiseksi. Liitto lupautui tukemaan taloudellisesti kansainväliseen sarjaan osallistuvia suomalaisjoukkueita.¹⁵⁵ Määräys Pohjois-Suomen jääkiekkolohkon perustamisesta herätti SVUL:n Oulun piirin jääkiekkojaostossa ymmärrettävästi suurta vastustusta. Jaostossa koettiin, että Jääkiekkoliiton linjaus johtaisi taloudelliseen kannattamattomuuteen ja tuhoaisi pohjoissuomalaisen jääkiekkoilun kehittymismahdollisuudet, kun Pohjois-Suomen joukkueet pelaisivat ainoastaan toisiaan vastaan vailla mahdollisuutta nousta mestaruussarjaan. Jaosto esittikin liitolle, että Pohjois-Suomen sarjan voittaja pääsisi pelaamaan mestaruussarjapaikasta, ja että jääkiekon pohjoiseen alueeseen sisäl-

¹⁵⁴ Kaleva 10.10.1952.

¹⁵⁵ Suomen Jääkiekkoliiton kirje SVUL:n Oulun piiri ry:lle 5.11.1952. SVULPPa Ea:14. OMA.

lytettäisiin myös Vaasa ja Kuopio.¹⁵⁶ Ehdotus ei kuitenkaan aiheuttanut minkäänlaisia muutoksia liiton suunnitelmaan.

Käytännössä Jääkiekkoliiton päätöstä Pohjois-Suomen erottamisesta muun Suomen yhteydestä voidaan pitää pohjoissuomalaisen jääkiekkoilun periferiastatuksen ratifiointina. Jääkiekkoliiton määräyksessä ei mainittu perusteita Pohjois-Suomen lohkon perustamiselle. Todennäköisesti Jääkiekkoliitossa koettiin taloudellisesti hyvin vaikeaksi kehittää jääkiekkoilua yhtenäisellä tavalla pinta-alaltaan suhteellisen suuressa valtiossa. Jääkiekkoliitto ei kuitenkaan halunnut jättää Pohjois-Suomea täysin oman onnensa nojaan, mistä olivat osoituksina liiton suunnitelma alueen jääkiekkoilun kilpailutoiminnan järjestämisestä ja sitoutuminen kansainvälisestä sarjasta syntyvien kulujen korvaamiseen.

1.4.2. Pohjois-Suomen ja Pohjois-Ruotsin yhteisen jääkiekkosarjan perustaminen

Suomen ja Ruotsin jääkiekkoedustajat kokoontuivat marraskuun alussa Tornioon neuvottelutilaisuuteen yhteisen jääkiekkosarjan aikaansaamiseksi. Tilaisuuteen osallistui kaksi Suomen Jääkiekkoliiton eteläsuomalaista korkea-arvoista jäsentä¹⁵⁷, jotka toimivat myös keskustelun puheenjohtajina, kaksi Ruotsin Jääkiekkoliiton pohjoisruotsalaista edustajaa, SVUL:n Oulun piirin toiminnanjohtaja ja piirin jääkiekkojaoston jäseniä.¹⁵⁸ Suomen Jääkiekkoliiton antama kehoitus Pohjois-Suomen ja Pohjois-Ruotsin yhteisen jääkiekkosarjan perustamisesta ja aktiivinen rooli neuvottelutilaisuudessa osoittavat, että kansallinen lajiliitto pyrki määrätietoisesti luomaan Pohjois-Suomen parhaita joukkueita varten sarjan, joka olisi kompensoinut Pohjois-Suomen lohkon perustamisen aiheuttamaa kilpailullisen tason heikkenemistä.

Tilaisuudessa päätettiin toteuttaa Pohjois-Suomen ja Pohjois-Ruotsin yhteinen jääkiekkosarja jo seuraavana talvena. Kaksinkertaiseksi kaavailtuun sarjaan hyväksyttiin mukaan kaksi joukkuetta molemmista maista: Ruotsi esitti jo alustavat joukkuevalintansa, kun taas Suomi ilmoitti joukkueidensa määräytyvän Pohjois-Suomen sarjan tilanteen

¹⁵⁶ SVUL:n Oulun piiri ry:n jääkiekkojaoston ptk. 7.11.1952. SVULPPpa Cc:2. OMA.

¹⁵⁷ SVUL:n toimintakertomus 1952. Digitoidut aineistot. Urheiluarkisto (UA).

¹⁵⁸ Pohjois-Suomen ja Pohjois-Ruotsin jääkiekkoedustajien neuvottelutilaisuus 1.11.1952. SVULPPpa Cc:2. OMA.

perusteella. Neuvottelutilaisuudessa sovittiin sarjan taloudesta, että järjestävä seura maksaisi vierasjoukkueen ulkomaan puolella syntyneet kustannukset, mutta omassa maassaan muodostuvista matkakuluista vierailija vastaisi itse.¹⁵⁹

Pohjois-Suomen jääkiekkosarja alkoi joulukuussa 1952. Siihen osallistuivat Oulusta OJK, OTP ja Kärpät, Raahesta Vesa ja Kemistä Pohjan Haukat. OLS sen sijaan edellisvuoden tavoin pysytteli poissa jääkiekkotoiminnasta, mutta muutamat seuran jäsenet pelasivat myös jääkiekkoa OJK:n joukkueessa.¹⁶⁰ Tammikuun puolivälissä sarjasta valittiin joukkueet tammi-helmikuun taitteessa käynnistettäväksi aiottuun Pohjois-Suomen ja Pohjois-Ruotsin yhteiseen sarjaan. Pohjois-Suomen sarjan kärki oli varsin tasainen: johdossa oli OJK, ja toisena pisteen vähemmän kerännyt Raahen Vesa. Näin ollen OJK ja Vesa pääsivät puolustamaan pohjoissuomalaisten kunniaa kansainvälisiin otteluihin. Sen sijaan aiempina vuosina maakunnan jääkiekkoilun parhaimmiston kuulunut Kärpät ei päässyt kohtaamaan ruotsalaisjoukkueita oltuaan sarjataulukossa kolmantena yhden pisteen Raahen Vesaa jäljessä.¹⁶¹

Pohjois-Suomen ja Pohjois-Ruotsin yhteinen jääkiekkosarja, josta käytettiin myös nimeä Skandinaavinen sarja,¹⁶² käynnistyi suunnitellusti tammi-helmikuun vaihteessa. Pohjois-Ruotsista sarjaan lähtivät mukaan Luleå IFK ja Niemisels AIK. Suomalaisten toivomuksesta ruotsalaiset eivät ilmoittaneet sarjaan aivan parhaimpia joukkueitaan. Tämän tarkoituksena oli saada ottelut tasaisemmiksi ja siten myös mielenkiintoisemmiksi. Sarjan ensimmäinen ottelu pelattiin 31. tammikuuta 1953 Ruotsin Niemiselissä, jossa sikäläinen Niemisels AIK sai vieraakseen Raahen Vesan. Raahelaiset päihittivät pienen luulajalaiskylän joukkueen maalein 7–2. Heti seuraavana päivänä Vesa pelasi Luulajassa Luleå IFK:ta vastaan. Maineikas ruotsalaisjoukkue hallitsi peliä suvereenisti, ja raahelaiset hävisivät peräti 2–10. OJK:n Ruotsin-vierailu sujui samalla tavalla: oululaiset päihittivät Niemisels AIK:n, mutta Luleå IFK ei antanut mahdollisuuksia.¹⁶³

Skandinaavisen sarjan ensimmäisiä Suomessa pelattuja otteluita markkinoitiin maaotteluhengellä ja korkeatasoisilla vastustajilla. Kalevassa julkaistulla OJK:n ja Luleå IFK:n

¹⁵⁹ Ibidem.

¹⁶⁰ Kaleva 14.12.1952; Kaleva 12.3.1953; OLS:n toimintakertomus 1952–1953. OLSA Db:1. OMA.

¹⁶¹ Kaleva 20.1.1953.

¹⁶² SVUL:n Oulun piirin toimintakertomus 1953. SVULPPpA Dc:1. OMA.

¹⁶³ Kaleva 28.1.1953; Raahen Seutu 5.2.1953; Kaleva 17.2.1953.

kohtaamisen mainoksella oli paatoksellinen otsikko: ”Pohjois-Suomi–Pohjois-Ruotsi”. OJK sai ensimmäistä kertaa kokoon parhaan mahdollisen joukkueensa, jonka runko muodostui OPS:n kohti Suomen mestaruutta edenneistä jääpalloilijoista. Oululaiset olivatkin koko ajan niskan päällä sakeassa lumipyryssä käydyssä mittelössä ja voittivat Luleå IFK:n 7–3-tuloksella.¹⁶⁴ Raahen Vesan ja luulajalaisten välistä ottelua mainostettiin puolestaan Luleå IFK:n ja jopa koko Pohjois-Ruotsin parhaana pidetyn pelaajan Tobias Strandbergin nimellä ja sillä, että luulajalaisten peli ”vastaa täysin meikäläistä mestaruussarjaluokkaa”.¹⁶⁵ Raahen Vesa joutui kohtaamaan OJK:n ärsyttämän ruotsalaisjoukkueen, eivätkä raahelaiset kyenneet aiheuttamaan Luleå IFK:lle uutta järkytystä. Sujuvan joukkuepelinsä turvin luulajalaiset veivät voiton maalein 11–5.¹⁶⁶ Sarjan viimeisissä kansainvälisissä otteluissa Niemisels AIK:n kohtasi Suomessa OJK:n ja Raahen Vesan. Molemmat kohtaamiset päättyivät selkeisiin suomalaisvoittoihin. Sarjan päätöskierroksella OJK voitti Raahen Vesan.¹⁶⁷ Yleisöä Pohjois-Suomen ja Pohjois-Ruotsin sarjan Suomessa pelatuissa ottelut keräsivät saman verran kuin aiempina vuosina pelatut suomensarja- ja maakuntasarjaottelut, eli 250–400 katsojaa.¹⁶⁸

Viimeisten ottelujen päätyttyä Luleå IFK ja OJK olivat sarjan kärjessä tasapisteissä, kun taas Raahen Vesa sijoittui kolmanneksi, ja Niemisels AIK jäi neljänneksi hävittyään kaikki ottelunsa.¹⁶⁹ Luleå IFK:n ja OJK:n oli tarkoitus pelata mestaruudesta uusintaottelu, mutta sitä ei voitu toteuttaa aikaisen kevääntulon vuoksi. Pohjoismainen jääkiekkokongressi teki alkusyksyllä periaatepäätöksen, jonka mukaan Pohjois-Suomen ja Pohjois-Ruotsin yhteisessä jääkiekkosarjassa tulisi tasapisteisiin päädyttyä pelata yksi tai kaksi uusintaottelua. Suomen Jääkiekkoliiton liittojohtokunta kehottikin SVUL:n Oulun piirin jääkiekkojaostoa järjestämään Oulussa uusintaottelun mestaruudesta heti olosuhteiden sen salliessa.¹⁷⁰ Ottelua ei kuitenkaan koskaan pelattu, sillä OJK ilmoitti syksyllä vetäytyvänsä kansainvälisestä sarjasta ja keskittyvänsä ainoastaan junioritoimintaan.¹⁷¹ Mestaruus jäi siis ratkaisematta, mutta molemmissa maissa pidettiin omaa joukkuetta sarjan ensimmäisen kauden mestarina. SVUL:n Oulun piirin jääkiekkojaoston vuoden 1953 toimintakertomuksessa todetaan, että ”Oulun Jääkiekkoilijat pääsivät tasapistee-

¹⁶⁴ Kaleva 21.2.1953; Kaleva 22.2.1953; Anttinen 2006, 13–14.

¹⁶⁵ Raahen Seutu 19.2.1953; Raahen Seutu 21.2.1953.

¹⁶⁶ Raahen Seutu 24.2.1953.

¹⁶⁷ Kaleva 1.3.1953; Raahen Seutu 3.3.1953.

¹⁶⁸ Kaleva 1.3.1953; Raahen Seutu 24.2.1953.

¹⁶⁹ Kaleva 12.3.1953.

¹⁷⁰ Suomen Jääkiekkoliiton kirje SVUL:n Oulun piiri ry:lle 4.9.1953. SVULPPA Ea:14. OMA.

¹⁷¹ Kaleva 22.1.1954.

seen parhaan pohjoisruotsalaisen seuran kanssa, voittaen näin k.o. sarjan”.¹⁷² Torsten Wiklund puolestaan toteaa vuonna 2000 kirjoittamassaan Luleå IFK:n historiikissa lualajalaisten voittaneen sarjan mestaruuden.¹⁷³

Huolimatta mestaruuden jäämisestä avoimeksi Pohjois-Suomen ja Pohjois-Ruotsin yhteinen jääkiekkosarja tarjosi heti ensimmäisellä kaudella siihen osallistuneille OJK:lle ja Raahen Vesalle runsaasti kokemusta kansainvälisistä otteluista. Erityisesti Luleå IFK oli myös laadukkaampi ja kehittävämpi vastustaja kuin tutut pohjoissuomalaiset joukkueet.

1.4.3. Paikallinen jääkiekkotoiminta kansainvälisen sarjan varjossa

Uusi Pohjois-Suomen ja Pohjois-Ruotsin yhteinen jääkiekkosarja dominoi Pohjois-Pohjanmaan jääkiekkotoimintaa talvella 1953. Pohjois-Suomen sarja jatkui silti vielä kansainvälisten ottelujen alettuakin: itse asiassa OJK:n ja Vesan kohtaamiset Pohjois-Suomi–Pohjois-Ruotsi-sarjassa kuuluivat myös Pohjois-Suomen sarjaan. Pohjois-Suomen sarjaa hallitsivat loppuun asti OJK ja Raahen Vesa, oululaisten voitettua sarjan kolmella pisteen ennen raahelaisia. Oulun Kärpät kykeni silti tasaisiin taisteluihin kärki-joukkueiden kanssa: se pakotti esimerkiksi OJK:n tasapeliin.¹⁷⁴

Talvella 1953 piirisarjan rapistuminen jatkui: seniorien piirisarja vietiin läpi Pohjois-Suomen sarjan yhteydessä. Erillisiä piirisarjaotteluja ei siis pelattu, eikä esimerkiksi sanomalehdissä kirjoitettu lainkaan piirisarjasta. SVUL:n Oulun piirin jääkiekkojaoston vuoden 1953 toimintakertomuksessa kuitenkin todetaan, että ”määrätyt piirisarjaottelut saatiin läpiviedyiksi”, ja mainitaan OJK piirin mestarina.¹⁷⁵ Käytännössä piirisarjan voidaankin ajatella loppuneen, mutta ilmeisesti propagandistisista syistä piirisarjatoiminta haluttiin tuoda piirin vuosikertomuksessa esille yhtenä aktiivisuuden muotona.

Myös ystävyysotteluja pelattiin aiempaa vähemmän kansainvälisen jääkiekkosarjan käynnistyttyä. Ainoat Pohjois-Suomen ulkopuoliset vastustajat pohjoisruotsalaisia jouk-

¹⁷² SVUL:n Oulun piirin toimintakertomus 1953. SVULPPpA Dc:1. OMA.

¹⁷³ Wiklund 2000, 72.

¹⁷⁴ Kaleva 5.2.1953.

¹⁷⁵ SVUL:n Oulun piiri ry:n jääkiekkojaoston ptk. 21.1.1953. SVULPPpA Cc:2. OMA; SVUL:n Oulun piirin toimintakertomus 1953. SVULPPpA Dc:1. OMA.

kuetta lukuun ottamatta olivat Kokkolan Pallo-Veikot ja Rauman Lukko, jotka kävivät Oulussa pelaamassa OJK:ta vastaan. KPV:n kanssa OJK pelasi tasan, mutta Lukolle oululaiset hävisivät niukasti. Lisäksi OTP ja Kärpät suorittivat yhden keskinäisen ystävyysottelun, joka päättyi tasatulokseen. Varsinkin eteläsuomalaisia joukkueita vastaan käytyjen ystävyysottelujen väheneminen ja maajoukkue-ehdokkaiden Pohjois-Suomen vierailujen loppuminen selittyy paitsi kansainvälisen sarjan tarjoamalla otteluilla myös Pohjois-Suomen etäännyttämisellä muun Suomen jääkiekkoilusta. Yhteys Etelä-Suomeen ei silti ollut kokonaan poikki, sillä Suomen Jääkiekkoliitto järjesti Pohjois-Pohjanmaalla talvella 1953 valmennustilaisuuden ja jääkiekkoleirin.¹⁷⁶

Pohjoispohjalaisen jääkiekkoilun uutena aluevaltauksena oli Suomen Akateemisen Urheiluliiton jääkiekkosarja, johon Helsingin yliopiston Pohjois-Pohjalainen Osakunta osallistui ensimmäistä kertaa kevättalvella 1953. PPO selviytyi sarjan loppuotteluun kukistettuaan kaksi helsinkiläistä joukkuetta, mutta finaalissa pohjoispohjalaiset joutuivat tunnustamaan turkulaisen Åbo Academics -joukkueen paremmakseen.¹⁷⁷

Pohjois-Suomen jääkiekkoilun erottaminen muun Suomen yhteydestä ei kuitenkaan merkinnyt Pohjois-Pohjanmaalla lajin taantumista. Niin pelaajien kuin erotuomarienkin määrä kasvoi edellisvuosista.¹⁷⁸ Esimerkiksi Oulun ainoalla jääkiekkoradalla oli niin paljon käyttäjiä, että uusien jääkiekkoratojen rakentaminen koettiin välttämättömäksi. Erityisesti Raahessa jääkiekkoinnostus laajeni huomattavasti: Raahen Vesaan syntyi useita jääkiekkjoukkueita, ja uutta jääpeliä ryhtyivät harrastamaan nuorimmatkin juniorit. Myös Raahen koululais- ja opiskelijajoukkueet olivat kiinnostuneita uudesta jääpelistä. Tästä yhtenä osoituksena voidaan pitää maaliskuussa 1953 pelattua Raahen porvari- ja kauppakoulun ja Raahen seminaarin välistä jääkiekko-ottelua, jonka edellä mainittu oppilaitos voitti maalein 5–3. SVUL:n Oulun piirin jääkiekkojaoston toimintakertomuksessa ennustettiin raahelaiselle jääkiekkoilulle valoisaa tulevaisuutta, sillä Raahen Vesan uskottiin hallitsevan Pohjois-Suomen jääkiekkoilua seuraavina vuosina.¹⁷⁹

¹⁷⁶ Kaleva 30.11.1952; Kaleva 3.2.1953; Kaleva 11.3.1953; SVUL:n Oulun piirin toimintakertomus 1953. SVULPPpA Dc:1. OMA.

¹⁷⁷ Kaleva 18.3.1953; Kaleva 28.3.1953.

¹⁷⁸ SVUL:n Oulun piirin toimintakertomus 1953. SVULPPpA Dc:1. OMA.

¹⁷⁹ SVUL:n Oulun piirin toimintakertomus 1953. SVULPPpA Dc:1. OMA; Raahen Seutu 21.3.1953.

SVUL:n Oulun piirin jääkiekkojaosto sai eristämisen kaudella uuden puheenjohtajan: vuonna 1953 tehtävään valittiin toimitusjohtaja Jaakko Lehmus OJK:sta, kun Kaarlo Viitanen jättäytyi rivijäseneksi. Jaostoon tuli peräti neljä OJK:n jäsentä, kun jääkiekkoilun vuonna 1951 lopettaneen OLS:n Kalevi Alatalo edusti jaostossa OJK:ta. Raahen Ve-sasta oli puolestaan jaostossa kaksi jäsentä, kun taas Oulun Kärpiltä oli mukana vain yksi henkilö.¹⁸⁰

Pohjois-Suomen lohkon perustaminen ei henkisesti lannistanut jääkiekkoväkeä. Varsinkin Raahen jääkiekkopiireissä omanarvontunto oli korkealla. Esimerkiksi raahelaisen jääkiekon alkuvaiheiden voimahahmo Pentti Pirhonen totesi syksyllä 1952 Raahen Seudun kolumnissaan PeePee-nimimerkkinsä takaa, että ”Raahella on valttinaan ehjä jääkiekkoinnostus, jota ei murra kiinni riippuminen kuolevassa jääpalloilussa”.¹⁸¹

1.5. Ikkuna auki muuhun Suomeen

1.5.1. Maakuntasarjan kautta uuteen nousuun

SVUL:n Oulun piirin jääkiekkojaosto ei ollut tyytyväinen Pohjois-Suomen erilläänoloon muun Suomen jääkiekkoiluun nähden. Kesällä 1953 jaosto ehdotti Suomen Jääkiekkoliitolle, että Pohjois-Suomen sarjan voittaja pääsisi ottelemaan Etelä-Suomen sarjan joukkueiden kanssa. Ehdotus johtikin jaoston toivomaan lopputulokseen.¹⁸² Kun vielä Jääkiekkoliiton syyskokouksessa raahelaisen jääkiekkoilun puolestapuhuja Pentti Pirhonen ajoi voimakkaasti pohjoisten seurojen etenemismahdollisuutta Suomensarjaan,¹⁸³ liitto päätti, että Pohjois-Suomen joukkueet voivat seuraavan kolmen vuoden ajan osallistua karsintoihin Suomensarjaan ja mestaruussarjaan nousemisesta.¹⁸⁴

Syitä siihen, miksi Jääkiekkoliitto kelpuutti Pohjois-Suomen jääkiekkoilun vuoden eristämisen jälkeen takaisin muun Suomen yhteyteen, voidaan vain arvailla. Mahdollisesti

¹⁸⁰ SVUL:n Oulun piirin toimintakertomus 1953. SVULPPpA Dc:1. OMA.

¹⁸¹ Raahen Seutu 22.11.1952.

¹⁸² SVUL:n Oulun piiri ry:n jääkiekkojaoston ptk. 9.6.1953. SVULPPpa Cc:2. OMA; Kaleva 28.10.1953.

¹⁸³ Kaleva 9.2.1954.

¹⁸⁴ Kaleva 28.10.1953.

pohjoissuomalaisten sitkeällä anelulla oli oma vaikutuksensa. Kenties liitossa myös vahduttiin suhteellisen tasaväkisen Pohjois-Suomi–Pohjois-Ruotsi-sarjan jälkeen siihen, että Oulun ja Raahen jääkiekkoseuroilla oli potentiaalia nousta kansalliselle huipputasolle: vaikka Pohjois-Suomen jääkiekkoilun kehittäminen aiheuttaa kustannuksia, se voisi pidemmällä aikavälillä osoittautua palkitsevaksi koko maan jääkiekkoilulle. Ehkä merkittävimpana pontimena oli kuitenkin Ruotsin esimerkki: vuonna 1954 Ruotsin Jääkiekkoliitto nimittäin ensimmäisenä Ruotsin Urheiluliittoon kuuluvana lajiliittona teki päätöksen sallia Pohjois-Ruotsin jääkiekkoseuroille nouseminen maan korkeimmalle sarjatasolle. Toimenpiteestä käytettiin osuvaa ilmaisua ”Norlannin ikkunan (Norrlandsfönstret) avaaminen”.¹⁸⁵ Vaikka Ruotsissa virallinen päätös asiasta tehtiin vasta vuonna 1954, voidaan olettaa, että sen valmistelusta kantautui tietoa Suomeen jo ennen Jääkiekkoliiton vuoden 1953 syyskokousta.

Pohjoispohjalaiset aikuisten jääkiekkjoukkueet aloittivat vuodenvaihteessa 1954 ottelunsa maakuntasarjan pohjoislohkossa, jossa pelasivat Oulun Kärpät, OTP, Raahen Vesa ja Pohjan Haukat Kemistä.¹⁸⁶ Pohjois-Suomen jääkiekkoilun avaaminen ei siis tuonut maakuntasarjapeleihin joukkueita eteläisemmästä Suomesta, mutta takasi pohjoissuomalaisille ainakin periaatteellisen mahdollisuuden edetä aina Suomen korkeimmalle sarjatasolle asti. Sarjaa hallitsi suvereenisti Raahen Vesa, joka nousi suoraan Suomensarjaan. Toiseksi sijoittunut Kärpät sen sijaan määrättiin karsimaan Suomensarjaan nousemisesta etelälohkon voittaneen Jyväskylän Kirin kanssa. Karsintaottelua ei kuitenkaan syystä tai toisesta koskaan pelattu, ja Kärpät pääsi seuraavaksi kaudeksi Suomensarjaan.¹⁸⁷

1.5.2. Yhteinen sarja pohjoisruotsalaisten kanssa jatkuu

Pohjois-Suomen ja Pohjois-Ruotsin yhteinen jääkiekkosarja sai jatkoa, vaikka Pohjois-Suomen jääkiekkoilu palautettiin muun Suomen yhteyteen. Suomen edustajiksi tammi-kuun 1954 lopulla alkaneeseen kansainväliseen sarjaan valikoituivat Pohjois-Suomen sarjaa johtaneet Raahen Vesa ja Oulun Kärpät. Edellisenä vuonna hyvin menestyneen,

¹⁸⁵ ”Specialdistriktsförbund och Ombudsmän ser på sin idrott”, 87.

¹⁸⁶ Kaleva 3.1.1954; Kaleva 10.1.1954.

¹⁸⁷ Kaleva 9.2.1954; Kaleva 28.2.1954; Kaleva 12.10.1954.

mutta sen jälkeen aikuisten jääkiekkotoimintansa lopettaneen, OJK:n korvasi kansainvälisillä kentillä siis Kärpät. Pohjois-Ruotsista Skandinaaviseen sarjaan osallistuivat Luleå IFK ja Bodens HIK, joka tuli ensimmäisellä kaudella heikosti esiintyneen Niemisels AIK:n tilalle.¹⁸⁸

Kärpät aloitti kansainvälisen sarjan kahdella ottelulla Ruotsissa. Ensimmäisessä pelissä Luleå IFK kukisti Kärpät tuloksella 12–6, ja toisessa ottelussa Bodens HIK päihitti oululaisvieraansa maalein 9–3. Kalevan urheilutoimittaja analysoi Kärppien tappiollisen Ruotsin-vierailun laajempia taustatekijöitä: ”Pohjois-Ruotsissa tehdään varmempaa työtä jääkiekkoilun hyväksi ja annetaan paremmat mahdollisuudet jääkiekkoilulle”.¹⁸⁹ Raahen Vesan osalta sarja käynnistyi kotiottelulla Bodens HIK:ta vastaan. Edellisen vuoden tavoin ruotsalainen ennakkosuosikin asemassa ollut joukkue koki yllättävän tappion ensimmäisessä Suomessa pelaamassaan ottelussa: matkaväsynyt ja kankealta näyttänyt Bodens HIK nöyrtyi raahelaisille peräti 5–12-tuloksella. Seuraavana päivänä Oulussa 600 katsojaa sen sijaan joutui todistamaan Kärppien 3–8-häviötä bodenilaisille. Raahen Vesa hävisi Ruotsin-matkallaan molemmille vastustajilleen. Kiertueen ensimmäinen ottelu Bodens HIK:n vieraana päättyi Vesan 2–9-murkatappioon, mutta Luleå IFK:n kanssa raahelaiset kykenivät tasaväkisempään taisteluun 4–7-lukemin. Sarja päättyi Luleå IFK:n Suomen-vierailuun. Kärpät hävisi viimeisenkin ruotsalaisottelunsa, kun taas Raahessa Vesa onnistui peittoamaan luulajalaisryhmän maalein 8–4.¹⁹⁰ Kauden 1954 Skandinaavinen jääkiekkosarja päättyi Luleå IFK:n voittoon, ja Raahen Vesa sijoittui toiseksi. Kärpät jäi sarjan hännille hävittyään myös Raahen Vesaa vastaan käymänsä 750 katsojaa Oulun jääkiekkoradalle houkutelleen ottelun, joka kuului myös maakuntasarjaan ja ratkaisi seuraavan kauden Suomensarjaan ilman karsintoja pääsevän joukkueen.¹⁹¹ Pohjois-Pohjanmaan ja Pohjois-Suomen jääkiekon hegemonia oli siirtynyt Raahen. Tämän lisäksi Raahen Vesa kykeni uhkamaan tosissaan myös Pohjois-Ruotsin parhaita jääkiekkjoukkueita.

¹⁸⁸ Kaleva 22.1.1954.

¹⁸⁹ Kaleva 26.1.1954.

¹⁹⁰ Raahen Seutu 2.2.1954; Kaleva 2.2.1954; Raahen Seutu 17.2.1954; Kaleva 28.2.1954; Raahen Seutu 2.3.1954.

¹⁹¹ SVUL:n Oulun piirin toimintakertomus 1954. SVULPPpA Dc:1. OMA; Kaleva 22.1.1954; Kaleva 9.2.1954.

1.5.3. Jääkiekkoilu laajenee erityisesti junioritasolla

Jääkiekkoilun junioritoiminta kehittyi merkittävästi talvella 1954. Juniorijääkiekkoilun vahvistaminen oli SVUL:n Oulun piirin jääkiekkojaoston tietoisena tavoitteena. Jaosto toimi aktiivisesti muun muassa piirisarjan laajentamiseksi useampiin juniiori-ikäluokkiin ja oppikoulujen välisten jääkiekko-ottelujen aikaansaamiseksi.¹⁹²

Pohjois-Suomessa aloitettiin valtakunnalliseen alle 19-vuotiaiden juniorimestaruussarjaan kuulunut lohko, johon osallistuivat OJK, OTP, Raahen Vesa ja Pohjan Haukat Kemistä. Raahen Vesa ja OJK hallitsivat lohkoa oululaisten osoittauduttua kaksikosta niukasti paremmiksi. Tämä merkitsi sitä, että OJK pääsi osallistumaan ensimmäisenä pohjoispohjalaisena joukkueena nuorten SM-kilpailuun, joka pelattiin cup-muotoisena. Oululaiset saivat avauskierröksellä vieraakseen korkeatasoisen vastustajan: Tampereen Ilveksen. Nimekäs tamperelaisjoukkue pudotti OJK:n jatkosta selkeällä 7–1-voitolla.¹⁹³

Erityisen voimakkaasti juniorien jääkiekkoilu eteni Raahessa, missä nuorille järjestettiin aktiivisesti paikallisia sarjoja ja otteluja myös alle 17- ja 15-vuotiaille. Junioripeleihin osallistuivat Raahen Vesan ja uudelleen jääkiekkoilusta innostuneen Raahen Ponnistuksen lisäksi Raahen ympäryspitäjistä Pattijoen Urheilijat ja Saloisten Reipas, vaikka niillä ei ollut vielä käytössään jääkiekkoratoja. Pattijokiset tosin vetäytyivät juniorisarjoista ensimmäisen ottelunsa jälkeen, vaikka kykenivät debyytissään ylivoimaiseen 21–1-voittoon Saloisten Reippaasta. Pattijoen Urheilijoiden ja Saloisten Reippaan jääkiekko-toimintaa vuonna 1954 voidaankin pitää varsin kokeiluluontoisena: seurat eivät esimerkiksi ilmoittautuneet Suomen Jääkiekkoliiton jäseniksi. Raahessa aloitettiin talvella 1954 myös jääkiekon puulaakisarja. Siinä pelasi enimmäkseen koulu- ja oppilaitosjoukkueita, kuten Lyseo, Kauppakoulu ja Seminaari, joiden lisäksi mukana oli myös teollisuusyritys Raahe Oy.¹⁹⁴

Ystävyysotteluja käytiin talvella 1954 suhteellisen vähän. Oulussa jääpalloilijoilla vahvistettu OTP onnistui yllättämään Kärpät joukkueiden kohdattua kauden lopulla. Raahessa puolestaan Vesa sai kahdesti vastaan Ruotsin mestaruussarjalohkonsa kärkipää-

¹⁹² SVUL:n Oulun piiri ry:n jääkiekkojaoston ptk. 22.1.1954. SVULPPa Cc:2. OMA.

¹⁹³ Kaleva 22.12.1953, 28.1.1954, 12.2.1954, 16.2.1954.

¹⁹⁴ Vuosi-ilmoituskortit 1955. SVULPPa Ebe:3. OMA; Raahen Seutu 16.2.1954, 20.2.1954, 27.2.1954.

hän lukeutuneen Umeå Tegs -joukkueen. Molemmat ottelut päättyivät uumajalaisten voittoihin.¹⁹⁵

Suomen Akateemisen Urheiluliiton jääkiekkosarjassa Pohjois-Pohjalainen Osakunta kirkasti edellisvuotisen hopeamitalinsa kultaiseksi. Loppuottelussa PPO voitti turkulaisen Academica-joukkueen, joka oli vienyt sarjan mestaruuden vuotta aiemmin. Matkallaan finaaliin PPO kukisti neljä opiskelijajoukkuetta. Urheilullisesti arvokkain saavutus oli Kauppakorkeakoulun kukistaminen, sillä kyseisessä joukkueessa oli mukana viisi jääkiekon mestaruussarjapelaajaa.¹⁹⁶

Jääkiekon harrastajamäärät jatkoivat kasvuaan Pohjois-Pohjanmaalla Raahen voimistuneen jääkiekkoinnostuksen ansiosta. Oulussa sen sijaan jääkiekkoilijoiden kokonaismäärä näyttää jopa vähentyneen seurojen SVUL:n Oulun piiri ry:lle lähettämien vuosi-ilmoituskorttien perusteella. Tässäkin yhteydessä vuosi-ilmoituskorttien tietojen tulkinnaassa on syytä olla erittäin varovainen. Esimerkiksi jääkiekkotoimintansa vuonna 1951 lopettanut OLS ilmoitti ajanjaksolla 1952–1955 joka vuosi, että seurassa oli 108 jääkiekkoilijaa, joista 78 oli miehiä ja 30 poikia.¹⁹⁷ Jääkiekkoinnostuksen laajeneminen on nähtävissä myös rekisteröityjen erotuomarien lukumäärän uutena ennätyksenä: Pohjois-Pohjanmaalla päteviä jääkiekkotuomareita oli jo 24.¹⁹⁸

*Taulukko 2. Jääkiekon harrastajamäärät vuosina 1953–1954 SVUL:n Pohjois-Pohjanmaan piiri ry:lle tietojaan ilmoittaneissa urheiluseuroissa.*¹⁹⁹

Urheiluseura	Jääkiekon harrastajat vuoden 1953 lopussa	Jääkiekon harrastajat vuoden 1954 lopussa
Oulun Jääkiekkoilijat	78	59
Oulun Kärpät	76	89
Raahen Vesa	130	180
YHTEENSÄ	284	328

¹⁹⁵ Kaleva 16.3.1954; Raahen Seutu 9.3.1954, 13.3.1954.

¹⁹⁶ Kaleva 10.3.1954.

¹⁹⁷ Vuosi-ilmoituskortit 1954. SVULPPpA Ebe:2. OMA; Vuosi-ilmoituskortit 1955. SVULPPpA Ebe:3. OMA.

¹⁹⁸ SVUL:n Oulun piirin toimintakertomus 1954. SVULPPpA Dc:1. OMA.

¹⁹⁹ Vuosi-ilmoituskortit 1954. SVULPPpA Ebe:2. OMA; Vuosi-ilmoituskortit 1955. SVULPPpA Ebe:3. OMA.

Raahelaisen jääkiekkoilun esiinmarssin konkreettisena osoituksena voidaan pitää sitä, että SVUL:n Oulun piirin jääkiekkojaoston puheenjohtajaksi valittiin vuonna 1954 ensimmäisen kerran Raahen Vesan edustaja: toimitusjohtaja Jorma Huotari. Jääkiekkojaosto uudistui laajemminkin OJK:n edustuksen jäytyä Kaarlo Viitaseen varaan. Jaoston muut jäsenet olivat Kärppien Boris Holländer ja Erkki Koret ja Raahen Vesan Pentti Aurio.²⁰⁰

Jääkiekkojaoston huolenaiheina olivat lajin keskittyminen vain kaupunkeihin ja se, ettei uusia jääkiekkoa harrastavia seuroja ilmaantunut.²⁰¹ OTP:ssä puolestaan ajateltiin erityisesti Oulun jääkiekkoharrastuksen olevan liian kapealla pohjalla.²⁰² Uuden jääpelin maaseudulle leviämisen kannalta suotuisana koettiin jaostossa se, että useisiin pitäjiin oli saatu rakennetuksi jo urheilukentät, jolloin myös jääkiekkokaukaloitten aikaansääminen olisi helpompaa.²⁰³ SVUL:n jääkiekkoilun piirijaoston huoli jääkiekkoilun jäämisestä ainoastaan kaupunkilaisten peliksi näyttäytyy aiheellisena: Oulun ja Raahen ulkopuolella oli vielä tavoittamatta laaja ja innokas urheilun harrastajien joukko.

²⁰⁰ SVUL:n Oulun piirin toimintakertomus 1954. SVULPPpA Dc:1. OMA.

²⁰¹ Ibidem.

²⁰² OTP ry:n toimintakertomus 1954. OSPA Db:1. OMA.

²⁰³ SVUL:n Oulun piirin toimintakertomus 1954. SVULPPpA Dc:1. OMA.

2. LÄPIMURRON VUODET (1955–1965)

2.1. Jääkiekkoilun ensiaskeleet maaseudulla – kaupungeissa lajin kehittyminen jatkuu

2.1.1. Oulun Kärpät ja Raahen Vesa maakunnan kärkijoukkueina

Pohjois-Pohjanmaan parhaat jääkiekkoseurat Oulun Kärpät ja Raahen Vesa pelasivat vuosina 1955 ja 1956 Suomensarjan luoteis- ja pohjoislohkoissa. Samassa lohossa näiden kanssa oli joukkueita Kokkolasta, Vaasasta ja jälkimmäisenä vuotena myös Tampereelta. Vuonna 1955 Kärpät voitti Suomensarjan lohkonsa ennen Kokkolan Hermestä ja Raahen Vesaa, minkä ansiosta joukkue pääsi karsimaan mestaruussarjaan nousemisesta. Selkeät tappiot helsinkiläiselle Töölön Vesalle ja Tampereen Ilvekselle kuitenkin merkitsivät sitä, että Kärpät jäi edelleen Suomensarjaan. Suurimpana syynä Kärppien nousupyrimyksen epäonnistumiseen pidettiin pelaajamateriaalin epätasaisuutta: joukkueen ensimmäisessä ketjussa oli muutama suhteellisen korkeatasoinen pelaaja, mutta toinen ketju oli varsin avuton.²⁰⁴

Seuraavana vuonna Kärppien taival Suomensarjassa oli vaikeampi, ja joukkue oli jopa vaarassa joutua maakuntasarjaan. Putoamisuhka kuitenkin väistyi, kun viimeisestä säilyjän paikasta yhdessä Kärppien kanssa kamppailut Tampereen Peli-Toverit luovutti etukäteen tärkeän Oulun-ottelunsa. Kärpät joutui tunnustamaan paremmakseen sarjaa hallinneiden kokkolalaisjoukkueiden Jymyn ja Hermeksen ohella myös paikalliskilpailijansa Raahen Vesan, jolle oululaiset nöyrtyivät niin kotonaan kuin Raahessakin.²⁰⁵ Tämän myötä Pohjois-Pohjanmaan jääkiekon hegemonia palasi muutaman vuoden tauon jälkeen Raaheen.

Oulun Kärppien ja Raahen Vesan Suomensarjan kotiottelujen yleisömäärät kasvoivat vuosina 1955–1956. Katsojia oli otteluissa tavallisesti 400–500 henkilöä, ja huonoissakin olosuhteissa kiekkokaukalon laidalle saapui yleensä 200–300 pääsylipun maksanutta. Esimerkiksi Raahessa 25 asteen pakkasessa käytyä Raahen Vesan ja Oulun Kärppien

²⁰⁴ Kaleva 11.12.1954, 15.2.1955; Raahen Seutu 15.2.1955; Kaleva 22.2.1955, 1.3.1955, 29.12.1955.

²⁰⁵ Kaleva 23.1.1956, 9.2.1956, 10.2.1956, 12.2.1956, 25.2.1956.

välienselvittelyä oli todistamassa noin 200 henkilöä.²⁰⁶

Maakuntasarjaan osallistui vuosina 1955 ja 1956 Pohjois-Pohjanmaalta OTP, joka voitti lohkonsa ennen kemiläisiä vastustajiaan.²⁰⁷ Suomensarjaan nouseminen jäi kuitenkin OTP:lle haaveeksi molempina vuosina: kevättalvella 1955 Tampereen Peli-Toverit oli oululaisia parempi ratkaisevassa karsintaottelussa, ja vuotta myöhemmin Jyväskylän Pallo (JyP) katkaisi OTP:n tien jo ennen varsinaista loppukarsintaa. OTP:n maakuntasarjaottelut eivät houkuttelleet yleisöä yhtä paljon kuin Kärppien ja Raahen Vesan pelit Suomensarjassa. Katsojia oli tavallisesti 50–100, mutta helmikuussa 1955 OTP:n Tampereen Peli-Tovereita vastaan pelaama ratkaiseva Suomensarjan karsintaottelu sai paikalle kireästä pakkasesta huolimatta 300 jääkiekon ystävää.²⁰⁸

Piirisarjatoiminta aktivoitui edellisvuosien hiljaiselostaan, mutta osallistujajoukko oli vähäinen. Oulun Kärpät ja Raahen Vesa pelasivat keskenään kevättalvella 1955 viisi ottelua piirinmestarin selvittämiseksi. Ratkaisevassa ottelussa raahelaiset selviytyivät voittajiksi kotonaan yli 600 katsojan edessä. Seuraavana vuonna piirinmestaruuden vei puolestaan Oulun Kärpät. Tuolloin myös juniorit palasivat piirisarjaan. Aktiivista junioriryötä tehnyt Raahen Vesa voitti nuorten piirinmestaruudet kaikissa ikäluokissa, eli alle 19-, 17-, 15-, ja 13-vuotiaiden sarjoissa.²⁰⁹

Kevättalvella 1956 Oulun Kärpät osallistui ensimmäistä kertaa valtakunnan laajuiseen jääkiekkoilun cup-kilpailuun. Ensimmäisen ottelunsa Kärpät pelasi Kajaanissa sikäläistä Kajaanin Palloa vastaan. Jääkiekkoa pari vuotta harrastanut kajaanilaisjoukkue ei kyennyt uhkaamaan Kärppiä, joka selviytyi cupissa eteenpäin 10–3-voitollaan. Seuraava kierros oli Kärpille kuitenkin kohtalokas: Suomensarjasta tuttu vastustaja Kokkolan Hermes pudotti Kärpät jatkosta Oulusta hakemansa 5–3-voiton myötä.²¹⁰

Juniorien korkein kilpailutaso oli nuorten SM-sarja. Pohjois-Pohjanmaan edustajat ottelivat sarjan pohjoislohkossa. Kevättalvella 1955 lohkon voitti viimeistä vuottaan kilpai-

²⁰⁶ Kaleva 11.1.1955, 14.1.1955, 25.1.1955, 15.2.1955, 3.1.1956, 13.1.1956, 23.1.1956, 9.2.1956.

²⁰⁷ Kaleva 25.2.1955, 16.1.1956.

²⁰⁸ Kaleva 22.2.1955, 12.2.1956.

²⁰⁹ Kaleva 5.4.1955; SVUL:n Oulun piirin toimintakertomus 1956. SVULPPpA Dc:9. OMA.

²¹⁰ Kaleva 6.2.1956, 20.2.1956, 27.2.1956.

lutoiminnassa mukana ollut OJK.²¹¹ Talvella 1956 Oulun edustus kolmen joukkueen muodostamassa juniorisarjassa oli jääkiekkoa kokeilleen Oulun Tarmon varassa. Sarjatulokas hävisi kaikki ottelunsa ja jäi lohkonsa viimeiseksi. Kalevan urheilutoimittaja kuvaili jääkiekkokauden loppuyhteenvedossaan Tarmon pelaavan ”vielä varsin rumanlaista jääkiekkoa”, mutta uskoi joukkueen otteiden paranevan tulevaisuudessa. Raahen Vesan nuoret puolestaan kykenivät haastamaan lohkon voittaneen Hermeksen, mutta joutuivat silti taipumaan kokkolalaisille kahden pisteen erolla.²¹²

Ilmeisesti tiiviin sarjatoiminnan ja taloudellisten vaikeuksien vuoksi kaukaisempia joukkueita vastaan pelatut ystävyysottelut jäivät vähäisiksi. Vuoden 1955 koitoksiin Kärpät valmistautui vieraillemalla Kuopiossa, missä mestaruussarjajoukkue Kuopion Palloseura murskasi oululaiset 7–1-lukemin. Jonkin verran enemmän ystävyysotteluita pelattiin paikallisten joukkueiden kesken ennen varsinaisten sarjapeliä alkua. Esimerkiksi marraskuun 1955 alussa Oulun luistelukauden avajaistapahtuman yhteydessä pelatussa näytösottelussa Kärpät kukisti Raahen Vesan peräti 800 henkilön seurattuna.²¹³

Raahen jääkiekkopiirit saivat syksyllä 1955 uuden tulokkaan, kun kaupungissa toimineen opettajaseminaarin opiskelijat perustivat Raahen Seminaarin Urheilijat. Urheiluseuran perustamisen keskeisenä motiivina oli seminaarin miesopiskelijoiden halukkuus osallistua yhdessä muun muassa jääkiekon sarjatoimintaan. Raahen Seminaarin Urheilijat ottikin jääkiekkoilun ohjelmaansa heti ensimmäisellä toimintakaudellaan.²¹⁴ Raahen opettajaseminaarin opiskelijat olivat jo pelanneet aiemmin jääkiekkoa kaupungin puulaakisarjassa,²¹⁵ mutta oman seuran perustamisen voidaan ajatella tarjonneen houkuttelevan mahdollisuuden toiminnan organisoimiselle.

Oulun Kärpät ja Raahen Vesa vakiintuivat 1950-luvun puolivälissä Pohjois-Pohjanmaan jääkiekkoilun kiistattomiksi mahtiseuroiksi OJK:n luovuttua jo aiemmin aikuisten kilpailutoiminnasta ja vuonna 1955 myös junioriotteluista. Oulussa hieman matalammalla tasolla toiminut OTP ei pystynyt uhkaamaan Kärppien ja Raahen Vesan asemaa maakunnan jääkiekkoilun vetureina.

²¹¹ SVUL:n Oulun piirin toimintakertomus 1955. SVULPPpA Dc:1. OMA.

²¹² Kaleva 25.2.1956, 30.3.1956.

²¹³ Kaleva 14.12.1954, 7.11.1955.

²¹⁴ Vuosi-ilmoituskortit 1956. SVULPPpA Ebe:3. OMA; Raahen Seminaarin Urheilijoiden kirje SVUL:n Oulun piiri ry:lle 15.9.1955. SVULPPpA Eba:2.

²¹⁵ Raahen Seutu 20.2.1954.

2.1.2. Jääkiekkoilu leviää myös kaupunkien ulkopuolelle

SVUL:n Oulun piirin jääkiekkojaoston pitkäaikainen odotus jääkiekkoharrastuksen alkamisesta myös Oulun ja Raahen ulkopuolella palkittiin 1950-luvun puolivälissä, kun muutamilla maaseutupaikkakunnilla innostuttiin kokeilemaan uutta jääpeliä. Jääkiekkojaostossa oltiin erittäin tyytyväisiä siitä, että jääkiekkoilu viimein näytti alkavan maaseudulla. Jaoston vuoden 1955 toimintakertomuksessa pidettiin todennäköisenä, että jääkiekkjoukkueita muodostettaisiin maaseutupaikkakuntiin, ja että kyseiset joukkueet lähtisivät mukaan sarjatoimintaan jo seuraavana vuonna.²¹⁶

Ensimmäisenä maaseudun jääkiekkoharrastus käynnistyi Oulaisissa, kun helmikuussa 1955 Raahen Vesan ja Kokkolan Hermeksen muutamilla aikuispelaajilla vahvistetut juniorijoukkueet pelasivat siellä kokkolalaisten 3–2-voittoon päättyneen ystävyysottelun. Kyseinen ottelu käytiin Oulaisten yhteiskoulun kentälle edellisenä syksynä rakennetulla uudella luistinradalla, jolle oli talkoovoimin muodostettu jääkiekko-ottelun edellyttämä pelialue. Vauhdikasta ottelua oli paikallisen Pyhäjokiseutu-sanomalehden mukaan seuraamassa ”melko runsaasti kiinnostunutta yleisöä”. Näytösottelu nosti toiveita myös oman jääkiekkjoukkueen aikaansaamisesta Oulaisiin.²¹⁷ Seuraavana syksynä urheiluseura Oulaisten Huimaan perustettu jääkiekkojaosto järjestikin Oulaisten ensimmäiset jääkiekkoharjoitukset Likalanjärven jäällä jo lokakuun lopulla. Harjoituksiin osallistui kymmenkunta junioria. Harjoitusten pääpaino oli luistelutaidon opettamisessa. Tammi-kuussa 1956 SVUL:n Oulun piirijärjestölle lähettämässään vuoden 1955 vuosilmoituskortissaan Oulaisten Huima myös ilmoittautui Suomen Jääkiekkoliiton jäseneksi.²¹⁸

Innokkaasta aloituksesta huolimatta jääkiekkoharrastus ei kuitenkaan vielä vakiintunut Oulaisissa. Oulaisten Huiman helmikuussa 1956 pidetyssä vuosikokouksessa seuralle ei valittu enää jääkiekkojaostoa, mutta Huima jatkoi silti Jääkiekkoliiton jäsenenä. SVUL:n Oulun piirin vuoden 1956 toimintakertomuksen jääkiekkoilua käsittelevässä luvussa todettiin hieman turhautuneeseen sävyyn, että Oulaisissa ”toivotaan jo näkyvämpääkin saatavan aikaan, sillä mahdollisuudet ovat suuret”.²¹⁹

²¹⁶ SVUL:n Oulun piirin toimintakertomus 1955. SVULPPpA Dc:1. OMA.

²¹⁷ Pyhäjokiseutu 4.11.1954, 17.2.1955, 24.2.1955.

²¹⁸ Pyhäjokiseutu 27.10.1955; Vuosi-ilmoituskortit 1956. SVULPPpA Ebe:3. OMA.

²¹⁹ Pyhäjokiseutu 9.2.1956; Vuosi-ilmoituskortit 1957. SVULPPpA Ebe:3. OMA; SVUL:n Oulun piirin

Vuoden 1955 syksyllä myös Oulaisten naapuripitäjässä Haapavedellä kaavailtiin jääkiekkoilun aloittamista. Sekä Haapaveden Urheilijoiden että kunnan urheilulautakunnan puheenjohtajana toiminut konstaapeli Jussi Järkkälä työskenteli aktiivisesti jääkiekkokaukalon saamiseksi Haapavedelle. Urheilukentän yhteyteen sijoitetun pelialueen jäädyttämisestä ja ylläpidosta vastasivat kunta ja Haapaveden Urheilijat yhteistyössä. Kaukalon rakentamisesta huolimatta jääkiekkoharrastus ei kuitenkaan vielä päässyt kunnolla vauhtiin Haapavedellä, eikä Haapaveden Urheilijat liittynyt Suomen Jääkiekkoliittoon.²²⁰

Myös Oulaisten toisen naapurikunnan Vihannin Lampinsaaren kaivoskylään ryhdyttiin puuhaamaan samana syksynä jääkiekkokaukaloa rakenteilla olleen uuden luistinradan yhteyteen. Kaivosyhtiö Outokumpu Oy:n tuella luistintrata ja jääkiekkokaukalo valmistuivatkin talveksi 1956. Kaukalon ylläpidosta huolehti paikallinen urheiluseura Sinkki-Sepot. Ottelutoiminta uudessa kaukalossa jäi kuitenkin lähes olemattomaksi rajoittuen luistinradalla pidetyn jääjuhlan yhteydessä toteutettuun näytösluonteiseen pelitapahtumaan. Sinkki-Sepot ilmoittautui silti Suomen Jääkiekkoliittoon vuoden 1956 alussa.²²¹ Syksyllä 1955 jääkiekkoilutoimintaa aloiteltiin myös Vihannin pohjoispuolella Paavolassa, missä paikallinen urheiluseura Paavolan Kisa otti uuden jääpelin ohjelmaansa ja liittyi samalla myös Suomen Jääkiekkoliittoon.²²²

Talvella 1956 pystytettiin jääkiekkokaukalo myös Haukiputaan Martinniemeen. Kaukalon aikaansaamisessa Martinniemeen oli aktiivinen taajamassa sahalaitoksen omistanut Rauma-Repola Oy. Jääkiekkoharjoitukset alkoivat Martinniemessä heti kaukalon valmistuttua. Useita harjoituksia ohjasi SVUL:n Oulun piirin jääkiekon piirivalmentajana toiminut Oulun Kärppien valmentaja Jorma Nykänen. Hän totesi jo ensimmäisten valmennustilaisuuksiensa jälkeen, että ”(pelaaja-)ainesta löytyy” Martinniemestä. Taajamassa herännyttä jääkiekkoinnostusta havainnollistaa hyvin se, että elokuussa 1956 sinne perustettiin pelkästään jääkiekkoiluun keskittynyt urheiluseura Martinniemen Ah-

toimintakertomus 1956. SVULPPpA Dc:9. OMA.

²²⁰ Pyhäjokiseutu 17.11.1955; SVUL:n Oulun piirin toimintakertomus 1955. SVULPPpA Dc:1. OMA; Vuosi-ilmoituskortit 1956. SVULPPpA Ebe:3. OMA.

²²¹ Pyhäjokiseutu 24.11.1955, 9.2.1956; Vuosi-ilmoituskortit 1956. SVULPPpA Ebe:3. OMA.

²²² SVUL:n Oulun piirin jääkiekkojaoston kirje Suomen Jääkiekkoliitolle 3.11.1955. SVULPPpA Da:14. OMA; Vuosi-ilmoituskortit 1956. SVULPPpA Ebe:3. OMA.

mat.²²³

Jääkiekkoilun aloittaminen maaseudulla voidaan nähdä seurauksena SVUL:n Oulun piirin jääkiekkojaoston aktiivisista pyrkimyksistä levittää lajia Oulun ja Raahen ulkopuolelle. Erityisen voimakkaasti piirijaosto yritti juurruttaa jääkiekkoilua Lampinsaaren kaivoskylään. Jaosto esimerkiksi pyysi syksyllä 1955 Suomen Jääkiekkoliittoa lähettämään Lampinsaaren kaivoksen johtaja Gunnar Laatiolle ohjeita jääkiekkoradan rakentamiseen ja mainostamaan hänelle jääkiekkoilun iltapelimahdollisuutta. Lisäksi jaosto kehotti liittoa mainitsemaan Laatiolle, että jääkiekkokaukalossa voisi järjestää tytöille kaunoluisteluharjoituksia. Mahdollisuutta kaunoluisteluun jaosto piti ”vetonaulana, kun (kaivoksen) määräävässä asemassa olevilla on juuri tyttöjä”. Samalla tavalla toivottiin jääkiekkoa koskevaa materiaalia lähetettävän myös Haapavedelle. Pyyntöä perusteltiin maantieteellisillä näkökohdilla: Oulainen, Haapavesi ja Vihanti muodostavat tiiviin alueen, joten näiden kuntien urheiluseurat voisivat pelata paikallisia otteluja vähäisin kustannuksin.²²⁴

Pohjois-Ruotsin Norrbottenissa jääkiekkoilu levisi maaseudulle aiemmin kuin Pohjois-Pohjanmaalla. Esimerkiksi vuonna 1945 Norrbottenin piirissä pelattiin jääkiekkoa jo 17 urheiluseurassa.²²⁵ Jääkiekkoilun vakiintumista myös kaupunkien ulkopuolelle havainnollistaa hyvin se, että pohjoisruotsalaiset valitsivat vuonna 1953 pienen maalaiskylän joukkueen Niemisels AIK:n toiseksi edustajakseen Pohjois-Suomen ja Pohjois-Ruotsin yhteiseen jääkiekkosarjaan.²²⁶

2.1.3. Yhteistyö Pohjois-Ruotsin kanssa saa uuden foorumin

Pohjois-Suomen ja Pohjois-Ruotsin yhteinen jääkiekkosarja pelattiin viimeistä kertaa kevättalvella 1955. Suomen mainetta puolustivat Pohjois-Suomen ainoat suomensarjajoukkueet Oulun Kärpät ja Raahen Vesa, kun taas Ruotsia edustivat Luleå AIK ja Norr-

²²³ Kaleva 7.2.1956; Vuosi-ilmoituskortit 1957. SVULPPpA Ebe:3. OMA.

²²⁴ SVUL:n Oulun piirin jääkiekkojaoston kirje Suomen Jääkiekkoliitolle 16.10.1955. SVULPPpA Da:14. OMA; SVUL:n Oulun piirin toiminnanjohtaja Ilmari Okkosen kirje Suomen Jääkiekkoliitolle 18.11.1955. SVULPPpA Da:14. OMA.

²²⁵ Stark 2010, 163.

²²⁶ Kaleva 28.1.1953.

bottenin läänin tuore mestarijoukkue Bodens BK.²²⁷ Kärpät aloitti sarjan Ruotsin-vierailulla, jolla Pohjois-Suomen kärkijoukkue joutui tyytymään tappioihin niin luulajalaisia kuin bodenilaisiakin vastaan pelaamissaan otteluissa.²²⁸ Kotonaan Kärpät sitä vastoin pystyi päihittämään molemmat ruotsalaisvastustajansa. Oululaisyleisö ei kuitenkaan erityisemmin innostunut kansainvälisistä otteluista, sillä katsojia jääkiekkokaukalon äärelle saapui vain 200–300.²²⁹ Kenties oululaiset eivät enää maaliskuussa jaksaneet suuresti innostua jääkiekosta, varsinkin kun mestaruussarjakarsinta oli pari viikkoa aiemmin tuottanut katkeran pettymyksen.

Raahen Vesa aloitti sarjan kotonaan häviämällä yhdellä maalilla Bodens BK:lle ja pelaamalla tasan Luleå AIK:n kanssa. Luulajalaisia vastaan käytyä ottelua raahelaiset intoutuivat seuraamaan 350 henkilön voimin. Raahen Vesan Ruotsin-matka sujui ottelutosten osalta samalla tavalla kuin kotipelit, joskin Bodens BK:lle raahelaiset nöyrtyivät kahden maalin erolla.²³⁰ Tasaisen sarjan voittajaksi selviytyikin lopulta juuri Bodens BK.²³¹

Raahessa pelattujen kansainvälisten ottelujen yhteydessä Norrbottenin jääkiekkojaoston sihteeri ja kolme SVUL:n Oulun piirin jääkiekkojaoston edustajaa kävivät ruotsalaisten aloitteesta alustavia neuvotteluja Pohjois-Suomen ja Pohjois-Ruotsin välisten pienoismaaottelujen aloittamisesta miesten ja alle 19-vuotiaiden sarjoissa. Keskusteluja päätettiin jatkaa virallisemmin sen jälkeen, kun ruotsalaiset lähettäisivät asiaa koskevan kirjelmän SVUL:n Oulun piirijärjestölle.²³²

Pohjois-Suomen ja Pohjois-Ruotsin jääkiekkoedustajat kokoontuivat Ouluun lokakuussa 1955 neuvottelutilaisuuteen pienoismaaottelutoiminnan käynnistämisestä ja siihen liittyvistä käytännön järjestelyistä. Suomen valtuuskuntaan kuului SVUL:n Oulun piirin jääkiekkojaoston puheenjohtajan ja muutaman jäsenen lisäksi Suomen Jääkiekkoliiton toiminnanjohtaja Reijo Mannerla. Ruotsin edustus kokouksessa muodostui kahdesta henkilöstä. Neuvottelutilaisuudessa päästiin sopimukseen pienoismaaottelujen aloittamisesta sekä senioreille että junioreille. Pienoismaaottelut päätettiin pelata vuodenvaih-

²²⁷ Kaleva 8.2.1955; Raahen Seutu 15.3.1955.

²²⁸ Kaleva 9.3.1955.

²²⁹ Kaleva 13.3.1955, 16.3.1955.

²³⁰ Raahen Seutu 15.3.1955, 24.3.1955.

²³¹ SVUL:n Oulun piirin toimintakertomus 1955. SVULPPpA Dc:1. OMA.

²³² Raahen Seutu 15.3.1955.

teessa Suomessa ja maaliskuussa Ruotsissa. Ruotsalaisten toivomuksesta samalla kuitenkin lopetettiin Pohjois-Suomen ja Pohjois-Ruotsin seurajoukkueiden yhteinen sarja.²³³

Tärkeimmäksi perusteluksi pienoismaaottelujen aloittamiselle Pohjois-Suomen ja Pohjois-Ruotsin jääkiekkoedustajat totesivat pyrkimyksen ”viedä jääkiekkoilua eteenpäin molempien maiden pohjoisosien välillä”.²³⁴ Todennäköisesti jääkiekkoilun ”eteenpäin viemisellä” tarkoitettiin ainakin sitä, että maaottelujen saattoi olettaa kiinnostavan yleisöä enemmän kuin seurajoukkueiden kansainväliset kohtaamiset. SVUL:n Oulun piirin jääkiekkojaoston puheenjohtaja Jorma Huotari uskoi pienoismaaottelujen tarjoavan paikallisille jääkiekkoilijoille myös uutta harjoitteluintoa.²³⁵

Pohjoissuomalaiset valmistautuivat pienoismaaotteluihin huolellisesti. Joulukuussa 1955 Oulussa pelattiin katsastusottelu, jossa aikuisten pienoismaaottelujoukkueen ehdokkaat kohtasivat Suomen maajoukkuekandidaattien muodostaman niin sanotun lännen runkojoukkueen, joka oli koottu Tampereen, Turun, Hämeenlinnan ja Rauman parhaista pelaajista. Pienoismaaotteluehdokkaiden yhdistelmä puolestaan oli koottu Oulun Kärppien, OTP:n ja Raahen Vesan jääkiekkoilijoista. Suomen maajoukkueetason pelaajista rakennettu vastustajajoukkue osoittautui ylivoimaiseksi pohjoissuomalaisten hävittyä 3–8-tuloksella. Toisin kuin edellisillä Suomen maajoukkuekandidaattien Oulun vierailuilla vuoden 1952 talviolympialaisten alla, pohjoissuomalaisten pelaajaryhmä koostui tällä kertaa jääkiekkoilijoista, eikä jääpalloilijoista.²³⁶ Katsastusottelun jälkeen valitsemiskomitea teki vielä pieniä pelaajamuutoksia Pohjois-Suomen lopulliseen edustusjoukkueeseen. Joukkueen ylivoimainen enemmistö tuli Pohjois-Pohjanmaan jääkiekkoilun valtaseuroista Oulun Kärpistä ja Raahen Vesasta, ja kaksi OTP-pelaajaa täydensi miehistöä. Juniorien pienoismaajoukkueen runko muodostui Raahen Vesan pelaajista, joiden lisäksi kokoonpanossa oli kaksi Kärppien ja kolme OTP:n pelaajaa.²³⁷

Ensimmäinen jääkiekon pienoismaaottelu Pohjois-Suomen ja Pohjois-Ruotsin välillä pelattiin suunnitellusti tammikuun alussa. Aikuiset ottelivat Oulussa 8. tammikuuta

²³³ Pohjois-Suomen ja Pohjois-Ruotsin jääkiekkoedustajien neuvottelutilaisuus 16.10.1955. SVULPPpa Cd:2. OMA.

²³⁴ Ibidem.

²³⁵ Kaleva 30.9.1955.

²³⁶ Kaleva 4.12.1955.

²³⁷ Kaleva 3.1.1956.

1956, ja juniorit samanaikaisesti Raahessa. Pienoismaaottelut päättyivät Pohjois-Ruotsin selkeisiin voittoihin: aikuisten ottelun Pohjois-Suomi hävisi maalein 0–5, ja juniorien kohtaamisen tuloksella 2–8. Aikuisten ottelua kiusasi voimakas lumi- ja räntäsade, joka haittasi erityisesti syöttötyöskentelyä. Niin aikuisten kuin nuortenkin pienoismaaottelut houkuttelivat huonosta säästä huolimatta paljon katsojia: Oulussa tehtiin jääkiekko-ottelun uusi Pohjois-Pohjanmaan yleisöennätys noin 2 000 henkilön ahtauduttua keskuskentän lisäalueen jääkiekkokaukalon vierelle. Raahessa puolestaan yli 1 000 katsojaa seurasi juniorien pienoismaaottelua.²³⁸ Kalevaan jääkiekkoiheisiä kolumneja kirjoittanut nimimerkki P. V. totesi pienoismaaottelujen jälkeen hieman alakuloisena Pohjois-Suomen ja Pohjois-Ruotsin välisen jääkiekkoilun tasoeron:

*Naapurimaamme pohjoisosan kiekkoilijat ovat meitä edellä niin luistelutaidossa kuin taktillisessa osaamisessakin, mutta ehkäpä meidänkin vuoro on joskus voittaa.*²³⁹

2.1.4. Maaseudulta uusia jääkiekon harrastajia – talustilanne yhä kireä

Monien maaseudun urheiluseurojen ilmoittautuminen Suomen Jääkiekkoliittoon toi lisää jääkiekon harrastajia Pohjois-Pohjanmaalle – ainakin seurojen SVUL:n Oulun piirille lähettämiin vuosi-ilmoituskortteihin. Seuraava taulukko osoittaa, että useat maaseudun urheiluseurat ilmoittivat suurehkoja jääkiekkoilijamääriä, vaikka ne eivät osallistuneet kilpailutoimintaan, eikä niiden jääkiekkoharrastus Martinniemen Ahmoja lukuun ottamatta ollut järin organisoitunutta.

²³⁸ Kaleva 3.1.1956, 9.1.1956.

²³⁹ Kaleva 15.1.1956.

Taulukko 3. Jääkiekon harrastajamäärät vuosina 1955–1956 SVUL:n Pohjois-Pohjanmaan piiri ry:lle tietojiaan ilmoittaneissa urheiluseuroissa.²⁴⁰

Urheiluseura	Jääkiekon harrastajat vuoden 1955 lopussa	Jääkiekon harrastajat vuoden 1956 lopussa
Martinniemen Ahmat	ei ilmoittanut	45
Oulaisten Huima	40	30
Oulun Jääkiekkoilijat	60	60
Oulun Kärpät	107	126
Paavolan Kisa	22	20
Pattijoen Mailapojat	ei ilmoittanut	59
Raahen Seminaarin Urheilijat	20	28
Raahen Vesa	147	85
Sinkki-Sepot	64	30
YHTEENSÄ	460	483

Myös oululaiset OLS ja OJK raportoivat korkeita jääkiekon harrastajalukuja, vaikka jääkiekko ei kuulunut OLS:n lajiohjelmaan enää vuoden 1951 jälkeen, ja OJK:n toiminta päättyi käytännössä vuonna 1955. Raahen kupeeseen Pattijoelle syksyllä 1956 perustettu Pattijoen Mailapojat puolestaan ilmoitti uudenvuodenaattona 1956 sangen suuren jääkiekkoilijamäärän, vaikka seura ei vielä kyseisen vuoden puolella päässyt aloittamaan jääkiekkoilua.²⁴¹ Ilmeisesti seuraan siirtyi heti perustamisensa jälkeen jääkiekon harrastajia myös Raahen Vesasta, jonka jääkiekkoilijoiden lukumäärä väheni vuonna 1956.²⁴² Raahen Vesan jääkiekkoilijamäärän voidaan arvella kärsineen myös Raahen Seminaarin Urheilijoiden perustamisesta.

Huolimatta siitä, että jotkin seurat kertoivat vuosi-ilmoituskorteissaan jääkiekkoilijoidensa määrän todellista suuremmaksi, on selvää, että uusien seurojen mukaantulon ansiosta jääkiekon harrastus aidosti laajeni Pohjois-Pohjanmaalla merkittävästi 1950-luvun puolivälissä. Suurentuneiden pelaajamäärien ohella jääkiekkoilun kasvua osoittaa myös se, että otteluita pelattiin aiempaa enemmän. Myös valmennus- ja neuvontatilai-

²⁴⁰ Vuosi-ilmoituskortit 1956–1957. SVULPPpA Ebe:3. OMA.

²⁴¹ Vuosi-ilmoituskortit 1957. SVULPPpA Ebe:3. OMA; Kaleva 18.2.1957.

²⁴² Vuosi-ilmoituskortit 1956–1957. SVULPPpA Ebe:3. OMA.

suudet yleistyivät edellisiin vuosiin verrattuna.²⁴³

SVUL:n Oulun piirin jääkiekkojaosto jatkoi vuosina 1955–1956 raahelaisen Jorma Huotarin komennossa. Vuonna 1955 jaoston kokoonpano säilyi lähes samana kuin edellisvuonna ainoastaan Kärppien Pekka Aiteron korvattua samaa seuraa edustaneen Erkki Koretin. OJK:n aktiivisen jääkiekkotoiminnan päätyttyä kauteen 1955 seura poistui myös jääkiekkojaostosta. Seuraavana vuonna jääkiekkojaostossa olikin ainoastaan Oulun Kärppien ja Raahen Vesan jäseniä: oululaisia edustivat Jorma Nykänen, Kalervo Koret sekä Pentti Harmainen, ja raahelaisten puolia piti puheenjohtaja Huotarin lisäksi Martti Pälli.²⁴⁴

Jääkiekkotoiminnan taloudelliset edellytykset olivat vielä 1950-luvun puolivälissäkin varsin niukat. Esimerkiksi tammikuun 1956 pienoismaaottelun edellä SVUL:n Oulun piirin jääkiekkojaosto päätti kokouksessaan ”pyrkiä säästäväisyyteen varojen puutteessa”. Päätös merkitsi muun muassa sitä, että maaotteluihin valitut pelaajat velvoitettiin tuomaan mukanaan omat mailansa, ja että vain mailan rikkouduttua jaosto antaisi pelaajalle uuden mailan.²⁴⁵ Usko parempaan tulevaisuuteen oli kuitenkin edelleen vahva. Tätä havainnollistaa vaikkapa se, että OTP:ssä pidettiin jääkiekon osaamisen kehittämistä tärkeänä juuri siksi, että jääkiekolla koettiin olevan ”vielä hyvä tulevaisuus taloudellisessakin mielessä”.²⁴⁶

Voidaan ajatella, että nimenomaan taloudellisten resurssien vähäisyys vaikeutti jääkiekkoilun levittämistä maaseudulle erityisesti periferia-alueilla, kun taas suhteellisen lähellä Oulua sijaitsevassa Martinniemessä SVUL:n Oulun piirin jääkiekkojaosto pystyi aktiivisemmin edistämään jääkiekkoa paremmin kuin kauempana Vihannissa ja Pyhäjokilaaksossa. Piirivalmentaja Jorma Nykäsen säännölliset valmennusvierailut Martinniemeen tarjosivat paremmat lähtökohdat uuden jääpelin omaksumiselle kuin kirjallisen materiaalin lähettäminen Vihantiin ja Haapavedelle.

²⁴³ SVUL:n Oulun piirin toimintakertomus 1955. SVULPPpA Dc:1. OMA; SVUL:n Oulun piirin toimintakertomus 1956. SVULPPpA Dc:9. OMA.

²⁴⁴ SVUL:n Oulun piirin toimintakertomus 1955. SVULPPpA Dc:1. OMA; SVUL:n Oulun piirin toimintakertomus 1956. SVULPPpA Dc:9. OMA.

²⁴⁵ SVUL:n Oulun piirin jääkiekkojaoston ptk. 1.1.1956. SVULPPpA Cc:2. OMA.

²⁴⁶ OTP ry:n toimintakertomus 1955. OTPA Db:1. OMA.

2.2. Jääkiekkotoiminta laajenee sekä kaupungeissa että maaseudulla

2.2.1. Oulun Kärpät vakiintuu maakunnan kärkijoukkueeksi

Pohjois-Pohjanmaan edustus maamme jääkiekkoilun toiseksi korkeimmalla sarjatasolla Suomensarjassa oli 1950-luvun lopulla pääosin Oulun Kärppien varassa. Talvella 1957 Suomensarjan pohjoislohkossa pelasi kuitenkin Kärppien lisäksi Raahen Vesa. Pohjois-Pohjanmaan joukkueet kohtasivat lohkossaan toistensa ja Kokkolan Hermeksen lisäksi kuopiolaisjoukkueet Kalevan Pallon ja Kuopion Työväen Kiekkoilijat. Kärpät kykeni ajoittain varsin hyviin peliesityksiin kukistaen muun muassa toiseksi sijoittuneen Kokkolan Hermeksen vieraskentällä.²⁴⁷ Oululaiset sijoituivat lohkossaan lopulta kolmanneksi Kalevan Pallon ja Kokkolan Hermeksen jälkeen. Raahen Vesa sen sijaan pelasi heikommin, ja seura putosi kauden 1956–1957 päätteeksi maakuntasarjaan.²⁴⁸ Yleisöä Kärppien ja Raahen Vesan sarjaottelut houkuttelivat katsomoon 1950-luvun lopulla tavallisesti 300–500 henkilöä.²⁴⁹

Seuraavalla kaudella Kärpät sai Suomensarjan pohjoislohkossa vastaan Kokkolan Hermeksen ja peräti kolme tamperelaisjoukkuetta: Tampereen Kilpa-Veljet, Tampereen Pallo-Veikot ja Epilän Esan.²⁵⁰ Kärpät oli jopa lohkonsa kärkipaikalla kauden puolivälissä voitettuaan Hermeksen, Tampereen Pallo-Veikot ja Epilän Esan. Oululaiset eivät kuitenkaan pystyneet pysäyttämään Tampereen Kilpa-Veljiä, joka eteni mestaruussarjaksarjaintoihin.²⁵¹

Kaudella 1958–1959 Suomensarjan pohjoislohko päästiin aloittamaan jo ennen joulua. Oulun Kärpät kohtasi sarjassa kokkolalaisjoukkueet Hermeksen ja Jymyn sekä Pieksämäen Palloseuran ja Mäntän Urheilijat.²⁵² Kärpät esiintyi sarjassa vahvasti hävittyään vain kaksi ottelua. Kyseiset pistemenetykset olivat kuitenkin Kärpille kohtalokkaita, sillä niiden vuoksi joukkue jäi lohkossaan toiseksi mestaruussarjaan nousseen Hermek-

²⁴⁷ Kaleva 31.1.1957, 9.2.1957.

²⁴⁸ Kaleva 4.2.1957, 11.2.1957; SVUL:n Oulun piirin toimintakertomus 1957. SVULPPpA Dc:9. OMA.

²⁴⁹ Kaleva 29.12.1956, 8.1.1957, 28.1.1957, 4.2.1957, 23.12.1957, 2.2.1958, 5.1.1959, 5.2.1959.

²⁵⁰ Kaleva 19.12.1957.

²⁵¹ Kaleva 12.1.1958, 13.1.1958, 20.1.1958, 7.2.1958.

²⁵² Kaleva 5.11.1958.

sen jälkeen.²⁵³

Maakuntasarjaan Pohjois-Pohjanmaalta osallistuivat kaudella 1956–1957 OTP ja rohkeasti sarjaotteluihin mukaan lähtenyt juuri perustettu Martinniemen Ahmat. Joukkueet pelasivat kakkoslohkossa Kajaanin Palloseuran, Kajaanin Palloilijoiden ja kemiläisen Pohjan Haukkojen kanssa. OTP taisteli vahvasti lohkon voitosta päätyen tasapisteisiin lohkon voittaneen Kajaanin Palloilijoiden kanssa. Oululaiset joutuivat kuitenkin tyytymään toiseen sijaan heikomman maalieronsa vuoksi. Jääkiekkoilun vasta aloittaneelle Martinniemen Ahmoille maakuntasarjan taso sitä vastoin oli vielä liian korkea: joukkue jäi lohkon viimeiseksi hävittyään kaikki ottelunsa.²⁵⁴

Kaudella 1957–1958 maakuntasarjan kakkoslohko aloitettiin jo joulun alla. Edellisenä vuonna sarjaan osallistuneet joukkueet saivat seurakseen Suomensarjasta pudonneen Raahen Vesan.²⁵⁵ Raahelaisseura ei kuitenkaan pelannut aikaisempien vuosien tasollaan, ja Suomensarjan karsintoihin maakuntasarjan lohkonsa voittajana selviytyi OTP. Raahen Vesan heikentymistä kuvasti osuvasti jääminen kotikentällään 2–2-tasapeliin Martinniemen Ahmojen kanssa, joka tuolloin saavutti ensimmäisen pisteensä maakuntasarjassa. Suomensarjan jatkokarsinnoissa OTP:n tie katkesi häviöihin Tampereen Ilves-Kissoille ja Mäntän Urheilijoille.²⁵⁶ Tämän jälkeen OTP luopui aikuisten jääkiekkoilusta useamman vuoden ajaksi ja keskittyi ainoastaan junioritoimintaan. Seuraavalla kaudella maakuntasarjan pohjoislohkossa oli vain kolme joukkuetta: Raahen Vesa, Martinniemen Ahmat ja kemiläinen Pohjan Haukat. Raahen Vesa hallitsi lohkoa ja pääsi odotetusti Suomensarjan jatkokarsintoihin, mutta menetti nousumahdollisuutensa yllättävällä tappiollaan Kajaanin Palloseuralle. Martinniemen Ahmat kykeni suhteellisen tasaisiin otteluihin kemiläisvastustajansa kanssa pakottaen tämän kerran jopa pistejakoon 6–6-tuloksella.²⁵⁷

SVUL:n Oulun piirin järjestämää piirisarjaa pelattiin edelleen säännöllisesti niin aikuisten kuin juniorienkin sarjoissa. Piirisarjoihin osallistui samoja seuroja kuin varsinaiseenkin sarjatoimintaan. Aikuisten sarjaa hallitsi koko 1950-luvun lopun Oulun Kärpät.

²⁵³ Kaleva 5.2.1958, 27.2.1958.

²⁵⁴ Kaleva 4.2.1957.

²⁵⁵ Kaleva 19.12.1957.

²⁵⁶ Kaleva 7.1.1958, 27.1.1958, 6.2.1958, 17.2.1958.

²⁵⁷ Kaleva 2.1.1959, 12.1.1959, 16.2.1959.

Nuorten sarjoja dominoi Raahen Vesa, mutta vuonna 1958 Kärpät onnistui nappaamaan alle 17-vuotiaiden B-juniorien, ja OTP alle 15-vuotiaiden C-juniorien piirinmestaruudet.²⁵⁸

Raahen juniorijääkiekkoilun edistyksellisyys ilmeni valtakunnan laajuisestikin kevättalvella 1959, jolloin Raahen yhteislyseon joukkue voitti oppikoulujen jääkiekon Suomen mestaruuden. Loppuottelussa raahelaiset kukistivat Kouvolan lyseon 6–4-tuloksella.²⁵⁹ Raahen Vesan alle 19-vuotiaiden A-juniorijoukkue puolestaan osallistui samana vuonna nuorten SM-sarjaan. Raahelaiset voittivat alueellisen alkulohkonsa jätettyään taakseen kokkolalaiset Jymy-Kiekon ja Hermeksen sekä kolmanneksi sijoittuneen Oulun Kärpät. Lohkovoittajana Raahen Vesa selviytyi seitsemän muun suomalaisen kanssa cup-muotoisina pelattuihin jatko-otteluihin. Raahelaisten eteneminen pysähtyi kuitenkin ensimmäisellä pudotuspelikierroksella kuopiolaisen Kalevan Pallon vieraana.²⁶⁰

Sarjaottelujen ohella 1950-luvun lopulla pelattiin myös jääkiekon Suomen cupia. Kaudella 1957 Kärpät eteni cupissa varsin pitkälle pudotettuaan jatkosta kuopiolaisen Kalevan Pallon ja Kokkolan Hermeksen. Tamperelainen huippujoukkue Tappara oli kuitenkin liian taitava vastustaja ja pudotti Kärpät Oulussa pelatussa ottelussa maalein 6–2.²⁶¹ Kevättalven 1958 cup-peleissä Kärpät kukisti jälleen Hermeksen ja oli saamassa seuraavalla kierroksella vastaansa Tapparän. Tamperelaisjoukkue kuitenkin luovutti ottelun jo etukäteen vedoten pitkään matkaan ja taloudellisiin seikkoihin. Kalevan urheilutoimittaja totesikin Tapparän luovutuksesta hieman närkästyneenä, että ”jälleen siis osoitautui todeksi, että matka etelästä pohjoiseen on pitempi kuin täältä etelään”.²⁶² Seuraavalla kierroksella Kärpät saikin suurimman mahdollisen haasteen: vastaan asettui tuore Suomen mestari Tampereen Ilves kotikentällään. Kärpät ahdisteli Ilvestä tosissaan, sillä mestarijoukkue sai vain vaivalloisen 5–4-voiton.²⁶³ Vuonna 1959 jääkiekon Suomen cupia ei enää pelattu.²⁶⁴

Ystävyysotteluja kaukaisempien vastustajien kanssa käytiin edelleen satunnaisesti.

²⁵⁸ SVUL:n Oulun piirin toimintakertomus 1957. SVULPPpA Dc:9. OMA; SVUL:n Oulun piirin toimintakertomukset 1958–1960. SVULPPpA Dc:7. OMA.

²⁵⁹ Kaleva 19.3.1959.

²⁶⁰ Kaleva 17.2.1959.

²⁶¹ Kaleva 28.2.1957, 7.3.1947, 11.3.1957.

²⁶² Kaleva 24.2.1958, 27.2.1958.

²⁶³ Kaleva 4.3.1958.

²⁶⁴ Kaleva 22.12.1965.

Maaliskuussa 1957 Oulussa ja Raahessa vieraili bodenilainen seurajoukkue Hornskrokens IF. Ruotsalaisjoukkue joutui taipumaan kahden maalin tappioihin niin Oulun Kärppien kuin Raahen Vesankin käsittelyssä.²⁶⁵ Suomensarjassa pelannut Rauman Lukko puolestaan vieraili ottelukiertueella Pohjois-Pohjanmaalla kauden 1958 alla. Kärpät onnistui kukistamaan Lukon maalein 5–2, mutta Raahen Vesa hävisi raumalaisille tylyin 0–4-lukemin. Martinniemen Ahmoja Lukko kuritti 6–1-tuloksella, ja OTP sai kokea raumalaisten taidot 2–7-tappiolla.²⁶⁶ Kevättalvella 1958 Oulun seudulla vieraili jälleen ruotsalaisjoukkue: piteälainen Öjeby IF. Martinniemessä Ahmat kärsi Öjebytä vastaan valtavan 1–19-häviön, mutta Kärpät voitti ruotsalaisvieraansa maalein 7–5 vahvan peliesityksen jälkeen noin 700 katsojan seuratussa.²⁶⁷ Seuraavana keväänä Martinniemessä kävi niin ikään ruotsalaisvieraita: alle 19-vuotiaiden A-juniorien kamppailussa Piteå IF kukisti Martinniemen Ahmat 5–3 jännittävien vaiheiden jälkeen.²⁶⁸

²⁶⁵ Kaleva 17.3.1957, 18.3.1957.

²⁶⁶ Kaleva 5.12.1957, 8.12.1957, 9.2.1957.

²⁶⁷ Kaleva 16.3.1958, 17.3.1958.

²⁶⁸ Kaleva 1.3.1959.

2.2.2. OTP:n erottaminen TUL:sta

Vuodenvaihteessa 1957 OTP tempautui toden teolla mukaan urheilupoliittisen taistelun pyörteisiin. SVUL:n ja TUL:n välinen yhteistoimintasopimus jääkiekossa oli nimittäin päättynyt, ja SVUL:oon kuulunut Suomen Jääkiekkoliitto kehotti OTP:tä ilmoittautumaan jäsenekseen, jotta seura voisi pelata sen alaisissa sarjoissa. Tässä tilanteessa OTP yritti liittyä Jääkiekkoliittoon vuonna 1956 perustetun Urheilun Tuki ry:n kautta ilman, että seura kuitenkaan joutuisi eroamaan TUL:sta.²⁶⁹ Urheilun Tuki ry oli muodostettu TUL:ssa oppositioon joutuneiden urheiluseurojen yhteistyöelimeksi SVUL:oon kuuluneiden erikoisliittoihin liittymistä varten.²⁷⁰

Työväen Urheiluliitto ei hyväksynyt OTP:n jäsenyyttä Jääkiekkoliitossa, vaan vaati seura eroamaan siitä välittömästi. OTP:n johtokunta päätti tammikuun 1957 alussa pitämässään kokouksessa, että seura pysyisi Jääkiekkoliiton jäsenenä ja jäisi odottamaan TUL:n toimenpiteitä.²⁷¹ Keskusjärjestön vastine saapui helmikuun puolivälissä: OTP erotettiin TUL:n jäsenyydestä, koska se oli liittynyt SVUL:n alaiseen Jääkiekkoliittoon.²⁷² Sama kohtalo oli muillakin SVUL:oon kuuluneisiin erikoisliittoihin liittyneillä TUL:n urheiluseuroilla ympäri Suomen.²⁷³ Erottaminen aiheutti OTP:ssä suurta hämmennystä ja epätietoisuutta tulevaisuudesta, mutta seuran urheilutoiminta kuitenkin jatkui. Vuonna 1959 OTP liittyi TUL:sta erotettujen urheiluseurojen uuteen keskusjärjestöön Työväen Urheiluseurojen Keskusliittoon (TUK).²⁷⁴ OTP:n poistaminen TUL:sta merkitsi jääkiekkotoiminnan katkeamista TUL:n Oulun piirissä usean vuoden ajaksi.²⁷⁵

OTP:n jääkiekkoilun kilpailutoiminnan kannalta liittymistä Jääkiekkoliittoon voidaan pitää jokseenkin välttämättömänä, sillä se mahdollisti pelaamisen yhteisissä sarjoissa SVUL:oon kuuluneiden joukkueiden kanssa. TUL:oon jättäytyminen olisi todennäköisesti merkinnyt OTP:n ajautumista jääkiekkoilun marginaaliin, koska Pohjois-Pohjanmaalla ei 1950-luvun lopulla ollut muita TUL:n alaisia jääkiekkoa pelaavia ur-

²⁶⁹ OTP ry:n johtokunnan kokouksen pöytäkirja 30.11.1956. OTPA Cb:1. OMA.

²⁷⁰ Hentilä 1992a, 276.

²⁷¹ OTP ry:n johtokunnan kokouksen pöytäkirja 3.1.1957. OTPA Cb:1. OMA.

²⁷² Koponen 1976, 36.

²⁷³ Hentilä 1992a, 276.

²⁷⁴ Koponen 1976, 35–36; Hentilä 1992a, 279.

²⁷⁵ TUL:n Oulun piirin toimintakertomukset 1958–1959. Suomen Työväen Urheiluliiton Oulun piirin arkisto TULOpa Db:2. UA.

heiluseuroja. Jääkiekkoliiton jäsenenä OTP pystyi aiempien vuosien tapaan jatkamaan maakuntasarjassa hyvällä menestyksellä ja säilytti siten yhteyden Pohjois-Pohjanmaan jääkiekkoyhteisöön.

2.2.3. Pienoismaaottelujen tasoero kaventuu

Jääkiekon pienoismaaotteluja jatkettiin vuonna 1956 aloitetulla järjestelmällä, jossa ensimmäiset kohtaamiset käytiin jääkiekkokauden alkuvaiheessa, ja toiset ottelut pelattiin kevättalvella sarjapelien päätyttyä. Syystalvella 1958 pienoismaaottelutapahtumia ryhdyttiin kuitenkin taloudellisista syistä järjestämään kuitenkin vain kerran vuodessa siten, että kahden päivän aikana pelattiin kaksi ottelua, joiden yhteistulos ratkaisi voittajan.²⁷⁶

Pohjois-Suomen joukkueet muodostettiin pääasiassa Oulun Kärppien ja Raahen Vesan jääkiekkoilijoista täydennettynä yksittäisillä OTP:n pelaajilla. Kevättalven 1958 nuorten pienoismaaottelujoukkueeseen kelpuutettiin jo yksi Martinniemen Ahmojen juniori sekä kaksi kiekkoilijaa maakunnan ulkopuolelta Kajaanista. Joulukuussa 1958 pelatuissa otteluissa Pohjois-Suomen juniorijoukkueessa oli Ahmoista jo kokonainen kolmen pelaajan hyökkäysketju, tosin pienessä roolissa kolmantena vitjana. Ahma-ketjun valitseminen saattoi osittain johtua siitä, että ottelun ensimmäinen osa pelattiin juuri Martinniemessä.²⁷⁷

Joulukuun 1956 alussa Ruotsissa suoritettut pienoismaaottelut päättyivät isäntämaan voittoihin, mutta miesten ottelu oli varsin tasainen Pohjois-Suomen joukkueen hävittyä vain maalein 5–6. Kalevan otteluraportissa suomalaisten todettiin esittäneen ”erittäin kaunista peliä”. Suomalaisjuniorit sen sijaan olivat vailla mahdollisuuksia hävittyään tuloksella 3–8.²⁷⁸ Helmikuun 1957 lopulla Pohjois-Suomi ja Pohjois-Ruotsi kohtasivat Suomessa: aikuiset Raahessa ja juniorit Martinniemessä. Nämä ottelut päättyivät Ruotsin murskavoittoihin.²⁷⁹

²⁷⁶ Kaleva 6.12.1958.

²⁷⁷ Kaleva 28.11.1956, 19.2.1957, 13.12.1957, 6.3.1958, 3.12.1958, 5.12.1958, 8.12.1958.

²⁷⁸ Kaleva 3.12.1956.

²⁷⁹ Kaleva 25.2.1957.

Kauden 1957–1958 ensimmäisissä pienoismaaotteluissa Pohjois-Ruotsi oli totutun vahva vietyään selkeät voitot sekä Oulussa pelatussa aikuisten kohtaamisessa että Raahessa käydyssä juniorien välienselvittelyssä. Oulun ottelu sai katsomoon jopa 900 henkilöä, ja Raahen juniorikohtaamistakin seurasi kuutisensataa henkilöä.²⁸⁰ Maaliskuussa 1958 Ruotsissa suoritetuissa otteluissa tehtiin kuitenkin pohjoissuomalaisen jääkiekon historiaa: Kalixin uudessa jääkiekkokaukalossa ruotsalaiset joutuivat toteamaan Pohjois-Suomen miesten 6–3-voiton, ja Råneåssa Pohjois-Suomen juniorit olivat parempia maalein 6–4.²⁸¹

Joulukuun 1958 alkupuolella Suomessa uuden pienoismaaottelumallin mukaan pelatut kaksoiskohtaukset Pohjois-Ruotsi vei nimiinsä varsin helposti. Miesten ottelun ensimmäinen osa pelattiin Raahessa, ja toinen Oulussa. Raahessa Pohjois-Ruotsi voitti tuloksella 8–4 ja Oulussa 3–1-lukemin. Juniorien pienoismaaottelun avauskohtaaminen puolestaan käytiin Martinniemessä, ja jälkimmäinen peli suoritettiin Oulussa. Molemmat ottelut päättyivät ruotsalaisten 5–1-voittoihin. Pohjois-Suomen tappioiden keskeisimmiksi syiksi arvioitiin ruotsalaisten parempi syöttö- ja laukaisutaito. Kaksoismaaottelua koetteli ankara kylmyys: esimerkiksi Martinniemessä pelatussa juniorimaottelun ensimmäisessä osassa oli pakkasta 27 astetta.²⁸²

Vaikka joulukuun 1958 päättyivät kiistattomiin ruotsalaisvoittoihin, voidaan varsinkin saman vuoden kevättalvella Pohjois-Suomeen tullutta menestystä pitää osoituksena Pohjois-Suomen ja Pohjois-Ruotsin jääkiekkoilun tasoeron huomattavasta kaventumisesta. Länsinaapureidemme perustaso jääkiekossa oli korkeampi, mutta pohjoissuomalaiset kykenivät jo aika ajoin toden teolla horjuttamaan Pohjois-Ruotsin parhaimmistoa kaukalossa.

2.2.4. Jääkiekkoilu saavuttaa Kuusamon – Pyhäjokilaaksossa innostus laantuu

Jääkiekkoilun 1950-luvun puolivälissä käynnistynyt leviäminen maaseudulle ei pysäh-

²⁸⁰ Kaleva 16.12.1957.

²⁸¹ Kaleva 11.3.1958.

²⁸² Kaleva 8.12.1958.

tynyt Martinniemeen sekä Pyhäjokilaaksoon ja Paavolaan. Talvella 1959 jääkiekkoilusta kiinnostuttiin myös Pohjois-Pohjanmaan koillisimmassa kolkassa Kuusamossa. Jääkiekkoa alkoivat Kuusamossa pelata urheiluseura Kuusamon Erä-Veikot ja Kuusamon yhteiskoulun lukiolaisten perustama tammikuussa perustama Teini-Urheilijat.²⁸³ Viimeksi mainittu seura ei rekisteröitynyt urheilun keskusjärjestöihin,²⁸⁴ mutta toimi aktiivisesti kuusamolaisen jääkiekkoilun alkutaipaleella. Ensimmäisenä peli- ja harjoittelupaikkana oli kunnan keskusurheilukenttä, johon jääkiekkokaukalo valmistui paikallisten harrastajien talkootyönä.²⁸⁵

Kuusamossa päästiin jääkiekossa tositoimiin jo samana talvena, kun lajia ryhdyttiin paikkakunnalla harrastamaan. Vuoden 1959 helmikuun 22. päivänä Kuusamon keskusurheilukentällä kohtasivat Koillismaan ensimmäisessä jääkiekko-ottelussa Kuusamon Erä-Veikot ja Teini-Urheilijat. Tasainen ottelu päättyi Teini-Urheilijoiden niukkaan 6–5-voittoon.²⁸⁶ Joukkueet kohtasivat toisensa maaliskuussa vielä kahdesti. Näissä otteluissa Erä-Veikot olivat vahvempia vieden voitot tuloksin 3–1 ja 9–2.²⁸⁷ SVUL:n Oulun piirin jääkiekkojaostossa Kuusamon jääkiekkoharrastuksen alkamiseen suhtauduttiin luonnollisesti erittäin myönteisesti. Jaosto piti tärkeänä, että piirin jokainen jääkiekkoa harrastava urheiluseura ”yrittäisi saada ottelukosketusta uuteen tulokkaaseen propagandamielessä”.²⁸⁸

Vaikka Kuusamossa uudesta jääpelistä innostuttiin voimakkaasti, Pyhäjokilaakson alueella ja Paavolassa muutamaa vuotta aiemmin alkanut jääkiekkoharrastus sen sijaan lopahti. Keväällä 1958 SVUL:n Oulun piirijärjestö sai Suomen Jääkiekkoliitolta tiedustelukirjeen Oulaisten Huiman, Sinkki-Seppojen ja Paavolan Kisan jääkiekkoilun tilanteesta, koska nämä eivät olleet lähettäneet ilmoittautumistaan Jääkiekkoliitolle. Piirin toiminnanjohtaja Ilmari Okkonen joutui vastaamaan, että ”mainituilla seuroilla ei tällä hetkellä ole jääkiekkotoimintaa”. Hän kuitenkin toiveikkaana kehotti liittoa merkitsemään kyseiset seurat Jääkiekkoliittoon kuuluviksi, ”sillä voihan olla mahdollista, että ne tulevat aktiiviseen toimintaan ensi talvena”. Okkonen totesi myös itse merkinneensä seurat piirin jäsenkortistoon ja ilmoittaneensa jääkiekkoilun harrastajamäärät samoiksi kuin

²⁸³ Koillissanomat 22.1.1959, 19.2.1959.

²⁸⁴ Vuosi-ilmoituskortit 1960–1961. SVULPPpA Ebe:3. OMA.

²⁸⁵ Koillissanomat 19.2.1959, 24.3.1962.

²⁸⁶ Koillissanomat 24.2.1959.

²⁸⁷ Koillissanomat 14.3.1959, 19.3.1959.

²⁸⁸ SVUL:n Oulun piirin jääkiekkojaoston ptk. 15.10.1959. SVULPPpA Cc:2. OMA.

aiemminkin.²⁸⁹ Toiminnanjohtaja Okkosen sangen optimistisen esiintymisen taustalla voidaan ajatella olleen pyrkimys vakuuttaa Suomen Jääkiekkoliitto siitä, että SVUL:n Oulun piirijärjestössä toimittiin aktiivisesti uuden jääpelin levittämiseksi Pohjois-Pohjanmaalle.

Pattijoella kiinnostus jääkiekkoilua kohtaan kasvoi 1950-luvun lopulla, mutta kaukaloa ei kuntaan saatu suurista toiveista ja rahankeräisyryyksistä huolimatta. Harrastuspaikana oli talkoovoimin ylläpidetty alue meren jäällä useamman kilometrin päässä kylän keskustasta.²⁹⁰ Syksyllä 1956 perustettu Pattijoen Mailapoijat aloitti jääkiekkotoiminnan talvella 1957. Varsinaiseen ottelutoimintaan pattijokiset eivät juurikaan osallistuneet, sillä ainut virallinen kohtaaminen oli Pattijoen Mailapoikien ja Martinniemen Ahmojen ystävyysottelu maaliskuussa 1957. Tämä Martinniemessä käyty kamppailu päättyi Mailapoikien roimaan 3–10-häviöön, vaikka kahdessa ensimmäisessä erässä ottelu vielä säilyi suhteellisen tasaisena.²⁹¹ Seuratason jääkiekkoilu pysähtyi Pattijoella vuonna 1958 Pattijoen Mailapoikien sulauduttua Pattijoen Urheilijoihin, mutta jääkiekkoharrastus jatkui silti nuorison parissa vapaamuotoisena harrastustoimintana.²⁹²

Martinniemessä jääkiekkoilu jatkui myös vuoden 1956 alkuinnostuksen jälkeen, kuten edellä esittämistäni kilpailutoiminnan kuvauksistakin käy ilmi. Taajaman vastavalmistunut jääkiekkokaukalo sai talveksi 1957 kunnollisen valaistuslaitteiston, minkä ansiosta jääkiekkoa pystyttiin pelaamaan myös iltaisin.²⁹³ Martinniemen sijainti Oulun läheisyydessä mahdollisti kiinteän yhteyden syntymisen Pohjois-Pohjanmaan jääkiekkoilun keskuksen. Kuvaavana osoituksena tästä voidaan pitää juniorien pienoismaaottelun myöntämistä Martinniemeen syystalvella 1958, vaikka taajamassa oli tuolloin harrastettu jääkiekkoa vasta pari vuotta.²⁹⁴

²⁸⁹ SVUL:n Oulun piiri ry:n kirje Suomen Jääkiekkoliitolle 25.4.1958. SVULPPpA Da:14. OMA.

²⁹⁰ Kaleva 18.2.1957, 28.11.1958.

²⁹¹ Kaleva 11.3.1957.

²⁹² Kaleva 27.1.1958, 28.11.1958.

²⁹³ Kaleva 3.12.1956.

²⁹⁴ Kaleva 8.12.1958.

2.2.5. Harrastajamäärät ennallaan – talouspuolella pahin ohi

Jääkiekkoilun harrastajaluvuissa ei tapahtunut merkittäviä muutoksia 1950-luvun lopulla. Vaikka jääkiekko oli vähitellen leviämässä myös maaseudulle, oululaiset ja raahelaiset pelaajat muodostivat valtaosan Pohjois-Pohjanmaan jääkiekkoilijoiden kokonaismäärästä.

*Taulukko 4. Jääkiekon harrastajamäärät vuosina 1957–1959 SVUL:n Pohjois-Pohjanmaan piiri ry:lle tietojiaan ilmoittaneissa urheiluseuroissa.*²⁹⁵

Urheiluseura	Jääkiekon harrastajat vuoden 1957 lopussa	Jääkiekon harrastajat vuoden 1958 lopussa	Jääkiekon harrastajat vuoden 1959 lopussa
Kuusamon Erä-Veikot	ei ilmoittanut	40	ei ilmoittanut
Martinniemen Ahmat	87	90	120
Oulaisten Huima	30	ei ilmoittanut	ei ilmoittanut
Oulun Kärpät	118	ei ilmoittanut	210
Paavolan Kisa	20	20	ei ilmoittanut
Pattijoen Mailapoijat	26	seura lopetettu	seura lopetettu
Raahen Seminaarin Urheilijat	28	20	ei ilmoittanut
Raahen Vesa	91	92	80
Sinkki-Sepot	30	20	ei ilmoittanut
YHTEENSÄ	430	282	410

Kuten aiempienkin vuosien vuosi-ilmoituskorttien lukuihin, on myös 1950-luvun lopulla urheiluseurojen ilmoittamiin harrastajamääriin suhtauduttava varauksellisesti. Erityisesti Oulaisten Huiman, Sinkki-Seppöjen ja Paavolan Kisan tämän aikakauden vuosi-ilmoituskorteissa mainitut jääkiekon harrastajaluvut antavat harhaanjohtavan vaikutelman todellisesta tilanteesta, sillä mainituilla seuroilla ei tuolloin ollut jääkiekkotoimintaa. Edellä todettu SVUL:n Oulun piirin toiminnanjohtajan suorittama omakätinen vuosi-ilmoituskorttien täydentäminen tarjoaa selityksen kyseisten seurojen vuoden 1957

²⁹⁵ Vuosi-ilmoituskortit 1958–1960. SVULPPpA Ebe:3. OMA.

lopun tilannetta kuvaaviin harrastajalukuihin.

Vuosi-ilmoituskortteihin liittyvistä puutteellisuuksista huolimatta korteissa olevat tiedot vahvistavat käsitystä Oulun ja Raahen säilymisestä Pohjois-Pohjanmaan jääkiekon keskuksina ja Oulun lähellä sijaitsevan Martinniemen jääkiekkotoiminnan voimakkaasta kasvusta 1950-luvun viimeisinä vuosina.

Jääkiekkoilun taloudellisesti kurjin aika oli 1950-luvun loppuessa jo takanapäin: eräänlainen kuolemanlaaksovaihe oli ohitettu. Esimerkiksi Oulun Kärpät totesi vuoden 1959 toimintakertomuksessaan taloutensa parantuneen:

*Vaikka juuri taloudellinen tilanne ei sanottavasti olekaan tällä hetkellä erittäin kehuttava, voidaan silti olla tyytyväisiä seuramme toimintaan taloudelliselta kannaltakin.*²⁹⁶

Myös SVUL:n Oulun piirin jääkiekkojaoston taloustilanne parani. Jaoston tilinpäätös olikin niukasti ylijäämäinen vuosina 1957 ja 1959. Tilinpäätöksen tulosarake piti tosin sisällään myös jaoston Suomen Jääkiekkoliitolta saamat avustukset.²⁹⁷ Minkäänlaisesta yltäkylläisyydestä ei kuitenkaan voi puhua. Resurssien niukkuutta osoittaa hyvin se, että esimerkiksi syksyllä 1959 jaosto päätti, ettei se kustantaisi enää piirisarjojen voittajille annettavia mestaruusmitaleja, vaan että voittajaseurojen tulisi maksaa ne itse.²⁹⁸ Jaostonkin suhtautuminen jääkiekon tulevaisuuteen Pohjois-Pohjanmaalla oli 1950-luvun lopulla luottavainen. Tätä osoittaa vaikkapa seuraava helmikuussa 1957 tehty jaoston kokouksen pöytäkirjamerkintä:

*Todettiin kiekkotoiminnan menneen eteenpäin piirin alueella, vaikka piirin jääkiekkojaoston käytettävissä ei varoja ole ollut. Mikäli samansuuntainen kehitys jatkuu - -, on kiekkoilun vahvistuminen odotettavissa aivan lähiaikoina. Näkymät ovat todella valoisat.*²⁹⁹

SVUL:n Oulun piirin viisimiehinen jääkiekkojaosto työskenteli vuonna 1957 viimeistä kertaa raahelaisen Jorma Huotarin alaisuudessa. Oulun Kärppiä jaostossa edustivat Koretit Erkki ja Kalervo, ja Raahen Vesasta oli mukana puheenjohtajan lisäksi Kauko Ho-

²⁹⁶ Oulun Kärpät 46 ry:n toimintakertomus 1959. OKA Dc:1. OMA.

²⁹⁷ SVUL:n Oulun piirin toimintakertomus 1957. SVULPPpA Dc:9. OMA; SVUL:n Oulun piirin toimintakertomus 1959. SVULPPpA Dc:7. OMA.

²⁹⁸ SVUL:n Oulun piirin jääkiekkojaoston ptk. 15.10.1959. SVULPPpA Cc:2. OMA.

²⁹⁹ SVUL:n Oulun piirin jääkiekkojaoston ptk. 6.2.1957. SVUL:n Pp:n arkisto Cc:2. OMA.

lappa. Martinniemen jääkiekkoilun nousu ja sen tunnustaminen näkyivät myös piirin jääkiekkojaostossa, sillä jaostoon valittiin oululaisten ja raahelaisten jääkiekkomiesten joukkoon Martinniemen Ahmojen Pauli Jussila. Jääkiekkojaoston yhteen kokoukseen osallistui myös TUL:sta erotetun OTP:n Hjalmar Tammelin, vaikka hän ei ollut jaoston jäsen. Keväällä 1958 SVUL:n Oulun piirin jääkiekkojaosto sai uuden puheenjohtajan, kun tehtävä annettiin Oulun Kärpissä vaikuttaneelle kauppias Aimo Inkiläiselle. Hän jatkoikin puheenjohtajana 1960-luvun alkuun saakka. Inkiläisen puheenjohtajuuden myötä jaostossa oli kolme Oulun Kärppien jäsentä. Raahen Vesasta piirin jääkiekkoasioita pääsivät hoitamaan Jalmari Kuoppa ja Olavi Kuuttila, ja Martinniemen Ahmojen yksinäisenä edustajana jaostossa jatkoi Pauli Jussila. Seuraavana vuonna jaosto toimi lähes samalla kokoonpanolla. Ainut henkilövaihdos oli Kärppien Kalervo Koretin korvaaminen saman seuran Pauli Leskisellä.³⁰⁰

Pohjois-Ruotsin Norrbottenissa jääkiekkoseurojen lukumäärä kasvoi edelleen 1950-luvun lopulla. Esimerkiksi vuonna 1958 Norrbottenin jääkiekkoliittoon kuului jo 80 urheiluseuraa. Toisaalta samoin kuin Pohjois-Pohjanmaalla, parhaatkaan sikäläiset joukkueet eivät kyenneet nousemaan aivan kansalliselle huipulle, vaan pelasivat maan toiseksi korkeimmalla sarjatasolla II divisioonassa.³⁰¹ Yhteinen haaste Norrbottenin ja Pohjois-Pohjanmaan jääkiekkoilussa oli talouden asettamat rajoitukset, vaikka yleisön kiinnostus uutta jääpeliä kohtaan kasvoi koko ajan.³⁰² Pohjois-Ruotsissa taloudelliset edellytykset olosuhteiden kehittämiseksi olivat kuitenkin suotuisimmat kuin Pohjois-Pohjanmaalla. Tämän konkreettisin osoitus oli alkeellisen jäähallin valmistuminen Kiirunaan jo syystalvella 1956. Kyseinen vaatimaton jääladoksikin nimitetty halli oli koko Ruotsin ensimmäinen jäähalli, vaikka monet antavat kyseisen kunnian vuonna 1958 valmistuneelle Jönköpöngin modernille jääareenalle.³⁰³ Ruotsin ensimmäisen jäähallin tittelistä käytävälle väittelylle on perusteita, sillä varhaisvuosinaan Kiirunan jäähallin pelialustana oli luonnonjää, jota seinät ja katto vain suojasivat sateilta ja tuulilta³⁰⁴.

³⁰⁰ SVUL:n Oulun piiri ry:n kirje Suomen Jääkiekkoliitolle 2.4.1958. SVULPPpA Da:14. OMA; SVUL:n Oulun piirin toimintakertomus 1958. SVULPPpA Dc:7. OMA; SVUL:n Oulun piirin toimintakertomus 1959. SVULPPpA Dc:7. OMA; SVUL:n Oulun piirin toimintakertomus 1960. SVULPPpA Dc:9. OMA; Kaleva 11.11.1959.

³⁰¹ Ålund 1968, 25, 27, 30.

³⁰² Wiklund 2000, 72.

³⁰³ Nu vill invånarna rädta ishallen, elektr. dokumentti; Andersson 1997, 202.

³⁰⁴ Kaleva 29.11.1961.

2.3. Oulun Kärppien nouseminen mestaruussarjaan jääkiekon läpimurron sinettinä

2.3.1. Kylmää kyytiä Suomen korkeimmalla sarjatasolla

Uudelle vuosikymmenelle tultaessa Oulun Kärpät oli Pohjois-Pohjanmaan jääkiekon hallitsija, ja seuran nousu mestaruussarjaan näytti olevan mahdollisuuksien rajoissa.³⁰⁵ Kaudella 1959–1960 Oulun Kärpät oli Suomensarjassa Pohjois-Pohjanmaan ja koko Pohjois-Suomen ainut edustaja. Joukkue sijoitettiin kolmilohkoisessa Suomensarjassa länsilohkoon, jossa oululaisten lisäksi pelasi kaksi joukkuetta sekä Raumalta että Porista ja Kokkolan Jymy-Kiekko.³⁰⁶ Kärppien sarjakausi käynnistyi lupaavasti joukkueen voitettua Oulussa Rauman Säpin ja Porin Pallo-Toverit. Joukkue kulki voitosta voittoon tammikuun puoliväliin saakka, jolloin porilainen kaimajoukkue Porin Kärpät haki niukan voiton Oulusta tuhannen katsojan yllätykseksi. Kärpät kuitenkin jatkoi vahvoja otteitaan ja säilytti lohkonsa kärkipaikan kauden loppuun asti.³⁰⁷

Lohkovoittajana Kärpät pääsi Suomensarjan muiden lohkojen parhaiden joukkueiden kanssa karsimaan mestaruussarjaan nousemisesta Töölön Vesan ja Hämeenlinnan Tarmon kanssa. Paikka valtakunnan pääsarjasta oli luvassa karsintasarjan kahdelle parhaalle joukkueelle.³⁰⁸ Kärppien ensimmäinen karsintaottelu oli Helsingissä Töölön Vesan vieraana. Kärpät joutui tyytymään pääkaupungissa 3–5-häviöön, vaikka joukkueen peliesitys oli yksi kauden parhaista. Oululaiset onnistuivat kuitenkin pelaamaan kotonaan tasan Hämeenlinnan Tarmon kanssa, ja vierasottelussa hämeenlinalaisjoukkue kukistui kovan taistelun jälkeen 10–9-tuloksella.³⁰⁹

Sarjanousun kannalta ratkaisevaksi muodostui Kärppien viimeinen karsintaottelu, jossa Kärppien täytyi pystyä kotikentällään vähintään tasapeliin mestaruussarjapaikkansa jo varmistaneen Töölön Vesan kanssa. Helmikuun 28. päivänä vuonna 1960 Oulussa Kärpät esitti 890 katsojan edessä vauhdikasta jääkiekkoa sekä aikaisempaa voimakkaampaa taklauspeleä ja voitti helsinkiläisvastustajansa maalein 5–4. Tämän ansiosta Kärpät nou-

³⁰⁵ Kaleva 8.1.1960.

³⁰⁶ Kaleva 6.11.1959, 20.12.1959.

³⁰⁷ Kaleva 20.12.1959, 21.12.1959, 18.1.1960, 9.2.1960.

³⁰⁸ Kaleva 15.2.1960, 22.2.1960, 25.2.1960.

³⁰⁹ Kaleva 11.2.1960.

si mestaruussarjaan ensimmäisenä pohjoissuomalaisena joukkueena. Toistaiseksi pohjoisin jääkiekon pääsarjatason paikkakunta oli ollut Kokkola, jonka joukkue Hermes symbolisesti teki tilaa Oulun Kärpille pudottuaan mestaruussarjasta oululaisten sinne noustessa.³¹⁰

Kärpät valmistautui ensimmäiseen mestaruussarjakauteensa huolellisesti. Edustusjoukkue aloitti säännöllisen harjoittelun jo elokuun puolivälissä painonnoston merkeissä. Kuukautta myöhemmin joukkue ryhtyi tekemään myös intervallijuoksuharjoitteita sekä voimisteli ja pelasi koripalloa taktisen osaamisensa parantamiseksi. Jääharjoittelun Kärpät pääsi aloittamaan jo lokakuun puolivälissä.³¹¹ Ottelutuntumaa Kärpät haki lokakuun lopulla Pohjois-Ruotsin Kiirunasta, missä oululaiset kohtasivat sikäläiset Kiruna AIF:n ja Kiruna IFK:n joukkueet. Paikallisessa jäähallissa käydyt ottelut päättyivät kiirunalaisien 8–7- ja 10–6-voittoihin, mutta Kärppien pelisuoritukset olivat lupauksia herättäviä.³¹²

Kärppien paikka valtakunnan korkeimmalla sarjatasolla vaikutti myös Oulun kaupunginhallituksen tekemiin ratkaisuihin. Kaupunginhallitus nimittäin päätti maaliskuussa 1960 pian Kärppien sarjanousun varmistumisen jälkeen rakennuttaa työttömyystyönä Oulun keskusentän lisäalueen jääkiekkokaukalon ympärille uuden kahdeksanrivisen ja katetun, yhteensä 1 500-paikkaisen, katsomon. Uusi katsomo saatiin valmiiksi marraskuun loppupuolella.³¹³

Oulun Kärpät aloitti mestaruussarjataipaleensa Oulun keskusentän lisäalueen jääkiekkokaukalossa joulukuun 4. päivänä 1960 kotiottelulla Helsingin Jalkapalloklubia (HJK) vastaan. Historialliseen tapahtumaan oli saapunut noin 1 700 katsojaa. Ottelua kiusasivat kurjat olosuhteet: vettä satoi runsaasti, ja jään pinnalla oli usean senttimetrin vahvuinen vesikerros. Ennen pelin alkamista pidetyssä uuden katsomon vihkiäistilaisuudessa Oulun kaupungin urheilulautakunnan puheenjohtaja Reino Kiiskinen totesikin kaukalossa olevan vettä ”uima-allasta muistuttavasti”. Pehmentynyt jää ei kestänyt pelaajien temmellystä, joten erotuomarit joutuivat lopettamaan ottelun toisen erän alkuminuuttien jälkeen. Yleisö osoitti äänekkäästi mieltään päätöstä vastaan. Ottelu päätettiin pelata

³¹⁰ Kaleva 26.2.1960, 29.2.1960, 1.3.1960.

³¹¹ Kaleva 9.11.1960.

³¹² Kaleva 30.10.1960, 1.11.1960.

³¹³ Kaleva 23.3.1960, 19.11.1960.

uudelleen myöhemmin, ja uusintaottelun pääsylippujen hintoihin luvattiin huomattavia alennuksia.³¹⁴

Mestaruussarjan avausottelun keskeyttäminen herätti paljon keskustelua. Oululaiset väittivät jopa HJK:n painostaneen erotuomareja keskeyttämään ottelu helsinkiläisjoukkueen oltua pelissä alakynnessä. Oulun kaupungin liikuntaneuvoja Heino Hanski totesi kaukalon jään olleen 30 senttimetrin paksuista, ja sanoi jääkiekkoa pelatun vieläkin heikommissa olosuhteissa. Tästä huolimatta hän oli peliä edeltäneenä iltana kehottanut peruuttamaan ottelun jäällä olleen vesikerroksen vuoksi. Oulun Kärppien jääkiekkojaosto ei tästä ollut piitannut, vaikka joukkueen pelaajat olivat olleet Hanskin kannalla. Kalevan urheilutoimittaja Armas ”Sentti” Raukovaara piti ottelun keskeyttämistä ja siitä syntynyttä kohua jääkiekkoilun propagandavoittona Oulussa.³¹⁵

*Oulussa – niin jääpallokaupunki kuin se onkin – puhutaan nyt jääkiekkoilusta. Tarkemmin sanoen Oulun keskeytetystä ensimmäisestä mestaruussarjan ottelusta Oulun Kärppien ja HJK:n välillä. Loppujen lopuksi tämä dramaattisesti keskeytetty ottelu on muodostunut ehkä paremmaksi jääkiekon propagandaksi kuin loppuun saakka pelattu ottelu olisi ollutkaan.*³¹⁶

Uusintaottelun siirryttyä joulukuun 29. päivälle Kärppien ensimmäiseksi loppuun saakka pelatuksi mestaruussarjan otteluksi muodostui Rauman Lukon kohtaaminen Oulussa 8. joulukuuta 1960. Nopeasti luistelleet ja suoraviivaisesti pelanneet raumalaiset hakivat Oulusta 10–3-murskavoiton 1 600 katsojan harmiksi. Kärpät jatkoi kauttaan tappiolla Töölön Vesan vieraana, mutta tämän jälkeen oululaisjoukkue sai ensimmäisen pisteensä mestaruussarjassa yllettyään kotonaan 4–4-tasapeliin Helsingin IFK:n (HIFK) kanssa 2 500 jääkiekkoilun ystävän seuraamana.³¹⁷

Kärppien ja HJK:n joulukuun lopulla Oulussa pelaama uusintaottelu houkutteli keskustan lisäalueen jääkiekkokaukalon äärelle peräti 6 129 pääsylipun maksanutta katsojaa. Kyseessä oli luonnollisesti jääkiekko-ottelun yleisöennätys Pohjois-Pohjanmaalla sekä toiseksi korkein jääkiekkopelin katsojalukema koko Suomessa. Todellisuudessa paikalla oli jopa noin 7 500 silmäparia, sillä pääsylippujen myynnin päätyttyä avonais-

³¹⁴ Kaleva 5.12.1960.

³¹⁵ Kaleva 6.12.1960.

³¹⁶ Ibidem.

³¹⁷ Kaleva 9.12.1960, 12.12.1960, 19.12.1960.

ta porteista ryntäsi kaukalon reunamille vielä toista tuhatta henkilöä. Kärppien ja HJK:n kohtaamisen katsojamäärä ylitti myös Oulun jääpallon sarjaottelun yleisöennätyksen 4 900. Yleisön poikkeuksellisen suuri kiinnostus selittyi osittain pääsylippujen hintojen alentamisella, mutta taustalla oli varmasti myös kolmisen viikkoa aiemmin keskeyttämään joudutun pelin tasaisuus ja jännittävyys. Voimakkaassa lumisateessa käytyyn otteluun Kärpät sai loistavan alun joukkueen päästyä jo 3–0-johtoasemaan, mutta helsinkiläiset nousivat lopulta 5–3-voittoon viimeisen erän kirillään. Oululaisten tappion suurimpana syynä pidettiin kestävyiden puutetta raskaassa lumikelissä.³¹⁸

Ensimmäinen mestaruussarjakausi osoittautui Kärpille varsin vaikeaksi. Joukkue onnistui saamaan vielä yhden voiton, joka tuli jälleen Töölön Vesasta, mutta sitä lukuun ottamatta oululaiset kulkivat tappiosta toiseen. Sarjakauden päätyttyä Kärpät oli mestaruussarjan toiseksi viimeisellä sijalla pisteen Töölön Vesaa edellä. Kolmanneksi viimeisestä joukkueesta Kärpät jäi kymmenen pistettä. Heikko menestys merkitsi Kärppien putoamista takaisin Suomensarjaan.³¹⁹

2.3.2. Muut kilpajoukkueet alemmissa sarjoissa

Pohjois-Pohjanmaan muut sarjatoimintaan osallistuneet seurat OTP, Raahen Vesa ja Martinniemen Ahmat pelasivat 1960-luvun ensimmäisinä vuosina Suomensarjassa ja maakuntasarjassa. Kaudella 1959–1960 kaikki kolme joukkuetta taistelivat maakuntasarjan pohjoislohkossa Kajaanin Palloilijoiden ja Pohjan Haukkojen kanssa. Kärkipään osalta erittäin tasaisen sarjakauden jälkeen Suomensarjan kaksiosaiseen karsintaotteluun Vaasan Tornadoa vastaan pääsi Raahen Vesa.³²⁰ Raahelaiset voittivat ensimmäisen, Vaasassa pelatun, ottelun maalein 11–7. Toista ottelua ei koskaan pelattu, sillä Vaasan Tornado luovutti karsinnan tappiollisen kotiottelunsa jälkeen. Näin ollen Raahen Vesa nousi Suomensarjaan kolmen maakuntasarjassa viettämänsä vuoden jälkeen.³²¹

Kauden 1960–1961 Suomensarjan pohjoislohkossa Raahen Vesa sai vastaansa kaksi

³¹⁸ Kaleva 30.12.1960, 31.12.1960.

³¹⁹ Kaleva 16.1.1961, 24.2.1961.

³²⁰ Kaleva 6.2.1960.

³²¹ Kaleva 16.2.1960, 20.2.1960.

joukkuetta niin Kokkolasta, Tampereelta kuin Poristakin. Raahelaiset esiintyivät valtakunnan toiseksi korkeimmalla sarjatasolla kunniakkaasti päätyen lohkossaan lopulta kolmanneksi. Raahen Vesa ei kuitenkaan kyennyt horjuttamaan pohjoislohkoa hallinneita Porin Karhuja ja Kokkolan Hermestä.³²² OTP ja Martinniemen Ahmat pelasivat maakuntasarjan ykköslohkossa. Oululaiset ylsivät lohkonsa toiseksi Kajaanin Palloilijoiden jälkeen. Martinniemen Ahmat sen sijaan hävisi kaikki kuusi otteluaan.³²³

Piirisarjassa miesten mestaruuden voitti kevättalvella 1960 Oulun Kärpät, joka voitti myös miesten II luokan piirinmestaruuden. Kärpät vei myös alle 19-vuotiaiden A- ja alle 13-vuotiaiden D-juniorien piirinmestaruudet, mutta Raahen Vesan alle 17-vuotiaat olivat parhaita B-juniorien sarjassa. Martinniemen kehittyvää jääkiekkotoimintaa osoitti Ahmojen saavuttama alle 15-vuotiaiden C-juniorien piirinmestaruus. Seuraavana vuonna Raahen Vesa voitti yllättäen miesten piirinmestaruuden kukistettuaan Kärpät rajussa ottelussa. Oululaiset saivat pientä lohtua Miesten II luokan sekä A- ja B-juniorien mestaruuksista, kun taas Raahen Vesa palkittiin vahvasta juniorityöstään C-juniorien sarjavoitolla.³²⁴

Jääkiekon kansallisissa juniorikilpailuissa 1960-luvun alun huomattavin pohjoispohjalainen uroteko oli oululaisen Pohjois-Pohjanmaan keskusammattikoulun vuonna 1961 voittama Suomen ammattikoulujen jääkiekkocupin mestaruus. Oululaisten mestaruus ratkesi Pieksämäellä, missä Pohjois-Pohjanmaan keskusammattikoulu kukisti cupin finaalissa Pieksämäen ammattikoulun maalein 7–1 hallittuaan ottelua täydellisesti.³²⁵ Pohjois-Pohjanmaan parhaimpien nuorten jääkiekkoilijoiden henkilökohtainen taitotaso oli kansallisellakin tasolla varsin korkea, mistä osoituksena oli Oulun Kärppien Kyösti Paganuksen saavuttama toinen sija jääkiekon valtakunnallisissa tekniikkamestaruuskilpailuissa.³²⁶

³²² Kaleva 16.1.1961, 18.1.1961; Jääkiekkokirja 1961–1962, 17.

³²³ Jääkiekkokirja 1961–1962, 18.

³²⁴ SVUL:n Oulun piirin toimintakertomus 1960. SVULPPpA Dc:9. OMA; SVUL:n Oulun piirin toimintakertomus 1961. SVULPPpA Dc:2. OMA.

³²⁵ Kaleva 19.2.1961.

³²⁶ Kaleva 28.2.1961.

2.3.3. Pienoismaaotteluissa Pohjois-Ruotsi parempi suomalaisten taistelusta huolimatta

Pienoismaaottelut jatkuivat 1960-luvun alussa kerran kaudessa järjestettyinä kaksipäiväisinä ottelutapahtumina. Kevättalvella 1960 pienoismaaottelu järjestettiin Ruotsissa. Aikuisten joukkue koostui Kärppien ja Raahen Vesän jääkiekkoilijoista yhdellä Kajaanin Palloilijoiden pelaajalla täydennettynä. Juniorijoukkueeseen kelpuutettiin Kärppien ja Raahen Vesän jääkiekkoilijoiden lisäksi kolme OTP:n pelaajaa ja yksi Martinniemen Ahmojen edustaja.³²⁷ Aikuisten ottelut pelattiin Kiirunan Matojärven jäähallissa. Pohjoissuomalaiset hävisivät aikuisten ensimmäisen ottelun 5–9, mutta taistelivat jälkimmäisessä kohtaamisessa 5–5-tasapelin. Nuorten pienoismaajoukkueemme puolestaan hävisi 5–7- ja 0–6-lukemin.³²⁸

Seuraavan kauden pienoismaaottelutapahtuma järjestettiin jo vuoden 1960 puolella marraskuun lopulla Oulussa ja Raahessa. Sekä seniorit että juniorit kävivät pelaamassa molemmissa kaupungeissa. Raahessa suoritettuna aikuisten ensimmäisen ottelun voitti Pohjois-Ruotsi suvereenisti 10–2, mutta Oulussa seuraavana päivänä toteutetussa kohtaamisessa pohjoissuomalaisten tappiolukemat olivat vain 1–3. Oulun ottelua kerääntyi seuraamaan peräti 1 600 henkilöä. Nuorten molemmat ottelut päättyivät Pohjois-Ruotsin murskavoittoihin 10–3- ja 10–1-tuloksin.³²⁹

Myös yksittäisissä seurajoukkueiden kohtaamisissa pohjoisruotsalaiset olivat parempia. Edellä mainittujen Kärppien mestaruussarjakauteen valmistautuessaan kiirunalaisjoukkueille kokemien suhteellisten niukkojen tappioiden lisäksi oululaiset joutuivat nöyrymään kevättalvella 1961 Luleå SK:lle maalein 2–3 Rovaniemellä käydyssä näytösottelussa.³³⁰ Muut Pohjois-Pohjanmaan jääkiekkoseurat eivät otelleet 1960-luvulla ruotsalaisia vastaan, mutta maakunnan parhaan joukkueen kokemat tappiot kertovat omalta osaltaan selkeästi, mutta ei kuitenkaan valtavan suuresta, jääkiekkoilun tasoerosta län-sinaapurimme hyväksi.

³²⁷ Kaleva 9.3.1960, 15.3.1960.

³²⁸ Kaleva 21.3.1960.

³²⁹ Kaleva 20.11.1960, 21.11.1960.

³³⁰ Kaleva 26.3.1961.

2.3.4. Maaseudulla tilanne lähes ennallaan – Oulusta ja Raahesta uusia tulokkaita

Maaseudulla jääkiekkoharrastuksessa ei 1960-luvun kahtena ensimmäisenä vuotena tapahtunut suuria muutoksia. Kuten edellä on todettu, Martinniemessä Ahmat jatkoi jääkiekkoilua maakuntasarjatasolla, ja seuran junioritoiminta oli vilkasta. Sen sijaan Pyhäjokilaaksossa ja Paavolassa 1950-luvun puolivälissä käynnistynyt jääkiekkoharrastus oli edelleen lamaannuksissa. Oulaisten Huima, Sinkki-Sepot ja Paavolan Kisa eivät SVUL:n Oulun piirin vuosi-ilmoituskorteissaan enää ilmoittaneet vuosi-ilmoituskorteissa jääkiekkotoiminnastaan. Nyt ei edes piirin toiminnanjohtaja jälkikäteen manipuloinut näiden seurojen vuosi-ilmoituskortteja alueensa jääkiekkoilun harrastustilannetta kaunistellakseen.³³¹

Kuusamossa 1950-luvun lopulla alkanut jääkiekkotoiminta jatkui myös uudelle vuosikymmenelle tultaessa. Koillismaan jääkiekkoilu oli yhä Kuusamon Erä-Veikkojen ja Kuusamon yhteiskoulun Teini-Urheilijoiden varassa. Kuusamon jääkiekkokaukaloa suunnitettiin hieman talveksi 1960 siten, että pelialueesta tuli normaalikokoinen 28 x 60 metriä.³³² Tammikuussa Kuusamon Erä-Veikkojen palloilujaosto ryhtyi järjestämään kahdesti viikossa jääkiekkoharjoituksia sekä senioreille että junioreille.³³³ Kuusamon Erä-Veikot ei kuitenkaan lähtenyt mukaan viralliseen sarjatoimintaan, mutta pelasi toisinaan Teini-Urheilijoita vastaan niin aikuis- kuin juniorijoukkueellaankin. Tammikuussa 1961 Erä-Veikkojen aikuis- ja juniorijoukkueet sekä Teini-Urheilijat ottelivat tasaisen pikasarjan, jossa niukaksi voittajaksi selvisi Erä-Veikkojen juniorijoukkue.³³⁴ Teini-Urheilijoiden joukkue osallistui talvella 1961 Kuusamon yhteiskoulun alaisuudessa oppikoulujen valtakunnalliseen cup-kilpailuun, mutta putosi avauskierroksella hävittyään Kajaanin lyseolle maalein 0–18. Monet kuusamolaispojat käyttivät kyseisessä ottelussa ensimmäistä kertaa täyttä jääkiekkovarustusta, mikä tuotti kokemattomille pelaajille lisävaikeuksia.³³⁵

Oulunsalossa sikäläinen urheiluseura Oulunsalon Vasama päätti kevättalvella 1961 vuo-

³³¹ Vuosi-ilmoituskortit 1961. SVULPPpA Ebe:3. OMA; Vuosi-ilmoituskortit 1962. SVULPPpA Ebe:4. OMA.

³³² Koillissanomat 31.10.1959.

³³³ Koillissanomat 12.1.1960.

³³⁴ Koillissanomat 28.1.1961.

³³⁵ Koillissanomat 28.1.1961, 2.2.1961.

sikokouksessaan jääkiekkoilun aloittamisesta. Talven 1961 aikana paikkakunnan urheilukentän yhteydessä sijainneella vaatimattomalla jääalueella oli monta kymmentä poikaa ryhtynyt aktiivisesti pelailemaan jääkiekkoa. Tämä nuorison kiinnostus jääkiekkoon olikin pontimena Oulunsalon Vasamalle uuden jääpelin ottamiselle seuran ohjelmaan. Jääkiekkoon liittyviä asioita hoitamaan Vasaman vuosikokous valitsi jääkiekkojaoston. Samassa tilaisuudessa päätettiin myös, että Oulunsalon Vasama anoisii lainaa jääkiekkokaukalon rakentamiseksi paikkakunnalle. Kaukalon rakentamiseen tarvittavan puumateriaalin hankkimista varten seura käynnisti puunkeräystalkoot. Oulunsalon Vasama ei kuitenkaan jääkiekkoinnostuksensa äkillisestä noususta huolimatta ilmoittautunut Suomen Jääkiekkoliittoon.³³⁶

Muhoksella puolestaan Muhoksen Urheilijoihin muodostettu jääkiekkojaosto sopi syyskuussa 1961 kokouksessaan jääkiekkotoiminnan käynnistämisestä. Muhoksen Urheilijat perusti erityisen jääkiekkosihteerin tehtävän, jota hoitamaan valittiin seuran jääkiekkojaoston puheenjohtajana toiminut voimistelunopettaja Erkki Penttinen.³³⁷

Syksyllä 1961 myös Oulusta tuli uusia seuroja mukaan jääkiekkotoimintaan. Toppilan Kisan pallojaosto piti lokakuussa 1961 järjestäytymiskokouksen, jossa päätettiin seuran jääkiekkoilun aloittamisesta. Toppilan Kisa liittyi myös Suomen Jääkiekkoliittoon seuraavaksi kaudeksi.³³⁸ Samana syksynä muutamaa viikkoa aiemmin teki myös tuolloin vielä Haukiputaaseen kuuluneen Pateniemen maineikas urheiluseura Pateniemen Urheilijat vastaavanlaiset päätökset. Ottaessaan jääkiekkoilun lajiohjelmaansa Pateniemen Urheilijat päätti samalla myös luopua seuran taloutta koetelleesta jääpalloilusta.³³⁹

Tunnetuin oululainen jääkiekkotulokas syksyllä 1961 oli kuitenkin jääpalloilun huippujoukkueena tunnettu Oulun Palloseura.³⁴⁰ Ajatus jääkiekkoilun aloittamisesta kyti Oulun Palloseurassa todennäköisesti jo saman vuoden kevättalvella, jolloin seuran jääpallomiehistö juuri saavuttamansa Suomen mestaruuden jälkeisessä euforiassa haastoi Kärpät jääkiekko-otteluun. Pohjois-Suomen paras jääkiekkjoukkue ei toki tuolloin antanut OPS:lle armoa, vaan palautti jääpallomestarit tylysti maan pinnalle 11–0-voitollaan

³³⁶ Kaleva 1.3.1961, 21.2.1961; Vuosi-ilmoituskortit 1962. SVULPPpA Ebe:4. OMA.

³³⁷ Kaleva 15.9.1961.

³³⁸ Kaleva 6.10.1961; Vuosi-ilmoituskortit 1962. SVULPPpA Ebe:4. OMA.

³³⁹ Kaleva 20.9.1961, 23.1.1965.

³⁴⁰ Ibidem.

1 585 katsojan todistamana.³⁴¹

Perinteikkäiden oululaisten urheiluseurojen mukaantulo jääkiekkoiluun voidaan tulkita paitsi välittömäksi reaktioksi Kärppien kauden 1960–1961 mestaruussarjavierailulle, myös osoitukseksi uuden jääpelin laajamittaisesta kiinnostavuudesta. Jääpalloa ja jalkapalloa pitkään pelanneet Toppilan Kisa, Pateniemen Urheilijat ja Oulun Palloseura³⁴² ikään kuin tarttuivat ajan henkeen aloittamalla jääkiekkoilun syksyllä 1961.

Raahen puolestaan perustettiin 1950- ja 60-lukujen taitteessa uusi palloiluseura Raahen Työväen Palloilijat (RTP), joka otti heti lajivalikoimaansa jääkiekon.³⁴³ Vuonna 1961 raahelaisjoukkue pelasi TUL:n omassa mestaruussarjassa mutta ei selviytynyt loppusarjaan.³⁴⁴ Raahen Työväen Palloilijoiden tuleminen jääkiekon pariin merkitsi sitä, että Raahen sai pitkästä ajasta toisenkin jääkiekkoseuran Raahen Vesan lisäksi. Tämän myötä TUL:n Oulun piirin jääkiekkotoiminta heräsi muutaman vuoden horroksestaan, johon se oli vajonnut OTP:n erottamisen jälkeen.

2.3.5. Jääkiekko saa lisää elinvoimaa

Uuden vuosikymmenen alussa jääkiekon harrastajamäärät nousivat korkeammiksi kuin koskaan aiemmin. Aiemmin jääkiekkoa pelanneet seurat saivat lisää harrastajia, ja jääkiekkoilun juuri aloittaneet seurat toivat aivan uutta pelaaja-ainesta. Seuraavan taulukon luvut havainnollistavat harrastajamäärien kasvua.

³⁴¹ Kaleva 17.3.1961.

³⁴² Anttinen 2006, 11, 32–33.

³⁴³ Kaleva 14.11.1959.

³⁴⁴ TUL:n Oulun piirin toimintakertomus 1949. TULOpa Ca:1. UA.

Taulukko 5. Jääkiekon harrastajamäärät vuosina 1960–1961 SVUL:n Pohjois-Pohjanmaan piiri ry:lle tietojiaan ilmoittaneissa urheiluseuroissa.³⁴⁵

Urheiluseura	Jääkiekon harrastajat vuoden 1960 lopussa	Jääkiekon harrastajat vuoden 1961 lopussa
Kuusamon Erä-Veikot	540	542
Martinniemen Ahmat	120	145
Muhoksen Urheilijat	ei ilmoittanut	60
Oulun Kärpät	218	248
Oulun Pallo-Pojat	120	ei ilmoittanut
Oulun Palloseura	ei ilmoittanut	350
OTP	30	35
Raahen Vesa	325	289
Toppilan Kisa	86	67
YHTEENSÄ	1 439	1 736

Taulukossa esitettyihin urheiluseurojen SVUL:n Oulun piirijärjestölle vuosi-ilmoituskorteissaan raportoimiin harrastajalukuihin täytyy suhtautua erittäin kriittisesti myös 1960-luvun ensimmäisten vuosien osalta. Esimerkiksi Kuusamon Erä-Veikoilla oli tapana ilmoittaa koko jäsenistönsä kaikkien seuran ohjelmassa olleiden lajien harrastajiksi, jolloin jääkiekolle esitettyjä yli 500 harrastajan lukumääriä ei voi mitenkään pitää totuudenmukaisina. Myös Oulun Palloseura ilmoitti kaikki jäsenensä jääkiekon harrastajiksi heti uuden jääpelin aloitettuaan. OPS:n jääpalloliiton keskittyneellä sisarseuralla Oulun Pallo-Pojilla ei puolestaan todellisuudessa ollut lainkaan jääkiekkotoimintaa, mutta se ilmoitti vuoden 1961 vuosi-ilmoituskortissaan 120 jääkiekon harrastajaa. Taulukosta voidaan kuitenkin todeta Oulun Kärppien ja Raahen Vesan olleen yhä myös harrastajamääriltään Pohjois-Pohjanmaan jääkiekkoilun kaksi suurseuraa. Huomionarvoista on myös se, että vuonna 1957 TUL:sta erotettu OTP ryhtyi 1960-luvun alussa säännöllisesti ilmoittamaan jääkiekkoilijoidensa määrän SVUL:n Oulun piirijärjestölle.³⁴⁶

SVUL:n Oulun piirin jääkiekkojaoston jäsenmäärä kasvoi 1960-luvun alussa edellis-

³⁴⁵ Vuosi-ilmoituskortit 1961. SVULPPpA Ebe:3. OMA; Vuosi-ilmoituskortit 1962. SVULPPpA Ebe:4. OMA.

³⁴⁶ Ibidem.

vuosien tilanteeseen verrattuna. Jaoston johtoon nousi vuonna 1960 Oulun Kärppien päävalmentajana pitkään toiminut liikkeenharjoittaja Jorma Nykänen. Puheenjohtaja mukaan luettuna jaostossa oli neljä Kärppien edustajaa, joista uutena jaoston jäsenenä voidaan nostaa esille piirivalmentaja Paavo Pikkarainen. Raahen Vesalla oli jaostossa kolme miestä, ja Martinniemen Ahmoja edusti yhä Pauli Jussila. Myös OTP sai edustajansa SVUL:n Oulun piirin jääkiekkojaostoon, kun Alpo Meriläinen kelpuutettiin jaoston jäseneksi.³⁴⁷ OTP:n jäsenen valitseminen piirin jääkiekkojaostoon voidaan tulkita osoitukseksi seuran merkittävästi aikaisempaa voimakkaammasta kiinnostumisesta SVUL:oon myös piiritasolla. Tätä käsitystä tukee myös se, että OTP lähetti lokakuussa 1960 vuosi-ilmoituskorttinsa SVUL:n Oulun piirille ensimmäisen kerran, vahvistaen näin jäsenyytensä piirijärjestössä.³⁴⁸ Vielä edellisenä vuotena SVUL:n Oulun piiri oli joutunut vastaamaan Jääkiekkoliiton tiedusteluun OTP:n tilanteesta, ”ettei Oulun Työväen Palloilijat ole ainakaan toistaiseksi liittynyt (SVUL:n) Oulun piiriin”.³⁴⁹

SVUL:n Oulun piirijärjestön nimi vaihdettiin huhtikuun 1961 vuosikokouksessa muotoon SVUL:n Pohjois-Pohjanmaan piiri ry aiemman SVUL:n Oulun piiri ry:n sijaan. Näin ollen jääkiekkojaostonkin viralliseksi nimeksi tuli SVUL:n Pohjois-Pohjanmaan piiri ry:n jääkiekkojaosto.³⁵⁰ Jorma Nykänen jatkoi jaoston johdossa vuonna 1961. Kärpillä oli jaostossa myös kaksi muuta jäsentä: Kalervo Koret ja Erkki Liljeblad. Raahen Vesaa edustivat Jalmari Kuoppa ja Martti Eskola. OTP:n edustajana pysyi Alpo Meriläinen, kun taas Martinniemen Ahmojen Pauli Jussilan tilalle tuli Yrjö Väliheikki.³⁵¹

Jääkiekkoharrastuksen laajeneminen Pohjois-Pohjanmaalla 1960-luvun alussa näkyi myös rekisteröityjen erotuomarien määrässä, joka kohosi jo yli neljänsikymmenen.³⁵² Tuolloin aloitti tuomaritoiminnan muutama pitkäänkin vihellystehtäviään jatkanut erotuomari, kuten Pertti af Hällström ja Erkki Liljeblad.³⁵³ Niin ikään otteluja ja valmennustilaisuuksia erityisesti seuratasolla järjestettiin uuden vuosikymmenen alettua aiempaa enemmän.³⁵⁴

³⁴⁷ SVUL:n Oulun piirin toimintakertomus 1960. SVULPPpA Dc:7. OMA.

³⁴⁸ Vuosi-ilmoituskortit 1960. SVULPPpA Ebe:3. OMA

³⁴⁹ SVUL:n Oulun piiri ry:n kirje Suomen Jääkiekkoliitolle 26.10.1959. SVULPPpA Da:14. OMA.

³⁵⁰ Kaleva 10.4.1961.

³⁵¹ SVUL:n Pohjois-Pohjanmaan piirin toimintakertomus 1961. SVULPPpA Dc:2. OMA.

³⁵² Ibidem.

³⁵³ Sipilä 2001, 12.

³⁵⁴ SVUL:n Oulun piirin toimintakertomus 1960. SVULPPpA Dc:7. OMA; SVUL:n Oulun piirin toimintakertomus 1961. SVULPPpA Dc:2. OMA.

Myös taloudellinen tilanne parani jääkiekkoilussa 1960-luvun alussa. Tässä suhteessa merkittävässä asemassa oli Suomen Jääkiekkoliiton päätös mainostamisen sallimisesta jääkiekkoilijoiden peliasusteissa.³⁵⁵ Oulun Kärpät solmi ensimmäisen mainossopimuksensa Oulun Säästöpankin kanssa tammikuussa 1960. Pelipaitamainoksestaan Oulun Säästöpankki sitoutui maksamaan Kärpille kolmen vuoden ajan vuosittain 70 000 markkaa eli yhteensä 210 000 markkaa, joka vastaa nykyrahassa runsasta 4 800 euroa.³⁵⁶ SVUL:n Oulun piirin jääkiekkojaosto kykeni 1960-luvun ensimmäisinä vuosina taloudellisesti voitolliseen tulokseen, joskin Suomen Jääkiekkoliiton jaostolle antama avustus oli tulopuolella edelleen merkittävässä asemassa.³⁵⁷

SVUL:n Oulun piirin jääkiekkojaostossa koettiin uuden vuosikymmenen alussa, että jääkiekkoilu oli saavuttanut todellisen läpimurron Pohjois-Pohjanmaalla. Ajatusta perusteltiin Oulun Kärppien nousemisella mestaruussarjaan ja Raahen Vesan palaamisella Suomensarjaan sekä kasvaneella yleisönsuosioilla.

*Jääkiekko on piirissämme lyönyt itsensä läpi nyt lopullisesti kuluneen vuoden aikana. Sitä osoittavat mm. Oulun Kärppien ja Raahen Vesan nousu sarjaa ylemmäksi, sillä Kärpäthän nousi vihdoinkin monen vuoden ponnistelujen jälkeen Suomen mestaruussarjaan ensimmäisenä pohjois-suomalaisena joukkueena ja Raahen Vesa puolestaan Suomen sarjaan. - - Suuri yleisö on myös oivaltanut jääkiekon nautittavuuden. Siitä on varmoja merkkejä, sillä onhan Kärppien ms-otteluja ollut katsomassa ihmisiä tuhatmäärin.*³⁵⁸

Mahtipontiselta kuulostavaa aikalaisnäkemystä ei ole syytä pitää erityisen liioiteltuna. Maakuntaan oli 1960-luvulle tultaessa kehittynyt yksi niin vahva edustusjoukkue, että se kykeni taistelemaan itselleen hetkeksi paikan Suomen kymmenen parhaan jääkiekko-seuran joukosta. Kärpät oli mestaruussarjassa pelatessaan pohjoissuomalaisen jääkiekkoilun yksinäinen lippulaiva, sillä oululaisjoukkuetta lukuun ottamatta valtakunnan pääsarjan pohjoisraja kulki Rauma–Tampere–Lappeenranta-linjaa pitkin. Kärppien mestaruussarjakauden yleisömäärät olivat kiistatta huomattavan suuria myös Oulun perinteis-

³⁵⁵ Kaleva 15.11.1959.

³⁵⁶ Kaleva 9.1.1960; Nordea Pankin rahanarvonkerroin-laskuri.

³⁵⁷ SVUL:n Oulun piirin toimintakertomus 1960. SVULPPpA Dc:7. OMA; SVUL:n Oulun piirin toimintakertomus 1961. SVULPPpA Dc:2. OMA.

³⁵⁸ Oulun Kärpät 46 ry:n toimintakertomus 1960. OKA Dc:1. OMA.

sen talvisen jännityslajin jääpallon katsojalukuihin vertailtaessa.

Pohjois-Ruotsin Norrbottenissäkin 1960-luvun alku oli jääkiekkoilun voimakkaan kehittymisen aikaa. Syksyllä 1960 piirissä oli jo sata jääkiekkoa harrastavaa urheiluseuraa. Bodens BK puolestaan voitti talvella 1961 II divisioonan lohkonsa, mutta ei kuitenkaan onnistunut nousemaan Ruotsin ylimmälle sarjatasolle.³⁵⁹ Norrbottenilaisten jääkiekko-seurojen parhaimmisto ei näin ollen yltänyt kansallisessa kilpailussa yhtä korkealle kuin Pohjois-Pohjanmaan jääkiekkoilun kärkijoukkue Oulun Kärpät samaan aikaan. Pohjois-Ruotsin menestys pienoismaaotteluissa, sikäläisten seurojen voitot Kärpistä ystävyysotteluissa ja alueen valtavat jääkiekon harrastajamäärät osoittavat kuitenkin pohjoisruotsalaisen jääkiekkoilun korkeamman kehitystason.

2.4. Jääkiekosta innostutaan yhä enemmän – tekojään odotus palkitaan

2.4.1. Parhaimmisto suomensarjassa, heikommat joukkueet alasarjoissa

Vuosina 1962–1965 Pohjois-Pohjanmaan jääkiekkoilun kärkijoukkueet ottelivat Suomensarjan pohjoislohkossa. Suurimman osan ajanjaksosta Pohjois-Pohjanmaan edustajat Suomensarjassa olivat maakunnan jääkiekkoilun valtiat Oulun Kärpät ja Raahen Vesa, mutta kaudeksi 1964–1965 myös OTP onnistui nousemaan valtakunnan toiseksi korkeimmalle sarjatasolle. Pohjoispohjalaiset seurat kohtasivat Suomensarjan pohjoislohkossa näiden neljän kauden aikana joukkueita Jyväskylästä, Kajaanista, Kemistä, Kokkolasta, Mäntästä, Porista ja Tampereelta.

Oulun Kärpät kuului ajanjaksona 1962–1965 säännöllisesti Suomensarjan pohjoislohkon parhaimmistoon. Joukkueen lopulliset sarjasijoitukset olivat näinä vuosina toinen, kolmas, toinen ja ensimmäinen. Kärppien vahvat peliesitykset palkittiin kaudella 1964–1965, jonka päätteeksi joukkue nousi mestaruussarjaan voitettuaan Suomensarjan poh-

³⁵⁹ Ålund 1968, 33.

joislohkon kahden pisteen erolla Kokkolan Hermekseen.³⁶⁰ Oululaisjoukkueen historian toinen vierailu mestaruussarjaan varmistui 28. helmikuuta 1965, kun Kärpät kukisti vieraskentällä Mäntän Valon maalein 6–3 voimakkaan peliesityksen jälkeen, ja samanaikaisesti Kokkolan Hermes hävisi hieman yllättäen Jyväskylän Pallon vieraana.³⁶¹

Vuosikymmenen puoliväliä lähestyttäessä alkoi Kärpistä nousta esille myös seuran ja samalla Pohjois-Pohjanmaan ensimmäinen valtakunnankin tasolla huomattavan korkeatasoinen pelaaja: Esa Peltonen. 17-vuotias hyökkääjä valittiin marraskuussa 1964 nuorten maajoukkueleirille, ja vuoden 1965 alussa hän pääsi pelaamaan ensimmäiset juniorimaaottelunsa.³⁶² Oman pelaajan valitseminen nuorisomaajoukkueeseen oli kunnia-asia myös Kärpille. Tätä heijastaa esimerkiksi se, että oululaisseura lähetti jo vuotta aikaisemmin marraskuussa 1963 Suomen Jääkiekkoliitolle suosittelukirjeen Esa Peltosen ”ottamisesta tulevaisuuden maajoukkueen leirille ja sen 'sisärenkaaseen’”.³⁶³ Kirjettä laadittaessa Peltonen oli vasta aloittelemassa Kärppien edustusjoukkueessa, mutta kaudella 1964–1965 maaliahne juniori oli jo oululaisten ylivoimaisesti paras maalintekijä ja tehokkain pistemies 18 osumallaan ja yhdellä maalin johtaneella syötöllään.³⁶⁴

Raahen Vesa oli periodilla 1962–1965 Suomensarjan pohjoislohkon keskitasoa joukkueen sijoitusten oltua neljäs, viides, kolmas ja kuudes 6–8 joukkueen muodostamassa lohossa. Raahelaisten vanha tuttu kilpailija Oulun Kärpät osoittautui siis jokaisella näillä kaudella Pohjois-Pohjanmaan joukkueista parhaaksi.³⁶⁵ Keskinäisissä otteluissa Kärpät ei kuitenkaan ollut Raahen Vesalle täysin pysäyttämätön vastustaja. Esimerkiksi kaudella 1961–1962 raahelaiset voittivat joukkueiden molemmat kohtaamiset.³⁶⁶

OTP sijoittui vuosina 1962–1964 maakuntasarjan lohkonsa kärkipäähän. Kaudella 1963–1964 seura voitti lohkonsa, minkä ansiosta se pääsi Suomensarjan karsintoihin. Karsinnoissa OTP:n vastustajaksi tuli Kokkolan Jäähaukat, jonka kanssa OTP pelasi kotonaan tasan ja kukisti vieraskentällä maalein 5–4. Nämä suoritukset toivat oululaisil-

³⁶⁰ Jääkiekkokirja 1962–1963, 30; Jääkiekkokirja 1963–1964, 36; Jääkiekkokirja 1964–1965, 43; Jääkiekkokirja 1965–1966, 39.

³⁶¹ Kaleva 1.3.1965.

³⁶² Kaleva 27.11.1964, 29.12.1964.

³⁶³ Oulun Kärppien kirje Suomen Jääkiekkoliitolle 26.11.1963. OKA Da:1. OMA.

³⁶⁴ Jääkiekkokirja 1965–1966, 39.

³⁶⁵ Jääkiekkokirja 1962–1963, 30; Jääkiekkokirja 1963–1964, 36; Jääkiekkokirja 1964–1965, 43; Jääkiekkokirja 1965–1966, 39.

³⁶⁶ Kaleva 21.12.1961, 25.1.1962.

le paikan Suomensarjan pohjoislohkossa kaudeksi 1964–1965.³⁶⁷ OTP:n menestys maan toiseksi korkeimmalla sarjatasolla oli jokseenkin vaatimatonta seuran saavutettua ainoastaan kaksi voittoa 14 ottelustaan. Oululaisseura onnistui kuitenkin välttämään putoamisen pidettyään niukasti takanaan lohkon viimeiseksi jääneen kemiläisen Pohjan Haukat.³⁶⁸

Maakuntasarjaan lähti vuosina 1961–1965 ennakkoluulottomasti mukaan useita jääkiekon juuri ohjelmaansa ottaneita urheiluseuroja. Parhaiten näistä pärjäsi Oulun Palloseura (OPS), joka jääkiekkoa aloitellessaan hyödynsi useita huipputason jääpalloilijoitaan.³⁶⁹ Perinteikäs oululainen palloiluseura esiintyi ensimmäisellä jääkiekon maakuntasarjakaudellaan 1961–1962 erinomaisesti sijoittuen lohkonsa toiseksi jäätyään OTP:stä vain kaksi pistettä. Huomionarvoista on se, että OPS menestyi debyyttikaudellaan merkittävästi paremmin kuin jääkiekon jo puolenkymmentä vuotta aikaisemmin aloittanut Martinniemen Ahmat. Seuraavalla kaudella 1962–1963 OPS ylsi jo maakuntasarjan lohkonsa voittoon. Lohkon loppuratkaisu oli erittäin täpärä, sillä joukkue päätyi tasapisteisiin OTP:n kanssa. Voittaja haettiin oululaisseurojen pelaamasta uusintaottelusta, jonka OPS voitti maalein 7–5 peräti 450 katsojan edessä. Maakuntasarjan lohkonsa voittajana oululaisseura pääsi pelaamaan nousemisesta Suomensarjaan, mutta kaksiosaisessa karsintaottelussa Pohjan Haukat osoittautui niukasti paremmaksi. Jääkiekkokausi 1963–1964 toi OPS:lle kakkossijan OTP:n jälkeen, mutta vuotta myöhemmin joukkue saavutti paikan Suomensarjassa. Kauden 1964–1965 OPS:n voitokas joukkue muodostui jo pääasiassa jääkiekkoiluun keskittyneistä pelaajista.³⁷⁰

Niin ikään kaudella 1961–1962 maakuntasarjassa aloittaneen Toppilan Kisan taival puolestaan oli vaikeampi: vielä ensimmäisellä kaudellaan seura sijoittui lohkossaan lupaa-
vasti kolmanneksi, mutta seuraavana vuonna se jäi toiseksi viimeiseksi. Kaudella 1963–1964 Toppilan Kisa pelasi tuolloin lanseeratussa perussarjassa, joka oli jääkiekkoilun matalin sarjataso vielä maakuntasarjankin alapuolella. Oululaisseura jäi kuitenkin perussarjassakin lohkonsa hännille, eikä joukkue enää sen jälkeen näyttäytynyt sarjaotte-

³⁶⁷ Kaleva 27.2.1964, 1.3.1964.

³⁶⁸ Jääkiekkokirja 1965–1966, 39.

³⁶⁹ Jääkiekkokirja 1962–1963, 31; Jääkiekkokirja 1963–1964, 42; Jääkiekkokirja 1964–1965, 46; Jääkiekkokirja 1965–1966, 41; Kaleva 12.8.1965.

³⁷⁰ Jääkiekkokirja 1962–1963, 31; Jääkiekkokirja 1963–1964, 42; Kaleva 5.2.1963, 18.2.1963, 25.2.1963.

luissa.³⁷¹

Kahden edellä mainitun oululaisseuran tavoin myös jääkiekkoilun syksyllä 1961 aloittanut Pateniemen Urheilijat osallistui maakuntasarjaan. Pateniemeläiset kuitenkin tulivat sarjaan mukaan vasta kaudeksi 1962–1963, eli vuotta myöhemmin kuin muut syksyllä 1961 uudesta jääpelistä kiinnostuneet oululaisseurat. Kahdella ensimmäisellä kaudellaan Pateniemen Urheilijat ylsi lohkoksaan kolmanneksi OPS:n ja OTP:n jälkeen. Pelikausi 1964–1965 toi pateniemeläisille jo lohkon toisen sijan joukkueen jäätyä neljä pistettä OPS:sta. Syksyn 1961 jääkiekkoinnostuksen aallossa jääkiekkoilun ohjelmaansa ottaneista urheiluseuroista myös Muhoksen Urheilijat ilmoittautui maakuntasarjaan kaudeksi 1962–1963. Joukkue jäi lohkonsa viimeiseksi, minkä jälkeen muhoslaiset luopuivat aikuisten sarjatoiminnasta.³⁷² Muhoslaiset kuitenkin jatkoivat jääkiekkoilua nuorten piirisarjoissa.³⁷³

Keväällä 1962 haukiputaalaisen Putaan Veikkojen alaosastoksi siirtynyt jääkiekon erikoisseura Martinniemen Ahmat osallistui sarjatoimintaan edelleen säännöllisesti. Seura pelasi kaudet 1961–1962 ja 1962–1963 maakuntasarjassa ja oli lohkoksaan alemmaa keskitasoa. Perussarjan käynnistämisen myötä joukkue vietti seuraavat kaksi kautta jääkiekkoilun matalimmalla sarjatasolla. Ahmat kykeni kuitenkin palaamaan takaisin maakuntasarjaan keväällä 1965 voitettuaan kaksiosaisessa karsintaottelussa Rovaniemen Työväen Palloilijat.³⁷⁴

Raahen 1960-luvun vaihteessa perustettu TUL:oon kuulunut Raahen Työväen Palloilijat pelasi vuonna 1962 TUL:n toiseksi korkeimmalla sarjatasolla Suomensarjassa ilman mainittavaa menestystä.³⁷⁵ TUL:n jäsenseurojen päästyä mukaan Suomen Jääkiekkoliiton alaisiin sarjoihin kaudella 1962–1963³⁷⁶ raahelaisjoukkue debytoi välittömästi Jääkiekkoliiton maakuntasarjassa. RTP voitti maakuntasarjan lohkonsa, jonka muut joukkueet tulivat SVUL:n Keski-Pohjanmaan piiristä. Joukkue ei silti onnistunut nousemaan Suomensarjaan Kajaanin Palloilijoiden päihitettyä raahelaisjoukkueen karsintaottelussa.

³⁷¹ Jääkiekkokirja 1962–1963, 31; Jääkiekkokirja 1963–1964, 42; Jääkiekkokirja 1964–1965, 48; Jääkiekkokirja 1965–1966, 42.

³⁷² Ibidem.

³⁷³ Kaleva 22.12.1963, 6.2.1964, 1.2.1965.

³⁷⁴ Jääkiekkokirja 1962–1963, 31; Jääkiekkokirja 1963–1964, 42; Jääkiekkokirja 1964–1965, 48; Jääkiekkokirja 1965–1966, 42; Kaleva 22.2.1965.

³⁷⁵ TUL:n Oulun piirin toimintakertomus 1962. TULOpA Ca:1. UA.

³⁷⁶ Kaleva 25.9.1962, 12.10.1962.

Vuotta myöhemmin raahelaiset jäivät OTP:n, OPS:n, Pateniemen Urheilijoiden ja rovaniemeläisen Lapin Lukon muodostamassa lohossa toiseksi viimeiseksi jätettyään taakseen ainoastaan lappilaisvastustajansa. RTP säilytti kuitenkin sarjapaikkansa ja kaudella 1964–1965 raahelaisjoukkue sijoittui lohkonsa keskivaiheille.³⁷⁷

Koillismaalaisen seuratason jääkiekkoilun yksinäinen uranuurtaja Kuusamon Erä-Veikot uskaltautui kokeilemaan taitojaan maakuntasarjassa kaudella 1961–1962. Kuusamolaiset eivät olleet samassa lohossa muiden pohjoispohjalaisten seurojen kanssa, vaan pelasivat lappilaisia urheiluseuroja vastaan. Erä-Veikot jäi nuorista alle 17-vuotiaista jääkiekkoilijoista koostuneella joukkueellaan maakuntasarjalohkonsa häntäpään kahdella tasapelillään ja neljällä häviöllään. Lopputuloksissa kuusamolaisia heikommin sijoittui ainoastaan Rovaniemen Työväen Palloilijat. Vaikean avaus kautensa jälkeen Kuusamon Erä-Veikot jättäytyi pois sarjatoiminnasta.³⁷⁸

SVUL:n Pohjois-Pohjanmaan piirin järjestämiä piirisarjoja hallitsi vuosina 1962–1965 niin seniorien kuin juniorienkin otteluissa Oulun Kärpät. Keväällä 1964 Raahen Vesa onnistui kuitenkin yllättämään oululaiset miesten I luokan piirisarjassa. Muutoin raahelaisseuran menestys jäi yksittäisten juniorisarjojen voittoihin. Satunnaisia juniorisarjojen piirinmestaruuksia onnistui nappaamaan myös Martinniemen Ahmat. Miesten II luokan piirisarjan mestaruuksiin ylsi Oulun Kärppien kakkosjoukkueen lisäksi Oulun Palloseura ja Raahen Työväen Palloilijat.³⁷⁹

Sarjaottelujen ohella pohjoispohjalaiset jääkiekkjoukkueet pelasivat yksittäisiä ystävyysotteluita sekä cup-otteluita. Cup-kilpailuissa urheilullisesti arvokkain saavutus oli Oulun Kärppien yltyminen Suomen cupin semifinaaliin keväällä 1964. Kärppien menestyksekkään cup-taipaleen päätti Rauman Lukko, joka lopulta voitti koko kilpailun.³⁸⁰ Samana vuonna ryhdyttiin pelaamaan myös Pohjois-Suomen jääkiekkocupia, jonka ensimmäiseksi voittajaksi kruunattiin Kärpät. Oululaisseura kukisti tasaisessa lopputulossa Raahen Vesan jatkoajalla maalein 5–4. Kärpät saavutti Pohjois-Suomen cup-

³⁷⁷ Jääkiekkokirja 1963–1964, 42; Jääkiekkokirja 1964–1965, 46; Jääkiekkokirja 1965–1966, 41.

³⁷⁸ Jääkiekkokirja 1962–1963, 31; Jääkiekkokirja 1963–1964, 42; Jääkiekkokirja 1964–1965, 48; Jääkiekkokirja 1965–1966, 42; Koillissanomat 6.1.1962, 9.1.1962.

³⁷⁹ SVUL:n Pohjois-Pohjanmaan piirin toimintakertomus 1962. SVULPPpA Dc:2. OMA; SVUL:n Pohjois-Pohjanmaan piirin toimintakertomus 1963. SVULPPpA Dc:10. OMA; SVUL:n Pohjois-Pohjanmaan piirin toimintakertomukset 1964–1965. SVULPPpA Dc:2. OMA.

³⁸⁰ Jääkiekkokirja 1964–1965, 57–58.

mestaruuden myös seuraavana keväänä.³⁸¹

Vuosina 1962–1965 jääkiekkoilun sarjatoiminta Pohjois-Pohjanmaalla kaiken kaikkiaan aktivoitui merkittävästi uusien joukkueiden ilmoittauduttua innokkaasti alasarjoihin. Monien tulokkaiden, kuten OPS:n ja Pateniemen Urheilijoiden, edustusjoukkueet sitoutuivat jääkiekkosarjoihin pitkäjänteisesti, mutta osa joukkueista syystä tai toisesta jättyi pois aikuisten sarjatoiminnasta suhteellisen nopeasti. Esimerkiksi Toppilan Kisan ja Muhoksen Urheilijoiden vetäytymisten taustalla voidaan ajatella olleen heikohko urheilullinen menestys. Kuusamon Erä-Veikkojen tapauksessa luopumiseen maakuntasarjasta jo ensimmäisen kauden jälkeen saattoivat vaatimattomien tulosten ohella vaikuttaa myös pitkät etäisyydet vierasottelupaikkakunnille.

2.4.2. Kärppien nappulaliiga voimistuvan junioritoiminnan kulmakivenä

Pohjois-Pohjanmaan jääkiekon juniorityö vahvistui merkittävästi talvella 1962, kun Oulun Kärpät aloitti Oulun kaupungin alueella toimineen nappulaliigan alle 11-vuotiaille pelaajille. Kärpissä pidettiin kaupungin sisäistä juniorisarjaa hyödyllisenä uuden jääkiekkoilijasukupolven kasvattamisessa. Nappulaliigaan osallistui sen ensimmäisenä toimintavuotena kahdeksan joukkuetta eri kaupunginosista. Joukkueiden huoltajiksi ryhtyi useita Kärppien maineikkaita entisiä aktiivipelaajia. Nappulaliigan ensimmäiseksi mestariksi tuli Raksilan Ilves.³⁸² Avauskauden myönteisten kokemusten jälkeen Kärppien järjestämää Oulun nappulaliigaa jatkettiin seuraavinakin vuosina. Talvella 1963 liigan voitti Keskikaupungin Kärpät, vuotta myöhemmin mestaruuden vei Tuiran Tiikerit, ja vuonna 1965 parhaaksi osoittautui Välivainion Leijonat. Nappulaliigan osallistujamäärä kasvoi tasaisesti, ja vuoden 1965 sarjassa oli mukana jo kymmenen joukkuetta.³⁸³

Ilmeisesti juuri Kärppien nappulaliigan tarjoama esimerkki innosti Työväen Urheiluliit-

³⁸¹ Kaleva 19.3.1964; SVUL:n Pohjois-Pohjanmaan piirin toimintakertomus 1965. SVULPPpA Dc:2. OMA.

³⁸² Kaleva 6.1.1962; Oulun Kärpät 46 ry:n vuosikokouksen pöytäkirja 2.11.1961. OKA Ca:1. OMA; Oulun Kärpät 46 ry:n toimintakertomus 1962. OKA Dc:1. OMA.

³⁸³ Kaleva 12.3.1963; Oulun Kärpät 46 ry:n toimintakertomus 1964. OKA Dc:1. OMA; Kaleva 3.4.1965.

toon kuuluneen oululaisen Koskelankylän Riennon järjestämään keväällä 1963 oman jääkiekon nappulaliigansa Koskelan kaupunginosan nuorille. Kärppien nappulaliigasta poiketen kyseessä oli useamman ikäluokan juniorikilpailu, jossa oli sarjoja 11-, 13-, 15- ja 17-vuotiaille. Ottelut käytiin Koskelankylän Valon kentällä. Sarjaa käynnistyi vasta maaliskuuhun vaihteessa, jolloin viimeiset ottelut jouduttiin pelaamaan kevätauringon pehmittämällä jäällä. Tämän vuoksi 17-vuotiaiden sarja täytyikin jättää kesken.³⁸⁴ Koskelankylän Riennon nappulaliiga ei jatkunut tulevina vuosina, mutta sarja oli osoitus TUL:n jäsenseuran kiinnostuksesta uutta ja jatkuvasti suosiota kasvattanutta jääpeliä kohtaan.

Oulun Kärppien talvella 1962 aloittamaa nappulaliigaa voidaan pitää tärkeänä apukeinona jääkiekkoharrastuksen juurruttamisessa oululaisiin lapsiin. Samanikäisistä junioreista muodostetut kaupunginosajoukkueet houkuttelivat pelaajanalkuja osallistumaan nappulaliigatoimintaan yhdessä kavereidensa kanssa. Nappulaliigajoukkueet keräsivät 10–11-vuotiaiden ikäluokasta laajan pelaajamassan, josta lahjakkuudet seuloutuivat Kärppien varsinaisiin juniorijoukkueisiin.

Nappulaliigan ohella jääkiekkoa pelattiin edelleen muissakin nuorisosarjoissa. Korkeatasoisin foorumi juniorijoukkueille oli nuorten SM-sarja, jonka alkukarsintoihin Pohjois-Pohjanmaalta osallistuivat kausilla 1962–1965 säännöllisesti Oulun Kärpät ja vuotta 1965 lukuun ottamatta myös Raahen Vesa. OPS, Martinniemen Ahmat, Raahen Työväen Palloilijat ja Pateniemen Urheilijat sen sijaan vierailivat sarjassa ainoastaan yhdellä kaudella. Alkukarsintojen jälkeen pelatuissa lohkovoittajien cup-kierroksilla maakunnan joukkueet putosivat vuosina 1963 ja 1965 jo ensimmäisissä otteluissa. Keväällä 1962 Raahen Vesa sitä vastoin ylsi kuuden parhaan joukkoon vasta Tampereen Ilveksen pudotettua raahelaiset kolmen parhaan joukkueen pelaaman loppusarjan ulkopuolelle. Vuonna 1964 Oulun Kärpät puolestaan eteni Suomen neljän parhaan juniorijoukkueen muodostamaan loppusarjaan, jossa oululaiset kuitenkin jäivät peränpitäjiksi saatuaan kolmesta ottelusta vain yhden tasapeli pisteen.³⁸⁵ SVUL:n Pohjois-Pohjanmaan piirin järjestämässä piirisarjassa oli edellisten vuosien tavoin useita junioreikäluokkia 13–19-vuotiaille. Eniten joukkueita juniorien piirisarjoihin osallistui Oulusta ja Raahesta, mut-

³⁸⁴ Kaleva 2.4.1963, 7.4.1963.

³⁸⁵ Jääkiekkokirja 1962–1963, 43–44; Jääkiekkokirja 1963–1964, 54; Jääkiekkokirja 1964–1965, 62–63; Jääkiekkokirja 1965–1966, 52–55.

ta mukana oli myös Martinniemen Ahmojen nuorten joukkueita.³⁸⁶

Koululaisjoukkueet puolestaan ottelivat aktiivisesti valtakunnallisissa oppikoulujen ja ammattikoulujen cup-kilpailuissa. Varsinkin oppikoulujen jääkiekkocupin maakuntapiirien sisäiset alkukarsintaottelut houkuttelivat monia osallistujia maakunnan opinahjoista. Pohjois-Pohjanmaan piirin voittajina vuosina 1962–1965 selviytyi jatko-otteluihin kahdesti Oulun yhteislyseo, kun taas kertaalleen tässä onnistuivat Raahen yhteislyseo ja oululainen Karjasillan yhteiskoulu. Pohjois-Pohjanmaan edustaja ylsi joka vuosi semifinaaliotteluun: talvella 1962 neljän parhaan joukossa oli Raahen yhteislyseo, vuotta myöhemmin Oulun yhteislyseo, vuonna 1964 Karjasillan yhteiskoulu ja vuonna 1965 jälleen Oulun yhteislyseo. Loppuottelupaikan saaminen maakuntaan oli lähimpänä kevättalvella 1965, jolloin Oulun yhteislyseo hävisi semifinaalissa Tampereen yhteiskoululle niukasti maalein 2–3.³⁸⁷

Joukkuemäärältään pienempi ammattikoulujen jääkiekkocup pelattiin alusta lähtien cupmallisena. Raahen ammattikoulun joukkue osallistui cupiin vuosittain, ja keväällä 1963 raahelaiset etenivätkin semifinaaliin asti. Pohjois-Pohjanmaan edustajien paras saavutus tuli kuitenkin keväällä 1965, jolloin Oulun Teollisuuden ammattikoulu voitti cupmestaruuden päihitettyään loppuottelussa Helsingin teknillisen ammattikoulun joukkueen selkeästi 5–2-voitollaan. Oululaisten voitto ei ollut erityisen suuri yllätys, sillä joukkueen tukipilareina olivat juuri nuorisomaajoukkueeseen päässeet Oulun Kärppien Esa Peltonen ja OPS:n maakuntasarjapelaaja Jouni Kukkonen. Vuonna 1961 ammattikoulujen jääkiekkocupin voittaneen oululaisen Pohjois-Pohjanmaan keskusammattikoulun joukkue ei sitä vastoin enää kyennyt läheskään yhtä loistokkaiisiin suorituksiin, vaikka osallistuikin cupiin säännöllisesti.³⁸⁸

Junioripelaajien henkilökohtaisia taidonmittaustilaisuuksia olivat valtakunnalliset tekniikkamestaruuskilpailut, joiden edustajat ratkaistiin piirien sisäisissä karsinnoissa. Pohjoispohjalaisten parhaat saavutukset tekniikkamestaruuskilpailuissa olivat Esa Peltosen

³⁸⁶ SVUL:n Pohjois-Pohjanmaan piirin toimintakertomus 1962. SVULPPpA Dc:2. OMA; SVUL:n Pohjois-Pohjanmaan piirin toimintakertomus 1963. SVULPPpA Dc:10. OMA; SVUL:n Pohjois-Pohjanmaan piirin toimintakertomukset 1964–1965. SVULPPpA Dc:2. OMA.

³⁸⁷ Jääkiekkokirja 1962–1963, 35, 38; Jääkiekkokirja 1963–1964, 47, 49; Jääkiekkokirja 1964–1965, 52, 56; Jääkiekkokirja 1965–1966, 47, 48.

³⁸⁸ Jääkiekkokirja 1962–1963, 45; Jääkiekkokirja 1963–1964, 57; Jääkiekkokirja 1964–1965, 63–64; Jääkiekkokirja 1965–1966, 56–57; Kaleva 26.2.1965, 27.2.1965.

sijoittuminen kolmanneksi vuonna 1962 ja Martinniemen Ahmojen Jouko Kaarlelan ylttäminen toiseksi vuonna 1965.³⁸⁹

Pohjois-Pohjanmaan parhaiden juniorijoukkueiden suhteellisen hyvät otteet nuorten SM-sarjassa ja koululaisjoukkueiden ajoittain erinomaiset esiintymiset valtakunnallisissa cup-kilpailuissa vuosina 1962–1965 heijastivat maakunnan jääkiekkoilun perustan vahvistumista. Seurojen tekemä juniorityö tuotti jatkuvasti uusia nuoria pelaajia, joista parhaiden yksilöiden osaaminen mahdollisti pohjoispohjalaisten nuorisjoukkueiden menestymisen myös kansallisella tasolla.

2.4.3. Pohjois-Ruotsi edellä – Pohjois-Suomi toisinaan hyvä haastaja

Pohjois-Suomen ja Pohjois-Ruotsin jääkiekkomaajoukkueiden kohtaamisia järjestettiin yhä jokaisella kaudella kaksiosaisina otteluina. Aikaisemman pienoismaaottelunimityksen sijaan tapahtumaa ryhdyttiin vuodesta 1962 alkaen kutsumaan useimmiten kalottiotteluiksi.³⁹⁰

Keväällä 1962 kalottiottelut käytiin Pohjois-Ruotsin Kiirunassa. Pohjois-Suomen miesjoukkue koostui lähes pelkästään Oulun Kärppien ja Raahen Vesan jääkiekkoilijoista. Ainoastaan varamaalivahtina oli Kajaanin Palloilijoiden edustaja. Nuorten joukkueen runko muodostettiin myös Kärppien ja Raahen Vesan pelaajista, mutta mukaan kelpuutettiin yksittäisiä pelaajia OTP:stä, Martinniemen Ahmoista ja Kajaanin Palloilijoista. Pohjoissuomalaiset miehet kärsivät Kiirunan jäähallissa ennen kokemattoman murskaavat 2–12- ja 0–19-tappiot. Nuoret sitä vastoin hävisivät niukemmin 1–7- ja 3–5-lukemin.³⁹¹

Seuraavan kauden kalottiottelut pelattiin jo marraskuussa 1962 Oulussa. Pohjois-Suomen kalottijoukkueiden runko muodostui Oulun Kärppien jääkiekkoilijoista muutamilla OTP:n, Martinniemen Ahmojen ja Kajaanin Palloilijoiden pelaajilla täydennettynä. Raahen Vesan pelaajat jättäytyivät kalottiottelusta pois yhtä puolustajaa lukuun

³⁸⁹ Jääkiekkokirja 1962–1963, 40, 38; Jääkiekkokirja 1965–1966, 52; Kaleva 3.3.1965.

³⁹⁰ SVUL:n Pohjois-Pohjanmaan piirin toimintakertomus 1962. SVULPPpA Dc:2. OMA.

³⁹¹ Kaleva 25.3.1962, 26.3.1962.

ottamatta. Raahelaiset perustelivat luopumispäätöstään kaupunkinsa heikoilla jääolosuhteilla, jotka olivat jo pakottaneet siirtämään kalottiottelutapahtuman kokonaisuudessaan Ouluun. Alun perin kalottiottelu oli suunniteltu pelattavaksi sekä Oulussa että Raahessa.³⁹² Pohjoissuomalaiset esiintyivät kotikentällään huomattavasti vahvemmin kuin keväällä Kiirunassa. Aikuisten joukkue hävisi ensimmäisen ottelun 1–7, mutta jälkimmäisessä pelissä se osoitti taistelutahtoa yltämällä 6–7-tappiolukemiin. Pohjois-Suomen nuoret puolestaan taipuivat ruotsalaisille maalein 3–6 ja 4–6. Oulun ottelut houkuttelivat runsaasti yleisöä: miesten otteluissa oli noin 3 000 katsojaa, ja juniorienkin pelejä seurasi kuutisensataa henkilöä.³⁹³

Marraskuun 1962 jälkeen seuraavaa Pohjois-Suomen ja Pohjois-Ruotsin parhaiden jääkiekkoilijoiden välienselvittelyä saatiin odottaa helmikuulle 1964, jolloin kalottijoukkueet pelasivat Haaparannalla ja Kalixissa. Pohjois-Suomen miehistöihin valittiin perinteiseen tapaan pääasiassa Oulun Kärppien ja Raahen Vesan pelaajia. Muutamia edustustehtäviä annettiin kemiläisen Pohjan Haukkojen ja Kajaanin Palloilijoiden jääkiekkoilijoille. Nuorten kalottijoukkueeseen kelpuutettiin myös yksi OPS:n pelaaja. Ensimmäisenä ottelupäivänä Pohjois-Ruotsin miehet olivat suomalaisia parempia tuloksella 4–2, mutta Pohjois-Suomen juniorijoukkue venyi yllättävään 6-4-voittoon. Vuorokautta myöhemmin myös miesjoukkueemme haastoi ruotsalaiset vakavasti, ja ruotsalaiset joutuivat tyytymään 4–4-tasapeliin. Nuorten ottelussa asetelma puolestaan kääntyi päinvastaiseksi edellispäivästä Pohjois-Ruotsin voitettua maalein 6–4. Tämä tulos merkitsi kuitenkin sitä, että nuorten kokonaisottelu päättyi tasapeliin. Ruotsalaiset antoivatkin harvinaisen tapahtuman johdosta nuorten pienoismaaottelun kiertopalkinnon vuodeksi Pohjois-Suomen joukkueen haltuun.³⁹⁴ Vuoden 1965 keväällä Oulussa ja Kemissä järjestettäväksi aiotut kalottiottelut peruuntuivat. Niiden pelaamista suunniteltiin vielä vuoden loppupuolella Oulussa, mutta kohtaamiset jäivät toteutumatta ilmeisesti aikatauluongelmien vuoksi.³⁹⁵

Kalottiottelujen ohella Pohjois-Suomen ja Pohjois-Ruotsin jääkiekko-osaamista päästiin vertailemaan seurajoukkueiden pelaamissa kansainvälisissä ystävyysotteluissa. Pohjois-

³⁹² Kaleva 23.11.1962, 24.11.1962.

³⁹³ Kaleva 25.11.1962, 26.11.1962.

³⁹⁴ Kaleva 16.2.1964; SVUL:n Pohjois-Pohjanmaan piirin toimintakertomus 1964. SVULPPpA Dc:2. OMA.

³⁹⁵ Kaleva 17.3.1965.

Suomen jääkiekkoseuroista Kärpät oli selvästi aktiivisin järjestämään otteluita länsinaapurimme pohjoisosien joukkueiden kanssa. Kohtaamiset toteutettiin useimmiten joko ennen sarjakautta tai sen jo päätyttyä, mutta toisinaan pohjoissuomalaiset ja pohjoisruotsalaiset seurajoukkueet ottelivat myös sarjojen ollessa vielä käynnissä. Kärpät vieraili monena syystalvena ennen sarjapeliä alkamista Pohjois-Ruotsissa hakemassa jäätuntumaa. Joukkue matkusti kahdesti esimerkiksi Kiirunaan ja Bodeniin. Kertaalleen oululaiset kävivät Piteåssa. Seurajoukkueiden väliset kohtaamiset olivat jonkin verran tasaisempia kuin kalottikohtaamiset: parhaat pohjoisruotsalaiset seurajoukkueet olivat toki pääsääntöisesti etevämpiä, mutta Kärpät kykeni tasaisin väliajoin kukistamaan vastustajansa.³⁹⁶ Kärppien arvokkaimpana meriittinä pohjoisruotsalaisia vastaan pelaamisessaan otteluissa voitaneen pitää 4–2-kotivoittoa Ruotsin toiseksi korkeimmalla sarjatasolla pelanneesta Bodens BK:sta tammikuussa 1964.³⁹⁷

Myös nuoret pelaajat pääsivät vertailemaan taitojaan pohjoisruotsalaisiin, kun Piteå IFK:n alle 17-vuotiaat B-juniorit vierailivat Oulussa helmikuussa 1962, jolloin piteäläiset pelasivat kahdesti Kärppien B-junioreita vastaan. Ensimmäisen ottelun Kärppä-juniorit voittivat 6–3-tuloksella, mutta vuorokautta myöhemmin ruotsalaisnuoret olivat parempia maalein 4–3. Kaksi vuotta myöhemmin Oulussa kävi pelaamassa myös toinen piteäläinen B-juniorijoukkue Munksund SSK, joka hävisi niin OPS:n kuin Kärppienkin nuorille.³⁹⁸

Pohjois-Suomessa oltiin siis jääkiekon osaamisessa yhä takamatkalla läntisen naapurimaamme pohjoisosaan verrattuna, mutta aika ajoin ruotsalaiset olivat horjutettavissa. Jääkiekon kalottiottelutapahtuman peruuntuminen vuonna 1965 merkitsi talvella 1956 alkaneen Pohjois-Suomen ja Pohjois-Ruotsin välisten jääkiekkomaatottelujen yhtäjaksoisen perinteen katkeamista. Yhteys Pohjois-Ruotsiin säilyi kuitenkin Kärppien sikäläisiä joukkueita vastaan pelaamien ystävyysottelujen ansiosta.

³⁹⁶ Kaleva 19.11.1961, 21.11.1961, 18.2.1962, 19.2.1962, 10.3.1963, 11.11.1963, 7.1.1964, 23.3.1964, 18.10.1965, 2.11.1965.

³⁹⁷ Kaleva 7.1.1964.

³⁹⁸ Kaleva 18.2.1962, 19.2.1962, 22.3.1964, 23.3.1964.

2.4.4. Harrastajapohja ja jääkiekkotoiminta laajenevat

Syksyn 1961 jääkiekkoinnostuksen aalto tuotti seuraavina vuosina jääkiekkoilulle lisää harrastajia uusien seurojen otettua jääkiekkoilun ohjelmaansa. Yksittäinen merkittävä kasvusysäys tuli Oulun Kärppien vuonna 1962 räjähdysmäisesti nousseen jääkiekkoilijamäärän ansiosta: oululaisseura ilmoitti tuolloin riveissään olevan jo 450 jääkiekon harrastajaa. Tälle tarjoaa luonnollisen selityksen nappulaliigan aloittaminen juuri talvella 1962. Sen sijaan Oulunsalossa vuonna 1961 alkanut jääkiekkoinnostus hiipui, eikä uusi jääpeli lähtenyt paikkakunnalla toden teolla käyntiin. Seuraavasta taulukosta käyvät ilmi urheiluseurojen SVUL:n Pohjois-Pohjanmaan piirijärjestölle ilmoittamat jääkiekon harrastajamäärät vuosina 1962–1965. Raahen Vesa puolestaan jatkoi Raahen alueen jääkiekkoilun voimatekijänä.³⁹⁹

³⁹⁹ Vuosi-ilmoituskortit 1962–1963. SVULPPpA Ebe:4. OMA; Vuosi-ilmoituskortit 1964–1965. SVULPPpA Ebe:5. OMA; Vuosi-ilmoituskortit 1966–1967. SVULPPpA Ebe:6. OMA; Kaleva 1962–1965.

Taulukko 6. Jääkiekon harrastajamäärät vuosina 1962–1965 SVUL:n Pohjois-Pohjanmaan piiri ry:lle tietojaan ilmoittaneissa urheiluseuroissa.⁴⁰⁰

Urheiluseura (Urh.-lyhenne = Urheilijat)	Jääkiekon harrastajat vuoden 1962 lopussa	Jääkiekon harrastajat vuoden 1963 lopussa	Jääkiekon harrastajat vuoden 1964 lopussa	Jääkiekon harrastajat vuoden 1965 lopussa
Haapaveden Urh.	ei ilmoittanut	ei ilmoittanut	ei ilmoittanut	100
Kuusamon Erä- Veikot	507	1178	1178	500
Martinniemen Ahmat	145	145	143	39
Merijärven Kestävä	ei ilmoittanut	ei ilmoittanut	40	ei ilmoittanut
Muhoksen Urh.	60	214	220	220
Oulun Kärpät	450	450	ei ilmoittanut	398
Oulun Palloseura	200	55	62	75
OTP	28	262	284	237
Pateniemen Urh.	90	328	319	ei ilmoittanut
Pattijoen Tempaus	ei ilmoittanut	ei ilmoittanut	40	30
Pattijoen Urheilijat	ei ilmoittanut	ei ilmoittanut	122	ei ilmoittanut
Pudasjärven Urh.	ei ilmoittanut	120	ei ilmoittanut	238
Raahen Työväen Palloilijat	75	104	96	ei ilmoittanut
Rantsilan Raikas	ei ilmoittanut	ei ilmoittanut	90	ei ilmoittanut
Raahen Vesa	260	278	ei ilmoittanut	140
Siikajoen Sisu	ei ilmoittanut	ei ilmoittanut	35	ei ilmoittanut
Toppilan Kisa	99	95	110	15
Utajärven Urh,	ei ilmoittanut	ei ilmoittanut	ei ilmoittanut	40
Vaalan Karhu	ei ilmoittanut	302	35	35
YHTEENSÄ	1914	3531	2774	2067

Taulukossa esitetyt urheiluseurojen vuosi-ilmoituskorteissaan kertomat jääkiekkoili-

⁴⁰⁰ Vuosi-ilmoituskortit 1962–1963. SVULPPpA Ebe:4. OMA; Vuosi-ilmoituskortit 1964–1965. SVULPPpA Ebe:5. OMA; Vuosi-ilmoituskortit 1966–1967. SVULPPpA Ebe:6. OMA.

joidensa lukumäärät eivät ilmiselvästikään anna täysin todenmukaista kuvaa lajin harrastajatilanteesta. Esimerkiksi Kuusamon Erä-Veikot kehottaa vuoden 1964 vuosi-ilmoituskortissaan katsomaan muiden muassa jääkiekkoilijoidensa lukumäärän seuran koko jäsenluvusta (1178). Tilastointiperiaate vaikuttaa olleen samankaltainen monilla muillakin urheiluseuroilla. Näiden vuosi-ilmoituskorteissa käytäntöä ei tosin suoranaisesti tunnusteta, vaan jääkiekkoilijoiden määräksi on usein merkitty ilman minkäänlaisia huomautuksia seuran koko jäsenistö tai seuran kaikki miespuoliset jäsenet.

Vaikka monet vuosi-ilmoituskorteissa olevista numerotiedoista eivät vastaakaan tarkasti todellista tilannetta, niistä saadaan selville, että jääkiekkoa harrastaneiden urheiluseurojen määrä kasvoi vuosina 1962–1965 suuremmaksi kuin koskaan aiemmin. Monet maaseudun urheiluseurat, kuten Haapaveden Urheilijat, Merijärven Kestävä, Pudasjärven Urheilijat, Rantsilan Raikas, Siikajoen Sisu, tosin ilmoittivat jääkiekkoilustaan vain satunnaisesti, eikä niiden jääkiekkotoiminta ollut vielä kovinkaan organisoitunutta.⁴⁰¹ Näiden urheiluseurojen jääkiekkoilu olikin tässä vaiheessa ilmeisesti nuorten vapaaehtoista harrastusta, mutta seurat ilmoittivat toisinaan jäseniään myös jääkiekon pelaajiksi.

Muutamilla maaseudun paikkakunnilla jääkiekkoilu kuitenkin virisi voimakkaasti 1960-luvun puolivälissä. Pattijoelle rakennettiin syksyllä 1964 jääkiekkokaukalo, jossa ensimmäinen ottelu pelattiin helmikuussa 1965 Pattijoen jääkiekon harrastajista kootun yhdistelmän ja Raahen seminaarin opiskelijajoukkueen välillä. Kotijoukkue onnistui voittamaan kyseisen kohtaamiseen, mikä todennäköisesti vaikutti osaltaan Pattijoen jääkiekkoilun aktivoitumiseen uudelleen myös seuratasolla. Jo saman vuoden maaliskuussa Pattijoen Urheilijat innostui osallistumaan jääkiekon Suomen cupiin, mutta putosi kuitenkin ensimmäisellä kierroksella hävittyään Raahen Työväen Palloilijoille 2–14-tuloksella.⁴⁰² TUL:oon kuulunut Pattijoen Tempaus puolestaan ei vielä osallistunut kilpailutoimintaan.⁴⁰³

Myös Utajärvellä ja Vaalassa ryhdyttiin pelaamaan jääkiekkoa 1960-luvun puoliväliä lähestyttyessä. Utajärven urheilukentän yhteyteen valmistui jääkiekkokaukalo talvella

⁴⁰¹ Vuosi-ilmoituskortit 1962–1963. SVULPPpA Ebe:4. OMA; Vuosi-ilmoituskortit 1964–1965. SVULPPpA Ebe:5. OMA; Vuosi-ilmoituskortit 1966–1967. SVULPPpA Ebe:6. OMA.

⁴⁰² Kaleva 3.2.1964, 10.3.1965, 12.3.1965.

⁴⁰³ Jääkiekkokirja 1964–1965; Jääkiekkokirja 1965–1966.

1965. Utajärven ensimmäisissä jääkiekko-otteluissa kunnan jääkiekkjoukkue hävisi kahdesti vaalalaisen Jylhämän kylän jääkiekkoilijoille. Sen sijaan Utajärven ja Vaalan keskikoulujen joukkueiden kohtaamisessa utajärveläiset olivat parempia. Vaalan Jylhämään jääkiekkokaukalo valmistui jo muutamaa vuotta aiemmin, kun taas kuntakeskukseen pelialuetta saatiin vielä odottaa. Vaalalainen urheiluseura Vaalan Karhu ilmoittautui Suomen Jääkiekkoliiton jäseneksi jo vuonna 1964, kun taas utajärveläiset pysyttelivät vielä liiton ulkopuolella.⁴⁰⁴

Kuusamossa jääkiekkoharrastus taantui hetkellisesti Kuusamon Erä-Veikkojen maakuntasarjakauden 1961–1962 jälkeen. Ongelmana olivat heikot olosuhteet talkoovoimin pystytetyn vaatimattoman jääkiekkokaukalon lahottua lähes käyttökelvottomaksi. Tilanne parani talveksi 1965, kun Kuusamoon valmistui kunnan rakentama uusi jääkiekkokaukalo. Tällöin kunnassa ryhdyttiin jälleen pelaamaan aktiivisesti koululaisjoukkueiden välisiä otteluja kolmen vuoden tauon jälkeen.⁴⁰⁵

Yleisestä jääkiekkoinnostuksesta kertoo se, että jääkiekkoa alettiin pelata myös Oulun Hiukkavaarassa toimineessa Pohjan Prikaatissa. Puolustuslaitoksen ja Oulun kaupungin antaman avun turvin Hiukkavaaraan rakennettiin talvella 1962 jääkiekkokaukalo pitkälti talkoovoimin. Pohjan Prikaatin aliupseerikoulun jääkiekkjoukkue suoritti useita otteluja vuosina 1962–1964. Joukkue esiintyi ajoittain varsin mallikkaasti päihittäen maakuntasarjassa ja perussarjassa pelanneita vastustajia, kuten Toppilan Kisan ja Rovaniemen Työväen Palloilijat.⁴⁰⁶ Myös vastikään perustettu Oulun Yliopiston Urheiluseura (OYUS) innostui kokeilemaan jääkiekkoa 1960-luvun puoliväliä lähestyttäessä. Keväällä 1964 seura ylsi Suomen Akateemisen Urheiluliiton jääkiekon mestaruusturnauksessa toiseksi.⁴⁰⁷

Keväällä 1963 oman nappulaliigansakin järjestänyt Koskelankylän Riento esitti saman vuoden helmikuussa TUL:n Oulun piirin vuosikokoukselle, että piirijärjestö perustaisi jääkiekkojaoston ja ryhtyisi kouluttamaan lajin harjoittamista varten huoltajia ja tuomareita. Seura perusteli esitystään muun muassa jääkiekon suurella suosiolla TUL:n Oulun piirin poikien keskuudessa ja lajin kehittymismahdollisuuksilla myös maaseudun työ-

⁴⁰⁴ Kaleva 5.3.1965, 31.3.1965; Vuosi-ilmoituskortit 1964–1965. SVULPPpA Ebe:5. OMA.

⁴⁰⁵ Koillissanomat 24.3.1962, 14.11.1964, 12.2.1965, 19.2.1965, 23.2.1965.

⁴⁰⁶ Kaleva 14.1.1962, 19.2.1962, 12.3.1964.

⁴⁰⁷ Salminen 2003, 22, 28.

läisurheiluseuroissa.⁴⁰⁸ Maaliskuussa 1963 pidetyssä piirijärjestön vuosikokouksessa Koskelankylän Riennon ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti, ja TUL:n Oulun piirin jääkiekkojaosto muodostettiin. Jääkiekkojaostossa oli vuosina 1963–1965 kaksi Koskelankylän Riennon edustajaa ja yksi Oulun Tarmon jäsen. Tässä yhteydessä Oulun Tarmo lisäikin jääkiekkoilun lajiohjelmansa keväällä 1963, mutta toisin kuin vuonna 1956, uuden jääpelin harrastus ei tällä kertaa johtanut seurassa edes yksittäisiin otteluihin. TUL:n Oulun piirin jääkiekkojaosto ei kokoontunut kertaakaan vuosina 1963 ja 1964. Jälkimmäisenä vuotena kolmimiehisen jääkiekkojaoston yhteen kokoamista yritettiin kahteenkin otteeseen, mutta molemmilla kerroilla pyrkimyksessä epäonnistuttiin. Piirin vuoden 1965 toimintakertomuksessa ei enää kerrota lajijaostojen kokousten tai niiden järjestämisyritysten lukumäärästä.⁴⁰⁹

TUL:n Oulun piirin jääkiekkojaoston toiminta jäi siis vielä 1960-luvun puolivälissä joksikin olemattomaksi. Tärkeänä syynä tilanteeseen voidaan pitää sitä, että urheilun valtakunnalliset keskusjärjestöt SVUL ja TUL olivat vuonna 1962 päässeet sopimukseen kilpailujäsenyydestä.⁴¹⁰ Tämä erityisesti kansainvälisen edustusurheilun tarpeita varten laadittu sopimus⁴¹¹ mahdollisti myös jääkiekossa TUL:n jäsenseurojen pelaamisen SVUL:oon kuuluneen Suomen Jääkiekkoliiton alaisissa sarjoissa.⁴¹² Sopimuksen konkreettisenä seurauksena oli esimerkiksi Raahen Työväen Palloilijoiden osallistuminen jääkiekon maakuntasarjaan kaudesta 1962–1963 lähtien.⁴¹³ Kilpailutoiminnan ja siihen liittyneiden käytännön asioiden hoitamisen tapahduttua pitkälti SVUL:n Jääkiekkoliiton ja SVUL:n Pohjois-Pohjanmaan piirijärjestön alaisuudessa yksi keskeinen tehtävä jäi ikään kuin puuttumaan juuri perustetulta TUL:n Oulun piirin jääkiekkojaostolta. Koskelankylän Riennon vielä varsin hapuileva junioritoiminta ja Oulun Tarmon ilman konkreettisia seurauksia jäänyt päätös jääkiekon aloittamisesta eivät pakottaneet aktiivisuuteen piiritasolla.

⁴⁰⁸ Koskelankylän Riennon esitys TUL:n Oulun piirin vuosikokoukselle 14.2.1963. TULOpa Ca:1. UA; TUL:n Oulun piirin toimintakertomukset 1963–1965. Suomen Työväen Urheiluliiton Oulun piirin arkisto TULOpa Ca:1. UA.

⁴⁰⁹ TUL:n Oulun piirin vuosikokouksen ptk. 17.3.1963. Ca:1. UA; TUL:n Oulun piirin toimintakertomukset 1963–1965. Suomen Työväen Urheiluliiton Oulun piirin arkisto TULOpa Ca:1. UA; Kaleva 26.3.1963.

⁴¹⁰ Hentilä 1992b, 352.

⁴¹¹ Ibidem.

⁴¹² Kaleva 25.9.1962, 12.10.1962.

⁴¹³ Jääkiekkokirja 1963–1964, 42.

SVUL:n Pohjois-Pohjanmaan piirin jääkiekkojaosto säilyi vuosina 1962–1965 maakunnan jääkiekkoilun suurseurojen Oulun Kärppien ja Raahen Vesan kontrollissa. Jaoston puheenjohtajana jatkoi Oulun Kärppien Jorma Nykänen. Vuonna 1962 Kärpillä oli jääkiekkojaostossa kolme, ja Raahen Vesalla kaksi edustajaa. Martinniemen Ahmatkin sai jaostoon poikkeuksellisesti kaksi jäsentään, kun taas OTP:stä oli mukana vain yksi edustaja. Seuraavana vuonna Ahmat kuitenkin menetti toisen paikkansa kolmannelle Raahen Vesan edustajalle. Vuonna 1964 mukaan tuli edustajia myös jääkiekon vastikään aloittaneista urheiluseuroista, kun Muhoksen Urheilijoiden Erkki Penttinen ja Oulun Palloseuran Seppo Perttunen valittiin jaostoon. Vuotta myöhemmin Muhoksen Urheilijoiden edustajan tilalle nousi Pateniemen Urheilijoiden Antti Anttinen.⁴¹⁴

Jääkiekko-otteluja järjestettiin vuosina 1962–1965 Pohjois-Pohjanmaalla enemmän kuin aiempina vuosina, joskaan pelimäärät eivät kasvaneet suoraviivaisesti vuosittain. Valmennustilaisuuksia sen sijaan pidettiin aikaisempaa runsaammin erityisesti seuratasolla, mikä selittyy uusien urheiluseurojen mukaantulolla sekä Kärppien nappulaliigan aloittamisella ja laajenemisella. Rekisteröityjen erotuomarien määrä säilyi ajanjaksolla ennallaan 45:ssä. SVUL:n Pohjois-Pohjanmaan piirin jääkiekkojaoston taloustilanne kehittyi hienoisesti jaoston yllettyä pääsääntöisesti voitolliseen tulokseen, joskin vuoden 1964 tilinpäätös osoitti niukkaa alijäämää. Resurssien rajallisuus oli kuitenkin jatkuva ongelma: esimerkiksi SVUL:n Pohjois-Pohjanmaan piirin jääkiekkojaoston puheenjohtaja Jorma Nykänen valitti toistuvasti jaoston toimintakertomuksessa piirin nuorten jääkiekkojoukkueen jokatalvisten Vierumäelle suuntautuneiden leirimatkojen koettelevan ankarasti jääkiekkojaoston rahavaroja.⁴¹⁵

Pohjois-Ruotsin Norrbottenissa jääkiekon asema säilyi vahvana. Jääkiekkoilun korkeaa statusta läntisen naapurivaltiomme pohjoisosissa kuvastaa hyvin se, että vuonna 1964 Ruotsin Urheiluliiton Norrbottenin piiri oli jääkiekkoa harrastavien urheiluseurojen lukumäärällä (111) mitattuna yksi maan suurimmista; ainoastaan Tukholman piirissä oli jääkiekkoseuroja merkittävästi enemmän.⁴¹⁶ Tämä on mielenkiintoinen eroavaisuus

⁴¹⁴ SVUL:n Oulun piirin toimintakertomus 1962. SVULPPpA Dc:2. OMA; SVUL:n Oulun piirin toimintakertomus 1963. SVULPPpA Dc:10. OMA; SVUL:n Oulun piirin toimintakertomukset 1964–1965. SVULPPpA Dc:2. OMA; Kaleva 18.11.1963.

⁴¹⁵ SVUL:n Oulun piirin toimintakertomus 1962. SVULPPpA Dc:2. OMA; SVUL:n Oulun piirin toimintakertomus 1963. SVULPPpA Dc:10. OMA; SVUL:n Oulun piirin toimintakertomukset 1964–1965. SVULPPpA Dc:2. OMA.

⁴¹⁶ Stark 2010, 251.

Pohjois-Pohjanmaan tilanteeseen nähden. Ilmiön tyhjentävä selittäminen vaatisi arkistolähteisiin perustuvaa Norrbottenin jääkiekon historian tutkimusta. Yhdeksi mahdolliseksi syyksi voidaan kuitenkin arvella Ruotsin Urheiluliiton Norrbottenin piirin huomattavan pitkää etäisyyttä Ruotsin ydinalueisiin. Esimerkiksi Norrbottenin läänin pääkaupungin Luulajan ja Tukholman välimatka on noin 900 kilometriä, kun taas matka Pohjois-Pohjanmaan maakuntakeskuksesta Oulusta Etelä-Suomeen on merkittävästi lyhyempi. Kenties juuri Norrbottenin eristyneisyys edesauttoi laajamittaisen paikallisen jääkiekkotoiminnan kehittymistä.

2.4.5. Tekojäärataa vaaditaan ja lopulta myös saadaan

Jääkiekkoilun pelikautta pidentävää tekojäärataa alettiin kaipailla Pohjois-Pohjanmaalle 1960-luvun alkuvuosina. Esimerkiksi marraskuussa 1962 Oulun Kärppien edustusjoukkueen valmentaja Paavo Pikkarainen tuskaili Kalevan haastattelussa talventulon viivästymistä ja piti tekojäärataa välttämättömänä jääkiekkoilun kilpailussa mukana pysymisen kannalta.⁴¹⁷ Pikkaraisen huoli oli ymmärrettävä, sillä Tampereelle tekojäärata oli valmistunut jo vuonna 1956, Helsinkiin kolme vuotta myöhemmin ja Raumalle vuonna 1961.⁴¹⁸

Tekojääradan rakentamisen mahdollisuuksista järjestettiin Oulussa julkinen neuvottelutilaisuus marraskuussa 1963. Kokoonkutsujana oli diplomi-insinööri Matti Kantanen, joka toimi tilaisuudessa myös puheenjohtajana. Neuvottelutilaisuuteen osallistui viitisenkymmentä jääurheilulajien ystävää. Keskustelussa oltiin yksimielisiä tekojääradan tarpeellisuudesta. Neuvottelutilaisuudessa päätettiin puheenjohtajan pyynnöstä olla väittelemättä siitä, että tulisiko tekojääradan palvella jääkiekkoilijoiden ohella myös jääpalloilun ja luistelulajien harrastajia. Tekojääradan suunnittelemista varten valittiin kahdeksanjäseninen toimikunta, jossa oli mukana niin liike-elämän kuin urheiluseurojenkin edustajia. Oulun kaupungin edellytykset tekojääratahankkeen taloudelliselle tukemiselle olivat heikot, joten organisaatiomuodoksi kaavailtiin jo neuvottelutilaisuudessa joko yksityistä yhtiötä tai säätiötä.⁴¹⁹

⁴¹⁷ Kaleva 11.11.1962.

⁴¹⁸ Kanerva–Tikander 2012, 140; Kaleva 8.10.1959, 31.10.1961.

⁴¹⁹ Kaleva 24.11.1963, 25.11.1963.

Tekojääratatoimikunta laati tammikuun 31. päivänä 1964 pitämässään kokouksessa yleisen vetoimuksen kaikille oululaisille tekojääratahankkeen tukemiseksi. Toimikunta perusteli tekojääratahanketta jääurheilun hyvillä menestymismahdollisuuksilla Oulussa:

*Oululla on mitä suurimmat mahdollisuudet ja edellytykset kehittyä jääurheilun keskuksesi Pohjois-Suomessa. - - Tämän vuoksi on Ouluun saatava ensi tilassa tekojäästadion, jossa voidaan harjoitella 2–3 kuukautta kauemmin kuin luonnonjäällä.*⁴²⁰

Tekojääratatoimikunnan puheenjohtaja Matti Kantanen arveli helmikuun alussa 1964, että tekojäärata valmistuisi Ouluun jo saman vuoden syksyllä. Parhaana paikkana tekojääradalle Kantanen piti keskustentän ympäristöä, koska näin tekojää olisi tullut kaupungin muiden tärkeiden urheilualueiden ja useiden koulujen läheisyyteen. Tekojääratatoimikunnan visio oli varsin kunnianhimoinen: ensimmäisessä vaiheessa aiottiin rakentaa jääkiekon pelialue, sen jälkeen jääpallokenttä sekä luistelurata, ja loppuhuipentumana oli tarkoitus pystyttää halli jääkiekkokaukalon ympärille.⁴²¹ Voidaan epäillä, että pidettiinkö toimikunnassa korkealentoista kokonaissuunnitelmaa realistisena aikana, jolloin Suomessa ei ollut vielä ainuttakaan jääpalloilulle tai luistelulajeille riittävän suurta tekojäärataa⁴²². Mahdollisesti taka-ajatuksena olikin varmistaa tekojääratahankkeelle jääkiekkotoimijoiden tuen ohella myös muiden jääurheilupiirien kannatus.

Tekojääradan rakentaminen ei kuitenkaan päässyt alkuun vielä vuoden 1964 aikana. Hankkeen vauhdittamiseksi kahdeksan Oulussa toiminutta jääurheiluseura perusti Oulun Tekojäästadionsäätiön marraskuun 29. päivänä 1964. Tekojäästadionsäätiön julkilausutussa toiminta-ajatuksessa säilyi sama laajapohjainen lähtökohta kuin aikaisemman tekojääratatoimikunnan linjauksissa. Säätiö määritteli säädekirjassaan tarkoitukseen ”jääkiekkoilun, jääpalloilun ja muun jääurheilun harrastuksen edistämisen Oulussa ja Oulun läänissä”. Tämän päämääränsä toteuttamiseksi Tekojäästadionsäätiö ilmoitti ”rakentavansa ja ylläpitävänsä jääkenttiä ja -ratoja sekä tekojäähalleja sekä luovuttavansa niitä tarkoituksenmukaisella tavalla eri urheiluseurojen, koulujen ja muiden harrastajien käyttöön”.⁴²³

⁴²⁰ Kaleva 2.2.1964.

⁴²¹ Ibidem.

⁴²² Kanerva-Tikander 2012, 140, 146.

⁴²³ Oulun Tekojäästadionsäätiön säädekirjaluonnos 29.12.1964. OKA Da:1. OMA.

Oulun Kärppien nouseminen mestaruussarjaan kevättalvella 1965 sai oululaiset jääkiekkoihmiset vaatimaan painokkaasti tekojääradan rakentamista. Jääharjoittelun aloittamista riittävän varhain syksyllä pidettiin välttämättömänä Kärppien pärjäämiselle mestaruussarjassa. Tekojäästadionsäätiöön kuulunut OTP esitti maaliskuun 1965 alussa Oulun kaupunginhallitukselle myös oman vetoomuksensa tekojääratastadionin aikaansaamisesta. Sen lähtökohta oli sama, kuin joka esitettiin Tekojäästadionsäätiönin säädökirjassa: kaikki jääurheilulajit huomioon ottavan tekojääratakompleksin rakentaminen Ouluun.⁴²⁴

Arvovaltaisın puheenvuoro Oulun tekojääradan puolesta tuli Suomen Jääkiekkoliitolta kesäkuussa 1965. Kansallisen lajiliiton toiminnanjohtaja Reijo Mannerla totesi tuolloin Oulun Kärpille osoittamassaan kirjeessään, että tekojäärata on kiireellinen marraskuun alkupuolella käynnistyvän mestaruussarjan vuoksi. Kannustimena hän ilmoitti myös, että Jääkiekkoliitto pyrki järjestämään Oulussa jääkiekon maaottelun niin ikään marraskuun alussa, jos kaupunkiin valmistuisi tekojäärata siihen mennessä. Mannerla pyysi Kärppiä ottamaan yhteyttä tekojääratahankkeessa mukana oleviin tahoihin ja ”tutkimaan kaikki mahdollisuudet radan saattamiseksi valmiiksi ajoissa”.⁴²⁵

Tekojäärataprojekti alkoi edetä elokuun 1965 lopulla, kun Oulun Tekojäästadionsäätiö valtuutti puheenjohtajansa Matti Kantasen hankkimaan Ouluun tarvittavat jäädytyskoneistot.⁴²⁶ Kantanen teki tilauksen ruotsalaiselta Stahl Laval -yritykseltä omissa nimissään⁴²⁷ ilmeisesti sen takia, että Tekojäästadionsäätiö oli lähes varaton⁴²⁸. Oulun kaupunki puolestaan luovutti säätiölle tekojäärataa varten kymmeneksi vuodeksi ilman vuokraa maa-alueen Raksilan urheilupuistosta. Tavoitteeksi asetettiin, että jääkiekkoilijoiden tekojäärata olisi valmis viimeistään loka-marraskuun vaihteessa.⁴²⁹ Radan rakentaminen pääsi vauhtiin syyskuun puolivälissä maapohjan raivaustöillä, kun taas Etelä-Ruotsista saapuneen jäädytysputkiston ja -koneiston asentaminen alkoi kuukautta myöhemmin. Rakennusurakka kesti useiden oululaisten urheiluseurojen jääkiekkoilijoiden aktiivisesta talkootyöskentelystä huolimatta marraskuun lopulle asti. Eniten viiväs-

⁴²⁴ Kaleva 2.3.1965, 4.3.1965, 13.3.1965.

⁴²⁵ Suomen Jääkiekkoliiton kirje Oulun Kärpille 21.6.1965. OKA Ea:1. OMA.

⁴²⁶ Kaleva 31.8.1965.

⁴²⁷ Kaleva 18.10.1967.

⁴²⁸ Ibidem.

⁴²⁹ Kaleva 31.8.1965.

tymiseen vaikuttivat kentän sähkötöihin liittyneet ongelmat.⁴³⁰ Suunnitellusta valmistusajankohdasta myöhästyttiin siis kuukaudella, ja oululaiset jääkiekkoilijat pääsivätkin jälle Lämsänjärvellä ja keskustentän kaukalossa runsaat kaksi viikkoa aikaisemmin, kuin tekojäärata avattiin.⁴³¹

Tekojäärata saatiin otettua käyttöön 30. marraskuuta 1965, kun Oulun Kärpät ja Tampereen Ilves kohtasivat uudella pelialustalla mestaruussarjan kamppailussa 1 921 katsojan edessä.⁴³² Vaikka radan valmistuminen viivästy, Suomen Jääkiekkoliiton suhtautuminen oli armollinen: se järjesti Oulun tekojääradalla Suomen ja Puolan välisen jääkiekkomaaottelun 3. joulukuuta 1965. Suomen 3–1-voittoon päättynyttä peliä kerääntyi seuraamaan peräti 4 150 henkilöä.⁴³³ Oulun historian ensimmäisen jääkiekkomaaottelun toteuttamista juuri valmistuneella tekojääradalla voidaan pitää paitsi Jääkiekkoliiton hyvän tahdon eleenä myös pyrkimyksenä vahvistaa jääkiekon statusta Oulussa. Kenties kansallisessa lajiliitossa laskelmoitiin, että maaottelu Kärppien mestaruussarjakauden ohella tarjoaisi oululaisille positiivisia kokemuksia, jotka auttaisivat lopullisesti nostamaan jääkiekon talviseksi suosikkilajiksi perinteisessä jääpallokaupungissa.

Mielenkiintoista on se, että jääkiekkoilijoiden tekojääradan viimeinkin valmistuttua ei välittömästi haikailtu Tekojäästadionsäätiön säädekirjassa mainittuja jääpallon ja luistelulajien tarvitsemia laajempia tekojääalueita. Tekojäästadionsäätiön puheenjohtaja Matti Kantanen kiteytti Kalevan haastattelussa 2. joulukuuta 1965 tekojääradan avaamisen jälkeen vallinneen helpottuneen ja tyytyväisen tunnelman osuvasti:

*Tekojäähanke sai varsinaisen alkunsa jo syksyllä 1962, jolloin eräät jääkiekkomiehet saivat ajatuksen tekojääradan rakentamisesta. Pienestä alusta paisui vähitellen suuri hanke, ja ajatusta kypsyteltiin. Monen vaiheen jälkeen saatiin - - rata pelattavaan kuntoon, joskin vielä on eräitä parannus- ja viimeistelytöitä suoritettava. Olemme kuitenkin saaneet tekojään Ouluun, ja suuri unelmamme on täyttynyt.*⁴³⁴

Pohjois-Ruotsin Norrbottenissa ensimmäiset tekojääradat rakennettiin hieman aiemmin

⁴³⁰ Kaleva 15.9.1965, 2.10.1965, 15.10.1965, 24.10.1965, 9.11.1965, 30.11.1965.

⁴³¹ Kaleva 11.11.1965, 14.11.1965.

⁴³² Kaleva 1.12.1965.

⁴³³ Kaleva 4.12.1965.

⁴³⁴ Kaleva 2.12.1965.

kuin Oulussa, sillä Piteåån ja Kiirunaan ne valmistuivat vuonna 1962.⁴³⁵ Norrbottenin etumatkaa jääkiekkoilun olosuhteissa osoittaa hyvin se, että Bodeniin nousi myös uuden aikainen jäähalli syksyllä 1965.⁴³⁶ Hieman ironista onkin, että mestaruussarjakautensa valmistautunut Oulun Kärpät joutui loka-marraskuun 1965 vaihteessa matkustamaan juuri Bodenin jäähalliin hakemaan jääkokemusta Oulun tekojääradan rakennustöiden viivästyttä⁴³⁷.

Marraskuun 1965 lopulla Ouluun valmistunut jääkiekkoilijoiden tekojäärata nosti Oulun lähialueineen tasavertaisempaan asemaan lajin eteläsuomalaisten keskusten kanssa. Koko ajan kasvamassa ollut jääkiekkoyhteisö oli vihdoinkin saanut suojapaikan leutojen syksyjen ja oikukkaiden talvisäiden varalta. Jääkiekkoilun tulevaisuus Pohjois-Pohjanmaalla näytti jäätävän hyvältä.

⁴³⁵ Ålund 1968, 40.

⁴³⁶ Kaleva 2.11.1965.

⁴³⁷ Ibidem.

3. LOPULLINEN VAKIINTUMINEN (1966–1975)

3.1. Tekojäärata ei ole oikotie onneen

3.1.1. Kärpät mestaruussarjan ja Suomensarjan välillä – alasarjoihin lisää joukkueita

Oulun Kärpät pelasi vuosina 1966–1969 vuoroin mestaruussarjassa ja vuoroin Suomensarjassa. Seuran historian toiseen mestaruussarjakauteen 1965–1966 Kärpät valmistautui perinpohjaisesti aloittamalla monipuolista fysiikkavalmennusta ja jääkiekkotaitojen kuivaharjoittelua sisältäneen harjoituskauden jo toukokuun puolivälissä.⁴³⁸

Sarjakauden alkua sävytti edellä mainittu Oulun tekojääradan odottaminen. Kärpät joutui aloittamaan kautensa kahdella pitkällä vieraspelimatalla Turkuun, koska joukkueen ensimmäinen kotiottelu jouduttiin peruuttamaan jään puuttumisen vuoksi. Turun Palloseuraa vastaan Kärpät koki peräti 2–9-tappion, mutta ottelu Turun Tovereita vastaan oli tasaisempi oululaisten hävittyä maalein 2–3.⁴³⁹ Kotipelinsä Kärpät pääsi aloittamaan marraskuun 23. päivänä 1965 porilaista Rosenlewin Urheilijat-38 -joukkuetta vastaan. Ottelu suoritettiin Oulun keskusentän lisäalueen jääkiekkokaukalossa, jota oli ryhdytty nimittämään Keskuskiekkoradaksi. Yli tuhannen katsojan riemuksi Kärpät sai ottelusta ensimmäisen sarjapisteensä yllettyään 2–2-tasapeliin.⁴⁴⁰ Oulun tekojääradan avajaisottelussa Kärpät joutui tunnustamaan Tampereen Ilveksen paremmakseen hävittyään maalein 2–4.⁴⁴¹

Tekojääradan valmistuminen ei tuonut välitöntä parannusta Kärppien peliotteisiin, ja joukkue jatkoi tappiokierteessä. Oululaiset joutuivat kevätkaudeksi putoamissarjaan mestaruussarjan viiden heikoimman joukkueen kanssa. Vastustajat olivat yleensä liian hyviä myös putoamissarjassa. Kärpät kykeni voittamaan Helsingin IFK:n sekä kotonaan että vieraskentällä, mutta tappiot kaikissa muissa otteluissa merkitsivät oululaisjoukkue-

⁴³⁸ Kaleva 5.11.1965.

⁴³⁹ Kaleva 12.11.1965; Jääkiekkokirja 1966–1967, 27.

⁴⁴⁰ Kaleva 24.11.1965.

⁴⁴¹ Kaleva 1.12.1965.

een sijoittumista putoamissarjan viimeiseksi ja paluuta Suomensarjaan.⁴⁴² Kärppien jo maajoukkueeseenkin päässyt Esa Peltonen teki kauden päätyttyä oululaisjoukkueen tilanteesta omat johtopäätöksensä ja katsoi parhaaksi jatkaa lupaavaa uraansa Lahden Reippaassa.⁴⁴³

Saman kauden 1965–1966 Suomensarjan pohjoislohkossa tulokasjoukkue OPS onnistui säilyttämään paikkansa valtakunnan toiseksi korkeimmalla sarjatasolla sijoituttuaan viidenneksi seitsemän joukkueen lohkossa. Raahen Vesa sen sijaan jäi lohkonsa viimeiseksi ja putosi maakuntasarjaan. Suomensarjaan puolestaan onnistui maakuntasarjasta nousemaan Pateniemen Urheilijat, joka voitti lohkonsa ja sijoittui Suomensarja-karsinnoissa toiseksi. OTP oli maakuntasarjan lohkonsa kolmas jäätyään vain kaksi pistettä Pateniemen Urheilijoista. Viimeistä edelliselle sijalle päätyneet Martinniemen Ahmat säilytti paikkansa maakuntasarjassa, mutta siitä huolimatta kausi jäi sillä erää haukiputaalaisten viimeiseksi jääkiekon kilpailutoiminnassa. Perussarjan toisen lohkon kaikki edustajat olivat Pohjois-Pohjanmaalta: voiton vei Oulun Kärppien kakkosjoukkue ennen OPS:n kakkosjoukkuetta. Sarjapeleissä aloittaneet Utajärven Urheilijat ja Pattijoen Tempaus olivat selkeästi heikoimmat joukkueet.⁴⁴⁴

Suomensarja-kausi 1966–1967 oli Kärpille menestyksenkäs. Oululaisjoukkue voitti Suomensarjan pohjoislohkon kolmen pisteen erolla Mäntän Valoon. OPS ylsi ensimmäisellä kaudellaan valtakunnan toiseksi korkeimmalla sarjatasolla pohjoislohkon kolmanneksi, ja myös Pateniemen Urheilijat välttyi putoamiselta. Raahen Vesa nousi maakuntasarjasta takaisin Suomensarjaan, kun taas OTP sijoittui jälleen lohkonsa keskivaiheille. Kärppien ja OPS:n kakkosjoukkueet eivät enää osallistuneet perussarjaan, mutta Raahen Työväen Palloilijoiden reservipelajaajat kokeilivat taitojaan jääkiekon alimmalla sarjatasolla. Raahelaiset onnistuivat voittamaan vain yhden ottelun ja jäivät lohkonsa hännille. Muiden muassa Utajärven Urheilijat ja Pattijoen Tempaus olivat RTP:n varamiesryhmää parempia. Kuusamon uusi palloiluseura Pallo-Karhut osallistui toiseen perussarjan lohkoon, jossa sen kanssa pelasivat Rovaniemen Työväen Palloilijat, Kemijärven Urheilijat ja sodankyläläinen Lapin Veikot. Kuusamolaiset sijoittuivat rovanieme-

⁴⁴² Jääkiekkokirja 1966–1967, 23, 27, 29.

⁴⁴³ Kaleva 27.8.1966.

⁴⁴⁴ Jääkiekkokirja 1966–1967, 51, 54, 60.

läisjoukkueen voittamassa lohossa toiseksi.⁴⁴⁵

Kärppien historian kolmannelta mestaruussarjakaudelta 1967–1968 muodostui vertaansa vailla oleva via dolorosa. Kärpät aloitti sarjan vielä kohtalaisen lupaavasti 26. lokakuuta 1967 Oulun tekojäradalla pelaamassaan ottelussa Tampereen Tapparaa vastaan. Vesisateen häiritsemä ottelu päättyi Kärppien niukkaan 2–3-häviöön noin 1 500 katsojan todistamana.⁴⁴⁶ Seuraava peli antoi osviittaa tulevasta: Turun Toverit murskasi Kärpät Turussa 10–0-lukemin erittäin yksipuolisessa ottelussa.⁴⁴⁷ Tappiot seurasivat toisiinsa läpi marraskuun. Ennen Oulussa 7. joulukuuta 1967 pelattua Kärppien ja turkulaisen TPS:n kohtaamista Kaleva valoi uskoa oululaisyleisöön otteluennakkolla, joka oli otsikoitu: ”Kärpät avaa pistetilinsä tänään”. Kirjoituksessa todettiin, että turkulaisjoukkue kärsi loukkaantumisista, ja että Kärpät oli valmistautunut otteluun huolellisesti. Näiden lähtökohtien toimittaja uskoi ”tietävän pisteiden jäämistä Ouluun”. TPS voitti ottelun maalein 6–0. Kolme päivää myöhemmin Turun Toverit kävi hakemassa Oulusta sarjapisteet 8–0-voitollaan.⁴⁴⁸

Kevätkausikaan ei tuonut käännettä Kärppien peliesityksiin. Oululaisjoukkue aloitti uuden vuoden 0–14-vierastappiolla Tapparaa vastaan. Kotikentälläänkään Kärpät ei onnistunut yhtään paremmin: kaksi viikkoa myöhemmin Tampereen Ilves haki Oulusta voiton maalein 16–1.⁴⁴⁹ Todellisen pohjakosketuksen Kärpät saavutti 29. tammikuuta 1968, jolloin oululaiset hävisivät Porin Ässille 0–16-lukemin. Kärppien pitkä tappioputki jatkui myös helmikuussa. Joukkue hyvästeli mestaruussarjan maaliskuun 7. päivänä kohtaamalla Oulussa lahtelaisen Upon Pallon. Vain 180 katsojaa seurasi Kärppien 0–10-häviöön päättynyttä ottelua.⁴⁵⁰ Kaksikymmentä ottelua käsittäneen Kärppien kolmannen mestaruussarjakauden saldoksi jäi nolla pistettä maalierolla 21–166.⁴⁵¹

Myös Suomensarjan pohjoislohossa kausi 1967–1968 oli Pohjois-Pohjanmaan joukkueille vaikea. Raahen Vesa ja OPS jäivät tamperelaisten Hilparan ja Vehmaisten Urheilijoiden hallitseman lohkon hännille tasapistein. Raahen Vesa ja OPS joutuivat tässä tilan-

⁴⁴⁵ Jääkiekkokirja 1967–1968, 56, 63.

⁴⁴⁶ Kaleva 27.10.1967.

⁴⁴⁷ Kaleva 30.10.1967.

⁴⁴⁸ Kaleva 6.12.1967, 8.12.1967.

⁴⁴⁹ Kaleva 8.1.1968, 23.1.1968.

⁴⁵⁰ Kaleva 8.3.1968.

⁴⁵¹ Jääkiekkokirja 1968–1969, 17.

teessa pelaamaan uusintaottelun sarjassa säilyvän joukkueen selvittämiseksi. OPS hävisi Oulussa pelatun ratkaisevan kohtaamisen raahelaisille maalein 2–6 ja putosi maakuntasarjaan.⁴⁵² Pateniemen Urheilijat puolestaan päätti luopua sarjasta jo kesken pelikauden heikosti sujuneiden ottelujensa vuoksi.⁴⁵³

Kärppien ja OPS:n putoaminen sarjaporrasta alemmas sai oululaiset jääkiekkoihmiset pohtimaan tulevaisuutta. Kalevaan jääkiekkoihmisia kolumneja S. V. -nimimerkillään kirjoittanut Simo Vuorivirta toivoi, että Oulun parhaat pelaajat koottaisiin yhteen joukkueeseen. Hänen mielestään oli syytä ”unohtaa seuraintressit kokonaisuuden hyväksi”.⁴⁵⁴ Minkäänlaisiin toimenpiteisiin oululaisen jääkiekkoilun keskittämiseksi ei kuitenkaan vielä ryhdytty. Kärppä-taustaisen Vuorivirran⁴⁵⁵ esitys voidaankin tulkita ennen kaikkea toivomukseksi Oulun parhaiden pelaajien kokoamisesta Kärppiin. Oululaisjoukkueen tuskallista mestaruussarjakautta 1967–1968 seurasi Kärppien parhaiden pelaajien muuttaminen Etelä-Suomen jääkiekkoseuroihin. Mestaruussarjajoukkueisiin Kärpistä päätyi kesän 1968 aikana Helsingin Jokereihin siirtyneet Kyösti Paganus ja Timo Laurila, Helsingin IFK:hon lähtenyt Kari Puolimatka ja Turun Tovereihin vaihtanut Kimmo Kantanen.⁴⁵⁶

Maakuntasarjan Pohjolan lohossa kaudella 1967–1968 Oulun Työväen Palloilijat ylsi toiseksi kemiläisen Karihaaran Tenhon jälkeen, ja Raahen Työväen Palloilijat oli neljäs. Perussarjassa kolme pohjoispohjalaista joukkuetta pelasivat omassa lohossaan. Lohkon voitti Pattijoen Tempaus neljän pisteen erolla Raahen Työväen Palloilijoiden kakkosjoukkueeseen. Utajärven Urheilijoiden joukkue puolestaan hävisi kaikki ottelunsa. Pattijoen Tempaus ei kuitenkaan noussut maakuntasarjaan, sillä se putosi jatkokarsinnassa toisen lohkon voittaneelle Veitsiluodon Kisa-Veikoille. Kuusamon Pallo-Karhut ei sen sijaan enää osallistunut aikuisten sarjatoimintaan.⁴⁵⁷

Kauden 1968–1969 suomensarjan kahdeksan joukkueen muodostamassa pohjoislohossa Kärpät sai Pohjois-Pohjanmaalta seurakseen Raahen Vesan. Tamperelaiset Hilpara ja Tampereen Pallo-Veikot olivat lohkon kaksi parasta joukkuetta, ja Kärpät ja Raahen Ve-

⁴⁵² Jääkiekkokirja 1968–1969, 43; Kaleva 9.3.1968.

⁴⁵³ Kaleva 3.1.1968, 23.3.1968.

⁴⁵⁴ Kaleva 23.3.1968.

⁴⁵⁵ Kaleva 5.11.1965.

⁴⁵⁶ Kaleva 31.8.1968.

⁴⁵⁷ Jääkiekkokirja 1968–1969, 49, 55.

sa päätyivät kolmanneksi ja neljänneksi. Joukkueiden pistemäärä oli sama, mutta Kärppien parempi maaliero takasi oululaisjoukkueelle kolmannen sijan. Oululaisten ja raahelaisten keskinäisissä kohtaamisissa Kärppien asema Pohjois-Pohjanmaan ykkösjoukkueena horjui: Raahen Vesa päihitti kotonaan Kärpät maalein 6–2, ja Oulussa perinteikkäät kiistakumppanit päätyivät 6–6-tasapeliin.⁴⁵⁸ Yleisöä Suomensarja-ottelut eivät houkuttelleet Oulussa yhtä paljon kuin mestaruussarjan pelit: esimerkiksi Kärppien ja Raahen Vesan pelaamaa ennakoasetelmiltaan erittäin jännittävää ottelua seurasi nelisensataa katsojaa. Raahessa samojen joukkueiden välienselvittelyä sitä vastoin todisti runsaat 600 katsojaa.⁴⁵⁹ Suhteellisen korkea lukema selittynee vastustajajoukkueen kiinnostavuudella raahelaisten näkökulmasta.

Maakuntasarjan Pohjolan lohkon kärjessä olivat OPS ja OTP tasapistein, ja lohkovoittaja selvitettiin uusintaottelussa. Siinä paremmaksi osoittautui OTP, joka lopulta nousi Suomensarjaan jatkokarsintojen jälkeen. Pateniemen Urheilijat ja Raahen Vesan kakkosjoukkue päätyivät seuraaville sijoille kemiläisen Pohjan Haukkojen vetäytyttyä sarjasta kesken pelikauden. Raahen Vesan kakkosjoukkue oli saanut sarjapaikkansa Raahen Työvään Palloilijoilta, joka lopetti jääkiekkotoimintansa syksyllä 1968. Perussarjassa Pohjois-Pohjanmaalta olivat mukana Pattijoen Tempaus ja Utajärven Urheilijat. Pattijoen Tempaus voitti lohkonsa ja pääsi maakuntasarjaan, kun taas utajärveläiset jäivät viimeiselle sijalle hävittyään kaikki ottelunsa.⁴⁶⁰

Piirisarjoissa parhaiten menestyivät edelleen Oulun Kärpät ja Raahen Vesa. Näiden seurojen dominanssia hillitsivät hieman Oulun Palloseura ja Muhoksen Urheilijat, jotka vuonna 1967 voittivat C- ja E-juniorien piirinmestaruudet. Raahen Työvään Palloilijat ja Pattijoen Tempaus puolestaan onnistuivat kumpikin kertaalleen voittamaan miesten II luokan piirisarjan.⁴⁶¹

Oulun Kärppien sisäinen juniorien kilpailutoiminta kehittyi edelleen 1960-luvun loppuvuosina. Alle 11-vuotiaiden nappulaliigan lisäksi ryhdyttiin vuonna 1966 pelaamaan alle 13-vuotiaiden D-juniorien Canada-sarjaa, johon osallistui useita Pohjois-Amerikan jää-

⁴⁵⁸ Jääkiekkokirja 1969–1970, 44–45; Kaleva 23.12.1968, 3.2.1969.

⁴⁵⁹ Kaleva 23.12.1968, 3.2.1969.

⁴⁶⁰ Jääkiekkokirja 1969–1970, 46, 51, 56; Kaleva 2.11.1968.

⁴⁶¹ SVUL:n Pohjois-Pohjanmaan piirin toimintakertomus 1966. SVULPPpA Dc:2. OMA; SVUL:n Pohjois-Pohjanmaan piirin toimintakertomukset 1967–1968. SVULPPpA Dc:10. OMA; SVUL:n Pohjois-Pohjanmaan piirin toimintakertomus 1969. SVULPPpA Dc:2. OMA.

kiekon ammattiliiga NHL:n seurojen mukaan nimensä saaneita kaupunginosajoukkueita. Kärppien juniorisarjojen huipentumana oli tuolloin nappulaliigan parhaista pelaajista muodostetun All Stars -joukkueen ja Canada-sarjan voittaneen Montreal Canadiens -ryhmän kohtaaminen, joka luonnollisesti päättyi kokeneempien Canada-sarjan pelaajien voittoon. Vuotta myöhemmin Kärpät aloitti Eurooppa-liigaksi nimeämänsä sisäisen juniorisarjan alle 15-vuotiaille C-junioreille. Liigan ensimmäisenä toimintavuotena mestaruuden voitti ZKL Brno.⁴⁶² Kärppien juniorien kaupunginosajoukkueiden laaja pelaajamassa mahdollisti laadukkaiden yhdistelmien kokoamisen nuorten piirisarjoihin, sillä Kärppien joukkueet juniorien piirisarjoihin muodostettiin seuran sisäisten junioriliigojen parhaista jääkiekkoilijoista⁴⁶³.

Oulun Kärpät onnistui siis 1960-luvun lopulla taistelemaan itselleen paikan mestaruussarjasta kahdesti, mutta seuran molemmat vierailut suomalaisen jääkiekkoilun korkeimmalla sarjatasolla jäivät yhden kauden mittaisiksi. Merkittävänä syynä pääsarjapaikan vakiinnuttamisen epäonnistumiseen varsinkin jälkimmäisen yrityksen osalta voidaan pitää käytettävissä olleen pelaajamateriaalin heikkoutta: Kärppien kauden 1967–1968 kokoonpanossa ei enää ollut Etelä-Suomen suurseuroissa uraansa luonutta Esa Peltosta, joka vielä oululaisjoukkueen edellisellä mestaruussarjavierailulla 1965–1966 oli toiminut Kärppien yksittäisten sarjapisteiden takuumiehenä⁴⁶⁴.

3.1.2. Muissa kilpailumuodoissa yksittäisiä huippusuorituksia

Suomen cupissa Pohjois-Pohjanmaan joukkueista oli useimmiten mukana Oulun Kärpät, joka osallistui kilpailuun aina vuosina 1966–1968. Raahen Vesa pelasi cupissa kahdena vuonna, ja Kuusamon Pallo-Karhut kertaalleen vuonna 1967. Pohjoispohjalaisten joukkueiden menestys jäi kuitenkin suhteellisen vaatimattomaksi: Kärpät pääsi kahdeksan parhaan joukkoon vuonna 1967, ja Raahen Vesa kykeni samaan suoritukseen vuotta myöhemmin raahelaisten edellisen kierroksen vastustajan luovutettua ottelunsa etukäteen.⁴⁶⁵

⁴⁶² Oulun Kärpät 46 ry:n toimintakertomukset 1966–1967. OKA Dc:1. OMA.

⁴⁶³ Oulun Kärpät 46 ry:n toimintakertomukset 1969. OKA Dc:1. OMA.

⁴⁶⁴ Kaleva 24.11.1965, 16.12.1965, 11.2.1966.

⁴⁶⁵ Jääkiekkokirja 1966–1967, 68–69; Jääkiekkokirja 1967–1968, 72–73; Jääkiekkokirja 1968–1969, 68–

Nuorten SM-sarjaan Pohjois-Pohjanmaalta osallistui säännöllisesti Oulun Kärpät. Parhaaseen suoritukseensa oululaisjoukkue ylsi keväällä 1969, jolloin se eteni cupmuotoisena pelatussa loppusarjassa neljän parhaan joukkoon. Alle 15-vuotiaiden C-juniorien vuosittaisen Vierumäen talvileirin yhteydessä järjestetyssä piirijoukkueiden turnauksessa Pohjois-Pohjanmaa oli aina mukana. Talvella 1969 Pohjois-Pohjanmaa onnistui voittamaan toiseen leiriosaan osallistuneiden joukkueiden kesken pelatun turnauksen jättäen taakseen Lahden, Suur-Savon, Etelä-Pohjanmaan ja Kymenlaakson. Vierumäen talvileirien yhteydessä käydyissä tekniikkamestaruuskilpailuissa Pohjois-Pohjanmaa oli vuonna 1967 paras joukkue, ja maakuntaa edustaneet pelaajat Jaakko Palsola ja Pentti Härkönen jakoivat yksilösarjan voiton yhdessä Helsingin edustajan kanssa. Pohjoispohjalaisten tekniikkakilpailumenestystä täydensi tuleva huippupelaaja Jouko Öystilä, joka sijoittui neljänneksi. Vuonna 1966 aloitetussa nappuloiden eli alle 11-vuotiaiden E-juniorien SM-turnauksessa Oulun Kärpät esiintyi joka vuosi. Oululaisjoukkue oli turnauksessa alemmaa keskitasoa päätyen sijoille 9–12.⁴⁶⁶

Oppikoulujen jääkiekkocupissa Oulun lyseo pääsi keväällä 1966 semifinaaliin ja seuraavana vuonna finaaliin, mutta molemmat ottelut päättyivät oululaisten häviöön. Ammattikoulujen jääkiekkocupissa Oulun ammattikoulu sitä vastoin onnistui saavuttamaan Suomen mestaruuden keväällä 1969, kun oululaiset kukistivat kotonaan maalein 2–1 loppuotteluvastustajansa Porin teknillisen ammattikoulun. Oulun ammattikoulun mestaruuden keskeisenä hahmona oli loppuottelun voittomaalin laukonut Oulun Kärppiä edustanut tuleva Suomen maajoukkueen puolustaja Seppo Suoraniemi, joka yhdessä puolustajaparinsa Heikki Pärkin kanssa oli jäällä koko finaalin ajan.⁴⁶⁷

Pohjois-Suomen cupia ryhdyttiin 1960-luvun puolivälin jälkeen pelaamaan syystalvisin. Cupia hallitsivat oululaiset joukkueet: vuonna 1966 mestaruuden vei Kärpät, vuotta myöhemmin OTP, ja vuonna 1968 OPS. Syksyllä 1969 kilpailumuodon nimeksi muutettiin Polar-sarja. Samassa yhteydessä sarjasta kehitettiin kaksiosainen, jolloin ensimmäi-

69 ; Jääkiekkokirja 1969–1970, 59–60.

⁴⁶⁶ Jääkiekkokirja 1966–1967, 67–68, 70–71, 78; Jääkiekkokirja 1967–1968, 69–71, 73–75; Jääkiekkokirja 1968–1969, 66, 70–71, 73; Jääkiekkokirja 1969–1970, 57, 61–62.

⁴⁶⁷ Jääkiekkokirja 1966–1967, 75–77; Jääkiekkokirja 1967–1968, 76, 78–80; Jääkiekkokirja 1968–1969, 74, 78–79; Jääkiekkokirja 1969–1970, 63, 65–66; Kaleva 1.3.1969.

nen kierros oteltiin syystalvella ja jälkimmäinen sarjakauden päätyttyä keväällä.⁴⁶⁸

3.1.3. Yhteistyö Pohjois-Ruotsin kanssa vähenee

Kalottimaaottelujen peruuntuminen keväällä 1965 oli enteellistä 1960-luvun lopun kehitykselle Pohjois-Suomen ja Pohjois-Ruotsin välisessä jääkiekkoyhteistyössä: kalottimaaottelutoiminta passivoitui merkittävästi. Pohjois-Suomen ja Pohjois-Ruotsin jääkiekkomaajoukkueet kohtasivat maaliskuun 1966 loppupuolella Raahessa ja Oulussa runsaan kahden vuoden tauon jälkeen. Pohjois-Suomen miesten joukkueen selkeä enemmistö koostui Oulun Kärppien jääkiekkoilijoista, mutta kokoonpanoon mahtui pelaajia myös Raahen Vesasta, OPS:stä ja Kajaanin Palloilijoista. Juniorijoukkueessa puolestaan oli melko tasaisesti pelaajia Raahen Vesasta, Oulun Kärpistä ja OPS:stä. Ryhmässä oli myös kaksi Pateniemen Urheilijoiden jääkiekkoilijaa ja yksi pelaaja sekä Kajaanin Palloilijoista että kemiläisestä Pohjan Haukoista.⁴⁶⁹

Kaksiosaiseksi suunniteltu kalottimaaottelutapahtuma jäi kuitenkin tyngäksi, sillä vain ensimmäisen päivän ottelut toteutuivat. Toisen päivän ottelut jouduttiin peruuttamaan leudon sään pehmitettyä jääkentät pelikelvottomiksi. Ensimmäinen ottelupäivä oli kuitenkin pohjoissuomalaisille menestyksekkäs: Pohjois-Suomen miehet ottivat 3–2-voiton, ja nuorten joukkue päihitti pohjoisruotsalaiset selvänumeroisesti maalein 9–2. Yhtenä selityksenä Pohjois-Suomen kalottimaaotteluvoitolle voidaan pitää sitä, että Pohjois-Ruotsin kokoonpano muodostui yksittäisen seurajoukkueen, Norrbottenin piirinmestaruudet niin aikuisten kuin nuorten sarjoissakin voittaneen Kiruna IFK:n, pelaajista.⁴⁷⁰ Tällöin luonnollisesti monet pohjoisruotsalaisten jääkiekkoilijoiden parhaimmiston kuuluneet olivat jääneet kalottimaaottelun ulkopuolelle. Tämä linjaus Pohjois-Ruotsin joukkueen muodostamisessa voidaan tulkita osoitukseksi kalottimaaottelujen arvostuksen heikkenemisestä läntisen naapurivaltiomme pohjoisosassa.

Seuraavan kerran Pohjois-Suomi ja Pohjois-Ruotsi ottelivat jääkiekossa vasta helmi-

⁴⁶⁸ Kaleva 24.10.1966, 30.10.1967, 25.11.1968, 27.10.1969, 16.3.1970.

⁴⁶⁹ Kaleva 18.3.1966.

⁴⁷⁰ Kaleva 20.3.1966, 21.3.1966.

kuussa 1969. Kalottimaaottelut järjestettiin Bodenin jäähallissa kaksiosaisena tapahtumana. Pohjois-Suomen joukkueet muodostuivat tällä kertaa pääasiassa Oulun Kärppien ja Raahen Vesan pelaajista, kun taas OPS:stä, OTP:stä, Kajaanin Hokista ja kemiläisistä Karihaaran Tenhosta sekä Pohjan Haukoista Pohjois-Suomen edustajiksi kelpuutettiin yksittäisiä pelaajia. Toisin kuin edellisessä kalottimaaottelutapahtumassa, Pohjois-Ruotsi kokosi tällä kertaa lähes parhaat mahdolliset joukkueet. Pohjois-Suomen miesten joukkue hävisi ensimmäisen ottelun maalein 1–6 ja jälkimmäisen kohtaamisen 1–7-tuloksella. Pohjois-Suomen nuoret kykenivät haastamaan vastustajansa paremmin ja hävisivät ottelunsa miehiä niukemmin 3–6- ja 0–2-lukemin.⁴⁷¹

Kalottiottelutapahtuman aikana Pohjois-Suomen ja Pohjois-Ruotsin jääkiekkoilun edustajat neuvottelivat jääkiekon yhteistoiminnan kehittämistä. Suomalaiset ehdottivat neljän joukkueen kansainvälisen jääkiekkosarjan perustamista,⁴⁷² eli käytännössä 1950-luvun alussa pelatun Pohjois-Suomen ja Pohjois-Ruotsin yhteisen sarjan henkiin herättämistä. Esitys herätti ruotsalaisissa kiinnostusta, mutta Ruotsin Urheiluliiton Norrbottenin piirin jääkiekkojaosto aikoi muodostaa lopullisen kantansa myöhemmin. Kalottimaaotteluja päätettiin kuitenkin ryhtyä pelaamaan säännöllisesti helmikuun lopulla.⁴⁷³

Seuratasolla Oulun Kärpät oli edelleen aktiivisin Pohjois-Ruotsiin suuntautuneessa yhteydenpidossa, mutta myös OPS kohtasi pohjoisruotsalaisia joukkueita näiden vieraillessa Oulussa. Pohjoisruotsalaisia joukkueita vastaan pelatut harjoitusottelut olivat tärkeä osa Kärppien valmistautumista seuran historian kolmanteen mestaruussarjakauteen syystalvella 1967. Kärpät onnistui saamaan tasapelin vieraskentällä Malmberget AIF:ltä, mutta Luleå IFK haki Oulusta 6–2-voiton. Luulajalaisten samalla Oulun-vierailulla suomensarjalainen OPS taipui peräti 3–13-lukemin. Oulussa kävi pelaamassa myös Kiruna IFK, joka kukisti OPS:n 7–2-tuloksella. Kärpät sen sijaan ei ehtinyt ottaa mittaa Kiruna IFK:sta mestaruussarjakiireidensä vuoksi. Lokakuussa 1968 Kärpät vieraili Bodenissa, missä oululaiset onnistuivat kukistamaan paikallisen Svartbjörnsby IF:n ja Norrbottenin piirin A-juniorijoukkueen. Kevättalven 1969 Bodenissa järjestetyn kalottiottelutapahtuman yhteydessä myös Kärppien alle 11-vuotiaiden nappulaliigan parhainta pelaajista muodostettu All Stars -ryhmä pääsi ottelemaan paikallisen Bodens BK:n

⁴⁷¹ Kaleva 12.2.1969, 17.2.1969.

⁴⁷² Kaleva 18.2.1969.

⁴⁷³ Ibidem.

junioireita vastaan. Kolmisen vuotta vanhemmat ruotsalaiset voittivat Kärppien nappula-joukkueen ylivoimaisesti maalein 13–2, mutta jäähallissa pelattu ottelu oululais-junioireille mieleenpainuva elämys.⁴⁷⁴

Helmikuussa 1966 Pohjois-Pohjanmaalla saatiin ensimmäistä kertaa tuntumaa myös itäisen naapurimaamme jääkiekkoiluun, kun Suomen Jääkiekkoliitto järjesti Oulussa Neuvostoliiton B-maajoukkueen ja Kärppien välisen ottelun. Venäläisjoukkueessa pelasi useita maailman parhaimpiin lukeutuneita jääkiekkoilijoita, jotka valmistautuivat kevät-talven maailmanmestaruuskilpailuihin. 560 henkilöä todisti taiturimaisten venäläisten 12–4-voittoa Kärpistä. Kalevan otteluraportissa Neuvostoliiton B-maajoukkuetta ylistettiin ”loistavasta luistelutekniikasta, erinomaisesta mailankäsittelystä sekä todella nokkelasta ja älykkäästä syöttöpelistä”.⁴⁷⁵ Venäläisvieraita kävi Oulussa myös seuraavana talvena, jolloin Neuvostoliiton mestaruussarjassa pelannut Gorkin Torpedo voitti noin 700 katsojan edessä Oulun Kärppien, OPS:n ja Pateniemen Urheilijoista kootun Oulun kaupunkijoukkueen maalein 8–2.⁴⁷⁶ Vuonna 1967 Oulun Kärpät tiedusteli mahdollisuutta pelata jääkiekko-ottelu Neuvostoliitossa. Neuvostoliiton ammattiyhdistysten urheiluliitto kuitenkin vastasi suomentamassani venäjänkielisessä kirjeessään oululaisseuralle, ettei se voi suostua pyyntöön, koska Neuvostoliitossa pelattavat kansainväliset ottelut oli jo lyöty lukkoon. Sen sijaan vuoden 1968 mahdollisen Neuvostoliiton-vierailun osalta liitto ohjeisti Oulun Kärppiä olemaan yhteydessä TUL:oon, koska Suomen ja Neuvostoliiton urheilukohtaamisia järjestettiin TUL:n kautta.⁴⁷⁷

3.1.4. Tekojäärata vakavissa talousvaikeuksissa – lopulta kaupunki pelastajaksi

Ouluun syystalvella 1965 valmistunut tekojäärata näytti täyttävän tehtävänsä syksyllä 1966, kun jääkiekkoilijat pääsivät tekojäärälle jo syyskuun 29. päivänä. Tekojääradalla oli syysiltoina runsaasti käyttäjiä: vuorot kestivät arkisin jopa puolille öin, ja pelaajia kävi Kokkolasta, Kajaanista ja Kemistä asti. Oulun tekojäästadionsäätiossä oltiin tyytyväisyyden vallassa, ja parin vuoden takaiset suunnitelmat myös jääpalloilijoiden ja luisteli-

⁴⁷⁴ Kaleva 18.9.1967, 22.10.1967, 29.10.1967, 14.10.1968, 20.2.1969.

⁴⁷⁵ Kaleva 18.2.1966, 25.2.1966.

⁴⁷⁶ Kaleva 3.3.1967, Kaleva 6.3.1967.

⁴⁷⁷ Neuvostoliiton ammattiyhdistysten urheiluliiton kirje Oulun Kärpille 3.8.1967. OKA Ea:1. OMA.

joiden suurten tekojääalueiden rakentamisesta elivät jälleen vahvoina.⁴⁷⁸

Syksyllä 1967 tekojääradalle päästiin vieläkin aiemmin: ensimmäiset harjoitukset pidettiin jo 25. syyskuuta.⁴⁷⁹ Tekojääradan ylle alkoi kuitenkin pian kerääntyä synkkiä pilviä – velkojen maksun aika oli koittamassa. Tekojääradalle jäädytyskoneiston ja -putkiston toimittanut ruotsalainen Stahl Laval -yhtiö vaati lokakuun 1967 puolivälissä Oulun Tekojäästadionsäätiötä maksamaan sille noin 170 000 markan suuruisen, nykyrahassa noin 277 000 euroa vastaavan,⁴⁸⁰ velan lokakuun 26. päivään mennessä. Muussa tapauksessa yhtiö hakisi tekojääradan koneiston takaisin Ruotsiin. Tekojäästadionsäätiö kertoi Stahl Lavalille neuvottelevansa Oulun kaupungin kanssa rahoitusongelman ratkaisemisesta, ja ruotsalaisyhtiö lupasi odottaa kaupungin päätöstä ennen toimenpiteisiin ryhtymistä. Tekojäästadionsäätiö oli ajautunut akuuttiin rahoituskriisiin, eikä se ollut kyennyt lyhentämään velkaansa lainkaan tekojääradan osoittauduttua taloudellisesti kannattamattomaksi.⁴⁸¹

Jääkiekon ystävien piinallisen odottelun jälkeen Oulun kaupunginvaltuusto teki 18. joulukuuta 1967 periaatepäätöksen Oulun Tekojäästadionsäätiön koneistovelan takaamisesta edellyttäen, että säätiö hoitaisi muut, noin 50 000 markan eli nykyrahassa reilun 80 000 euron,⁴⁸² suuriset velkansa. Vastineeksi apuuntulostaan kaupunki sai jäsenyyden ja määräysvallan Tekojäästadionsäätiössä. Selvitettyään tekojääradan taloustilannetta Oulun kaupungin taloustarkastustoimisto totesi, että tekojääradan tulopohja ei mitenkään riitä kattamaan radan hoitomenoja, vaan radan vuosittainen rahoitusvaje jää merkittäväksi.⁴⁸³ Oulun kaupunginjohtaja Arvo Heino pitikin mahdollisena, että Tekojäästadionsäätiö ennakoisi alusta lähtien tekojääradan ajautumisen rahoituskriisiin ja lopulta kaupungin pelastettavaksi:

*Tässä asiassa kaupunki on tahallaan tai tahatta pantu tosiasioiden eteen.*⁴⁸⁴

Oulun kaupungin urheilulautakunnan puheenjohtaja Reino Kiiskinen taas moitti Teko-

⁴⁷⁸ Kaleva 8.10.1966.

⁴⁷⁹ Kaleva 25.9.1967.

⁴⁸⁰ Nordea Pankin rahanarvonkerroin-laskuri.

⁴⁸¹ Kaleva 18.10.1967.

⁴⁸² Nordea Pankin rahanarvonkerroin-laskuri.

⁴⁸³ Kaleva 19.12.1967, 16.1.1968, 18.1.1968.

⁴⁸⁴ Kaleva 19.12.1967.

jäästadionsäätiötä siitä, että ”hanketta oli lähdetty ajamaan liian yltiöpäisesti ilman kustannuslaskelmia”.⁴⁸⁵ Heinon ja Kiiskisen näkemyksille voidaan löytää perusteita edellisessä luvussa viitatussa järjestelystä, jossa Tekojäästadionsäätiön puheenjohtaja Matti Kantanen tilasi tekojääratalaitteiston Stahl Lavalilta omissa nimissään syyskesällä 1965. Kantasen maksusitoumus puolestaan siirtyi varattomalle Tekojäästadionsäätiölle vasta paljon myöhemmin,⁴⁸⁶ joten voidaan arvella, että säätiö yksinkertaisesti pyrki saamaan Ouluun tekojääradan keinoja kaihtamatta ja seurauksista välittämättä. Tekojäästadionsäätiön taloudenpidon ilmeisen tietoisesta leväperäisyydestä kertoo osaltaan se, ettei säätiö vielä vuoden 1967 joulukuussa pystynyt esittämään minkäänlaista tilinpäätöstä. Kaupungin lokakuussa 1967 Tekojäästadionilta vaatimassa talousarviossa säätiö kaavaili peräti 100 000 markan eli tämänhetkisessä rahassa runsaan 163 000 euron,⁴⁸⁷ suuruis-ta vuotuista tulovirtaa yksityisistä lahjoituksista, kaupungin avustuksista ja mainostu-loista.⁴⁸⁸

Kaupungin periaatepäätös Tekojäästadionsäätiön laitteistovelan takaamisesta merkitsi tiukan talouskurin aloittamista. Käyttökustannusten eliminoimiseksi tekojäärata suljet-tiin tammikuussa 1968, ja esimerkiksi Oulun Kärppien mestaruussarjan kotiottelut siir-rettiin Keskuskiekkoradalle. Seuraavalla kaudella tekojäärataa ei enää koneellisesti jää-dytetty, vaan pelialueen jää valmistettiin perinteisin menetelmin talkoovoimin ainoas-taan Kärppien nappulaliigan tarpeita varten. Iltaisin tekojäärataa ei kuitenkaan ollut mahdollista hyödyntää, sillä Tekojäästadion kielsi valaistuksen käyttämisen.⁴⁸⁹

Tekojäärata siirtyi tammikuussa 1969 virallisesti Oulun kaupungin hallintaan, kun Teko-jäästadionsäätiö oli kaupungin vaatimusten mukaisesti onnistunut maksamaan muut kuin tekojääratalaitteistoa koskevat velkansa. Kaupunki puolestaan vahvisti aiemmin sovitulla tavalla takaavansa Tekojäästadionsäätiön suuren koneistolainan. Tekojäästa-dionsäätiön hallinto-organisaatiota muutettiin kesällä 1969 Oulun kaupungin mukaantu-lon myötä siten, että säätiön edustajistoon valittiin kaupungilta seitsemän ja urheiluseu-roilta kuusi edustajaa. Tekojääradan alistaminen kaupungin määräysvaltaan mahdollisti radan palaamisen normaaliin toimintaan, ja 28. lokakuuta 1969 tekojäärata päästiin pit-

⁴⁸⁵ Ibidem.

⁴⁸⁶ Kaleva 18.10.1967.

⁴⁸⁷ Nordea Pankin rahanarvonkerroin-laskuri.

⁴⁸⁸ Kaleva 18.10.1967, 19.12.1967.

⁴⁸⁹ Kaleva 18.1.1968, 23.11.1968.

kän tauon jälkeen avaamaan jääkiekkoilijoiden käytettäväksi.⁴⁹⁰

Tekojääradan ensimmäisiä vuosia sävyttivät siis taloudelliset ongelmat, jotka myös rajoittivat merkittävästi radan käyttämistä. Ongelmallisen tilanteen perimmäisenä syynä voidaan pitää Oulun kaupungin kylmäkiskoisuutta tekojäähanketta kohtaan. Kaupungin linjaus jättäytyä alun perin Tekojääratasäätöön ulkopuolelle näyttäytyy silti luonnollisena, koska useimmilla muillakin Suomen paikkakunnilla tekojääradoista vastasivat yksityiset säätötiöt tai yhdistykset. Toisin kuin Oulussa, kaupungit kuitenkin tukivat tekojääratasäätöitä avokätisesti.⁴⁹¹ Kenties kaupungin aktiivisempi panostus tekojääradan ensimmäisinä toimintavuosina olisi estänyt tilanteen kriisiytymisen ja Oulun tekojäälaiteiston olemisen tyhjän panttina tammikuun 1968 puolivälistä lokakuun 1969 lopulle.

3.1.5. Oulun Kärppien pelaajamäärä kasvaa – maaseudulla uutta aktiivisuutta

Pohjois-Pohjanmaan jääkiekkoharrastus vahvistui 1960-luvun lopulla entisestään. Pelaajamäärän kasvun veturina oli edelleen Oulun Kärpät, jonka jääkiekkoilijoiden määrä yli puolitoistakertaistui 700–800 pelaajaan vuosikymmenen alkupuolen tilanteeseen verrattuna. Kärppien pelaajamateriaalin huomattavan nousun selityksenä voidaan pitää edellä mainittua seuran sisäisen nuorten kilpailutoiminnan laajentamista alle 11-vuotiaille tarkoitettusta nappulaliigasta myös vanhempiin junioreihin. Oulun Kärpät oli oululaisen jääkiekkoilun ehdoton valtaseura, sillä OPS:n, OTP:n ja Pateniemen Urheilijoiden jääkiekkoilijamäärät eivät yhteenlaskettuina yltäneet edes lähelle Kärppien harrastajalukua.⁴⁹² Oulun Yliopiston Urheiluseuran jääkiekkotoiminta puolestaan hiipui 1960-luvun lopulla jokseenkin olemattomaksi.⁴⁹³

Raahen Vesan jääkiekkoilijoiden lukumäärä sitä vastoin väheni 1960-luvun puolivälin jälkeen edellisten vuosien huippunoteerauksista noin 120–200 pelaajan tasolle. Raahen Työväen Palloilijoiden jääkiekkotoiminnan lopettaminen syksyllä 1968 kuitenkin hie-

⁴⁹⁰ Kaleva 15.1.1969, 10.6.1969, 29.10.1969.

⁴⁹¹ Kaleva 18.9.1971.

⁴⁹² Vuosi-ilmoituskortit 1967. SVULPPpA Ebe:6. OMA; Vuosi-ilmoituskortit 1968–1969. SVULPPpA Ebe:7. OMA; Vuosi-ilmoituskortit 1970. SVULPPpA Ebe:8. OMA.

⁴⁹³ Salminen 2003, 71.

man kasvatti Raahen Vesan jääkiekkoilijoiden määrää vuosien 1966 ja 1967 pohjalukemista.⁴⁹⁴ Raahen alueen jääkiekkoilua piristi TUL:oon kuuluneen Pattijoen Tempauksen aktiivinen mukaantulo lajin kilpailutoimintaan talvella 1966. Seuran esiinmarssia helpotti se, että Pattijoen jääkiekkoilu keskitettiin juuri Tempauksen järjestettäväksi, jolloin Tempaus sai käyttöönsä myös SVUL:oon kuuluneen Pattijoen Urheilijoiden pelaajia.⁴⁹⁵ Pattijoen jääkiekkoilussa tehtyä fuusiopäätöstä voidaan pitää SVUL:n ja TUL:n suhteiden lientymisen⁴⁹⁶ ilmentymänä. Talvella 1969 Raahen seudun jääkiekkoharrastus laajeni entisestään, kun Salosiin nousi jääkiekkokaukalo, ja paikkakunnalle perustettiin jääkiekkoilun erikoisseura Saloisten Kiekko. Ensimmäisenä toimintavuotenaan seura ehti pelata vain yhden ystävyysottelun, jossa se hävisi niin ikään juuri jääkiekkoilun aloittaneelle Siikajoen Sisulle maalein 2–5. Saloisten Kiekko ei kuitenkaan vielä 1960-luvun aikana ilmoittautunut Suomen Jääkiekkoliittoon.⁴⁹⁷

Jääkiekkoilu valtasi 1960-luvun puolivälin jälkeen alaa myös maaseudulla. Uutena paikkakuntana mukaan tuli Kiiminki, missä talvella 1966 kunnan kansakoulut pelasivat oman jääkiekkosarjansa.⁴⁹⁸ Vuoden 1967 lokakuussa Kiiminkiin perustettiin palloilulajien erikoisseura Kiimingin Palloilijat, joka otti ohjelmaansa myös jääkiekon. Seura liittyi välittömästi Suomen Jääkiekkoliiton jäseneksi. Kiimingin Palloilijoiden jääkiekko-toiminta keskittyi ennen kaikkea Kiimingin Alakylään, mihin valmistui paikkakunnan ainut jääkiekkokaukalo kyläläisten talkootyönä. Kiimingin yhteislyseolla ja Jäälän kansakoululla oli jääkiekkoilua varten käytettävissään reunustamattomat jääalueet.⁴⁹⁹ Haukiputaan Martinniemenessä organisoitunut jääkiekkoharrastus sen sijaan katkesi vuonna 1966 Martinniemen Ahmojen toiminnan lopahdettua useiden pelaajien muutettua pois paikkakunnalta.⁵⁰⁰

Raahen ja Oulun välimaastossa sijaitsevalle Siikajoelle rakennettiin jääkiekkokaukalo talvella 1968. Kaukalon valmistumisen ansiosta Siikajoen Sisu pääsi aloittamaan säännöllisen harjoittelun. Siikajoen Sisu ilmoittautui tuolloin myös Suomen Jääkiekkoliittoon, mutta ei uusinut jäsenyyttään seuraavana vuonna. Ottelutoimintaan seura lähti

⁴⁹⁴ Ibidem.

⁴⁹⁵ Kaleva 4.1.1966.

⁴⁹⁶ Hentilä 1992b, 352–353.

⁴⁹⁷ Kaleva 29.1.1969, 19.3.1969.

⁴⁹⁸ Kaleva 10.3.1966.

⁴⁹⁹ Kaleva 21.10.1967, 11.2.1968, 1.3.1968, 24.3.1969; Vuosi-ilmoituskortit 1968. SVULPPpA Ebe:7. OMA.

⁵⁰⁰ Kaleva 19.10.1966.

mukaan vuotta myöhemmin pelaten muutamia ystävyysotteluja.⁵⁰¹

Vuosikymmenen lähestyessä loppuaan myös Tyrnävällä alettiin harrastaa jääkiekkoilua. Paikkakunnalle rakennettiin jääkiekkokaukalo talkoovoimin mutta kunnan taloudellisen avun turvin syystalvella 1968. Tyrnävän Tempaus käynnisti jo samana talvena 10–13-vuotiaille pojille jääkiekon pitäjäsarjan, johon osallistui kuusi joukkuetta. Tyrnäväläiset päättivät kuitenkin vielä pidättäytyä osallistumisesta paikkakunnan ulkopuoliseen sarjatoimintaan ja totutella rauhassa uuteen jääpeliin. Jääkiekkoilun varovaista aloitusta paikkakunnalla kuvastaa myös se, että poikien pitäjäsarjan organisoinut Tyrnävän Tempaus ei ilmoittautunut Suomen Jääkiekkoliittoon. Paikkakunnan sisällä innostus jääkiekkoa kohtaan oli kuitenkin suuri: maaliskuun 1969 lopulla suunniteltiin myös puulaakisarjan pelaamista sekä poikien pitäjäsarjan ja Oulun Kärppien nappulaliigan voittajajoukkueiden kohtaamista vielä saman kauden aikana.⁵⁰² Ilmeisesti kevääntulo kuitenkin esti näiden ideoiden toteuttamisen.

Muhoksella toimineen Pohjolan Poikakodin urheiluseura Pohjolan Poikakodin Urheilijat alkoi harrastaa jääkiekkoa talvella 1966 kaukalon valmistuttua laitoksen alueelle edellisen vuoden lopulla. Suomen Jääkiekkoliittoon ilmoittautui ensimmäisen kerran vuonna 1968. Seura ei kuitenkaan pelannut otteluita muita joukkueita vastaan, vaan kysymyksessä oli Pohjolan Poikakodin oma harrastustoiminta.⁵⁰³ Muhoksen Urheilijat puolestaan jatkoi jääkiekon pelaamista piirin juniorisarjoissa. Piirisarjapeliin ohella Muhoksen jääkiekkojuniorit saivat ottelukokemusta seuran sisäisissä nuorisosarjoissa.⁵⁰⁴

Myös Muhoksen naapurikunnassa Utajärvellä jääkiekkoharrastus säilyi vireänä Utajärven Urheilijoiden osallistuttua perussarjan ohella piirisarjoihin. Talvella 1966 Utajärven Urheilijat ilmoittautui myös Suomen Jääkiekkoliiton jäseneksi.⁵⁰⁵ Vaalan jääkiekkoilun olosuhteet paranivat, kun kirkonkylällekkin valmistui jääkiekkokaukalo syksyllä 1966. Paikallinen urheiluseura Vaalan Karhu päätti saman vuoden vuosikokouksessaan ottaa

⁵⁰¹ Kaleva 18.1.1969, 19.3.1969.

⁵⁰² Kaleva 21.11.1968, 1.2.1969, 24.3.1969; Vuosi-ilmoituskortit 1969. SVULPPpA Ebe:7. OMA; Vuosi-ilmoituskortit 1970. SVULPPpA Ebe:8. OMA.

⁵⁰³ Pohjolan Poikakodin kirje SVUL:n Pohjois-Pohjanmaan piiri ry:lle 22.1.1966. SVULPPpA Ebe:6. OMA; Vuosi-ilmoituskortit 1968. SVULPPpA Ebe:7. OMA.

⁵⁰⁴ Kaleva 15.3.1966, 29.12.1967, 5.12.1968.

⁵⁰⁵ Kaleva 12.1.1967, 11.1.1968, 8.2.1969; Vuosi-ilmoituskortit 1966. SVULPPpA Ebe:6. OMA.

jääkiekon virallisesti ohjelmaansa. Jääkiekkoliittoon Vaalan Karhu oli ilmoittautunut jo muutamana aiempänä vuotena ja vaalalaisseura uusi jäsenyytensä vuosittain. Vaalan Karhun jääkiekkotoiminta pääsi kuitenkin käytännön tasolla vauhtiin vasta talvella 1969, jolloin seura osallistui C-juniorien piirisarjaan. Tätä ennen monet vaalalaiset jääkiekkoilijat pelasivat Utajärven Urheilijoiden joukkueissa.⁵⁰⁶

Jääkiekkoa ryhdyttiin myös harrastamaan uudelleen muutamilla maaseudun paikkakunnilla, joilla 1950-luvun puolivälissä noussut alkuinnostus oli lamautunut. Pyhäjokilaakson alueella Oulaisissa ja Haapavedellä alettiin keskustella jääkiekkotoiminnan herättämisestä henkiin 1960-luvun puolivälissä.⁵⁰⁷ Käytännön toimintaan suunnitelmat heijastuivat syystalvella 1966, jolloin paikkakuntien keskusurheilukenttien yhteyteen rakennettiin uudet jääkiekkokaukalot. Oulaisissa kaukalon rakentamisesta vastasi kokonaan kunta. Haapavedellä puolestaan kunta järjesti kaukalohankkeelle välttämättömän rahoituksen, mutta rakentaminen tapahtui talkootyönä. Pelialueiden valmistumisen myötä jääkiekkoharrastus pääsi käynnistymään molemmilla paikkakunnilla talvella 1967.⁵⁰⁸ Oulaisten pohjoispuolella sijaitsevalle Vihannin kirkonkylälle ensimmäinen jääkiekkokaukalo pystytettiin saman vuoden kevättalvella. Pyhäjoella jäädytettiin samoihin aikoihin jääkiekon pelialue keskikoulun kentälle, mutta kaukalo jätettiin rakentamatta.⁵⁰⁹

Oulaisten Huima perusti jääkiekkojaoston syystalvella 1966 ja ilmoittautui Suomen Jääkiekkoliittoon tammikuussa 1967. Huima alkoi aktiivisesti juurruttaa jääkiekkoilua paikkakunnalle järjestämällä jääkiekkokursseja ja -harjoituksia, seuran sisäisiä otteluja ja tekniikkakilpailuja. Oulaisten Huiman joulukuussa 1968 pidetyssä vuosikokouksessa todettiin monien urheiluseurojen ottaneen yhteyttä Huimaan ystävyysottelujen pelaamiseksi, mutta oulaistelaiset olivat joutuneet kieltäytymään tarjouksista, koska heillä ei ollut varaa täydellisen jääkiekkovarustuksen hankkimiseen. Talousvaikeuksista huolimatta seura päätti jatkaa jääkiekkotoimintaa erityisesti nuorten parissa. Huiman voimakkain jääkiekkoaktiiviteetti heikkeni kaukalon valmistumisen jälkeisen alkuhuuman haihduttua, mutta jääkiekko säilyi kuitenkin seuran ohjelmassa.⁵¹⁰

⁵⁰⁶ Kaleva 12.2.1966, 14.10.1966, 11.1.1968, 17.2.1969.

⁵⁰⁷ Pyhäjokiseutu 9.1.1964, 25.9.1965.

⁵⁰⁸ Pyhäjokiseutu 12.11.1966, 23.11.1966, 4.1.1967.

⁵⁰⁹ Pyhäjokiseutu 15.2.1967, 1.3.1967.

⁵¹⁰ Vuosi-ilmoituskortit 1967. SVULPPpA Ebe:6. OMA; Vuosi-ilmoituskortit 1968–1969. SVULPPpA Ebe:7. OMA; Vuosi-ilmoituskortit 1970. SVULPPpA Ebe:8. OMA; Kaleva 19.12.1966; Pyhäjokiseutu 21.1.1967, 25.1.1967; Kaleva 30.1.1967; Pyhäjokiseutu 15.2.1967, 18.2.1967,

Haapavedellä jääkiekkoilua ei sen sijaan vielä ryhdytty edistämään seuratasolla, vaan toiminta oli varsin vapaamuotoista harrastustoimintaa. Tätä eroavaisuutta naapuruskuntien välillä kuvastaa hyvin se, että Haapaveden Urheilijat ei vielä perustanut jääkiekkojaostoa eikä ilmoittautunut Suomen Jääkiekkoliittoon 1960-luvun loppuvuosina. Myöskään Vihannissa ja Pyhäjoella urheiluseurat eivät ottaneet jääkiekkoilua ohjelmaansa, vaikka paikkakuntien nuoret olivat innostuneita uudesta jääpelistä.⁵¹¹ Näin ollen Oulaisista, missä Oulaisten Huima ryhtyi päättäväisesti järjestämään jääkiekkotoimintaa, voidaan pitää Pyhäjokilaakson jääkiekkoilun keskuksena 1960-luvun lopulla.

Kuusamoon perustettiin syksyllä 1966 uusi urheiluseura Kuusamon Pallo-Karhut, joka otti hoitaakseen Kuusamon Erä-Veikkojen lajivalikoimassa olleet palloilulajit. Tämä merkitsi myös Kuusamon seuratasoisen jääkiekkoilun siirtymistä Pallo-Karhujen alaisuuteen. Uusi palloiluseura liittyi Suomen Jääkiekkoliittoon välittömästi perustamisensa jälkeen. Pallo-Karhut aloitti jääkiekkoharjoitukset miehille sekä alle 14- ja 16-vuotiaille junioreille jo syystalvella 1966. Pallo-Karhujen edustusjoukkue osallistui kaudella 1966–1967 perussarjaan hyvällä menestyksellä, mutta seuraavina vuosina kuusamolaiset keskittyivät pääasiassa juniorityöhön. Nuorten jääkiekkoilu kehittyikin Kuusamossa varsin laajamittaiseksi, sillä Pallo-Karhuilla oli joukkueita niin A-, B- kuin C-juniorienkin ikäluokissa. Ilmeisesti Kuusamon syrjäisen sijainnin vuoksi ottelut muita seuroja vastaan jäivät kuitenkin vähäisiksi.⁵¹² Pallo-Karhujen nuorisotoiminta kasvoi entisestään talvella 1969, jolloin seura aloitti kenties Oulun Kärppien esimerkin innoittamana nappulasarjan C- ja D-junioreille. Samana talvena myös Pallo-Karhujen edustusjoukkue aktivoitui pelaamaan yksittäisiä piirisarja- ja ystävyysotteluja.⁵¹³

Kuusamon tavoin Koillismaalla sijaitsevalle Taivalkoskelle rakennettiin jääkiekkokaukalo syystalvella 1966. Kaukalo houkuttelikin runsaasti taivalkoskelaisia nuoria jääkiekon pelailuun, mutta paikkakunnan urheiluseurat eivät kuitenkaan innostuneet orga-

8.3.1967; Kaleva 22.12.1968.

⁵¹¹ Vuosi-ilmoituskortit 1967. SVULPPpA Ebe:6. OMA; Vuosi-ilmoituskortit 1968–1969. SVULPPpA Ebe:7. OMA; Vuosi-ilmoituskortit 1970. SVULPPpA Ebe:8. OMA; Kaleva 30.1.1967; Pyhäjokiseutu 20.1.1968, 8.3.1967.

⁵¹² Kaleva 28.9.1966; Koillissanomat 16.12.1966, 23.12.1966, 9.1.1968, 21.2.1968; Jääkiekkokirja 1967–1968, 63.

⁵¹³ Koillissanomat 14.1.1969, 11.2.1969, 18.3.1969, 15.4.1969.

nisoimaan lajin harrastusta.⁵¹⁴ Taivalkosken naapurikuntaan Pudasjärvelle valmistui kunnallinen jääkiekkokaukalo talvella 1969. Tuolloin Pudasjärven Urheilijat aloitti jääkiekkoharjoitukset nuorille, mutta pudasjärveläiset eivät lähteneet mukaan kilpailutoimintaan. Suomen Jääkiekkoliittoonkaan Pudasjärven Urheilijat ei 1960-luvun loppuvuosina ilmoittautunut.⁵¹⁵

SVUL:n Pohjois-Pohjanmaan piirin jääkiekkojaosto säilyi 1960-luvun jälkimmäisellä puoliskolla Oulun Kärppien ja Raahen Vesan hallinnassa, mutta myös Oulun Palloseuralla ja Pateniemen Urheilijoilla oli säännöllisesti edustajansa seitsemän–kahdeksan miehen muodostamassa jaostossa. Vuonna 1967 myös tuoreen jääkiekkoseuran Kuusamon Pallo-Karhujen Matti Haapaniemi valittiin jaostoon. Seuraavana vuonna jaostoon ei kuulunut jäseniä jääkiekon tulokasseuroista, mutta vuonna 1969 sekä Kuusamon Pallo-Karhuilla että Kiimingin Palloilijoilla oli yksi jäsen hoitamassa piirin jääkiekkoasioita. Tuolloin OPS:n edustajan tilalle jaostoon nousi OTP:n Taito Hailuoto. Oulun Kärppien Jorma Nykänen toimi edelleen SVUL:n Pohjois-Pohjanmaan piirin jääkiekkojaoston puheenjohtajana.⁵¹⁶

TUL:n Oulun piirin jääkiekkojaoston toiminta puolestaan jatkui passiivisena, eikä jaosto pitänyt juurikaan kokouksia. Vuosina 1966 ja 1967 jaosto koostui Koskelankylän Riennon ja Oulun Tarmon jäsenistä.⁵¹⁷ Mielenkiintoista on se, että molempien seurojen jääkiekkoharrastus oli samaan aikaan jokseenkin olematonta: se rajoittui Oulun Tarmon järjestämiin muutamiin juniorien jääkiekkoharjoituksiin syystalvella 1967⁵¹⁸. Vuonna 1968 TUL:n jääkiekkoiluun liittyviä asioita ryhdyttiin toimittamaan neuvotteluteitse SVUL:n alaisissa sarjoissa pelanneiden Raahen Työväen Palloilijoiden ja Pattijoen Tempauksen puheenjohtajien kanssa. Tällöin Koskelankylän Riennon ja Oulun Tarmon jäsenten muodostama jääkiekkojaosto menetti minimaalisenkin merkityksensä. Seuraavana vuonna TUL:n Oulun piirin vuosikokous päätti olla valitsematta jääkiekkojaostoa

⁵¹⁴ Koillissanomat 12.11.1966, 2.12.1966, 15.2.1967.

⁵¹⁵ Kaleva 5.12.1968, 17.1.1969; Vuosi-ilmoituskortit 1967. SVULPPpA Ebe:6. OMA; Vuosi-ilmoituskortit 1968–1969. SVULPPpA Ebe:7. OMA; Vuosi-ilmoituskortit 1970. SVULPPpA Ebe:8. OMA.

⁵¹⁶ SVUL:n Pohjois-Pohjanmaan piirin toimintakertomus 1966. SVULPPpA Dc:2. OMA; SVUL:n Pohjois-Pohjanmaan piirin toimintakertomukset 1967–1968. SVULPPpA Dc:10. OMA; SVUL:n Pohjois-Pohjanmaan piirin toimintakertomus 1969. SVULPPpA Dc:2. OMA.

⁵¹⁷ TUL:n Oulun piirin toimintakertomukset 1966–1967. Suomen Työväen Urheiluliiton Oulun piirin arkisto TULOpA Ca:1. UA.

⁵¹⁸ Kaleva 23.11.1967, 30.11.1967, 30.12.1967.

ja antoi toimialueensa jääkiekkoiluun liittyvät kysymykset Pattijoen Tempauksen jääkiekkojaoston hoidettaviksi.⁵¹⁹

Vuosikymmenen lopulla jääkiekon ottelujen sekä valmennus- ja koulutustilaisuuksien määrä suureni 1960-luvun alkupuolen tilanteeseen verrattuna, joskaan kasvu ei ollut täysin yhtäjaksoista. Rekisteröityjen jääkiekkoerotuomarien määrä nousi vuonna 1966 hienoisesti 46:een, jossa lukemassa se säilyi vuosikymmenen viimeiset vuodet. Oulu ja Raahe olivat yhä Pohjois-Pohjanmaan erotuomaritoiminnan keskuskeskukset, mutta yksittäisiä jääkiekkotuomareita toimi nyt myös maaseutupaikkakunnilla.⁵²⁰

Pohjois-Pohjanmaan jääkiekkoilulle 1960-luvun loppuvuodet olivat kaiken kaikkiaan suotuisaa eteenpäinmenon aikaa: toiminta laajeni harrastajamäärien kasvaessa, olosuhteiden kehittyessä, yleisen suosion lisääntyessä ja taloudellisten edellytysten parantumisessa. Viimeksi mainitun kehitysaskelen osoituksena oli se, että SVUL:n Pohjois-Pohjanmaan piirin jääkiekkojaosto kykeni 1960-luvun jälkimmäisellä puoliskolla joka vuosi taloudellisesti voitolliseen tulokseen.⁵²¹ Seurat puolestaan alkoivat saada lisätuloja muun muassa bingo toiminnasta. Esimerkiksi Oulun Kärpät ja OTP aloittivat bingoiltojen järjestämisen kevättalvella 1969.⁵²²

Myös Pohjois-Ruotsin Norrbottenin jääkiekkoelämä kehittyi 1960-luvun lopulla. Bodenin ja Malmbergetin pelikaudeksi 1965–1966 valmistuneet jäähallit nostivat alueen jääkiekkoilun olosuhteet uudelle tasolle. Kunnat panostivat runsaasti jääkiekon harrastusmahdollisuuksien parantamiseen, mutta esimerkiksi Malmbergetin jäähallin rakentamiseen myös paikallisella Malmberget AIF -urheiluseuralla oli merkittävä osuus kunnan ja LKAB-kaivosyhtiön tarjoaman tuen ohella. Vaikka Norrbottenista ylsi jo monta joukkuetta Ruotsin jääkiekkoilun toiseksi korkeimmalle sarjatasolle, haaveet mestaruussarjaan nousemisesta eivät kuitenkaan vielä toteutuneet.⁵²³ Pohjois-Pohjanmaan jääkiekkoilun huippujoukkue Kärpät oli siis Suomessa lähempänä kansallista kärkeä kuin

⁵¹⁹ TUL:n Oulun piirin toimintakertomus 1968. Suomen Työväen Urheiluliiton Oulun piirin arkisto TULOpa Ca:1. UA; TUL:n Oulun piirin toimintakertomus 1969. Suomen Työväen Urheiluliiton Oulun piirin arkisto TULOpa Db:2. UA.

⁵²⁰ SVUL:n Pohjois-Pohjanmaan piirin toimintakertomus 1966. SVULPPa Dc:2. OMA; SVUL:n Pohjois-Pohjanmaan piirin toimintakertomukset 1967–1968. SVULPPa Dc:10. OMA; SVUL:n Pohjois-Pohjanmaan piirin toimintakertomus 1969. SVULPPa Dc:2. OMA; Sipilä 2001, 13.

⁵²¹ Ibidem.

⁵²² Kaleva 17.2.1969, 1.4.1969.

⁵²³ Ålund 1968, 53, 59, 64.

Norrbotenin parhaat jääkiekkoseurat Ruotsissa. Toisaalta jääkiekkoilun harrastusedellytykset olivat länsinaapurimme pohjoisosassa huomattavasti paremmalla tasolla kuin Pohjois-Pohjanmaalla.

Kullervo Leinonen kirjoittaa *Valkean kaupungin vaiheet* -teoksen Oulun urheilun historiaa käsittelevässä artikkelissaan, että jääkiekko ohitti jääpallon oululaisten talvisena suosikkipelinä 1960-luvun lopulla.⁵²⁴ Leinosen näkemyksen paikkansapitävyyden lopullinen vahvistaminen edellyttäisi perinpohjaista Oulun jääpalloilun historiatieteellistä tutkimusta. Jääpelien voimasuhteet olivat joka tapauksessa muuttumassa: oireellista oli se, että helmikuussa 1967 pelatussa jääpallon mestaruussarjan OPS:n ja OLS:n perinteikkäässä paikallisottelussa oli katsojia vain runsaat 900, kun taas Oulun Kärppien jääkiekon mestaruussarjan avauskotiottelua Tampereen Tapparaa vastaan saman vuoden lokakuussa seurasi noin 1 500 henkilöä.⁵²⁵

Jääkiekkoharrastuksen laajenemiselle Pohjois-Pohjanmaalla vuosina 1966–1969 voidaan ajatella tarjonneen edellytyksiä suurten ikäluokkien⁵²⁶ varttuminen aktiiviseen harrastusvaiheeseen, ihmisten vapaa-ajan lisääntyminen⁵²⁷ ja siihen liittynyt televisioiden voimakas yleistyminen 1960-luvun kuluessa⁵²⁸. Tampereen jäähallissa kevättalvella 1965 pelattujen jääkiekon maailmanmestaruuskilpailujen kattavat televisiolähetykset⁵²⁹ olivat omiaan lisäämään kiinnostusta jääkiekkoilua kohtaan. Oireellista oli se, että esimerkiksi Oulaisissa samaan aikaan järjestettyjen Pyhäjokisuun Nuorisoseurapiirin talvipäivien osanottajakadon suurimpana syynä pidettiin samaan aikaan televisiosta tullutta jääkiekon MM-kilpailulähetystä.⁵³⁰ Ei liene sattumaa, että juuri vuoden 1965 jääkiekkoilun MM-turnausta seuranneina vuosina uudesta jääpelistä innostuttiin toden teolla myös maaseudulla.

⁵²⁴ Leinonen 1987, 279.

⁵²⁵ Kaleva 6.2.1967, 27.10.1967.

⁵²⁶ Vahtola 2003, 359.

⁵²⁷ Heinonen 2008, 111.

⁵²⁸ Heinonen 2008, 117.

⁵²⁹ Kaleva 5.3.1965.

⁵³⁰ Pyhäjokiseutu 20.3.1965.

3.2. Jäähallia aletaan kaivata

3.2.1. Oulun Kärpät Suomensarjan kärkipäässä – OTP lopettaa jääkiekon

Uuden vuosikymmenen ensimmäisinä vuosina Oulun Kärpät jatkoi Pohjois-Pohjanmaan jääkiekkoilun soihdunkantajana. Kaudella 1969–1970 Suomensarjan pohjoislohkossa päädyttiin oululaisjoukkueiden historialliseen kaksoisvoittoon, kun Kärpät oli lohkon paras, ja OTP ylsi toiseksi kerättyään kaksi pistettä vähemmän kuin paikallisvastustajansa. Kuuden joukkueen karsintasarjassa Kärpät ja OTP osoittautuivat kuitenkin heikoimmiksi, ja mestaruussarjapaikka jäi oululaisseuroille haaveeksi. Huomionarvoista oli se, että karsintasarjan keskinäisessä ottelussa Oulun Kärpät hävisi OTP:lle peräti 0–7. Karsintasarjan lopputaulukossa joukkueet keräsivät pisteitä yhtä paljon, mutta Kärpät sijoittui korkeammalle paremman maalieronsa ansiosta. Raahen Vesalle kausi sitä vastoin oli vaikea: raahelaisjoukkue putosi maakuntasarjaan jäätyään Suomensarjan pohjoislohkossa toiseksi viimeiseksi.⁵³¹

Oulun Kärppien laajamittaisen juniorityön tulokset alkoivat näkyä 1970-luvulle tultaessa. Jääkiekkoliitto valitsi Suomen nuorten EM-kilpailujoukkueeseen vuodenvaihteessa 1970 Kärppien puolustajat Seppo Suoraniemen ja Jouko Öystilän sekä hyökkääjä Markku Perkkiön.⁵³² Kärppien puolustajaparin taidot noteerattiin myös Etelä-Suomen mestaruussarjaseuroissa. Jo seuraavana kesänä Jouko Öystilä sai sopimuksen Helsingin Jokereihin, ja Seppo Suoraniemi siirtyi Helsingin Jalkapalloklubin jääkiekkoujoukkueeseen.⁵³³ Pohjois-Suomen seurojen osaksi näytti jäävän pelaajien kasvattajana toimiminen. Seppo Suoraniemi totesikin tilanteen itse Kalevan haastattelussa lokakuussa 1970 muutaman kuukauden Helsingissä vietettyään:

*Helsinkiläisseurojen juniorityö on pientä verrattuna Kärppien toimintaan. Kun tarvitaan pelaajia, suunnataan katseet muualle.*⁵³⁴

OTP päätyi upeasti sujuneen Suomensarja-kautensa 1969–1970 jälkeen yllättävään rat-

⁵³¹ Jääkiekkokirja 1970–1971, 40, 43; Kaleva 28.2.1970.

⁵³² Kaleva 13.12.1969.

⁵³³ Kaleva 12.7.1970, 12.10.1970.

⁵³⁴ Kaleva 12.10.1970.

kaisuun: seura ilmoitti marraskuun 1970 alussa lopettavansa jääkiekkotoimintansa. Päättöksen taustalla olivat pelaajapula, joukkueen maalivahdin Seppo Tapion traumaattinen kuolema muutamaa kuukautta aiemmin ja seuran jalkapallojoukkueen nouseminen mestaruussarjaan kaudeksi 1971. Tässä tilanteessa keskittyminen ainoastaan jalkapalloiluun vaikutti järkevimmältä ratkaisulta. OTP:n riveissä vielä olleet jääkiekkoilijat siirtyivät Oulun Kärppiin ja Oulun Palloseuraan.⁵³⁵ Vaikka OTP:n alle 13-vuotiaiden D-juniorien jääkiekkjoukkue osallistui vielä kertaalleen kaudella 1971–1972 ikäluokkansa piirisarjaan,⁵³⁶ seuran muun jääkiekkotoiminnan alasajo merkitsi sitä, että yksi Oulun ja koko Pohjois-Pohjanmaan jääkiekkoilun merkittävimmistä uranuurtajista oli käytännössä poistunut kaukaloista.

Maakuntasarjan Pohjolan lohkon voitti kaudella 1969–1970 selkeällä marginaalilla Oulun Palloseura. Pateniemen Urheilijat, Pattijoen Tempaus ja Raahen Vesan reservimiehistö joutuivat tunnustamaan OPS:n ohella paremmikseen myös kemiläisen Karihaaran Tenhon ja Rovaniemen Työväen Palloilijat. Oulun Palloseura hallitsi myös Suomensarjan karsintalohkoon voitettuaan Jyväskylän Palloilijat ja pelattuaan tasan Kokkolan Hermeksen kanssa. Näiden suoritustensa ansiosta oululaisjoukkue nousi seuraavaksi kaudeksi Suomen jääkiekkoilun toiseksi korkeimmalle sarjatasolle. Perussarjaan Pohjois-Pohjanmaalta osallistui vain Oulun Kärppien kakkosjoukkue, joka sijoittui lohkonsa kolmanneksi.⁵³⁷

Kaudella 1970–1971 Pohjois-Pohjanmaan kunniaa kuusijoukkueisessa Suomensarjan pohjoislohkossa puolustivat Oulun Kärpät ja Oulun Palloseura. Kärpät sijoittui lohkon kolmanneksi, mutta OPS jäi sarjan pohjalle tasapistein Jämsänkosken Ilveksen kanssa. Putoajajoukkue selvitettiin OPS:n ja Jämsänkosken Ilveksen välisessä uusintaottelussa, joka päättyi jämsänkoskelaisjoukkueen 7–2-kotivoittoon. OPS:n kohtalona oli putoaminen maakuntasarjaan.⁵³⁸ Oulun Kärpät menetti kauden jälkeen taas yhden parhaan pelaajansa Etelä-Suomeen, kun Veikko Torkkeli siirtyi Tampereen Tapparaan.⁵³⁹

Maakuntasarjan Pohjolan lohkossa Raahen Vesa oli ylivoimainen, ja joukkue onnistui

⁵³⁵ OTP ry:n toimintakertomus 1970. OTPA Db:1. OMA; Kaleva 7.11.1970, 22.11.1970, 25.11.1970.

⁵³⁶ Kaleva 10.11.1971, 20.1.1972.

⁵³⁷ Jääkiekkokirja 1970–1971, 47, 51; Kaleva 1.3.1970.

⁵³⁸ Jääkiekkokirja 1971–1972, 47; Kaleva 22.2.1971.

⁵³⁹ Kaleva 2.10.1971.

palaamaan Suomensarjaan kukistettuaan tasaisen karsintasarjan uusintaottelussa Lieksan Hurtat maalein 10–4. Muut pohjoispohjalaiset joukkueet Pateniemen Urheilijat ja Pattijoen Tempaus sen sijaan olivat maakuntasarjalohkonsa peränpitäjinä. Perussarjan neljän joukkueen muodostamassa ykköslohkossa pelasi neljä seuraa Pohjois-Pohjanmaalta. Ensimmäistä kertaa sarjatoimintaan osallistunut TUL:oon kuulunut Koskelankylän Riento sijoittui lohkossa toiseksi ennen Raahen Vesan ja Oulun Kärppien kakkosjoukkueita.⁵⁴⁰

Pohjois-Pohjanmaan menestyksekkäimmiksi jääkiekkoseuroiksi vakiintuivat kausina 1971–1972 ja 1972–1973 Oulun Kärpät ja Raahen Vesa, jotka olivat tuolloin maakunnan ainoat joukkueet Suomensarjassa. Oulun Kärpät sijoittui kaudella 1971–1972 lohkonsa kolmanneksi ja vuotta myöhemmin oululaisjoukkue voitti lohkonsa. Tämä toi Kärpille paikan kevään 1973 mestaruussarjan karsintasarjaan. Kärpät pelasi varsin hyvin yltäen kolmanneksi kuuden joukkueen karsintasarjassa. Se ei kuitenkaan riittänyt tuomaan oululaisille paikkaa mestaruussarjasta, sillä ainoastaan karsintojen voittaja Rauman Lukko nousi maamme jääkiekkoilun korkeimmalle sarjatasolle. Raahen Vesa puolestaan oli Suomensarjan pohjoislohkon alemmaa keskitasoa.⁵⁴¹ Oulun Kärppien tehokas junioritoiminta sai syksyllä 1973 suurimman siihenastisen tunnustuksensa, kun Suomen Jääkiekkoliitto valitsi peräti 11 Kärppien nuorta jääkiekkoilijaa juniorimaa-joukkueisiin.⁵⁴²

Maakuntasarjan Pohjolan lohkossa pelasivat kaudella 1971–1972 oululaisseurat Pateniemen Urheilijat ja OPS, joista pateniemeläiset osoittautuivat paremmiksi. Lohkon kärkisijan vei kuitenkin Karihaaran Tenho oululaisten jäätyä toiseksi ja kolmanneksi. Perussarjassa Koskelankylän Riento onnistui peräti voittamaan lohkonsa kahden pisteen erolla ennen toiseksi tullutta sarjapeleihin uutena seurana mukaan tullutta Saloisten Kiekkoa. Koskelankylän Riento kuitenkin lopetti jääkiekkotoimintansa vuonna 1973, eikä seura siten jatkanut lupaavasti alkanutta taivaltaan jääkiekon alasarjoissa. Pattijoen Tempaus sijoittui viisijoukkueisessa lohkossa neljänneksi. Kaudella 1972–1973 maakuntasarjan Pohjolan lohkon voitti selkeästi OPS, joka raivasi tiensä seuraavan kauden Suomensarjaan. Saloisten Kiekko sijoittui jälleen toiseksi, mutta tällä kertaa sarjaporras-

⁵⁴⁰ Jääkiekkokirja 1971–1972, 50, 54.

⁵⁴¹ Jääkiekkokirja 1972–1973, 57; Jääkiekkokirja 1973–1974, 42, 49; Kaleva 9.3.1973.

⁵⁴² Kaleva 27.10.1973.

ta ylempänä. Pateniemen Urheilijat jäi lohkon neljänneksi, mutta onnistui kuitenkin turvallisella piste-erolla välttämään viimeisen sijan. Perussarjan kakkoslohko oli kolmen Pohjois-Pohjanmaan joukkueen taistelutanner: maakunnan kolmikon parhaaksi osoittautui Pattijoen Tempaus ennen Kuusamon Pallo-Karhuja ja sarjaottelujen debytanttia Haapaveden Urheilijoita. Vaalan Karhu puolestaan pelasi perussarjan kolmoslohkossa, jossa vaalalaiset eivät pärjänneet kainuulaisille vastustajilleen.⁵⁴³

Piirisarjoja hallitsi 1970-luvun alussa melkoisen suvereenisti Oulun Kärpät: esimerkiksi vuosina 1972 ja 1973 Kärpät voitti piirinmestaruuden niin miesten sarjassa kuin kaikissa nuorten ikäluokissakin. Vuonna 1971 Kärppien täydellistä dominointia hillitsi B-juniorien piirisarjan voiton meneminen Pateniemen Urheilijoille. Vuonna 1970 piiritasolla menestyivät Kärppien ja Pateniemen Urheilijoiden lisäksi Oulun Palloseura ja Utajärven Urheilijat, joille menivät miesten I ja II luokan piirisarjojen voitot.⁵⁴⁴ Myös Oulun Kärppien oma juniorien kilpailutoiminta jatkui edelleen aktiivisena. Kärppien kaupunginosajoukkueetittelivät keskinäisestä paremmuudesta niin C-, D- kuin E-juniorienkin sarjoissa.⁵⁴⁵

Oulun Kärppien ja Raahen Vesan kotiotteluja Suomen jääkiekkoilun toiseksi korkeimmalla sarjatasolla Suomensarjassa seurasi yleensä noin 500–1 000 katsojaa. Kevättalvella 1973 Kärppien mestaruussarjakarsintojen Oulussa pelattuja otteluja innostui monesti seuraamaan peräti 2 000–3 000 jääkiekon ystävää. Yleisömääriin vaikuttivati merkittävästi paitsi ottelujen ennakoasetelmat myös sääolosuhteet. Kovilla pakkasilla jännittäväksikin ennustettua ottelua saattoi uskaltautua katsomaan vain alle 300 henkilöä.⁵⁴⁶

Sarjapeleihin tuli siis 1970-luvun ensimmäisinä vuosina mukaan uusia pohjoispohjalaisia joukkueita muutamien 1960-luvun lopulla lajin toimintansa henkiin herättäneiden tai jääkiekkoilun aloittaneiden seurojen, kuten Koskelankylän Riennon, Saloisten Kiekon ja Haapaveden Urheilijoiden, myötä. OTP:n päätös keskittyä ainoastaan jalkapalloiluun

⁵⁴³ Jääkiekkokirja 1972–1973, 57, 62; Jääkiekkokirja 1973–1974, 52, 58; SVUL:n Pohjois-Pohjanmaan piirin toimintakertomus 1973. SVULPPpA Dc:3. OMA.

⁵⁴⁴ SVUL:n Pohjois-Pohjanmaan piirin toimintakertomus 1970. SVULPPpA Dc:2. OMA; SVUL:n Pohjois-Pohjanmaan piirin toimintakertomukset 1971–1973. SVULPPpA Dc:3. OMA; Kaleva 10.3.1970.

⁵⁴⁵ Kaleva 6.1.1970, 21.1.1971, 12.1.1972, 6.1.1973.

⁵⁴⁶ Kaleva 15.12.1969, 26.1.1970, 20.2.1970, 4.1.1971, 20.12.1971, 27.12.1971, 3.1.1972, 7.2.1972, 4.12.1972, 27.12.1972, 22.1.1973, 29.1.1973, 2.2.1973, 5.2.1973, 19.2.1973, 21.2.1973, 26.2.1973, 9.3.1973.

kavensi maakunnan jääkiekkoilun huippua, mutta tarjosi mahdollisuuksia kärjen terävöittämiselle.

3.2.2. Oulun Kärppien E-juniorien Suomen mestaruus luo tulevaisuudenuskoa

Muissa kilpailumuodoissa Pohjois-Pohjanmaalle tuli 1970-luvun alkuvuosina vaihtelevaa menestystä. Historiallisesti merkittävin urotyö oli Oulun Kärppien alle 11-vuotiaiden E-juniorien maaliskuussa 1971 voittama Suomen mestaruus, joka oli ensimmäinen pohjoispohjalaisen seurajoukkueen saavuttama jääkiekon SM-titteli. Kärppien E-juniorit olivat esiintyneet lupaavasti jo vuotta aiemmin sijoittuen vastaavassa turnauksessa neljänneksi.⁵⁴⁷

Vuoden 1971 Suomen mestaruutensa Kärppien E-juniorijoukkue voitti Tampereella pelatussa turnauksessa, jonka loppuottelussa oululaiset päihittivät Savonlinnan Pallokerhon maalein 3–0. Turnauksen pistepörssin voitti Kärppien Reijo Ruotsalainen, joka myös palkittiin kahden ottelun parhaana pelaajana. Yksittäisen ottelun parhaan pelaajan tunnustuksen saivat Kärpistä Ari Kaikkonen ja joukkueen kapteenina toiminut Kari Jalonen.⁵⁴⁸ Kärppien E-juniorien Suomen mestaruus kasvatti odotuksia tulevaisuudelle. Mestarijoukkueen valmentaja Reino Ruotsalainen uskoi, että kuuden–seitsemän vuoden kuluttua seuran edustusjoukkue pystyisi nousemaan mestaruussarjaan ja onnistuisi myös säilymään siellä, mikäli Ouluun valmistuisi pian jäähalli.⁵⁴⁹ Seuraavina vuosina Kärppien E-juniorit sijoittuivat SM-lopputurnauksissa seitsemänsiksi ja neljänsiksi.⁵⁵⁰

Kärppien nuoret jääkiekkoilijat kunnostautuivat myös ulkomailla. Oululaisjoukkue osallistui loppukesällä 1972 Länsi-Saksan Landshutissa pelattuun alle 15-vuotiaiden juniorien suureen kansainväliseen jääkiekkoturnaukseen. Kärppien juniorit sijoittuivat turnauksessa kolmanneksi voittajajoukkue EVL Landshutin ja toiseksi yltäneen Helsingin Jokerien jälkeen. Oululaisten seuraava vierailu Landshutiin elokuussa 1973 tuotti täydellisen tuloksen: Kärpät kukisti turnauksessa kaikki viisi vastustajaansa eli Helsingin

⁵⁴⁷ Jääkiekkokirja 1970–1971, 60–61.

⁵⁴⁸ Jääkiekkokirja 1971–1972, 63–64; Kaleva 8.3.1971.

⁵⁴⁹ Kaleva 8.3.1971.

⁵⁵⁰ Jääkiekkokirja 1972–1973, 79; Jääkiekkokirja 1973–1974, 71.

Jokerit, ruotsalaiset Örnköldsvik SK:n ja Hammarbyn, norjalaisen Furusetin ja isäntäjoukkue EVL Landshutin. Tämä luonnollisesti takasi Kärpille Landshutin kansainvälisen junioriturnauksen mestaruuden.⁵⁵¹

Muissa juniorikilpailuissa Pohjois-Pohjanmaan jääkiekkjoukkueiden menestys jäi heikommaksi. Nuorten mestaruussarjan loppusarjaan Oulun Kärpät onnistui pääsemään vuonna 1970 sijoittuen siinä viidenneksi. Seuraavina vuosina oululaisseuran tie katkesi alkulohkoissa. Vuonna 1972 valtakunnalliset nuorisokilpailut laajenivat myös B-, C- ja D-junioreihin, ja Pohjois-Pohjanmaalta Oulun Kärpät osallistui niihin aktiivisesti. Kevättalvella 1973 Kärpät selviytyi B-juniorien SM-lopputurnaukseen, jossa joukkue oli osallistujista heikoin eli neljäs. Paremmin menestyivät Kärppien C-juniorit, jotka pääsivät ikäluokassaan neljän joukkueen loppusarjaan vuosina 1972 ja 1973. Kevättalvella 1972 Kärpät ylsi hopealle, ja vuotta myöhemmin joukkue toi Ouluun pronssimitalit. Kärppien D-juniorit puolestaan sijoittuivat ikäluokan SM-turnauksessa seitsemänneksi kevättalvella 1972 ja kolmanneksi vuotta myöhemmin.⁵⁵²

Perinteisessä Vierumäen talvileirin C-juniorien jääkiekkoturnauksessa Pohjois-Pohjanmaan piirijoukkue sijoittui vuonna 1970 hienosti neljänneksi, mutta seuraavina vuosina pohjoispohjalaiset eivät selviytyneet jatkoon alkulohkostaan. Henkilökohtaisen osaamisensa ansiosta muutamat maakunnan nuoret jääkiekkoilijat esiintyivät kuitenkin edukseen: Oulun Kärppien Markku Kiimalainen valittiin leirin tähdistöjoukkueeseen vuonna 1970, ja saman kunnianosoituksen sai Kärppien Ilkka Alatalo vuotta myöhemmin. Pelaajien tekniikkamestaruskilpailuissa puolestaan Seppo Pyykkö sijoittui toiseksi vuonna 1971, ja Oulun Kärppien Jouko Kämäräinen voitti koko kilpailun talvella 1972. Seuraavana vuonna Pohjois-Pohjanmaan edustajat Hannu Jalonen ja Jari Karppi sijoittuivat neljänneksi ja viidenneksi.⁵⁵³ TUL:n talviurheilupäivillä Varkaudessa Patti-joen Tempauksen D-juniorit ja Muhoksen Voiton B-juniorit puolestaan kykenivät maaliskuussa 1973 voittamaan keskusjärjestönsä jääkiekkomestaruudet ikäluokissaan.⁵⁵⁴

⁵⁵¹ Kaleva 15.8.1972, 11.8.1973.

⁵⁵² Jääkiekkokirja 1970–1971, 57; Jääkiekkokirja 1971–1972, 59; Jääkiekkokirja 1972–1973, 67–68, 71, 73–75, 77; Jääkiekkokirja 1973–1974, 59, 61–62, 65, 67, 69, 71.

⁵⁵³ Jääkiekkokirja 1970–1971, 63–64; Jääkiekkokirja 1971–1972, 65; Jääkiekkokirja 1972–1973, 80–81; Jääkiekkokirja 1973–1974, 72–73.

⁵⁵⁴ Kaleva 6.3.1973; TUL:n Oulun piirin toimintakertomus 1973. Suomen Työväen Urheiluliiton Oulun piirin arkisto TULOpa DbA:3. UA.

Oppilaitosten SM-cupeihin Pohjois-Pohjanmaan koulut osallistuivat 1970-luvun alussa aiempia vuosia passiivisemmin. Esimerkiksi oppikoulujen jääkiekkocupissa oli maakunnasta mukana joukkueita ainoastaan kerran: Pateniemen yhteiskoulu ja Kuusamon yhteiskoulu vuonna 1972. Joukkueet kohtasivat tuolloin toisensa ensimmäisellä cupkierroksella. Pateniemen yhteiskoulu voitti kamppailun ja eteni lopulta välieriin saakka. Pateniemeläisten pääsyn finaaliin esti kuitenkin Tampereen lyseon joukkue.⁵⁵⁵ SVUL:n Pohjois-Pohjanmaan piirin jääkiekkojaoston puheenjohtaja Jorma Nykänen oli jo vuonna 1970 tympääntynyt maakunnan oppikoulujen pysyttelemiseen kilpailun ulkopuolella:

*Tekisi mieli ”tukistaa” piirimme alueen oppikoulun opettajia siitä, että jääkiekon oppikoulucupissa ei vain näy piirimme alueen koulujen joukkueita, vaikka näillä olisi sijoittumismahdollisuus vaikkapa mitaleille asti.*⁵⁵⁶

Ammattikoulujen jääkiekkocupiin osallistuivat kahdesti Oulun ammattikoulu ja Pohjois-Pohjanmaan keskusammattikoulu, mutta kumpikaan ei yltänyt jatkoon ensimmäiseltä ottelukierrokselta.⁵⁵⁷

Aikuisten Suomen cupia pelattiin vain vuosina 1970 ja 1971. Pohjois-Pohjanmaan joukkueiden esitykset ja osallistumisaktiivisuuskin olivat suhteellisen vaatimattomia. Cup-otteluissa olivat maakunnasta mukana ainoastaan Oulun Palloseura ja Oulun Kärpät. Oulun Palloseura ylsi vuoden 1970 Suomen cupissa välieräotteluun, jonka se hävisi Helsingin Jalkapalloklubin jääkiekkjoukkueelle. Seuraavana vuonna Oulun Kärpät selviytyi kolmannelle kierrokselle, jolla oululaisjoukkue hävisi Helsingin Jokereille maalein 1–17.⁵⁵⁸ Polar-sarja-nimellä tunnettu Pohjois-Suomen cup ei sekään saanut enää 1970-luvulla paljon jatkoa: kilpailumuodon historia päättyi maaliskuussa 1970 pelattuihin edellisenä syksynä alkaneen cupin loppuotteluihin. Sarjan viimeiseksi mestariksi kruunattiin Oulun Kärpät.⁵⁵⁹

⁵⁵⁵ Jääkiekkokirja 1970–1971, 64–66; Jääkiekkokirja 1971–1972, 66–68; Jääkiekkokirja 1972–1973, 82–83; Jääkiekkokirja 1973–1974, 74–76.

⁵⁵⁶ SVUL:n Pohjois-Pohjanmaan piirin toimintakertomus 1970. SVULPPpA Dc:2. OMA.

⁵⁵⁷ Jääkiekkokirja 1970–1971, 66–67; Jääkiekkokirja 1971–1972, 68–69; Jääkiekkokirja 1972–1973, 85; Jääkiekkokirja 1973–1974, 76–77.

⁵⁵⁸ Jääkiekkokirja 1970–1971, 59–60; Jääkiekkokirja 1971–1972, 63–64; Jääkiekkokirja 1972–1973, 81.

⁵⁵⁹ SVUL:n Pohjois-Pohjanmaan piirin toimintakertomus 1970. SVULPPpA Dc:2; Kaleva 10.3.1970.

3.2.3. Kalottimaaottelutoiminta vaikeuksissa

Pohjois-Suomen ja Pohjois-Ruotsin välisten jääkiekon kalottimaaottelujen järjestäminen jatkui edellisten vuosien tavoin epäsäännöllisenä: 1970-luvun alussa kalottimaajoukkueet kohtasivat vain vuosina 1970 ja 1972.

Helmikuussa 1970 jääkiekon kalottimaaottelutapahtuma toteutettiin Rovaniemellä. Todennäköisesti järjestäjäpaikkakunnan vuoksi Pohjois-Suomen joukkueisiin valittiin useita rovaniemeläisiä pelaajia, mutta useimmat joukkueen pelaajista tulivat toki pohjoispohjalaisista jääkiekkoseuroista. Miesten joukkueessa oli eniten pelaajia Kärpistä ja OTP:stä, mutta mukaan pääsi myös kolme Raahen Vesan edustajaa. OPS sitä vastoin ei antanut pelaajiaan kalottimaajoukkueiden käyttöön, sillä seurassa haluttiin keskittyä täysipainoisesti Suomensarjan karsintaotteluihin. Pohjois-Suomen nuorten kalottimaajoukkueeseen useimmat pelaajat tulivat Oulun Kärpistä, mutta mukana oli myös muutamia Raahen Vesan, Pateniemen Urheilijoiden ja Rovaniemen Työväen Palloilijoiden jääkiekkoilijoita. Pohjois-Ruotsi valitsi miehistöihinsä pelaajia useista Norrbottenin piirin joukkueista.⁵⁶⁰

Rovaniemen kalottimaaottelutapahtumassa Pohjois-Suomen nuoret yllättivät ruotsalaiset molemmissa otteluissa 4–2- ja 5–4-voitoillaan. Miesten joukkueemme sen sijaan kärsi kokonaisottelussa murskatappion 1–12- ja 1–5-lukemin. Kalevaan kalottimaaotteluista kolumnin kirjoittanut Simo Vuorivirta ei kuitenkaan ollut huolestunut Pohjois-Suomen miesten selkeistä tappiolukemista, vaan piti niitä yhteensattumien ja kieltäytymisten seurauksina. Nuorten hyvien esitysten hän uskoi heijastuvan lähitulevaisuudessa myös miesten peliotteisiin.⁵⁶¹

Maaliskuussa 1971 Pohjois-Ruotsin uudessa Luulajan jäähallissa pelattaviksi suunnitellut jääkiekon kalottimaaottelut peruuntuivat, koska Pohjois-Suomi luopui osallistumisestaan jääkiekkoseurojen ja urheilun piirijärjestöjen taloudellisten vaikeuksien vuoksi. Ratkaisevana esteenä pidettiin sitä, että opetusministeriö ei ollut pariin vuoteen myöntänyt avustuksia Pohjois-Suomen kalottieurheilutoiminnalle.⁵⁶² Pohjoissuomalaisten vetäy-

⁵⁶⁰ Kaleva 15.2.1970

⁵⁶¹ Kaleva 22.2.1970, 23.2.1970.

⁵⁶² Kaleva 10.3.1971.

tymiseen kaatunut Luulajan kalottimaaottelutapahtuma toteutui kuitenkin vuoden kuluttua. Pohjois-Suomen joukkueet saivat Luulajan jäähallissa kylmää kyytiä: miehet hävisivät 6–11- ja 2–7- lukemin, ja nuoret kokivat tappion maalein 2–15 ja 5–11.⁵⁶³

Kalottimaaottelutoiminnan vaikeudet eivät merkinneet kansainvälisten kontaktien heikkenemistä. Oulun Kärpät otteli edelleen aktiivisesti pohjoisruotsalaisia joukkueita vastaan ennen sarjapeliä alkamista. Esimerkiksi pelikauden 1969–1970 edellä Kärpät teki Pohjois-Ruotsiin kolme erillistä ottelumatkaa. Pohjois-Ruotsin jäähalleista Kärpät haki paitsi ottelukokemusta myös jäätuntumaa. Vastaavasti seuraavana syksynä useita ruotsalaisia joukkueita kävi pelaamassa Oulussa. Myös Oulun Palloseura ja Raahen Vesa kohtasivat pohjoisruotsalaisia seuroja toisinaan, mutta selkeästi harvemmin kuin Kärpät. Varsinkin Kärpät kykeni ajoittain loistokkaiisiin esityksiin ruotsalaisjoukkueita vastaan: esimerkiksi lokakuussa 1971 Luleå SK joutui tunnustamaan Kärpät paremmikseen hävittyään Oulussa maalein 3–11. Toisaalta rumia tappiolukemiakin syntyi aika ajoin: pohjakosketuksena oli Bodens BK:n Oulusta hakema 12–1-voitto syksyllä 1970. Raahen Vesakin innostui vierailemaan Pohjois-Ruotsissa syyskuussa 1971. Tuomisina Malmbergetin jäähallissa paikallista Malmberget AIF -joukkuetta vastaan pelatuista otteluista olivat 2–9- ja 4–12-häviöt.⁵⁶⁴

Pohjois-Ruotsi ei ollut 1970-luvun alussa ainut ulkomainen kohde, josta pohjoispohjalaiset jääkiekkoilijat hakivat kansainvälistä ottelukosketusta. Raahessa vieraili maaliskuussa 1970 neuvostoliittolaisen ystävyyskaupunki Tsherepovetsin kaupunkijoukkue, joka pelasi kaksi ottelua Raahen kaupunkijoukkuetta vastaan. Venäläiset osoittautuivat taitavammiksi voitettuaan kohtaamiset tuloksin 5–3 ja 7–5.⁵⁶⁵

Kokonaan uutena jääkiekkoyhteistyön suuntana nousi esille vuonna 1971 Puola. Kansakäyminen puolalaisten kanssa alkoi keväällä 1971, kun Raahen Vesa matkusti Puolaan kahdeksanpäiväiselle ottelumatkalle. Puolassa raahelaiset kohtasivat maan mestaruussarjassa pelanneen Torun Pomorzan -joukkueen. Isännät voittivat tekojäärädällä pelatun ottelun maalein 6–2. Puolalaiset olivat kiinnostuneita vastavierailusta, ja joukkue saapuikin Raahen jo saman vuoden joulukuussa. Torun Pomorzan pelasi Raahessa yhden

⁵⁶³ Kaleva 11.3.1972, 12.3.1972.

⁵⁶⁴ Kaleva 8.10.1969, 12.10.1970, 21.9.1971, 24.10.1971, 25.10.1971.

⁵⁶⁵ Kaleva 8.3.1970, 9.3.1970.

ottelun, jonka Raahen Vesa kykeni voittamaan 8–6-lukemin. Myös Oulun Kärpillä oli samana vuonna oma Puolan-kontaktinsa, kun joukkue matkusti Puolan Łódziin loka-kuun alussa. Łódzissa Kärpät harjoitteli paikallisessa jäähallissa ja pelasi kahdesti Łódzki Klub Sportowy -joukkuetta vastaan. Huomattavan nopeasti luistelleet puolalaiset voittivat ottelut 7–5- ja 5–2-tuloksin Kärppien voimakkaista taklauksista huolimatta. Puolalaisseura ilmoitti halustaan pelata tulevaisuudessa myös Oulussa, mutta edellytti ottelujen toteuttamista jäähallissa.⁵⁶⁶ Łódzki Klub Sportowy ottikin Kärppiin yhteyttä kesällä 1972 otteluista sopimiseksi. Kärpät joutui kuitenkin vastaamaan puolalaisille, että Oulussa ei vielä ollut jäähallia, mutta sen toivottiin valmistuvan seuraavan vuoden syksyksi, jolloin ottelut voitaisiin suorittaa.⁵⁶⁷

Joulukuussa 1971 Oulussa kävi sangen eksoottisia jääkiekkovieraita, kun Suomenkiertueella ollut Japanin A-maajoukkue haastoi myös Oulun Kärpät. Oululaisjoukkue voitti omiin Sapporon olympialaisiin valmistautumassa olleet japanilaiset tasaisessa ottelussa niukasti maalein 6–5. Oulun Keskuskiekkoradalla pelattua ottelua häiritsi voimakas lumimyrsky, minkä vuoksi katsojia kentän laidalle saapui vain 463. Japanilaispelaajat kyselivätkin ihmeissään oululaisilta pelipaikan olosuhteet nähtyään: ”Eikö teillä tosiaan ole kattoa pään päällä?” Japanilaisten pyydettyä ottelun aikana kirkkaampaa valaistusta pyyntöön vastattiin, mutta hieman myöhemmin kenttä pimeni hetkeksi valaistusjärjestelmän ylikuormituksen vuoksi. Peliä päästiin kuitenkin jatkamaan jonkin ajan kuluttua.⁵⁶⁸

Pohjois-Pohjanmaan jääkiekkoilun kansainvälisen suhdetoiminnan voidaan todeta kehittyneen 1970-luvun ensimmäisinä vuosina, vaikka lajin kalottiyhteistyö oli horjuvaa. Erityisesti Oulun Kärppien ja Raahen Vesan pitkät maa- ja meriteitse toteutetut⁵⁶⁹ Puolan- ja Saksan-matkat olivat konkreettisia osoituksia siitä, että uusien yhteyksien luomiseen oltiin valmiita panostamaan.

⁵⁶⁶ Kaleva 22.4.1971, 12.10.1971, 17.12.1971, 18.12.1971.

⁵⁶⁷ Łódzki Klub Sportowyn kirje Oulun Kärpät 46 ry:lle 20.6.1972. OKA Ea:1. OMA; Oulun Kärpät 46 ry:n kirje Łódzki Klub Sportowylle 12.10.1972. OKA Ea:1. OMA.

⁵⁶⁸ Kaleva 14.12.1971, 22.12.1971.

⁵⁶⁹ Kaleva 12.10.1971; Pokela 1996, 63–64.

3.2.4. Tekojäärata ei riitä – unelma jäähallista nousee

Pohjois-Pohjanmaalla ryhdyttiin 1970-luvulle tultaessa haaveilemaan jäähallin saamisesta Ouluun. Tekojääradan palattua vakituisempaan käyttöön syksyllä 1969 oli luonnollista, että seuraavan edistysaskeleen ottamista ryhdyttiin kaipaamaan. Juuri tällainen ajattelutapa on havaittavissa Simo Vuorivirran Kalevaan elokuun 1969 lopulla Oulun tekojääradasta kirjoittamasta artikkelista.

Kattamaton tekojää on oikeastaan vasta eräänlainen porras: Jäähalleissa pelataan nautittavinta jääkiekkoilua, pelaajat voivat esittää kaiken osaamisensa ja keskittyä ilman sään aiheuttamia hankaluuksia itse peiliin. Suojattomalla radalla tuiskussa ja tuulessa osa pelienergiasta käytetään aivan muuhun kuin kiekkoilemiseen ja sääolosuhteista kärsivät varmasti yhtä paljon pelaajat kuin katsomokin.⁵⁷⁰

Oulun jäähallitoiveille tarjosi suuren ärsykkeen myös se, että Suomeen olivat hieman aiemmin valmistuneet ensimmäiset jäähallit: Tampereen halli otettiin käyttöön vuonna 1965, ja Helsingissä sisätiloihin päästiin vuotta myöhemmin.⁵⁷¹ Kilpailussa Etelä-Suomen jääkiekkokeskusten kanssa ei Oulussa haluttu antaa tasoitusta puutteellisten olosuhteiden vuoksi. Esimerkiksi lokakuun alussa 1969 jääkiekkokauden käynnistyttyä Etelä-Suomessa ja Oulun tekojääradan odotettua vielä jääpeitetään Kalevaan usein jääkiekkoaiheisia artikkeleja kirjoittanut Simo Vuorivirta ilmaisi huolensa siitä, että ”jääkiekkoilullinen kuilu Etelä- ja Pohjois-Suomen välillä on repeämässä yhä ammottavammaksi”.⁵⁷²

Oulussa pidettiin huhtikuun 1970 lopulla Oulun Tekojääratasäätöön ja SVUL:n Pohjois-Pohjanmaan piirin jääkiekkojaoston järjestämä tilaisuus, jossa ylipainehalleja valmistanut suomalainen yritys esitteli ylipaineperiaatteella pystyssä pysyvän jäähallin pienoismallia Oulun kaupungin edustajille. Tilaisuudessa Oulun Tekojääratasäätöön puheenjohtaja Kauko Pesonen painotti jäähallin tarpeellisuutta Oulussa. Hän perusteli jäähallin tärkeyttä paitsi suurten katsojamäärien turvaamisella kovilla pakkasilla myös hallin monipuolisilla jääkiekkoilun ulkopuolisilla käyttömahdollisuuksilla. Oulun Kärppien johdokunnassa samaan aikaan vaikuttanut Pesonen⁵⁷³ totesi kuitenkin avoimesti, että jäähall-

⁵⁷⁰ Kaleva 23.8.1969.

⁵⁷¹ Suomen jäähallit, elektr. dokumentti.

⁵⁷² Kaleva 4.10.1969.

⁵⁷³ Oulun Kärpät 46 ry:n toimintakertomus 1969. OKA Dc:1. OMA.

lihankkeen toteuttaminen ei ollut mahdollista pelkästään säätiöpohjalta, vaan että siihen olisi tarvittu myös yhteiskunnan tukea. Oulun kaupungin lähiajan suunnitelmiin jäähallin rakentaminen ei kuitenkaan kuulunut, ja asian eteenpäin vieminen jäi sillä erää Tekojäästadionsäätiön ja urheiluseurojen vastuulle.⁵⁷⁴

Oulun Tekojäästadionsäätiö jatkoi keväällä ja kesällä 1970 Oulun jäähallihankkeen puolestapuhujana. Kesäkuun alussa säätiö lähetti Oulun kaupunginhallitukselle esityksen jäähallin saamisesta paikkakunnalle. Ehdotuksessaan säätiö piti parhaimpana etenemistapana erityisen jäähalliyhdistyksen perustamista. Tekojäästadionsäätiön esitys sai myönteistä vastakaikua syyskuussa 1970, jolloin Oulun kaupungin urheilulautakunta päätti ehdottaa kaupunginhallitukselle toimikunnan asettamista monikäyttöjäähallin suunnittelua varten. Toimikunnan lähtökohtana olisi saada aikaan halli, joka palvelisi jääkiekkoilun lisäksi jääpalloilua sekä pika- ja taitoluistelua. Monikäyttöjäähallin toivottiin soveltuvan myös muihin urheilulajeihin ja tapahtumakäyttöön.⁵⁷⁵

Oulun kaupunginhallitus perusti jäähallihankkeen esisuunnittelua varten Oulun kylmähallitoimikunnan 18. tammikuuta 1971. Toimikunnan kokoonkutsujaksi nimitettiin Oulun kaupunginhallituksen jäsen, tuolloin Oulun yhteislyseon vararehtorina ja historian vanhempana lehtorina työskennellyt, Martti Ursin⁵⁷⁶. Seitsenmiehisen toimikunnan muista jäsenistä voidaan mainita Oulun Kärppien puheenjohtajaksi edellisenä syksynä noussut Kauko Pesonen⁵⁷⁷, OTP:n johtokunnassa toiminut Veikko Kemi⁵⁷⁸ ja Oulun kaupungin ulkoilu- ja liikuntatoimiston päällikkö Heino Hanski⁵⁷⁹. Marraskuun 1971 alussa kylmähallitoimikunta sai valmiiksi mietintönsä, jossa se esitti rakennettavaksi Ouluun vähintään 8 000 katsojalle riittävää kylmähallia. Toimikunta suositteli jäähallille pysyvää rakenneratkaisua heiveröisen ylipaineperiaatteella toimivan kuplahallin sijaan. Kylmähallitoimikunta muistutti mietinnössään, että jäähalli hyödyttäisi myös muita kuin jääurheilulajien harrastajia kesäkuukausina jään ollessa sulatettuna. Kaupunginhallitus otti mietinnön käsiteltäväkseen, mutta päätyi jättämään sen pöydälle rahoituksen tutkimiseksi perusteellisesti.⁵⁸⁰

⁵⁷⁴ Kaleva 25.4.1970.

⁵⁷⁵ Kaleva 2.6.1970, 5.9.1970.

⁵⁷⁶ Kansanedustajamatrikkeli, elektr. dokumentti.

⁵⁷⁷ Oulun Kärpät 46 ry:n toimintakertomus 1971. OKA Dc:1. OMA.

⁵⁷⁸ OTP ry:n toimintakertomus 1971. OTPA Db:1. OMA.

⁵⁷⁹ Kaleva 2.11.1971.

⁵⁸⁰ Kaleva 19.1.1971, 2.11.1971.

Helmikuussa 1972 Oulun kaupunginvaltuusto kuitenkin varasi määrärahan kylmähallin suunnittelutöihin. Kaupunginhallitus puolestaan asetti hallin suunnittelua varten toimikunnan, jonka kokoonpano oli lähes sama kuin marraskuussa 1971 jäähallihankkeesta mietinnön jättäneen kylmähallitoimikunnan. Oulun kaupungin ulkoilu- ja liikuntatoimiston päällikkö Heino Hanski kertoikin toukokuussa 1972 jäähallihankkeen edistyneen hyvin, ja jäähallin valmistuminen vuosina 1973–1974 vaikutti todennäköiseltä. Kesän ja syksyn 1972 aikana toimikunnan suunnitelmia kuitenkin varjosti kaupunginhallituksen haluttomuus varata määrärahaa jäähallin rakentamiseen. Kaupungin rahoituksen puuttumisen vuoksi myöskään opetusministeriö ei innostunut myöntämään jäähallia varten avustuksia veikkausvoittovaroista.⁵⁸¹

Oulun jäähallihanke oli jo vakavasti uhattuna, kunnes joulukuun 1972 lopulla Oulun kaupunginvaltuusto päätti sisällyttää seuraavan vuoden talousarvioon jäähallin rakentamista varten 400 000 markan eli nykyrahassa runsaan puolen miljoonan euron suuruisen⁵⁸² määrärahan. Kaupunginvaltuusto asetti määrärahan ehdoiksi, että jäähalliprojekti saisi myös veikkausvoittovaroja, hanke ei haittaisi jo aloitettua uuden uimahallin rakentamista, eikä se joutuisi investointiveron alaiseksi. Valtuustokäsittelyssä kaikki eivät kuitenkaan olleet määrärahan myöntämisen kannalla. Esimerkiksi SKDL:n kaupunginvaltuutettu Reino Kiiskinen kyseenalaisti jäähallin rakentamisen samaan aikaan käynnissä olleen uimahalliprojektin kanssa. Määrärahan puoltamista tuki kuitenkin enemmistö valtuutetuista. Jäähallihanketta voimakkaasti ajaneista Oulun kaupunginvaltuutetuista voidaan nostaa esille kylmähallitoimikunnissakin vaikuttanut kokoomuksen Martti Ursin.⁵⁸³

Jäähallihanke näytti saavan jo kunnolla myötätuulta kesällä 1973, kun valtioneuvosto päätti hyväksyä Oulun jäähallille 300 000 markkaa eli reilua 330 000 euroa nykyisessä rahassa vastaavan avustuksen antamisen veikkausvoittovaroista, ja kun varmistui, että investointivero ei koskisi Oulun jäähalliprojektia. Jäähallin lopullinen rakentamispäätös antoi kuitenkin odottaa itseään: syksyllä 1973 kaupunginhallitus käsitteli jäähallikysymystä useampaankin kertaan, mutta päätyi aina jättämään asian pöydälle. Keskeisenä

⁵⁸¹ Kaleva 15.2.1972, 27.5.1972, 24.8.1972, 11.11.1972.

⁵⁸² Nordea Pankin rahanarvonkerroin-laskuri.

⁵⁸³ Kaleva 19.12.1972.

ongelmakohtana oli rahoitus, sillä hallin kustannusarvio nousi jatkuvasti erityisesti inflaation vuoksi. Valtuustoryhmien suhtautuminen jäähallihankkeeseen oli tällä kertaa kuitenkin periaatteessa myönteinen.⁵⁸⁴

Sen sijaan TUL:n Oulun piiri asennoitui jäähallin rakentamiseen kriittisemmin. Julkilausumassaan Kalevassa TUL:n Oulun piirin toiminnanjohtaja Osmo Hekkala totesi lokakuussa 1973 TUL:n oululaisseurojen kannan olevan se, että ennen jäähallin rakentamista tulisi saada valmiiksi uimahalli sekä nuoriso- ja urheilutalo. Urheilutalon nostamista etusijalle ennen jäähallia Hekkala perusteli TUL:n urheiluseurojen keskittymisellä moniin lajeihin. SVUL:n Pohjois-Pohjanmaan piirin jääkiekkojaoston puheenjohtaja Jorma Nykänen puolestaan korosti vastineessaan Hekkalalle tulevan jäähallin palvelevan jääkiekon lisäksi myös muita urheilulajeja. Hän käyttikin kirjoituksessaan jäähallista nimitystä ”monikäyttöhalli”.⁵⁸⁵

Lokakuun 1973 lopulla Oulun kaupunginhallitus käsitteli jäähallin rakentamiskysymystä jo viidennen kerran. Se tuotti viimeinkin ratkaisun: kaupunginhallitus päätti yksimielisesti antaa rakennusvirastolle luvan jäähallin rakennustöiden aloittamiseen. Myönteisen päätöksen taustalla oli riittävän rahoituksen varmistuminen: kaupunki sai jäähallia varten suuret lainat rahalaitoksilta, ja valtio suostui tukemaan hanketta sekä suoralla avustuksella että lainarahalla. Jäähallin paikaksi vahvistettiin Raksilan urheilupuisto juuri rakenteilla olleen uuden uimahallin läheisyydessä. Katsomopaikkoja halliin päätettiin tehdä hieman vähemmän, kuin aiemmin oli suunniteltu: 7 400. Jäähallin uskottiin valmistuvan viimeistään syystalveksi 1974. Rakennustöissä ei kuitenkaan päästy alkuun vielä vuoden 1973 aikana. Rakentamispäätös nosti kuitenkin jääkiekkoilijoiden mielialoja. Esimerkiksi Oulun Kärppien valmentaja Olli Lahtinen totesi, että ratkaisu lopetti monilla pelaajilla aiemmin vallinneen huonojen olosuhteiden aiheuttaman ”rukkaset naulaan”-mentaliteetin.⁵⁸⁶

TAPANI LINTULA pitää tuoreessa Oulun urheilutoimea vuosina 1969–1981 käsittelevässä pro gradu -tutkielmassaan Oulun jäähallihankkeen toteuttamista ennen kaikkea osoituksena ”jääkiekkoilijoiden lobbaustyön onnistumisesta” aikakautena, jolloin yleinen suun-

⁵⁸⁴ Kaleva 29.5.1973, 28.6.1973, 9.10.1973, 10.10.1973, 16.10.1973.

⁵⁸⁵ Kaleva 11.10.1973.

⁵⁸⁶ Kaleva 22.10.1973, 31.10.1973, 26.4.1974.

taus liikuntapaikkarakentamisessa alkoi suosia suuria kansanryhmiä palvelevia kuntoliikuntakohteita kilpaurheilun suorituspaikkojen sijaan.⁵⁸⁷ Lintulan huomio on aiheellinen, mutta jääkiekkoväen lobbausponnistelujen voimakas korostaminen jättää hieman varjoonsa jääkiekkoilun 1960- ja 1970-luvuilla tapahtuneen niin alueellisen kuin valtakunnallisenkin esiinmarssin, vaikka tutkija toki tuo myös jääkiekon yleisen noususuhdanteen esille.

Myös Raahessa alettiin 1970-luvun alussa toivoa jäähallia. Jäähalli tulikin sisällytetyksi vuoden 1973 valmistuneeseen Koivuluodon urheilukeskusalueen pitkän aikavälin yleissuunnitelmaan. Jäähallin tarpeellisuus tiedostettiin kaupungissa laajalti, mutta siitä huolimatta asiassa ei vielä edetty konkreettisempiin keskusteluihin saati päätöksiin.⁵⁸⁸

Varsinkin Oulun jäähallin pitkäksi venyneen suunnitteluvaiheen voidaan arvella aiheutuneen vielä tuoreessa muistissa olleista tekojääratahankkeen taloudellisista ongelmista. Viime kädessä keskeisin varovaisuutta lisännyt tekijä oli se, että toisin kuin tekojääradan tapauksessa, jäähalli oli ennen kaikkea kaupungin toteuttama hanke. Oulun Tekojäästadionsäätiö myönsi alusta lähtien, että jäähallin aikaansaaminen ei onnistuisi ainoastaan säätiön ja urheiluseurojen voimin. Tällöin jäähallihankkeen läpivieminen nopealla aikataululla taloudellisista seurauksista välittämättä ei ollut mahdollista.

3.2.5. Ekspansio pysähtyy – lähes kaikilla saavutetuilla alueilla toiminta kehittyi

Jääkiekon harrastajamäärät kasvoivat Pohjois-Pohjanmaalla edelleen 1970-luvulle tultaessa. Esimerkiksi Oulun Kärpät ilmoitti jatkuvasti seuralla olevan jo yli tuhat jääkiekkoilijaa. Myös maakunnan jääkiekkoilun toisen voimakeskuksen Raahen Vesan jääkiekkoilijamäärä nousi uuden vuosikymmenen alussa 230:n tasolle, mutta laski vuosina 1972 ja 1973 noin 150 pelaajaan.⁵⁸⁹

⁵⁸⁷ Lintula 2013, 31.

⁵⁸⁸ Kaleva 2.1.1973.

⁵⁸⁹ Vuosi-ilmoituskortit 1971. SVULPPpA Ebe:9. OMA; Vuosi-ilmoituskortit 1972–1974. SVULPPpA Ebe:10. OMA.

Oulun Kärppien harrastajamäärien kasvu voidaan selittää vetovoimaisuudella, joka syntyi seuran tehokkaasta junioritoiminnasta ja statuksesta Pohjois-Pohjanmaan jääkiekkoilun ykkösjoukkueena. Raahen Vesan harrastajapotentiaalia puolestaan heikensi se, että Raahen välittömässä läheisyydessä toimi kaksi muutakin jääkiekkoseuraa: Pattijoen Tempaus sekä sarjapelit rohkeasti aloittanut ja Suomen Jääkiekkoliittoon vuonna 1972 liittynyt uusi tulokas Saloisten Kiekko⁵⁹⁰. Molemmilla seuroilla oli 60–80 jääkiekkoilijaa. Oulussa sitä vastoin muiden jääkiekkoa harrastavien urheiluseurojen Koskelankylän Riennon, OTP:n, Oulun Palloseuran ja Pateniemen Urheilijoiden pelaajamäärät olivat Kärppien lukemiin verrattuna marginaalisia. Kärppien asemaa vahvisti entisestään OTP:n jääkiekkotoiminnan lopettaminen marraskuussa 1970⁵⁹¹.

Uuden vuosikymmenen alussa jääkiekkoilun voimakkain ekspansiovaihe Pohjois-Pohjanmaalla oli päättynyt. Jääkiekko ei enää juurikaan tavoittanut uusia alueita, mutta toiminta kehittyi niillä seuduilla, joille jääkiekkoilu oli edeltäneinä vuosina ja vuosikymmeninä levinnyt. Ainut uusi paikkakunta, jossa 1970-luvun alussa käynnistyi järjestäytyneet jääkiekkotoiminta, oli Liminka. Liminkalaiset alkoivat varovaisesti kokeilla uutta jääpeliä kevättalvella 1970. Urheiluseura Limingan Niittomiehet innostui kertaalleen ilmoittautumaan Suomen Jääkiekkoliittoon joulukuussa 1972, mutta seura ei uusiutunut jäsenyyttään tulevina vuosina. Limingan Niittomiehet ei osallistunut jääkiekon sarjatoimintaan, mutta järjesti harjoituksia ja pelasi ystävyysotteluita varsinkin naapurikunnan Tyrnävän Tempausta vastaan. Limingan Ala-Temmeksellä paikallinen urheiluseura Alatemmeksen Vesa otti jääkiekon ohjelmaansa talvella 1972. Seura järjesti 1970-luvun alkuvuosina muutamia harjoitustilaisuuksia ja sisäisiä otteluita. Alatemmeksen Vesa ei kuitenkaan vielä tässä vaiheessa liittynyt Jääkiekkoliittoon.⁵⁹² Kempeleen ja Oulunsalon jääkiekosta innostuneet nuoret puolestaan harrastivat lajia Kärppien juniorijoukkueissa. Esimerkiksi Kärppien nappulaliigajoukkue Hurtissa oli pelaajia Oulun lounaisten kaupunginosien lisäksi myös Kempeleestä ja Oulunsalosta.⁵⁹³

Kiimingissä 1960-luvun lopulla käynnistynyt jääkiekkotoiminta jatkui myös 1970-luvun puolella. Vuonna 1973 lajin harrastusolosuhteet paranivat paikkakunnalla, kun jääkiek-

⁵⁹⁰ Ibidem.

⁵⁹¹ OTP ry:n toimintakertomus 1970. OSPA Db:1. OMA.

⁵⁹² Vuosi-ilmoituskortit 1971. SVULPPA Ebe:9. OMA; Vuosi-ilmoituskortit 1972–1974. SVULPPA Ebe:10. OMA; Kaleva 15.3.1970, 19.2.1972, 24.2.1973.

⁵⁹³ Kaleva 17.12.1972.

kokoukalo valmistui myös Kiimingin kirkonkylälle. Kiiminkiläisten osallistuminen otte-
luihin oli suhteellisen passiivista, mutta talvella 1972 Kiimingin Palloilijoiden alle 9-
vuotiaat F-juniorit pelasivat ikäluokkansa piirisarjassa.⁵⁹⁴ Seuratason jääkiekkoilu kui-
tenkin lopahti Kiimingissä keväällä 1972, kun Kiimingin Palloilijat ilmoitti lakkautta-
vansa itsensä Kiimingin urheiluelämässä käydyn riitelyn ja valtataistelun yhteydessä.
Kiimingin Palloilijoiden puheenjohtaja Yrjö Ervasti ja sihteeri Yrjö Runtti tiedottivat
seuran ratkaisusta katkeransävyisessä kirjoituksessaan Kalevassa:

*KiiPa:n (Kiimingin Palloilijoiden) olemassaoloa, jalka- ja lentopallon
sekä jääkiekon kilpailutoimintaa, on pidetty eräillä tahoilla mätäpaisee-
na Kiimingin liikuntakuvassa. Nyt tämä "mätäpaise" on puhkaistu. Seu-
ran kilpailutoiminta on lakkautettu tarkoitustaan vastaamattomana. - -
Kiimingin Palloilijat ei halua olla riitelemässä siitä, mikä Kiimingin ur-
heilulle on parasta. Hoitakoot Kiimingin liikuntapolitiikan rauhassa Ve-
Po (yksilölajeihin keskittynyt urheiluseura Vesaisen Pojat) ja urheilulau-
takunta yhdessä.⁵⁹⁵*

Kiimingin Palloilijat kuitenkin jatkoi elämäänsä niin sanottuna pöytälaatikkoseurana
vielä vuonna 1973. Seura ilmoitti kyseisen vuoden toimintaansa kuvaavassa vuosi-
ilmoituskortissaan myös jääkiekkoharrastuksestaan.⁵⁹⁶ Käytännön tasolla kiiminkiläis-
seuralla ei kuitenkaan enää vuonna 1973 ollut jääkiekkotoimintaa.⁵⁹⁷

Oulujokivarressa jääkiekkoilu jatkui niin Muhoksella, Utajärvellä kuin Vaalassakin.
Muhoksella organisoidusta jääkiekkoharrastuksesta vastasi talvina 1970 ja 1971 Mu-
hoksen Urheilijat, mutta syksyllä 1971 paikkakunnan jääkiekkoilu siirtyi TUL:oon kuu-
luneen Muhoksen Voiton harteille. Tämä ilmenee hyvin urheiluseurojen SVUL:n Poh-
jois-Pohjanmaan piirille lähettämistä vuoden 1972 vuosi-ilmoituskorteista: Muhoksen
Urheilijat ei enää maininnut mitään jääkiekkoilusta, mutta samana vuonna TUL:n alai-
nen Muhoksen Voitto lähetti piirille ensimmäistä kertaa vuosi-ilmoituskorttinsa ja il-
moitti siinä jääkiekon harrastajistaan. Muhoslaisten kilpailutoiminta oli kuitenkin san-
gen vähäistä rajoittuen satunnaisiin osallistumisiin juniorien piirisarjoihin sekä kunnan
sisäisiin junioriotteluihin.⁵⁹⁸ Utajärvellä ja Vaalassa jääkiekkoilua jatkoivat Utajärven

⁵⁹⁴ Kaleva 14.1.1970, 20.3.1971, 22.2.1972, 26.2.1972, 3.12.1975.

⁵⁹⁵ Kaleva 9.5.1972.

⁵⁹⁶ Vuosi-ilmoituskortit 1972–1974. SVULPPpA Ebe:10. OMA; Kaleva 15.3.1970, 19.2.1972, 24.2.1973.

⁵⁹⁷ Kaleva 1973.

⁵⁹⁸ Vuosi-ilmoituskortit 1971. SVULPPpA Ebe:9. OMA; Vuosi-ilmoituskortit 1972–1974. SVULPPpA

Urheilijat ja Vaalan Karhu. Molemmat seurat uusivat vuosittain jäsenyytensä Suomen Jääkiekkoliitossa. Utajärven Urheilijat ja varsinkin Vaalan Karhu osallistuivat suhteellisen aktiivisesti juniorien piirisarjoihin. Kuten ajankohdan kilpailutoimintaa käsittelevässä luvussa todettiin, Vaalan Karhun edustusjoukkue pelasi kaudella 1972–1973 myös aikuisten perussarjan Kainuun lohossa ilman mainittavaa menestystä. Talvella 1970 sekä Utajärven Urheilijat että Vaalan Karhu ottelivat myös miesten II luokan piirisarjassa. Joukkueiden keskinäinen kohtaaminen päättyi utajärveläisten 10–6-voittoon.⁵⁹⁹

Pyhäjokilaaksossa 1960-luvun jälkimmäisellä puoliskolla uudelleen virinnyt jääkiekkoharrastus jatkui myös 1970-luvun alussa. Urheiluseuratasolla Oulaisten Huima oli edelleen alueen aktiivisin jääkiekkoilun organisoija. Oulaisten Huima uusi Jääkiekkoliiton jäsenyytensä varsin säännöllisesti. Ainoana poikkeuksena oli vuosi 1972, jolloin seura jätti ilmoittautumatta kansalliseen lajiliittoon. Tuolloinkin oulaistelaisseura järjesti innokkaasti jääkiekkoharjoituksia. Syystalvella 1973 Oulaisten Huiman jääkiekkotoiminta laajeni entisestään, kun seura aloitti ”lätkäkoulun” 10–13-vuotiaille. Oulaisten nousevan jääkiekkoinnostuksen ilmentymänä voidaan pitää myös maajoukkuepelaaja Lauri ”Leuka” Monosen Pohjanmaan-kiertueeseen kuulunutta vierailua Oulaisten Osuuskaupan urheiluosastolla marraskuun alussa 1973. Tilaisuus houkutteli paikalle suuren joukon lapsia ja nuoria. Virallisia otteluita Oulaisten Huima ei kuitenkaan vielä 1970-luvun alkuvuosina pelannut.⁶⁰⁰

Myös Oulaisten naapuripaikkakunnalla Haapavedellä harrastettiin jääkiekkoilua, mutta urheiluseura Haapaveden Urheilijat otti lajin ohjelmaansa vasta talvella 1973.⁶⁰¹ Tuolloin seura myös pelasi ensimmäiset viralliset ottelunsa: miehet perussarjassa ja C-juniorit piirisarjassa. Samana talvena Haapavedellä pidettiin ensimmäiset valmentajakurssit. Syksyllä 1973 Haapaveden Urheilijat käynnisti säännölliset harjoitukset myös B- ja D-junioreille, ja olosuhdeverkosto parani, kun Haapaveden toinen jääkiekkokaukalo rakennettiin talkoovoimin Mieluskylälle. Oulaisten tavoin huippujääkiekkoilija Lauri ”Leuka” Mononen kunnioitti marraskuussa 1973 läsnäolollaan myös Haapavettä, missä hän piti opastustilaisuuden Haapaveden Urheilijoiden jääkiekkojaostolle. Vaikka

Ebe:10. OMA; Kaleva 16.10.1971; Koillissanomat 28.2.1973.

⁵⁹⁹ Ibidem; Kaleva 2.1.1970, 18.1.1970, 15.12.1970, 23.1.1971, 11.12.1971, 10.3.1972, 19.1.1973.

⁶⁰⁰ Vuosi-ilmoituskortit 1971. SVULPPpA Ebe:9. OMA; Vuosi-ilmoituskortit 1972–1974. SVULPPpA

Ebe:10. OMA; Pyhäjokiseutu 2.11.1973, 1.12.1973, 5.12.1973.

⁶⁰¹ Ibidem.

Haapaveden Urheilijat aloitti jääkiekkoilun vasta vuonna 1973, kiinnostus jääkiekkoa kohtaan oli Haapavedellä jo edellisenäkin vuonna siinä määrin laajaa, että paikkakunnalla toteutettiin jo nappulasarja 9–12-vuotiaille junioreille. Haapaveden jääkiekkoilijanalkuja kävi tuolloin opastamassa myös Oulun Kärppien valmentaja.⁶⁰²

Haapaveden itäisessä naapuripitäjässä Kärsämäellä jääkiekosta innostuttiin alkutalvella 1972, mutta paikkakunnan urheiluseurat eivät ottaneet lajia valikoimaansa. Kärsämäelle kuitenkin rakennettiin ja jäädytettiin jääkiekkokaukalo vapaaehtoisvoimin.⁶⁰³ Niin ikään Vihannissa jääkiekkotoiminta jatkui edelleen urheiluseurojen ulkopuolella. Jääkiekkokaukalo oli Vihannissa 1970-luvun alussa yksityinen: kaukalon omisti opettaja M. Olavi Saarinen, joka luovutti sen vihantilaisten nuorten jääkiekkoilijoiden käyttöön. Syksyllä 1972 opettaja Reino Mattanen aloitti paikkakunnalla jääkiekkojuniorien systemaattisen valmentamisen. Jääkiekkojunioreja oli Vihannissa kolme ryhmää: alle 11-vuotiaat, 11–13-vuotiaat ja yli 13-vuotiaat. Ryhmät eivät kuitenkaan osallistuneet sarjatoimintaan, vaan ne keskittyivät ohjattuun harjoitteluun kerran viikossa. Yksityiset järjestöt auttoivat Vihannin jääkiekkojunioreita varustehankinnoissa: esimerkiksi Lions Clubin paikallisyhdistys lahjoitti heille helmikuussa 1973 kymmenkunta paria luistimia ja kahdet maalivahdin varusteet. Vihannin urheilulautakunta asetti syksyllä 1973 tekemässä kuusivuotissuunnitelmassaan yhdeksi tavoitteeksi kunnallisen jääkiekkokaukalon rakentamisen koulukeskuksen yhteyteen vuonna 1975.⁶⁰⁴

Kuusamo jatkoi Koillismaan jääkiekkoilun keskuksena. Urheiluseuratasolla vastuunkantajana oli edelleen Kuusamon Pallo-Karhut, joka järjesti säännöllisesti jääkiekkoharjoituksia ja -otteluja sekä nuorten jääkiekon tekniikkakilpailuja Kuusamossa. Kuusamolaisseura ilmoittautui 1970-luvun alussa säännöllisesti Suomen Jääkiekkoliiton jäseneksi. Myös Kuusamon kouluilla oli laajamittaista jääkiekkotoimintaa. Erityisen innokkaasti jääkiekkoiluun suhtautuneena kouluna voidaan nostaa esille Kuusamon yhteiskoulu, joka pelasi paitsi muita oppilaitoksia, myös Kuusamon Pallo-Karhujen joukkueita vastaan. Ilmeisesti vastustajaseurojen puuttuminen lähialueelta vaikutti siihen, että koululaisjoukkueet ja Pallo-Karhut olivat tiiviissä ottelukontakteissa varsinkin 1970-luvun

⁶⁰² Pyhäjokiseutu 10.11.1971, 5.2.1972, 17.1.1973, 29.8.1973, 1.9.1973; Kaleva 10.10.1973.

⁶⁰³ Pyhäjokiseutu 5.12.1972, 14.3.1973.

⁶⁰⁴ Pyhäjokiseutu 3.2.1973, 7.2.1973, 2.11.1973.

ensimmäisinä vuosina.⁶⁰⁵

Kaudesta 1971–1972 lähtien Kuusamon Pallo-Karhujen joukkueet alkoivat aktiivisemmin osallistua myös sarjaotteluihin muita seurajoukkueita vastaan. Tässä suhteessa tienraivaajana toimi Kuusamon Pallo-Karhujen B-juniorijoukkue, joka tuolloin pelasi ikäluokkansa piirisarjassa. Pallo-Karhujen B-juniorit suoriutuivat piirisarjassa varsin kellovöllisesti kyettyään voittamaan esimerkiksi Vaalan Karhun ja Koskelankylän Riennon. Seuraavalla kaudella myös Pallo-Karhujen edustusjoukkue osallistui miesten perussarjaan.⁶⁰⁶ Selitykseksi Kuusamon Pallo-Karhujen sarjapeleihin mukaan lähtemiselle kaudesta 1971–1972 alkaen voidaan esittää seuran taloudellisten edellytysten paranemista ja aktiivisen harjoittelun sekä kehittyneen jääkiekkotoiminnan luomaa useiden vuosien aikana patoutunutta tarvetta urheilullisen tason mittaamiseen.

Nuorille vuonna 1969 jääkiekkoharjoitukset aloittanut Pudasjärven Urheilijat käynnisti marraskuussa 1970 harjoitukset myös aikuisille, mutta nämä jääkiekkokokeilut eivät vastavalmistuneesta kaukalosta huolimatta johtaneet Pudasjärvellä uuden jääpelin läpimurtoon.⁶⁰⁷ Pudasjärveläiset eivät myöskään ilmoittautuneet Suomen Jääkiekkoliittoon,⁶⁰⁸ mikä heijasti penseää asennoitumista jääkiekkoiluun kohtaan urheiluseuratasolla. Voidaan olettaa, että Pudasjärven Urheilijoiden huomattavan aktiivinen lentopallotoiminta⁶⁰⁹ vei voimavaroja ja mielenkiintoa jääkiekkoiluun panostamiselta.

Ainut Pohjois-Pohjanmaan paikkakunta, jolla jääkiekkoilu merkittävästi hiipui 1970-luvulle tultaessa, oli Siikajoki. Vuonna 1968 jääkiekon aloittanut Siikajoen Sisu ei uudella vuosikymmenellä enää pelannut otteluja, eikä jatkanut jäsenyyttään Suomen Jääkiekkoliitossa.⁶¹⁰ Yhdeksi syyksi jääkiekkoilun kuihtumiselle Siikajoella voidaan arvela sitä, että pienessä kunnassa ei ollut tarpeeksi pelaaja-ainesta joukkueiden kokoon saamiseksi säännöllisesti. Mahdollisesti myös jääkiekossa aktiivisten Pattijoen ja Raahen läheinen sijainti verotti Siikajoen rajallisia harrastajaresursseja.

⁶⁰⁵ Vuosi-ilmoituskortit 1971. SVULPPpA Ebe:9. OMA; Vuosi-ilmoituskortit 1972–1974. SVULPPpA Ebe:10. OMA; Koillissanomat 24.2.1970, 10.2.1971, 2.2.1972, 12.1.1973.

⁶⁰⁶ Koillissanomat 5.2.1972, 1.3.1972, 8.3.1972, 14.2.1973; Jääkiekkokirja 1973–1974, 58.

⁶⁰⁷ Kaleva 13.11.1970.

⁶⁰⁸ Vuosi-ilmoituskortit 1971. SVULPPpA Ebe:9. OMA; Vuosi-ilmoituskortit 1972–1974. SVULPPpA Ebe:10. OMA.

⁶⁰⁹ Ibidem.

⁶¹⁰ Ibidem.

Oulun Kärppien Jorma Nykäsen johtaman SVUL:n Pohjois-Pohjanmaan piirin jääkiekkojaoston enemmistö muodostui vuosina 1970–1973 yhä Oulun Kärppien ja Raahen Vesan edustajista. Kiimingin Palloilijat, Muhoksen Voitto, Oulun Palloseura, Patenien Urheilijat, Saloisten Kiekko ja Vaalan Karhu saivat satunnaisesti yksittäisiä henkilöitä piirin kahdeksan–yhdeksänmiehiseen jääkiekkojaostoon. Huomionarvoista oli Kuusamon Pallo-Karhujen jäsenen puuttuminen jaostosta, vaikka kuusamolaisseuran jääkiekkotoiminta oli huomattavan aktiivista. Kenties Kuusamon Pallo-Karhuilla ei logististen syiden vuoksi ollut halukkaita edustajia osallistumaan useimmiten Oulussa pidettyihin jaoston kokouksiin. SVUL:n Pohjois-Pohjanmaan piirin jääkiekkojaosto kykeni jälleen vuosittain taloudellisesti voitolliseen tulokseen. Pohjois-Pohjanmaan jääkiekkotyö sai vuonna 1970 arvostusta myös valtakunnallisella tasolla Jorma Nykäsen tultua valituksi ensimmäisenä pohjoispohjalaisena henkilönä Suomen Jääkiekkoliiton liittojohtokuntaan. Nykänen jatkoi luottamustehtävässään seuraavinakin vuosina.⁶¹¹

Jääkiekko-otteluja ja lajiin liittyviä harjoitus- ja koulutustilaisuuksia ei SVUL:n toimintakertomuksissa enää vuoden 1971 jälkeen tilastoitu läheskään yhtä kattavasti kuin aiempina vuosina. Vuonna 1970 kyseisiä aktiviteetteja järjestettiin hieman enemmän kuin edeltävän vuosikymmenen viimeisinä vuosina,⁶¹² joten kasvun voidaan arvella jatkuneen seuraavinakin vuosina. Rekisteröityjen jääkiekkoerotuomarien määrä sitä vastoin säilyi ajanjaksolla 1970–1973 ennallaan 46:ssa.⁶¹³ Jääkiekkoilun erotuomaritoiminta kuitenkin kehittyi Pohjois-Pohjanmaalla aluekoulutusjärjestelmän laajentamisen ja systemaattisen tuomaritarkkailun aloittamisen ansiosta.⁶¹⁴

TUL:n Oulun piirin jääkiekkoasiat olivat vuonna 1970 edelleen Pattijoen Tempauksen jääkiekkojaoston hoidettavina, mutta seuraavana vuonna piirijärjestö innostui jälleen perustamaan jääkiekkojaoston. Siihen valittiin Pattijoen Tempauksen jäsenten lisäksi Koskelankylän Riennon edustajia. Vuonna 1972 jaostoon nimitettiin myös Muhoksen Voiton miehiä. Koskelankylän Riennon lopetettua jääkiekkotoimintansa seuraavana vuonna jaosto jäi Pattijoen Tempauksen ja Muhoksen Voiton edustajien harteille. TUL:n Oulun piirin jääkiekkojaoston rooli oli vuosina 1970–1973 samanlainen kuin edellis-

⁶¹¹ SVUL:n Pohjois-Pohjanmaan piirin toimintakertomus 1970. SVULPPpA Dc:2. OMA; SVUL:n Pohjois-Pohjanmaan piirin toimintakertomukset 1970–1973 SVULPPpA Dc:3. OMA.

⁶¹² Ibidem.

⁶¹³ Ibidem.

⁶¹⁴ Sipilä 2001, 14.

läkin vuosikymmenellä: se ei kokoontunut kertaakaan. Piirijärjestön vuosien 1972 ja 1973 toimintakertomuksissa valiteltiin jääkiekon kalleutta syynä siihen, että innostus jääkiekkoilua kohtaan oli TUL:n urheiluseuroissa vähäistä.⁶¹⁵ Jääkiekkojaoston kokoon-
tumattomuuden syynä puolestaan voidaan pitää sitä, että TUL:n Oulun piirissä ei vielä-
kään ollut todellista tarvetta omalle jääkiekkojaostolle, koska lajin kilpailutoiminta oli
yhä pitkälti SVUL:oon kuuluneen Suomen Jääkiekkoliiton ja SVUL:n Pohjois-
Pohjanmaan piirin jääkiekkojaoston alaisuudessa. Oletettavasti myös Koskelankylän
Riennon luopuminen jääkiekkoilusta vuonna 1973⁶¹⁶ heikensi perusteita jääkiekkojaos-
ton toiminnalle.

Pohjois-Ruotsin Norrbottenissa jääkiekkoilun olosuhteet kehittivät edelleen 1970-
luvun alkuvuosina. Luulajaan valmistui jäähalli syksyllä 1970,⁶¹⁷ mikä nosti paikkakun-
nalla merkittävästi kiinnostusta jääkiekkoilua kohtaan. Kun Luleå IFK:n jalkapallojouk-
kue vielä putosi syksyllä 1971 mestaruussarjasta, jääkiekkoilusta tuli yleisömäärillä mi-
tattuna Norrbottenin läänin pääkaupungin suosituin joukkuelaji: kaudella 1971–1972
Luleå IFK:n jääkiekkojoukkueen otteluja Ruotsin toiseksi korkeimmalla sarjatasolla
seurasi keskimäärin 2 923 katsojaa.⁶¹⁸ Norrbottenista ei kuitenkaan edelleenkään yltänyt
joukkueita Ruotsin jääkiekkoilun korkeimmalle sarjatasolle.⁶¹⁹ Jääkiekkoilun alueellisen
ekspansion vaihe vaikuttaa kuitenkin olleen takanapäin Norrbottenissa vieläkin voi-
makkaammin kuin Pohjois-Pohjanmaalla: esimerkiksi vuonna 1972 Ruotsin Urheiluliit-
on Norrbottenin piirin alueella toimi runsaat 100 jääkiekkoseuraa, kun jo kahdeksan
vuotta aiemmin vastaava lukema oli ollut 111.⁶²⁰

Jääkiekkoilun urheilulliset vaatimukset kasvoivat Pohjois-Pohjanmaalla 1970-luvun
alussa ennen kokemattoman suuriksi. Tämän konkreettisenä osoituksena voidaan pitää
sitä, että kahden jääpelin – jääkiekon ja jääpallon – samanaikainen harrastaminen huip-
putasolla ei enää onnistunut. Esimerkiksi jääpallossa maajoukkueeseen 1960- ja 1970-
lukujen vaihteessa noussut OLS:n Matti Alatalo⁶²¹ luopui syksyllä 1971 jääpallosta
kolmen vuoden ajaksi keskittyäkseen jääkiekon pelaamiseen Oulun Kärpissä. Matti Ala-

⁶¹⁵ TUL:n Oulun piirin toimintakertomukset 1970–1973. Suomen Työväen Urheiluliiton Oulun piirin
arkisto TULOpa DbA:3. UA.

⁶¹⁶ SVUL:n Pohjois-Pohjanmaan piirin toimintakertomus 1973. SVULPPa Dc:3. OMA.

⁶¹⁷ Kaleva 14.10.1970.

⁶¹⁸ Wiklund 2000, 75–76.

⁶¹⁹ Svensk Hockey. Tabellerna, elektr. dokumentti.

⁶²⁰ Stark 2010, 251.

⁶²¹ Anttinen 2006, 55.

talo muistelee, että kahden jääpelin osajista jääkiekon valitsi samoihin aikoihin myös Veikko Torkkeli.⁶²²

Jääkiekon urheilullisen tason nouseminen ei kuitenkaan vielä merkinnyt sitä, että Pohjois-Suomessa parhaatkaan pelaajat olisivat ansainneet elantonsa jääkiekkoilemalla. Matti Alatalon mukaan Oulun Kärppien jääkiekkoilijat saivat 1970-luvun alussa pieniä kulukorvauksia, mutta varsinaisia pelaajapalkkioita ei maksettu.⁶²³ Sen sijaan Etelä-Suomen laadukkaimmat mestaruussarjaseurat, kuten tamperelaiset Ilves ja Tappara, mahdollistivat pelaajilleen puoliammattilaisuuden erilaisten PR-tehtävien avulla.⁶²⁴ Esimerkiksi oululainen Veikko Torkkeli viittasi Kalevan haastattelussa Tampereen Tapparassa viettämänsä pelikauden 1971–1972 alla mestaruussarjajoukkueen kokoonpanoon yltämisen tarjoamiin ansaintamahdollisuuksiin:

*Raha on tietysti myös tärkeä vaikutin, sillä vasta harjoituskauden jälkeen valitaan se 25 miehen ryhmä, joka aloittaa SM-sarjan ja samalla pääsee kiinni todelliseen rahapeliin.*⁶²⁵

Pohjois-Pohjanmaalla jääkiekkoilu oli siis 1970-luvun alussa ylimmälläkin tasolla harrastustoimintaa. Siitä huolimatta se vaati pelaajiltaan suurta sitoutumista. Maakunnan parhaille pelaajille Etelä-Suomen korkeatasoisimmat mestaruussarjaseurat tarjosivat otollisempien olosuhteiden ohella mahdollisuuden korkeampaan elintasoon.

3.3. Muutoksia monella rintamalla

3.3.1. Oulun Kärpät Pohjois-Suomen jääkiekon lippulaivana uudessa I divisioonassa

Jääkiekkoilun sarjajärjestelmä koki suuria muutoksia vuosina 1974–1975. Syksyllä 1974 jääkiekkoilun alasarjat Suomensarja, maakuntasarja ja perussarja korvattiin I, II, III ja IV divisioonilla. Vuotta myöhemmin puolestaan mestaruussarjan tilalle perustet-

⁶²² Kaleva 23.10.1971; Matti Alatalon haastattelu. Oulu 8.4.2014.

⁶²³ Matti Alatalon haastattelu. Oulu 8.4.2014.

⁶²⁴ Pohjoisesta tuulee 1972, 36.

⁶²⁵ Kaleva 2.10.1971.

tiin jääkiekon SM-liiga.⁶²⁶ Perinteinen sarjasysteemi oli käytössä viimeisen kerran kaudella 1973–1974. Silloin Oulun Kärpät voitti kahdeksan joukkueen muodostaman Suomensarjan pohjoislohkon yhden pisteen erolla ennen Vaasan Sportia. Raahen Vesa sijoitui lohkoksa neljänneksi, kun taas Oulun Palloseura päätyi toiseksi viimeiseksi. Suomensarjan pohjoislohkon voitostaan huolimatta Oulun Kärpät oli mestaruussarjakarsinnoissa vailla mahdollisuuksia ja jäi lopulta karsintasarjan hännille. Maakuntasarjan pohjoispohjalaisia, keskipohjalaisia ja lappilaisia joukkueita sisältänyt ykköslohko päättyi kaudella 1973–1974 Pattijoen Tempauksen ylivoimaiseen voittoon. Pateniemen Urheilijat ylsi kolmanneksi, ja Saloisten Kiekko neljänneksi ennen kahta lohkon pohjalle jäänyttä lappilaisseuraa. Perussarjaan Pohjois-Pohjanmaalta osallistuivat Kuusamon Pallokarhut ja Haapaveden Urheilijat, joka osoittautui lohkonsa parhaaksi.⁶²⁷

Sarjajärjestelmän uudistaminen alensi joukkuemääriä kullakin sarjaportaalla. Tämä merkitsi sitä, että kauden 1973–1974 alasarjojen lohkovoittajat eivät nousseet seuraavaksi kaudeksi ylemmälle tasolle sarjapyramidissa. Suomensarjan pohjoislohkon Pohjois-Pohjanmaan joukkueista ainoastaan voittajajoukkue Oulun Kärpät kelpuutettiin uuteen valtakunnan laajuiseen yksilohkoiseen I divisioonaan, josta muodostui suomalaisen jääkiekkoilun toiseksi korkein sarjataso. Raahen Vesa ja Oulun Palloseura sitä vastoin löysivät itsensä II divisioonan pohjoislohkosta. Maakuntasarjan lohkonsa suvereeni mestari Pattijoen Tempaus puolestaan palkittiin paikalla kauden 1974–1975 II divisioonassa, ja perussarjalohkonsa voittanut Haapaveden Urheilijat lunasti osallistumisoikeuden III divisioonaan.⁶²⁸

Jääkiekon I divisioonan aloituskaudella 1974–1975 Oulun Kärpät osoittautui keskitason joukkueeksi: oululaisseuran sijoitus kahdeksanjoukkueisessa sarjassa oli viides. I divisioonan voittaneesta Vaasan Sportista Kärpät jäi 21 pistettä. II divisioonan pohjois-, keski- ja eteläpohjalaisten joukkueiden muodostamaa pohjoislohkoa hallitsi Raahen Vesa. Oulun Palloseuran jääkiekkotoiminnan lopettamisen myötä OPS:n sarjapaikan perinyt oululainen uusi jääkiekkoseura Polar-Kiekko sijoittui kolmanneksi, ja Pattijoen Tempaus päätyi neljänneksi. I divisioonan karsintasarjassa II divisioonan pohjoislohkon voittaja Raahen Vesa osoittautui kuitenkin heikoimmaksi ja raahelaisjoukkue säilyi Suomen

⁶²⁶ Kaleva 21.5.1973, 19.2.1974, 16.9.1974, 18.9.1975.

⁶²⁷ Koillissanomat 15.2.1974; Jääkiekkokirja 1974–75, 46, 51, 73, 81.

⁶²⁸ Jääkiekkokirja 1975–76, 46, 55, 61; Kaleva 19.2.1974.

jääkiekkoilun kolmannella sarjatasolla. III divisioonan pohjoislohkossa päädyttiin Pateniemen Urheilijoiden voittoon, kun taas toiset Pohjois-Pohjanmaan joukkueet Haapaveden Urheilijat ja Saloisten Kiekko jäivät peränpitäjiksi. Karsintasarja II divisioonaan osoittautui Pateniemen Urheilijoille liian korkeatasoiseksi, ja oululaisjoukkue jäi III divisioonaan.⁶²⁹

Jääkiekkoilun alimmalla sarjatasolla IV divisioonassa Kuusamon Pallo-Karhut pelasi 1A-lohkossa Kemijärven Urheilijoiden kanssa. Kuusamolaisjoukkue päihitti vastustajansa kahdesti. Vaalan Karhu puolestaan jäi 1B-lohkon tyvipäähän. Kuusamon Pallo-Karhut kohtasi jatkokarsinnoissa 1B-lohkon voittaneen Pyhäjärven Pohdin, joka päätti kuusamolaisten etenemisen.⁶³⁰ Piirisarjoissa puolestaan Oulun Kärpät jatkoi vuosina 1974 ja 1975 täydellistä hallintaansa. Oululaiset kukistivat vastustajansa sekä miesten sarjassa että kaikissa juniori-ikäluokissa.⁶³¹

Oulun Kärppien kotiottelut Suomensarjan pohjoislohkossa kaudella 1973–1974 houkuttelivat katsomoon yleensä 600–1 000 katsojaa. Poikkeuksen muodosti Kärppien ja Vaasan Sportin välinen hegemoniaottelu, jota saapui seuraamaan peräti 2 250 katsojaa. Myös Kärppien taistelu nousemisesta mestaruussarjaan keväällä 1974 kiinnosti oululaisia: jännittävät ottelut keräsivät katsomoon puolisentoista tuhatta henkilöä. Kärppien menetettyä nousumahdollisuutensa yleisö kuitenkin hylkäsi joukkueen, sillä Kärppien viimeistä karsintaottelua Forssan Palloseuraa vastaan seurasi vain noin 200 oululaista. Seuraavalla kaudella Kärppien kotiottelut uudessa I divisioonassa houkuttelivat varsinkin alkuvaiheessa suhteellisen runsaasti oululaisyleisöä: runsaan tuhannen ihmisen katsojaluvut olivat tavanomaisia. Sen sijaan kevätkaudella Kärppien osoittauduttua sarjan keskitason joukkueeksi yleisömäärät laskivat tuhannen alapuolelle.⁶³²

I divisioonan lanseeraaminen kaudella 1974–1975 vahvisti Oulun Kärppien asemaa Pohjois-Pohjanmaan ja koko Pohjois-Suomen jääkiekkoilun lippulaivana. Kärpät kilpaili kirjaimellisesti eri sarjassa kuin toiset pohjoissuomalaiset jääkiekkoseurat. Joukkuemäärän huomattava pienentäminen suomalaisen jääkiekkoilun toiseksi korkeimmal-

⁶²⁹ Jääkiekkokirja 1975–76, 46, 53, 55, 61.

⁶³⁰ Jääkiekkokirja 1975–76, 70.

⁶³¹ SVUL:n Pohjois-Pohjanmaan piirin toimintakertomukset 1974–1975 SVULPPpA Dc:3. OMA.

⁶³² Kaleva 19.11.1973, 11.1.1974, 22.2.1974, 27.2.1974, 13.3.1974, 13.10.1974, 18.11.1974, 13.1.1975, 30.1.1975, 10.2.1975.

la sarjatasolla puolestaan vaikeutti ratkaisevasti muiden pohjoissuomalaisien joukkueiden yltämistä uuteen I divisioonaan.

3.3.2. Arvokkaimmat meriitit juniorikilpailuista

Parhaat saavutukset Pohjois-Pohjanmaan jääkiekkoilulle tulivat vuosina 1974–1975 juniorien mitteloista. Erityismaininnan ansaitsevat Oulun Kärppien D-juniorien kevättalvella 1974 ja C-juniorien vuotta myöhemmin voittamat Suomen mestaruudet. Huomionarvoista on se, että monet molempien mestarijoukkueiden pelaajista, kuten Kari Jalonen ja Reijo Ruotsalainen, olivat kuuluneet jo vuonna 1971 Suomen mestaruuden voittaneeseen lahjakkaaseen Kärppien E-junioriryhmään.⁶³³

Oulun Kärppien D-juniorit saavuttivat SM-tittelinsä maaliskuussa 1974 Vaasan jäähallissa käydyssä lopputurnauksessa. Kärpät kukisti turnauksen loppuottelussa Helsingin Jokerit 4–3-lukemin. Kärppien C-nuorten mestaruus puolestaan ratkesi kevättalvella 1975 Forssan jäähallissa pelatussa lopputurnauksessa, jonka finaaliottelun jatkoajalla oululaiset kukistivat isäntäjoukkue Forssan Palloseuran maalein 4–3. Kärppien alle 9-vuotiaat F-junioritkin suoriutuivat mallikkaasti saavuttaen pronssia ikäluokan epävirallisessa SM-turnauksessa vuonna 1974. Arvokkaana suorituksena voidaan pitää myös Oulun Kärppien Länsi-Saksan Landshutissa järjestetyn junioriturnauksen mestaruuden menestyksellistä puolustamista elokuussa 1974. Myös vuonna 1975 oululaiset esiintyivät Landshutin turnauksessa edukseen sijoittuen kolmansiksi.⁶³⁴

Oulun Kärpät puolusti Pohjois-Pohjanmaan jääkiekkokunniaa myös vanhemmissa juniori-ikäluokissa. Kärppien A-juniorit ylsivät kaudella 1973–1974 neljän parhaan joukkueen kesken pelattuun loppusarjaan, jossa oululaiset sijoittuivat neljänsiksi. Kärppien B-juniorit sitä vastoin eivät selviytyneet jatkoon alkukarsinnoista. Seuraavalla kaudella Kärppien A-juniorit eivät osallistuneet nuorten SM-sarjaan, koska seura halusi keskittyä huolellisesti uuteen miesten I divisioonaan. Kärppien A-juniorit pelasivat kuitenkin nuorten toiseksi korkeimmalla sarjatasolla, jonka loppusarjan voittajana joukkue nousi

⁶³³ Jääkiekkokirja 1971–72, 63–64; Jääkiekkokirja 1974–75, 65–67; Jääkiekkokirja 1975–76, 80–81.

⁶³⁴ Jääkiekkokirja 1974–75, 71; Jääkiekkokirja 1975–76, 80–81; Kaleva 18.3.1974; Kaleva 24.3.1975; Kaleva 13.8.1975.

ikäluokkansa SM-sarjaan. Sen sijaan seuran B-juniorit karsiutuivat yhdeksän joukkueen suorittamassa väliturnauksessa. Kärppien perinpohjaista nuorisotyötä osoitti seuran aktiivinen osallistuminen kaikkiin valtakunnan laajuisiin juniorisarjoihin.⁶³⁵

Perinteisellä C-juniorien Vierumäen talvileirillä Pohjois-Pohjanmaan maakuntajoukkue eteni loppuotteluun vuonna 1974. Tasaisessa finaalissa Hämeen nuoret jääkiekkoilijat osoittautuivat kuitenkin paremmiksi maalein 4–3. Voimasuhteet olivat samat seuraavanakin vuonna: Häme voitti Pohjois-Pohjanmaan loppuottelussa 5–4-tuloksella. Oulun Kärppien Reijo Ruotsalainen valittiin molempina vuosina turnauksen tähdistöjoukkueeseen. Saman seuran Pasi Röppänen sai kyseisen kunnianosoituksen kertaalleen vuonna 1974. Leirin yhteydessä käydyissä henkilökohtaisissa tekniikkamestaruuskilpailuissa Pohjois-Pohjanmaan pelaajat saivat kunniakkaita sijoituksia kymmenen parhaan joukosta.⁶³⁶ TUL:oon kuuluneen Muhoksen Voiton B-juniorijoukkue puolestaan voitti ikäluokkansa pronssimitalin keskusliittonsa jääkiekkoilun lopputurnauksessa.⁶³⁷

Jääkiekon koululaiskilpailuissa pohjoispohjalaisten joukkueiden edustus ja menestys olivat entistä vaatimattomampia. Vuoden 1974 oppikoulucupiin osallistuivat SVUL:n Pohjois-Pohjanmaan piirin toimialueelta ainoastaan Kanta-Kuusamon peruskoulun yläaste ja Vaalan peruskoulu. Kuusamolaiskoulun joukkue eteni toiselle cup-kierrokselle saakka, kun taas vaalalaisten urakka päättyi jo ensimmäiseen otteluun. Vuonna 1975 peruskoulu-uudistuksen myötä Koulu-cup-nimen saaneessa samassa jääkiekon koululaiskilpailussa Vaalan lukion joukkue putosi ensimmäisellä kierroksella. Ammattikoulucupissa ainut Pohjois-Pohjanmaan edustaja Oulun ammattikoulu karsiutui molempina vuosina jatkosta heti avausottelussaan.⁶³⁸

Pohjois-Suomen ja Pohjois-Ruotsin välinen kanssakäyminen jääkiekkoilussa heikkeni entisestään, kun kalottimaaotteluiden toteuttaminen jatkui epäsäännöllisenä. Uutena ilmiönä oli myös seurajoukkueiden välisten kohtaamisten väheneminen. Kalottimaajoukkueet kohtasivat ainoastaan syyskuussa 1975 juuri käyttöönotetussa Oulun jäähallissa. Miesten kalottiottelujoukkue koottiin kokonaan Oulun Kärppien pelaajista. Pohjois-

⁶³⁵ Jääkiekkokirja 1974–75, 53, 56, 59–62, 67, 69; Jääkiekkokirja 1975–1976, 75, 77, 79, 84–85, 87; Kaleva 17.6.1974.

⁶³⁶ Jääkiekkokirja 1974–75, 72–73; Jääkiekkokirja 1975–76, 90–91.

⁶³⁷ Kaleva 26.2.1974.

⁶³⁸ Jääkiekkokirja 1974–75, 81–83; Jääkiekkokirja 1975–76, 92–93.

Suomen nuorten joukkueeseen kelpuutettiin Kärppä-pelaajien lisäksi yhdet jääkiekkoilijat Raahen Vesasta ja oululaisesta Polar-Kiekosta. Kalottimaaottelun ensimmäisenä päivänä Pohjois-Suomen miehet taipuivat ruotsalaisille maalein 3–8, mutta nuoret onnistuivat päihittämään länsinaapurimme yhtä selkein 9–4-lukemin. Toisena ottelupäivänä Pohjois-Suomi oli parempi niin aikuisten kuin juniorienkin otteluissa: miesten voittolukemat olivat 4–2, ja juniorien 13–9. Miesten kokonaisottelun Pohjois-Ruotsi vei kuitenkin nimiinsä ensimmäisen päivän runsaslukuisen voittonsa ansiosta, mutta juniorien kalottimaaottelutapahtuma päättyi suomalaisjuhliin. Oululaisyleisö ei jaksanut innostua jääkiekon kalottimaaottelusta: avauspäivän otteluja seurasi 505 katsojaa, ja päätöspäivän pelejä todisti 665 henkilöä.⁶³⁹

Edellisistä vuosista poiketen myös pohjoispohjalaisten ja pohjoisruotsalaisten seurajoukkueiden väliset ottelut vähenivät. Ainoaksi ottelukosketukseksi jäi Oulun Kärppien ja Luleå IFK:n kohtaaminen Oulun jäähallissa syyskuussa 1975. Se päättyi oululaisjoukkueen riemukkaaseen 7–5-voittoon.⁶⁴⁰

Otteluyhteyden heikkeneminen Pohjois-Ruotsin kanssa ei kuitenkaan tarkoittanut kansainvälisten kontaktien katkeamista. Puolalainen Łódzki Klub Sportowy teki vastavierailun Ouluun tammikuussa 1974, vaikka kaupungissa ei vielä ollut puolalaisseuran aiemmin edellyttämää jäähallia. Puolalaiset hakivat Oulusta voiton 8–4-tuloksella. Oululaiskatsojat eivät innostuneet puolalaistenkaan kohtaamisesta: ottelua seurasi Oulun Keskuskiekkoradalla vain 252 henkilöä.⁶⁴¹ Vuodenvaihteessa 1974 Oulussa vieraili myös länsisaksalaisen EVL Landshutin juniorijoukkue. Kärppien D-juniorit hävisivät saksalaisille maalein 1–4, mutta C-juniorit pakottivat vastustajansa 6–6-tasapeliin.⁶⁴² Uudenvuodenpäivänä 1975 Oulussa puolestaan esiintyi Suomen-kiertueella ollut kanadalaisista intiaaneista muodostettu Bramalea Chinguacousy -juniorijoukkue, joka ratkaisi 8–7-voittonsa ottelun viimeisellä sekunnilla tekemällä maalillaan.⁶⁴³

Raahessa puolestaan kävi maaliskuussa 1974 pelaamassa neuvostoliittolainen Murmankin alueen jääkiekkjoukkue, joka kohtasi muutamilla Raahen Vesan jääkiekkoili-

⁶³⁹ Kaleva 23.9.1975, 28.9.1975, 29.9.1975.

⁶⁴⁰ Kaleva 13.9.1975.

⁶⁴¹ Kaleva 11.1.1974, 12.1.1974.

⁶⁴² Kaleva 2.1.1974, 3.1.1974.

⁶⁴³ Kaleva 18.12.1974, 29.12.1974, 2.1.1975.

joilla vahvistetun Pattijoen Tempauksen. Venäläisryhmä hallitsi ottelua ja voitti sen maalein 7–3.⁶⁴⁴ Itänaapuriiin oli yhteydessä myös Oulun Kärpät, joka maaliskuussa ja huhtikuussa 1975 yritti hankkia itselleen neuvostoliittolaisen valmentajan. Oululaisseura lähestyi asiassa Neuvostoliiton Suomen suurlähetystyä ja Neuvostoliiton kaupallista edustustoa.⁶⁴⁵ Kärppien pyyntö saatettiin Neuvostoliiton jääkiekkoliiton tietoon. Neuvostoliiton jääkiekkoliitto kuitenkin ilmoitti suomentamassani venäjänkielisessä vastauskirjeessään Oulun Kärpille, ettei se pysty tarjoamaan oululaisille valmentajaa, koska Neuvostoliitolla itsellään on suuri tarve jääkiekkovalmentajille.⁶⁴⁶

Oulun Kärppien yritystä palkata jääkiekkjoukkueelleen neuvostoliittolainen valmentaja ei pidä tulkita pelkästään aikakaudelle ominaisen suomettumisen ilmentymäksi. Neuvostoliitto oli 1970-luvulla kiistatta maailman johtava jääkiekkovaltio,⁶⁴⁷ joten valmentusavun pyytäminen itänaapurista oli looginen ratkaisu Suomen korkeimmalle sarjatasolle pyrkineeltä seuralta. Suomalaisista huippujoukkueista Helsingin Jokerit ja Tampereen KooVee olivat jo aiemmin hankkineet venäläisen jääkiekkovalmentajan, mihin Oulun Kärpätkin viittasi Neuvostoliiton Suomen kaupalliselle edustustolle osoittamassaan kirjeessä.⁶⁴⁸

3.3.3. Erikoistumista ja uudistuksia monella tasolla

Pohjois-Pohjanmaan jääkiekkoilussa 1970-luvun alussa tapahtunut alueellisen ekspansioon pysähtyminen ja lajin toiminnan jalostuminen uuden jääpelin jo aiemmin saavuttamilla paikkakunnilla olivat tunnusomaisia kehityspiirteitä myös vuosina 1974 ja 1975. Järjestäytynyt jääkiekkotoiminta ei 1970-luvun puolivälissä valloittanut enää lainkaan uusia alueita. Limingan ja Tyrnävän alueen pienimuotoinen jääkiekkoharrastus pääsi jopa katkeamaan: Alatemmeksen Vesa ei enää vuoden 1976 vuosi-ilmoituskortissaan

⁶⁴⁴ Kaleva 13.3.1974, 14.4.1974.

⁶⁴⁵ Oulun Kärpät 46 ry:n kirje Neuvostoliiton Suomen suurlähetystölle 14.3.1975. OKA Da:1. OMA; Oulun Kärpät 46 ry:n kirje Neuvostoliiton Suomen kaupalliselle edustustolle 10.4.1975. OKA Da:1. OMA.

⁶⁴⁶ Neuvostoliiton jääkiekkoliiton kirje Oulun Kärpät 46 ry:lle 10.5.1975. OKA Ea:1. OMA.

⁶⁴⁷ Forss et al. 1979, 68, 70, 74–78.

⁶⁴⁸ Oulun Kärpät 46 ry:n kirje Neuvostoliiton Suomen kaupalliselle edustustolle 10.4.1975. OKA Da:1. OMA.

maininnut seuralla olleen edellisvuonna jääkiekkotoimintaa.⁶⁴⁹

*Taulukko 7. Jääkiekon harrastajamäärät vuosina 1974–1975 SVUL:n Pohjois-Pohjanmaan piiri ry:lle tietojiaan ilmoittaneissa urheiluseuroissa.*⁶⁵⁰

Urheiluseura	Jääkiekon harrastajat vuoden 1974 lopussa	Jääkiekon harrastajat vuoden 1975 lopussa
Alatemmeksen Vesa	60	ei ilmoittanut
Haapaveden Urheilijat	55	110
Kuusamon Pallo-Karhut	160	150
Muhoksen Voitto	59	ei ilmoittanut
Oulaisten Huima	50	121
Oulun Kärpät	1030	1200
Oulun Polar-Kiekko	130	ei ilmoittanut
Pateniemen Urheilijat	101	95
Pattijoen Tempaus	66	66
Raahen Vesa	145	470
Saloisten Kiekko	70	90
Utajärven Urheilijat	42	30
Vaalan Karhu	51	ei ilmoittanut
YHTEENSÄ	2019	2332

Oulun asema Pohjois-Pohjanmaan jääkiekon asemana vahvistui Kärppien harrastajamäärän yhä noustessa. Oululaisten pelaajien ohella Kärppien juniorijoukkueissa pelasi edellisten vuosien tavoin myös kempeleläisiä ja oulunsalolaisia nuoria. Vuoden 1976 vuosi-ilmoituskortissaan Oulun Kärpät ilmoitti seuralla edellisvuonna olleen jo 1 120 miespuolista jääkiekkoilijaa. Näiden lisäksi Kärpät raportoi 20 nais- ja 60 tyttöjäsenestä, joskin ensimmäiset tyttöjoukkueet seuraan perustettiin vasta vuonna 1977, ja naisjoukkue niinkin myöhään kuin vuonna 1991.⁶⁵¹ Ilmoitetut naishenkilöt olivat ilmeisesti vuo-

⁶⁴⁹ Vuosi-ilmoituskortit 1975. SVULPPpA Ebe:10. OMA; Vuosi-ilmoituskortit 1976. SVULPPpA Ebe:11. OMA.

⁶⁵⁰ Ibidem.

⁶⁵¹ Vuosi-ilmoituskortit 1975. SVULPPpA Ebe:10. OMA; Vuosi-ilmoituskortit 1976. SVULPPpA Ebe:11.

den 1976 alussa perustetun, mutta jo edellisen vuoden puolella epävirallisesti toimintansa aloittaneen, Kärppien Kärpättäret-naisjaoston⁶⁵² jäseniä. Kärppien tyttöjäsenten voidaan arvella olleen seuran nuorimpien ikäluokkien juniorijoukkueissa pelanneita tyttöjä. Oulun Kärppien määrätietoinen panostaminen jääkiekkoiluun huipentui 1970-luvun puolivälissä. Syksyllä 1974 seura lopetti jalkapallotoimintansa edustustasolla, mutta aikoi jatkaa vielä juniorijalkapalloiluun. Tammikuussa 1975 Kärppien jalkapallotoiminta siirrettiin kuitenkin kokonaisuudessaan OLS:n yhteyteen perustetun palloiluseura Olssin alaisuuteen.⁶⁵³

Kärpät ei ollut ainut oululaisseura, joka 1970-luvun puolivälissä tiivistä palloilutoimintaansa. Oulun Palloseura luopui joulukuussa 1974 jääkiekkoilusta keskittyäkseen jalkapalloiluun. OPS:n jääkiekkotoiminnan jatkajaksi perustettiin jääkiekkoilun erikoisseura Polar-Kiekko, joka sai OPS:lta vapautuneen sarjapaikan II divisioonan pohjoislohkosta. Vaikka käytännön tasolla uusi seura pyöritti OPS:n jääkiekkoilua jo syksystä 1974 alkaen, Polar-Kiekkon nimellä tulokasjoukkue debytoi sarjapeleissä vasta tammikuun 1975 lopulla. Teknisesti muutos tapahtui kuitenkin kivuttomasti OPS:n sarjapisteiden yksinkertaisesti siirrettyä Polar-Kiekolle II divisioonan pohjoislohkon 14. ottelukierroksen jälkeen, ja OPS:n nimen poistuttua jääkiekkotilastoista lopullisesti.⁶⁵⁴ Niin Kärppien erikoistumisratkaisulla kuin OPS:n jääkiekkotoiminnan irrottamisella uudeksi Polar-Kiekko-jääkiekkoseuraksi voidaan todeta olleen ennen kaikkea yksi pyrkimys: käytettävissä olleiden voimavarojen entistä tehokkaampi kohdentaminen parhaan mahdollisen menestyksen saavuttamiseksi.

Raahe säilyi Pohjois-Pohjanmaan toisena, mutta selkeästi Oulua pienempänä, jääkiekkokeskuksena. Raahen Vesalla oli vuonna 1974 vain 145 pelaajaa, mutta vuotta myöhemmin seura raportoi peräti 470 pelaajasta. Seuran vuosi-ilmoituskortissaan ilmoittamaan harrastajamäärän erittäin voimakkaaseen kasvuun täytyy sen hetkellisyyden vuoksi suhtautua kriittisesti ja arvella ainakin osan siitä selittyvän tilastointiteknisillä muutoksilla. Raahen alueen muina jääkiekkotoimintaa järjestäneinä seuroina jatkoivat 1970-luvun puolivälissä Pattijoen Tempaus ja Saloisten Kiekko 60–90 jääkiekkoilijan voi-

OMA; Kaleva 26.10.1974; Pokela 1996, 114.

⁶⁵² Pokela 1996, 108.

⁶⁵³ Kaleva 28.11.1974, 11.1.1975.

⁶⁵⁴ Kaleva 12.12.1974, 13.12.1974, 25.1.1975, 27.1.1975.

min.⁶⁵⁵

Oulun naapurikunnassa Kiimingissä organisoitunut jääkiekkoharrastus ei saanut jatkoa 1970-luvun puolivälissä Kiimingin Palloilijoiden käytännössä lopetettua toimintansa keväällä 1972. Vuonna 1974 seura päätti taipaleensa myös virallisesti.⁶⁵⁶ Kiiminkiläisen jääkiekkoilun olosuhteita päätettiin kuitenkin parantaa joulukuussa 1975, jolloin Kiimingin urheilulautakunta hyväksyi täysitehoisen valaistuksen asentamisen Kiimingin kirkonkylän jääkiekkokaukaloon.⁶⁵⁷ Oulujokivarressa jääkiekkoilu sen sijaan jatkui, joskin Muhoksella lajin harrastus katkesi talvella 1974, kun TUL:oon kuuluneen Muhoksen Voiton jääkiekkotoiminta hiipui. Muhoslaiset eivät enää vuoden 1975 toiminnastaan kertovassa vuosi-ilmoituskortissaan maininneet mitään jääkiekkoilusta. Utajärven Urheilijat osallistui aktiivisesti C-juniorien piirisarjaan, ja Vaalan Karhu pelasi miesten perussarjassa ja IV divisioonassa. Vaalan jääkiekkoinnostuksesta kertoo osaltaan myös paikkakunnan koulujen mukanaolo lajin valtakunnallisissa koululaiskilpailuissa.⁶⁵⁸

Pyhäjokilaaksossa Haapaveden Urheilijat oli vuonna 1974 aktiivisin jääkiekkoseura osallistuen miesten perussarjaan ja C-nuorten piirisarjaan. Haapavedellä tuolloin vallinnutta jääkiekkoinnostusta kuvaa hyvin se, että syrjäkylille Ainaliin ja Kytökylään rakennettiin jääkiekkokaukalot talkoovoimin. Myös Oulaisten Huiman jääkiekkoilu kehittyi joulukuussa 1973 aloitetun nuorten lätkäkoulun jatkuttua. Seura laajensi talvella 1974 toimintaansa käynnistettyään harjoitukset C-junioreille. Oulaisten Huima pelasi ensimmäiset ottelunsa maaliskuussa 1974, kun seuran C- ja D-juniorit kohtasivat ystävyysotteluissa Oulaisissa naapurikunta Haapaveden Urheilijoiden joukkueet 300 katsojan edessä. C-juniorien ottelu oli tasainen, mutta viimeisen erän kirinsä ansiosta haapavetiset voittivat pelin maalein 5–3. D-juniorien kohtaamisessa Haapaveden Urheilijoiden joukkue sitä vastoin oli täysin suvereeni 14–0-voitollaan. Jo pari viikkoa myöhemmin Oulaisten Huima saavutti kuitenkin avausvoittonsa jääkiekkoilussa, kun seuran C-juniorit voittivat Haapaveden Urheilijoiden kokeneemmista jääkiekkoilijoista muodos-

⁶⁵⁵ Vuosi-ilmoituskortit 1975. SVULPPpA Ebe:10. OMA; Vuosi-ilmoituskortit 1976–1978. SVULPPpA Ebe:11.

⁶⁵⁶ Vuosi-ilmoituskortit 1975. SVULPPpA Ebe:10. OMA; Vuosi-ilmoituskortit 1976. SVULPPpA Ebe:11. OMA.

⁶⁵⁷ Kaleva 3.12.1975.

⁶⁵⁸ Vuosi-ilmoituskortit 1975. SVULPPpA Ebe:10. OMA; Vuosi-ilmoituskortit 1976. SVULPPpA Ebe:11. OMA; Kaleva 18.12.1974, 15.1.1975, 12.4.1975; Jääkiekkokirja 1974–75, 81–82; Jääkiekkokirja 1975–76, 92–93.

tetun ”vanhojen partojen” joukkueen.⁶⁵⁹

Kaudella 1974–1975 Oulaisten Huima aloitti jääkiekkoharjoitukset myös D-junioreille. Ongelmana oli kuitenkin pula valmentajista: C-junioreilla ei ollut lainkaan valmentajaa, ja D-junioreita ohjasi eräs C-juniorijoukkueen pelaaja. Myös varusteista oli jatkuvasti puutetta. Pientä helpotusta tilanteeseen toi neljän Oulaisissa toimineen pankin helmikuussa 1975 Oulaisten Huiman C-juniorijääkiekkoilijoille antama rahalahjoitus. Pelikokemusta oulaistelaiset saivat lukuisista Haapaveden Urheilijoiden juniorijoukkueita vastaan käymistään kamppailuista. Ottelut olivat yleensä varsin tasaväkisiä. Ylivieskalaisen Maila-70:n C-junioriryhmä puolestaan vieraili Oulaisissa kahdesti: ensimmäisellä kerralla Huima yllätti ylivieskalaiset 2–0-voitollaan, mutta viikkoa myöhemmin Maila-70:n C-nuoret päihittivät oulaistelaiset ikätoverinsa maalein 3–1. Sarjaotteluihin Oulaisten Huima ei kuitenkaan vielä osallistunut. Sen sijaan Haapaveden Urheilijat pelasi miesten III divisioonassa ja C-juniorien piirisarjassa. Haapavetiset kykenivät myös systemaattisempaan harjoitteluun vakituisten valmentajiensa ansiosta. Syystalvella 1975 Oulaisten Huimankin jääkiekkotoiminta alkoi organisoitua tehokkaammin, kun seuraan perustettiin myös B-juniorijoukkue. Oulaisten Huiman jääkiekkoilu sai myös meritoituneen ja innostavan valmentajan, kun Helsingissä pitkään vaikuttanut oulaistelaislähtöinen Sanfried Niemi palasi eläkkeelle jäätyään valmentamaan Huiman D-juniorijoukkuetta.⁶⁶⁰

Vihannissa ja Pyhäjoella jääkiekkotoiminta sitä vastoin ei 1970-luvun keskivaiheilla juurikaan edennyt. Vihannin kirkonkylälle rakennettiin kuitenkin vuonna 1975 kunnallinen jääkiekkokaukalo. Samana vuonna puolestaan Vihannin Lampinsaaren kaivoskylässä Outokumpu Oy:n Vihannin kaivoksen sosiaalipäällikkö Kaarlo Marjomaa suunnitelti uuden jääkiekkokaukalon rakentamista seuraavaksi talveksi. Urheiluseuratasolla jääkiekkoilusta ei Vihannissa edelleenkään innostuttu. Pyhäjoella sen sijaan talvella 1975 henkiin herätetyssä TUL:oon kuuluneessa Pyhäjoen Pauhussa kaavailtiin muun muassa jääkiekkoilun aloittamista, sillä paikkakunnalle odotettiin valmistuvan jääkiekkokaukalo seuraavaksi talveksi.⁶⁶¹

Kuusamon Pallo-Karhut jatkoi 1970-luvun puolivälissä edelleen Koillismaan jääkiek-

⁶⁵⁹ Pyhäjokiseutu 11.1.1974, 16.1.1974, 26.1.1974, 9.3.1974, 13.3.1974, 27.3.1974, 26.10.1974.

⁶⁶⁰ Pyhäjokiseutu 18.9.1974, 19.10.1974, 14.12.1974, 28.12.1974, 12.2.1975, 19.2.1975, 22.2.1975, 1.3.1975, 12.3.1975, 10.2.1975, 24.12.1975; Oulaisten Huima 100 vuotta -juhlalehti, marraskuu 2009.

⁶⁶¹ Kaleva 9.2.1975; Pyhäjokiseutu 5.3.1975, 25.10.1975.

koilun ainoana puurtajana. Pallo-Karhut osallistui aktiivisesti miesten perussarjaan ja IV divisioonaan sekä useiden juniiori-ikäluokkien piirisarjoihin. Kuusamolaisen jääkiekkoilun suhteellisen korkeasta tasosta kertoo se, että Kuusamon Pallo-Karhujen C-juniorijoukkue ylsi kaudella 1974–75 ikäluokkansa piirisarjassa toiseksi Oulun Kärppien jälkeen. Pallo-Karhujen taakse jäivät niin Utajärven Urheilijat, Pattijoen Tempaus kuin Haapaveden Urheilijatkin. Syksyllä 1975 Kuusamon Pallo-Karhut innostuikin ilmoittamaan B-juniorijoukkueensa jopa SM-sarjaan. Kuusamon harrastusolosuhteet puolestaan paranivat, kun Nilolle valmistui samana vuonna kirkonkylän toinen jääkiekkokaukalo.⁶⁶²

SVUL:n Pohjois-Pohjanmaan piirin jääkiekkojaoston puheenjohtajana jatkoi 1970-luvun puolivälissäkin Oulun Kärppien Jorma Nykänen. Jaoston kokoonpano heijasti edelleen Oulun ja Raahen asemaa maakunnan jääkiekkoilun keskuksina, sillä suurin osa seitsemän–kahdeksanmiehisen jaoston jäsenistä oli Oulun Kärppien ja Raahen Vesan miehiä. Mukaan mahtui myös Oulun Palloseuran ja sen jääkiekkotoimintaa vuonna 1975 jatkaneen Polar-Kiekon edustaja sekä yksittäisiä jäseniä Oulujokivarren urheiluseuroista. SVUL:n Pohjois-Pohjanmaan piirin jääkiekkojaosto kykeni yhä vuosittain taloudellisesti voitolliseen tulokseen. Rekisteröityjen jääkiekkoerotuomarien lukumäärä oli vuonna 1975 suunnilleen aiempien vuosien tasolla 45:ssä. Jorma Nykänen valittiin edelleen säännöllisesti Suomen Jääkiekkoliiton liittojohtokuntaan.⁶⁶³

Vuosikymmenen puoliväli toi muutoksia paitsi sarjajärjestelmään myös suomalaisen jääkiekkoilun organisaatorakenteeseen. SVUL:n piirien jääkiekkojaostojen tehtävät siirtyivät Suomen Jääkiekkoliiton alaisuuteen kesällä 1975 perustetuille aluetoimikunnille. Maantieteellisesti Pohjois-Pohjanmaan jääkiekkoilu sijoitettiin uudessa aluemalissa Suomen Jääkiekkoliiton Pohjoiseen alueeseen, johon kuului Pohjois-Pohjanmaan lisäksi Kainuu. Uusiin aluetoimikuntiin Jääkiekkoliitto määräsi piirien jääkiekkojaostot valitsemaan jaoston puheenjohtajan, kilpailusihteerin, alue- ja erotuomarikouluttajan sekä kahdesta neljään asiantuntijajäsentä. Osana Suomen Jääkiekkoliiton huhtikuussa 1975 laatimaa laajaa Suomen jääkiekkoilun kehittämishanketta toteutetun organisaatio-uudistuksen tärkeimpinä tavoitteina olivat alueellisen jääkiekkotoiminnan tehostaminen

⁶⁶² Koillissanomat 15.2.1974, 15.1.1975, 11.4.1975, 22.10.1975; Jääkiekkokirja 1975–76, 70.

⁶⁶³ SVUL:n Pohjois-Pohjanmaan piirin toimintakertomukset 1974–1975. SVULPPpA Dc:3. OMA.

ja Suomen Jääkiekkoliiton aktivoituminen urheilupoliittisena vaikuttajana.⁶⁶⁴ SVUL:n Pohjois-Pohjanmaan piirin jääkiekkojaostoa ei kuitenkaan välittömästi lopetettu, mutta se menetti merkityksensä.⁶⁶⁵

TUL:n Oulun piirin jääkiekkotoiminta säilyi vähäisenä. Piiri kuitenkin valitsi kolmi-miehisen jääkiekkojaoston vuosina 1974–1975. Vuoden 1974 jaostossa oli kaksi jäsentä Pattijoen Tempauksesta ja yksi Muhoksen Voitosta. Pattijoen Tempauksen toinen edus-taja korvattiin seuraavana vuonna Koskelankylän Riennon miehellä, vaikka jääkiekko ei ollutkaan oululaisseuran ohjelmassa. TUL:n Oulun piirin jääkiekkojaosto ei kumpana-kaan vuotena kokoontunut kertaakaan. Vuoden 1975 toimintakertomuksessaan TUL:n Oulun piirijärjestö piti kuitenkin erittäin tärkeänä TUL:n alaisen jääkiekkoseuran perus-tamista Ouluun.⁶⁶⁶

*Hankkeelle tulee saada koko työväenliikkeen tuki. Jos seura jää perusta-matta, porvariseurat kasvattavat omalla kiekkotoiminnallaan myöskin työläisten lapsia ja luonnollisesti omien aatesuuntiansa mukaisesti.*⁶⁶⁷

Vaikka suomalaisen urheiluelämän poliittinen kahtiajako oli alkanut heikentyä jo 1960-luvulla,⁶⁶⁸ kuvastaa TUL:n Oulun piirijärjestön huolestuneisuus ”porvariseurojen aa-tesuuntien” vaikutuksista työläisten lapsiin osuvasti vielä 1970-luvun puolivälissäkin vallinnutta yhteiskunnallista vastakkainasettelua.

Jääkiekkoilu oli viimeistään 1970-luvun puolivälissä vakiinnuttanut asemansa talvisena suosikkipelinä myös Pohjois-Pohjanmaalla. Jääkiekon asemaa kuvastaa hyvin ilmeisesti oululaisen jääpallon ystävän mielipidekirjoitus Kalevassa tammikuussa 1974. Hän esitti ratkaisuksi ”sukupuuttoon häviämässä olevan jääpalloilun” merkittävästi laskeneiden yleisö määrrien nostamiseksi ”jääpallopelin muuttamiseksi sellaista kuin jääkiekko-ottelu”. Erityisesti hän toivoi jääpallo-ottelujen tempon kasvattamista vähentämällä ken-tällä olevien pelaajien määrää ja sallimaan jääkiekolle ominaiset vapaat pelaajavaih-

⁶⁶⁴ Suomen jääkiekkoilun kehittämissuunnitelma. SVULPPpA Ea:14. OMA; Suomen Jääkiekkoliiton tiedote 19.6.1975. SVULPPpA Ea:14. OMA.

⁶⁶⁵ SVUL:n Pohjois-Pohjanmaan piirin toimintakertomus 1976. SVULPPpA Dc:3. OMA.

⁶⁶⁶ TUL:n Oulun piirin toimintakertomus 1974. Suomen Työväen Urheiluliiton Oulun piirin arkisto TULOpA DbA:3. UA; TUL:n Oulun piirin toimintakertomus 1975. Suomen Työväen Urheiluliiton Oulun piirin arkisto TULOpA Ca:2. UA.

⁶⁶⁷ TUL:n Oulun piirin toimintakertomus 1975. Suomen Työväen Urheiluliiton Oulun piirin arkisto TULOpA Ca:2. UA.

⁶⁶⁸ Hentilä 1992b, 366.

dot.⁶⁶⁹ Kalevaan kirjoittaneen jääpallon katsojan kirjoituksesta heijastuu myös juuri se elementti, jonka voidaan arvella selittäneen jääkiekkoilun suuren yleisönsuosion: pelin nopeus ja kiihkeys jääpalloon verrattuna.

Pohjois-Ruotsin Norrbottenin jääkiekkoilun 1970-luvun puolivälin tilanteesta käyttämäni lähde- ja tutkimuskirjallisuus ei anna juurikaan tietoa. Jääkiekkoilulle suotuisista olosuhteista huolimatta Norrbottenista ei vielä kukaan onnistunut nousemaan joukkuetta Ruotsin korkeimmalle sarjatasolle. Kaudella 1973–1974 Kiruna AIF ylsi mestaruussarjakarsintoihin, mutta ei kyennyt lunastamaan itselleen paikkaa ruotsalaisen jääkiekkoilun eliitistä.⁶⁷⁰ Urheilullisesti Norrbottenin jääkiekkoilun kärjen asema suhteessa kansalliseen huipputasoon oli siis pitkälti verrattavissa Pohjois-Pohjanmaalla vallinneeseen tilanteeseen.

3.3.4. Oulun jäähalli vakiintuneen jääpelin inkarnaationa

Oulun jäähallihankkeen toteuttamispäätös syksyllä 1973 johti käytännön toimenpiteisiin huhtikuun 1974 lopulla, jolloin hallin rakentamistyöt aloitettiin. Suuren hallin pystyttäminen oli pitkäkestoinen urakka. Oulun jäähallin harjannostajaisia vietettiin seuraavan vuoden helmikuussa. Harjannostajaisissa puhunut Oulun kaupunginvaltuuston puheenjohtaja Väinö Aalto (sdp) valitsi sanansa tarkasti.

*Kun kysymys on tällaisen rakennuksen rakentamisesta, mikä ei ole välttämätön, käydään sen ympärillä väittelyjä ja keskusteluja. Totean, ettei tämän hallin rakentaminen ollut välttämätön, mutta se oli tarpeellinen.*⁶⁷¹

Aallon puhetta voidaan tulkita siten, että kaikki eivät olleet edes harjannostajaisjuhlan hetkellä erityisen vakuuttuneita Oulun jäähallin ”välttämättömyydestä”. Varsin toisenlainen kanta oli huhtikuun 1975 lopulla eläkkeelle jääneellä Oulun kaupungin urheilu- ja ulkoilutoimiston päälliköllä Heino Hanskilla. Hän totesi Kalevassa eläköitymishaastattelussaan, että ”jäähallin saaminen oli Oulun kokoiselle kaupungille jo suoranainen pakko”, jotta ”Oulu pysyy kehityksen mukana”.⁶⁷²

⁶⁶⁹ Kaleva 16.1.1974.

⁶⁷⁰ Svensk Hockey. Tabellerna, elektr. dokumentti.

⁶⁷¹ Kaleva 22.2.1975.

⁶⁷² Kaleva 1.5.1975.

Jäädystyöt jäähallissa päästiin aloittamaan elokuun 1975 alussa, ja käyttökuntoon halli tuli elokuun 15. päivänä. Jäähallin jäälle pääsivät ensimmäisinä Oulun Kärppien B-juniorit. Joukkueen valmentaja Paavo Pikkarainen oli tämän historiallisen jäähallissa pidetyn harjoitustilaisuuden jälkeen erittäin tyytyväinen ja hieman epäuskoinenkin:

*Makeeta. On kai kuitenkin uskottava, että Oulu on urheilukaupunki.*⁶⁷³

Erityisen tärkeinä Pikkarainen piti jäähallin tarjoamia parantuneita harjoittelumahdollisuuksia junioripelaajien kannalta.⁶⁷⁴

Varsin pian Oulun jäähallin valmistuttua siellä pelattiin jo ensimmäinen ottelu. Oulun Kärpät sai 24. elokuuta 1975 pelatessa jäähallin debyyttiottelussa vastaan laadukaimman mahdollisen suomalaisen joukkueen: edellisellä kaudella Suomen mestaruuden ylivoimaisesti voittaneen Tampereen Tapparan. Parhaalla kokoonpanollaan Ouluun saapunut tamperelaisjoukkue tarjosi Kärpille oivallisen oppitunnin. Tapparan ylivoimaiseen 10–3-voittoon päättynyttä ottelua seurasi 2 546 katsojaa.⁶⁷⁵

Vieläkin korkeatasoisemman jääkiekkoelämyksen oululaisyleisö sai kokea syyskuun puolivälissä, kun Suomi ja Ruotsi pelasivat A-maaottelun Oulun jäähallissa. Ottelu herätti oululaisissa suurta kiinnostusta, sillä kohtaamista seurasi täysi jäähalli eli yhteensä 7 800 katsojaa. Viimeisten irtolippujen myynnin käynnistyttyä jäähallin vieressä olleesta autosta kaksi ja puoli tuntia ennen ottelun alkamista oululaiset jääkiekkointoilijat menettivät itsehillintänsä. He ryntäsivät auton ympärille niin voimakkaasti, että ajoneuvon kylkeen tuli lommo, ja sen kaksi ikkunaa hajosivat. Fanaattinen oululaisyleisö pääsi todistamaan äärimmäisen jännittävää ottelua. Ruotsin kolmannen erän puolivälissä tekemä 4–3-maali takasi kuitenkin lopulta voiton länsinaapureillemme.⁶⁷⁶ Jäähallissa pelatun ottelun näkeminen oli monille oululaisille aivan uudenlainen kokemus. Nimimerkki ”Lätkähullu” ihmetteli muutaman päivän kuluttua ottelusta Kalevan yleisönosastokirjoituksessaan ”jäähallin käryjä”. Hän koki ”makkaran käryn ja tupakan savun laimentaneen tunnelmaa”. Kirjoittaja toivoikin tupakoinnin kieltämistä ja makkaran käristämisen lopettamista jäähallissa suuremman ottelunautinnon saamiseksi.⁶⁷⁷

⁶⁷³ Kaleva 8.8.1975, 16.8.1975.

⁶⁷⁴ Kaleva 16.8.1975.

⁶⁷⁵ Kaleva 19.8.1975, 25.8.1975.

⁶⁷⁶ Kaleva 15.9.1975.

⁶⁷⁷ Kaleva 19.9.1975.

Oulun jäähallin valmistuminen merkitsi luonnollisesti jääkiekon harjoittelu- ja peliolo-
suhteiden huomattavaa paranemista. Jäälle päästiin jo elokuussa, mikä ei ollut onnistu-
nut tekojäärädalla.⁶⁷⁸ SVUL:n Pohjois-Pohjanmaan piirin jääkiekkojaoston puheenjoh-
taja Jorma Nykäsen lupaukset jäähallin ”monikäyttöisyydestä” eivät nekään jääneet kat-
teettomiksi: syksyllä 1975 jäähallin vuoroista 70 prosenttia oli varattu jääkiekkoilijoille,
mutta loput jakautuivat jääpalloilijoiden, taito- ja yleisöluistelijoiden kesken.⁶⁷⁹ Jäähallin
käyttöönotto mahdollisti tuolloin myös Oulun Yliopiston Urheiluseuralle merkittä-
västi aiempaa kattavamman jääkiekkotoiminnan aloittamisen.⁶⁸⁰ Oulun Kärppien edus-
tusjoukkueessa jääkiekkoa vuosina 1971–1974 pelanneen Matti Alatalon mukaan ni-
menomaan jäähallin saaminen aloitti Oulun jääkiekkoilussa todellisen ”buumin”.⁶⁸¹

Oulun jäähallin tärkeimpänä funktiona voidaan pitää sitä, että se legitimoiti lopullisesti
Pohjois-Suomen jääkiekkoilun aseman, minkä konkreettisenä ilmentymänä oli A-
maaottelun myöntäminen Ouluun pitkän tauon jälkeen. Jäähalli toi Pohjois-Suomen sam-
malle viivalle Etelä-Suomen kanssa myös urheilullisesti. Varsinkin Oulun alueella Suo-
men jääkiekkoilun absoluuttiselle huipulle yltäminen oli syksyn 1975 tilanteessa kiinni
enää työnteosta ja henkilökohtaisesta lahjakkuudesta. Pohjois-Pohjanmaalla 1940-luvun
lopulla vaivalloisesti alkanut jääkiekkoharrastus oli viimeinkin tullut lihaksi – jääkiekon
ystävien vuosikautia hartaasti toivoma jäähalli oli ilmestynyt Oulun Raksilaan.

⁶⁷⁸ Kaleva 16.8.1975.

⁶⁷⁹ Ibidem.

⁶⁸⁰ Salminen 2003, 79.

⁶⁸¹ Matti Alatalon haastattelu. Oulu 8.4.2014.

LOPPULAUSE

Jääkiekkoilun alku Pohjois-Pohjanmaalla 1940-luvun lopulla oli vaikea. Ensireaktio uuteen jääpeliin oli varautunut jääpalloilussa menestyksen makuun päässeessä Oulussa, mihin Suomen Jääkiekkoliitto yritti juurruttaa jääkiekkoilua vuodesta 1946 alkaen. Jääkiekkoharrastuksen käynnistymistä ei helpottanut sekään, että Oulun kaupunki oli haluton rakentamaan jääkiekon tarvitsemaa pelialuetta. Jääkiekkoa ryhdyttiin kuitenkin pelaamaan Pohjois-Pohjanmaalla pari vuotta myöhemmin. Aluksi uudesta jääpelistä innostuttiin vain maakunnan kaupungeissa Oulussa ja Raahessa, joihin ensimmäiset jääkiekkokaukalot valmistuivat vuoden 1948 lopulla. Oulussa tärkeässä roolissa lajin käynnistymisessä olivat jääkiekon erikoisseura Oulun Jääkiekkoilijat, Oulun Luistinseura ja Oulun Työväen Palloilijat, jotka tuloksetta painostivat kaupunkia rakentamaan Ouluun jääkiekkokaukalon. Jääpalloperinteiden puuttumisen vuoksi jääkiekolle myötämielisemmässä Raahessa jääkiekkoilun tienraivaajana toimi samaan aikaan Raahen Vesa. Oulun Kärpät puolestaan otti jääkiekon ohjelmaansa seuraavan vuoden alussa. Suomen parhaiden pelaajien suorittamalla näytösotteluilla oli tärkeä merkitys yleisön kiinnostuksen herättämisessä niin Oulussa kuin Raahessakin.

Näytösottelut innoittivat pohjoispohjalaisia jääkiekkoilijoita harjoitusten aloittamiseen. Jo maakunnan ensimmäisellä jääkiekkokaudella 1948–1949 alkoivat kaupunkien sisäiset ottelut, sen jälkeen oululaisten ja raahelaisten joukkueiden keskinäiset kohtaamiset, ja pian myös piirisarja. Seuraavasta kaudesta lähtien pohjoispohjalaiset joukkueet liittyivät osaksi valtakunnallista kilpailujärjestelmää aloittaen pelit maakuntasarjassa. Pohjois-Pohjanmaan ensimmäisinä jääkiekkoiluvuosina maakunnan parhaat jääkiekkoilijat olivat oululaisten mestaruussarjajoukkueiden huippujääpalloilijoita, jotka pelasivat sivulajinaan myös jääkiekkoa.

Jääkiekkotoiminnan päästyä vauhtiin uusi jääpeli organisoitui: lajia harrastaneisiin urheiluseuroihin perustettiin jääkiekkojaostoja, ja SVUL:n Oulun piirijärjestön yhteyteen muodostettiin kansallisen lajiliiton Suomen Jääkiekkoliiton alaisuudessa toiminut jääkiekkojaosto hoitamaan jääkiekkoon liittyviä asioita piiritasolla. Suomen Jääkiekkoliitto pyrki aktiivisesti voimistamaan Pohjois-Pohjanmaalla alkanutta jääkiekkoilua lähettämällä maakuntaan korkeatasoisia valmentajia pitämään kurssi- ja opetustilaisuuksia.

TUL:n Oulun piirijärjestö ei puolestaan vielä perustanut omaa jääkiekkojaostoaan vähäisen pelaajamääränsä vuoksi. TUL:n valtakunnallinen jääkiekkojaosto sen sijaan yritti Jääkiekkoliiton tavoin omine valmentajavierailuineen vahvistaa Pohjois-Pohjanmaan heiveröistä jääkiekkoharrastusta työläisurheiluseuroissa.

Jääkiekkoilu säilyi Pohjois-Pohjanmaalla ainoastaan kaupunkien jääpelinä 1950-luvun puoliväliin saakka, jolloin lajia ryhdyttiin kokeilemaan myös muutamilla maaseutupaikkakunnilla. SVUL:n Pohjois-Pohjanmaan piirin jääkiekkojaoston resurssien vähäisyys jarrutti jääkiekkoilun tehokasta levittämistä maaseudulle. Varsinkin maakunnan pääkaupungista Oulusta katsottuna kaukaisilla seuduilla, kuten Pyhäjokilaaksossa, jääkiekkoharrastus katkesi muutaman vuoden jälkeen. Sen sijaan Oulun läheisyydessä sijainneessa Martinniemessä jääkiekkoharrastus jatkui vielä seuraavan vuosikymmenen puolelle.

Pitkäjänteisempi jääkiekkotoiminta alkoi maaseudulla vasta 1960-luvun puolivälin tienoilla. Vapaa-ajan lisääntyminen ja television tarjoamat herätteet, kuten lähetykset Tampereella maaliskuussa 1965 pelatuista maailmanmestaruuskilpailuista, innostivat niin nuoria pelaajia kuin urheilun seuraajakin jääkiekkoilun pariin paitsi Oulussa ja Raahessa myös maaseudulla. Pohjois-Pohjanmaan kaupungit säilyivät kuitenkin maakunnan jääkiekkoilun ehdottomina keskuksina. Kaupunkien välisessä vertailussa Oulu nousi 1960-luvun kuluessa Pohjois-Pohjanmaan pääkaupungiksi myös jääkiekkoilussa harrastajamäärien suurennuttua. Oulun jääkiekkoharrastus laajeni Toppilan Kisan, Oulun Palloseuran ja Pateniemen Urheilijoiden aloitettua jääkiekkoilun.

Oulun jääkiekkoilun kasvun veturina toimi Oulun Kärpät, jonka 1960-luvun alussa voimakkaasti tehostunut juniorimylly jauhoi yhä enemmän uusia jääkiekkoilijoita. Näiden joukosta paljastui vuosikymmenen jälkimmäisellä puoliskolla jo muutamia äärimmäisen lahjakkaita jääkiekkoilijoita, jotka poikkeuksetta värvättiin Etelä-Suomen mestaruussarjajoukkueisiin. Vaikka Oulun Kärpät viimeistään 1960-luvun puoliväliin mennessä vakiinnutti asemansa Pohjois-Pohjanmaan ja koko Pohjois-Suomen jääkiekon lipulaivana pelaten säännöllisesti Suomen toiseksi korkeimmalla sarjatasolla Suomensarjassa, Oulun vaatimattomat olosuhteet eivät houkuttelleet kehittyviä huippupelaajia jäämään pohjoiseen. Vuonna 1965 Ouluun valmistunut tekojäärata pidensi toiminnassa ollessaan pelikautta, mutta hankkeeseen liittyneet taloudelliset vaikeudet rajoittivat merkittävästi modernin pelialustan hyödyntämistä. Irvokkaimmillaan tilanne oli kaudella

1968–1969, jolloin arvokasta tekojääkoneistoa ei käynnistetty lainkaan. Olosuhdeongelmista huolimatta jääkiekkoilun yleinen suosio Pohjois-Pohjanmaalla kuitenkin kasvoi merkittävästi 1960-luvun lopulla muun muassa Kärppien mestaruussarjavierailujen myötä.

Pohjois-Pohjanmaan jääkiekkoilulle 1970-luvun ensimmäinen puolisko oli erikoistumisen ja toiminnan kehittämisen aikaa. Jääkiekko ei enää juurikaan valloittanut uusia alueita, mutta useimmilla paikkakunnilla aiemmin alkanut jääkiekkoharrastus tuli entistä intensiivisemmäksi. Oulun Kärpät luopui jalkapalloilusta ja keskittyi pelkästään jääkiekkoiluun, ja OPS:n jääkiekkotoiminta irrotettiin uudeksi jääkiekkoseuraksi Polar-Kiekoksi. Myös pelaajilla oli erikoistumispaineita. Jääkiekon ja jääpallon samanaikainen harrastaminen korkealla tasolla oli tullut mahdottomaksi jääkiekon urheilullisten vaatimusten noustua. Yhä harvinaisemmiksi käyneiden kahden jääpelin moniosajien täytyi tehdä valinta joko jääkiekon tai jääpallon hyväksi.

Oulun Kärpät kasvatti 1970-luvun alkuvuosina jo huomattavan korkeatasoisia jääkiekkoilijoita. Kärppien juniorijoukkueet saavuttivat useita Suomen mestaruuksia, ja parhaimpina vuosina Suomen nuorisomaajoukkueissa oli toistakymmentä Kärppä-pelaajaa. Aikuisiän koittaessa monet heistä kuitenkin lähtivät luomaan jääkiekkouraansa Etelä-Suomen jäähallikaupunkeihin, erityisesti Tampereelle ja Helsinkiin. Muuttovirran keskeisimpänä syynä voidaankin pitää Pohjois-Pohjanmaan jääkiekkoilun olosuhteiden jälkeenjääneisyyttä Etelä-Suomeen verrattuna. Vaikka tekojäärata oli aiempaa paremmin käytettävissä sen siirryttyä Oulun kaupungin hallintaan, ulkona jääkiekkoilijoita kiusasivat usein sateet ja tuulet. Jääkiekkoilun huipulle tähänneet pelaajalahjakkuudet kokivat suoranaista elinehtona pääsyn jäähallin suojiin. Parempien olosuhteiden ohella huippupelaajia Etelä-Suomeen houkuttelivat haaveet puoliammattilaisuudesta, jonka varsinkin tamperelaiset mestaruussarjaseurat Tappara ja Ilves jo kykenivät tarjoamaan parhaille jääkiekkoilijoilleen. Ouluun vuonna 1975 rakennettu jäähalli nosti Pohjois-Pohjanmaan jääkiekkoilun harrastusolosuhteet Etelä-Suomeen nähden tasavertaiseen asemaan.

Urheilun keskusjärjestötasolla Pohjois-Pohjanmaan jääkiekkoilu oli tutkimusajanjaksollani pitkälti SVUL:n kontrollissa, vaikka TUL:n Oulun piirijärjestö nimittikin ajoittain oman toimeksiannon jääneen jääkiekkojaostonsa. Yksittäiset TUL:oon kuuluneet jää-

kiekkoa harrastaneet urheiluseurat nivoutuivat 1960-luvun alussa osaksi SVUL:n jäsenliiton Suomen Jääkiekkoliiton alaisuudessa ollutta jääkiekkoilun valtakunnallista kilpailujärjestelmää, kun SVUL ja TUL pääsivät sopimukseen TUL:n joukkueiden osallistumisesta SVUL:n järjestämiin sarjoihin. TUL:n Oulun piirijärjestö alkoi kuitenkin 1970-luvun puolivälissä tuntea huolta SVUL:n dominanssista ja ”porvarillisten aatesuuntien” kantautumisesta jääkiekkoa harrastaviin työläisten lapsiin. Haitallisiksi kokemiensa vaikutteiden leviämisen ehkäisemiseksi piirijärjestö piti tärkeänä TUL:n alaisen jääkiekko-seuran perustamista Ouluun.

Pohjois-Pohjanmaan jääkiekkotoimintaa tutkimallani aikakaudella voidaan pitää yllättävän kansainvälisenä. Varsinkin Pohjois-Ruotsin kanssa otteluyhteydet olivat tiiviit pelikaudesta 1952–1953 alkaen. Tuolloin pelattiin ensimmäistä kertaa kahden pohjois-suomalaisen ja kahden pohjoisruotsalaisen joukkueen muodostama Skandinaavinen sarja. Erityisen tärkeiksi lämpimät suhteet Pohjois-Ruotsiin osoittautuivat kaudella 1953–1954, jolloin Jääkiekkoliitto erotti Pohjois-Suomen tilapäisesti muun Suomen jääkiekkotoiminnasta. Seurajoukkueiden sarja korvattiin pari vuotta myöhemmin Pohjois-Suomen ja Pohjois-Ruotsin pienoismaajoukkueiden kohtaamisilla. Pienoismaaotteluja pelattiin varsin säännöllisesti 1960-luvun loppupuolelle saakka, jolloin niiden järjestämisestä tuli aiempaa satunnaisempaa. Pohjoissuomalaiset ja pohjoisruotsalaiset seurajoukkueet puolestaan kohtasivat toisiaan ystävyysotteluissa erityisesti sarjakausien edellä. Pohjoispohjalaisista jääkiekkoa pelanneista urheiluseuroista Oulun Kärpät oli aktiivisin yhteydenpidossa Pohjois-Ruotsiin. Kymmenisen vuotta pohjoispohjalaisia aikaisemmin jääkiekkoilun aloittaneet pohjoisruotsalaiset olivat otteluissa useimmiten parempia, mutta suomalaisvoitotkaan eivät olleet järin harvinaisia. Pohjois-Pohjanmaan jääkiekkoilulle hyvät suhteet Pohjois-Ruotsiin tarjosivat paitsi korkeatasoisia vastustajia, 1950-luvun loppupuolelta lähtien myös mahdollisuuden vierailta hyvissä olosuhteissa, sillä Norrbottenin läänin ensimmäinen vaatimaton jäähalli valmistui Kiirunaan jo vuonna 1956, tekojäärata vuonna 1962 Piteåån ja Kiirunaan, ja moderni jäähalli Bodeniin kolme vuotta myöhemmin. Maantieteellisesti esimerkiksi Etelä-Suomeen verrattuna suhteellisen läheisen Pohjois-Ruotsin voidaankin ajatella olleen Pohjois-Pohjanmaan jääkiekkoilulle eräänlainen varaventtiili.

Tutkimukseni päättyy vuoteen 1975, jolloin Ouluun valmistui Pohjois-Suomen ensimmäinen jäähalli, ja jääkiekko oli kiistatta Oulun suosituin talvinen joukkuepeli. Urheilu-

historiallisena ilmiönä varsin kiinnostava on samaan aikaan jääkiekkoilun nousun kanssa tapahtunut jääpalloilun aseman heikkeneminen perinteikkäässä jääpallokaupungissa Oulussa. Perinpohjaisen historiatieteellisen tutkimuksen laatiminen oululaisesta jääpalloilusta mahdollistaisi mielenkiintoisen vertailun tekemisen kaupungissa 1960-luvun aikana läpimurtonsa saavuttaneen jääkiekkoilun kehitykseen. Uudenaikaisen jäähallin valmistuminen Ouluun puolestaan herättää monia jatkotutkimuskysymyksiä, joista eräs on se, miten jäähallin käyttöönotto vaikutti pohjoispohjalaisten, erityisesti oululaisten, jääkiekkjoukkueiden urheilulliseen menestykseen seuraavina vuosina. Selvittämisen arvoista olisi myös se, että autoiko Oulun jäähalli pysäyttämään Etelä-Suomeen suuntautuneen Pohjois-Pohjanmaan huippupelaajien virran, vai alkoiko virtausta olla myös etelästä pohjoiseen.

LÄHTEET JA TUTKIMUSKIRJALLISUUS

I Painamattomat lähteet

OULUN MAAKUNTA-ARKISTO (OMA)

Oulun Kärpät 46 ry:n arkisto (OKA)

Johtokunnan pöytäkirjat 1950–1985

Kirjetoisteet 1949–2002

Saapuneet kirjeet 1950–2002

Toimintakertomukset 1949–2004

Oulun Luistinseura ry:n arkisto (OLSA)

Johtokunnan pöytäkirjat 1945–1975

Kirjetoisteet 1937–1971

Saapuneet kirjeet 1936–1973

Toimintakertomukset 1950–1985

Oulun Työväen Palloilijoiden arkisto (OTPA)

Toimintakertomukset 1953–1983

Suomen Voimistelu- ja Urheiluliiton Pohjois-Pohjanmaan piirin arkisto (SVULPPpA)

Jääkiekkojaoston pöytäkirjat 1949–1985

Kalottimaaotteluita koskevat pöytäkirjat 1947–1970

Seuroilta saapuneet kirjeet 1945–1975

Seuroilta saapuneet pöytäkirjat 1937–1971

Suomen Jääkiekkoliittoon lähetettyjen kirjeiden toisteet 1948–1980

Suomen Jääkiekkoliitolta saapuneet kirjeet 1948–1978

Toimintakertomukset 1932–1983

Vuosi-ilmoituskortit 1947–1975

URHEILUARKISTO (UA)

Digitoidut aineistot (<http://urheiluarkisto.fi/Default.aspx?tabid=2986>)

SVUL:n toimintakertomus 1952

TUL:n toimintakertomus 1949

TUL:n toimintakertomus 1951

Suomen Työväen Urheiluliiton Oulun piirin arkisto (TULOpA)

Saapuneet kirjeet 1952–1962

Toimintakertomukset 1944–1975

Vuosikokospöytäkirjat 1941–1976

II Painetut lähteet

1. Sanomalehdet

Kaleva 1945–1975

Kansan Tahto 1948–1952

Koillissanomat 1950–1975

Pyhäjokiseutu 1954–1975

Raahen Seutu 1947–1955

2. Aikakauslehdet

Oulaisten Huima 100 vuotta -juhlalehti, marraskuu 2009

Pohjoisesta tuulee 1972 (SVUL:n Pohjois-Pohjanmaan piirin tiedotuslehti)

3. Lähdekirjallisuus

Jääkiekkokirja 1961–1976

Koponen 1976 Erkki Koponen, *Oulun Työväen Palloilijat ry vuosina 1946–1976*. Oulu 1976.

”Specialdistriktsförbund och Ombudsmän ser på sin idrott” 1968
Norrbottnisk idrott under 60 år, s. 72–98. Toim. Curt Ålund. Norrbottens Idrottsförbund, Luleå 1968.

Väestön elinkeino 1979 Väestön elinkeino. Väestö elinkeinon mukaan kunnittain vuosina 1880–1975. Tilastollisia tiedonantoja n:o 63. Toimittanut Tilastokeskus. Helsinki 1979.

Ålund 1968 Curt Ålund, ”Norrbottnisk idrott under 60 år. Krönika”.
Norrbottnisk idrott under 60 år, s. 9–71. Toim. Curt Ålund. Norrbottens Idrottsförbund, Luleå 1968.

III Haastattelut

Alatalo, Matti, jääpalloilija-jääkiekkoilija (s. 1950). Oulu 8.4.2014.
Haastattelija Janne Keskikastari.

IV Kartat

SVUL:n Pohjois-Pohjanmaan piiri. Janne Keskikastari muokannut Suomen Jääkiekkoiliiton Pohjoinen alue -karttaluonnoksesta vuodelta 1975. Alkuperäislähteen säilytyspaikka Oulun maakunta-arkisto.

V Sanakirjat ja hakuteokset

Kansanedustajamatrikkeli
<http://www.eduskunta.fi/faktatmp/hetekatmp/ed910192e-su.htm> (luettu 2.5.2014).

Nordea Pankki, rahanarvonkerroin-laskuri

[http://www.nordea.fi/Henkil%C3%B6asiakkaat/S%C3%A4%C3%A4st%C3%B6t/Sijoit
taminen/Rahanarvonkerroin+laskuri/42717.html](http://www.nordea.fi/Henkil%C3%B6asiakkaat/S%C3%A4%C3%A4st%C3%B6t/Sijoit
taminen/Rahanarvonkerroin+laskuri/42717.html)

Suomen jäähallit

<http://www.tuto.sporttisaitti.com/@Bin/117203/Jaahallienosoitteisto.xls>

(luettu 1.5.2014).

Svensk Hockey. Tabellerna.

<http://www.svenskhockey.com/tabellerna2.html>

(luettu 15.5.2014).

VI Tutkimuskirjallisuus

Andersson 1997

Hasse Andersson, ”Norrlandshockeyn”. *Svensk ishockey 75 år. Historien om svensk ishockey*. Idrottsföretaget Förlags AB, Borås 1997.

Anttinen 2006

Pekka Anttinen, *Vuosisata oululaista jääpalloilua*. Botnia -69 ry, Helsinki 2006.

Forss–Honkavaara–Lindroos–Siukonen–Tamminen–Wahlsten 1979

Risto Forss, Aarne Honkavaara, Hannu Lindroos, Markku Siukonen, Juhani Tamminen, Juhani Wahlsten, *Suuri jääkiekkoteos I*. Oy Scandia Kirjat Ab, Saarijärvi 1979.

Heinonen 2008

Visa Heinonen, ”Vapaa-aika, matkailu, harrastukset”. *Suomalaisen arjen historia 4. Hyvinvoinnin Suomi*. WSOY, Porvoo 2008.

Hentilä 1992a

Seppo Hentilä, ”Poliittista urheilua ja urheilupolitiikkaa”. *Suomi uskoi urheiluun*, s. 235–282. Toim. Teijo Pyykkönen. VAPK-Kustannus, Helsinki 1992.

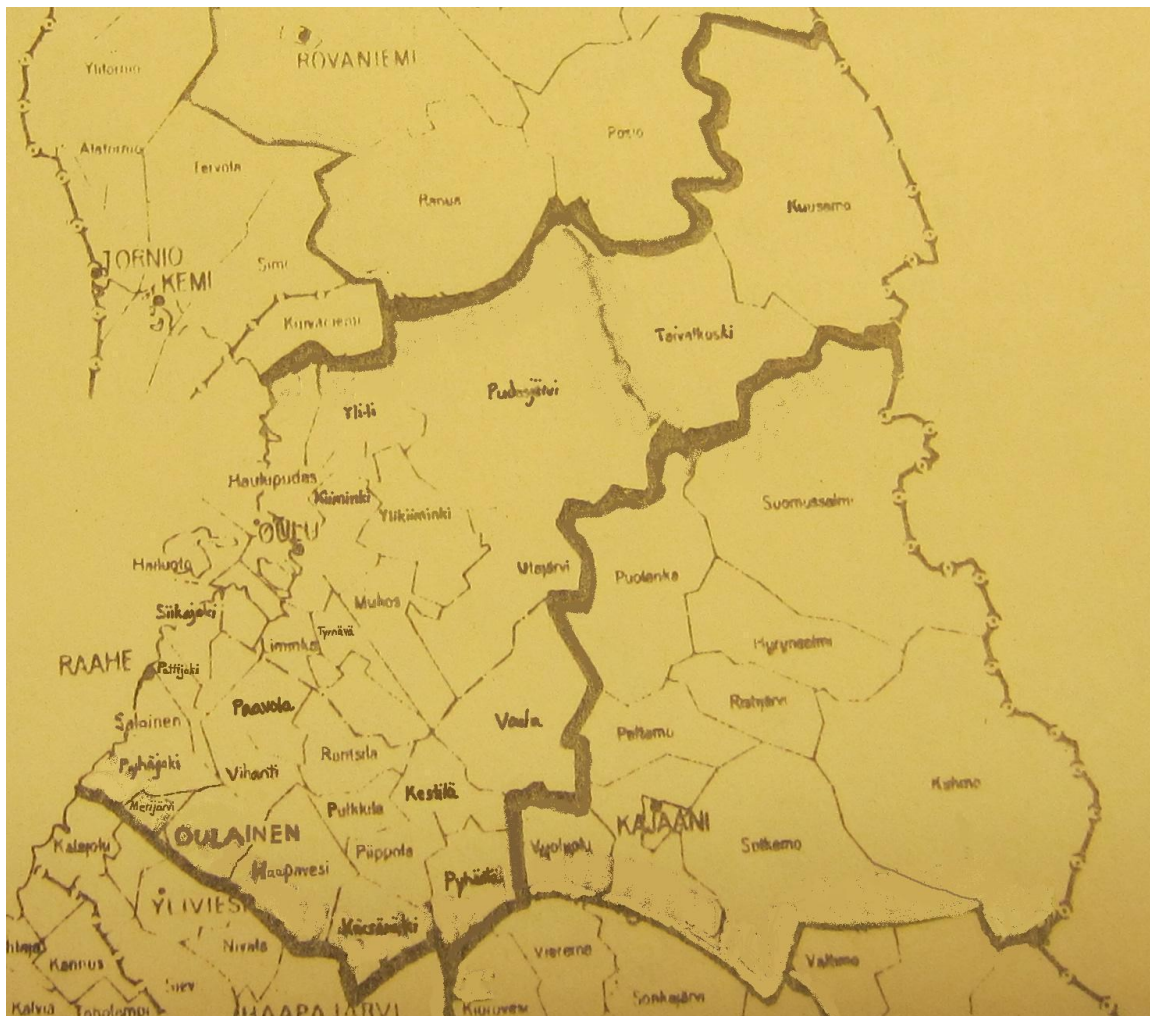
- Hentilä 1992b Seppo Hentilä, ”Urheilupolitiikasta liikuntapolitiikkaan”. *Suomi uskoi urheiluun*, s. 351–391. Toim. Teijo Pyykkönen. VAPK-Kustannus, Helsinki 1992.
- Kanerva–Tikander 2012 Juha Kanerva ja Vesa Tikander, *Urheilulajien synty*. Kustannusosakeyhtiö Teos, Viro 2012.
- Kivinen–Mesikämmen–Metsä-Tokila 2000 Osmo Kivinen, Jani Mesikämmen, Timo Metsä-Tokila, *Kylmä kiekkosota – Kaksi mannerta, kaksi kulttuuria*. Liikuntatieteellisen seuran julkaisuja nro 151. Liikuntatieteellinen seura, Tampere 2000.
- Kulju 2003 Mika Kulju, *Kärpät – Pohjoisen kiekkoihme*. Gummerus, Jyväskylä 2003.
- Leinonen 1987 Kullervo Leinonen, ”Urheileva Oulu”. *Valkean kaupungin vaiheet*, s. 261–286. Toim. Kyösti Julku. Pohjois-Suomen historiallinen yhdistys, Jyväskylä 1987.
- Lindegren 2012 Pentti Lindegren, ”Jääkiekon tulo Suomeen”. *Jääkiekon maailma 2013*, s. viii–ix. Toimittanut ja vuonna 2012 ilmestyneestä englanninkielisestä laitoksesta suomentanut Tapani Lahtinen. Readme.fi., Hämeenlinna 2012.
- Lintula 2013 Tapani Lintula, ”Kenen on otettava vastuu kuntokipinän vaalimisesta? Oulun kaupungin urheilutoimen kehitys liikuntatoimeksi vuosina 1969–1981. Historian pro gradu -tutkielma. Oulun yliopisto 2013.
- Manninen 1995 Turo Manninen, *Oulun kaupungin historia*. Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä 1995.

- Mesikämmen 2002 Jani Mesikämmen, ”Luonnonjäältä areenoille, intohimosta leipäpuuksi: ammattilaistumisen avaimia suomalaisessa jääkiekossa”. *Suomen urheiluhistoriallisen seuran vuosikirja 2001–2002*. Toim. Heikki Roiko-Jokela ja Esa Siironen. Atena Kustannus Oy, Jyväskylä 2002.
- Muuttuva maakunta. Helsingin Keskipohjalaiset ry.
<http://www.helsinginkeskipohjalaiset.fi/yhdistyksen-historia/keski-pohjanmaa-muuttuva-maakunta/>
 (luettu 17.9.2013).
- Nu vill invånarna rädda ishallen. Norrbottens-Kuriren.
<http://www.archive.is/JaDpq>
 Kenneth Johansson. (julkaistu 16.3.2010),
 (luettu 26.2.2014).
- Pokela 1996 Pentti Pokela, *Oulun Kärpät 46 ry: historiikki 1946–1996*. Oulun Kärpät 46 ry, Oulu 1996.
- Ritola 1997 Pekka Ritola, *Työläisnuorten piiristä valtakunnallisesti merkittäväksi urheiluseuraksi. Oulun Tarmon historia vuosina 1907–1997*. Toimittanut ja vuosien 1993–1997 osalta kirjoittanut Erkki Koponen. Oulun Tarmo, Jyväskylä 1997.
- Salminen 2003 Kari Salminen, *Oulun yliopiston liikuntahistoria 1959–1999*. Suomen ja Skandinavian historian pro gradu -tutkielma. Oulun yliopisto 2003.
- Sipilä 2001 Ulla Sipilä, ”Oulun Jääkiekkotuomarit ry 1951–2001 – Puoli-vuosisataa Oululaista jääkiekkoerotuomaritoimintaa”. *Oulun Jääkiekkotuomarit Ry 1951–2001*. Oulun Jääkiekkotuomarit ry, Oulu 2001.

- Stark 2010 Tobias Stark, *Folkhemmet på is – Ishockey, modernisering och nationell identitet i Sverige 1920–1972*. Linnéuniversitet, 2010. <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:320067/FULLTEXT01.pdf> (luettu 18.5.2014).
- Vahtola 2003 Jouko Vahtola, *Suomen historia jääkaudesta Euroopan unioniin*. Suuri Suomalainen Kirjakerho Oy, Keuruu 2003.
- Vasara 1992 Erkki Vasara, ”Sinisen verryttelypuvun voittokulku”. *Suomi uskoi urheiluun*, s. 328–347. Toim. Teijo Pyykkönen. VAPK-Kustannus, Helsinki 1992.
- Wiklund 2000 Torsten Wiklund, *IFK Luleå – En hundraårig idrottshistoria*. IFK Luleå, Luleå 2000.
- Wuolio 1982 Eija-Leena Wuolio, *Suomen liikuntahistoria*. Liikuntatieteellinen seura, Helsinki 1982.

LIITTEET

Liite 1. SVUL:n Pohjois-Pohjanmaan piirin toimialue

Muokattu Suomen Jääkiekkoliiton Pohjoinen alue -karttaluonnoksesta vuodelta 1975.
Alkuperäislähteen tiedot: SVULPPpA Ea:14. OMA.